

Tecuciul literar-artistic

Revistă europeană de cultură, opinie și informare
Cu sprijinul Consiliului Local Tecuci prin Biblioteca Municipală „Ștefan Petică“

49

Serie nouă
(anul 12),
Al doilea
trimestru
2018

„O umbră e ființa-i, o spumă e cuvântu-i/ Și la un loc Unire: zi-i lume și te mântuie!“

Mihai Eminescu - Ms 2254/1876 (Versuri inedite)“

Revista poate fi citită și pe: www.bstp.ro

Dimitrie Hârlescu, *Doamnă în fotoliu*

Sub egida Asociației Societatea Culturală „Ștefan Petică - 2007“

SUMAR

▶ Mihai EMINESCU, <i>Glossă</i>	1
▶ Dan MOVILEANU, <i>De 15 iunie</i>	2
▶ Ilie ZANFIR, <i>Să nu ratăm marea lecție a Unirii!</i>	3
▶ Eleonora STAMATE, <i>Domnule Eminescu</i>	6
▶ Ileana GEORGESCU TULICĂ, <i>Lui Eminescu</i>	7
▶ Liuba Liubastra BOTEZATU, <i>„Suntem români și punctum”</i>	8
▶ Lucia OLARU NENATI, <i>Actualitatea lui Eminescu</i>	9
▶ Ștefan MUNTEANU, <i>Marin Tarangul despre drumul eminescian către INFINIT</i>	11
▶ Vladimir RADU, <i>Iorgu Iordan despre Eminescu: „Făuritor al limbii poetice românești”</i>	16
▶ L. C., <i>„Nu credeam să-nvăț a muri vrodată...”</i>	19
▶ Doru SCĂRLĂTESCU, <i>Eminescu și Petică: sub semnul lui Eros</i>	20
▶ Adrian Dinu RACHIERU, <i>Cezar Ivănescu, un trubadur hăituit</i>	23
▶ Șterian VICOL – 75	26
▶ Petre ISACHI, <i>Viorei SAVIN și utopicul „pericol metafizic”</i>	28
▶ Liuba LAVRIC-BOTEZATU, <i>Autonomia și absolutul la cheremul reîntregirii datului nostru identitar</i>	33
▶ Ilie ZANFIR, <i>Grigore Vieru și omagiul Galațiului pentru Domnia Sa</i>	37
▶ Angela BACIU, <i>În memoria Mircea Horia Simionescu</i>	40
▶ Livia CIUPERCĂ, <i>Un om, o viață, o operă, un destin...</i>	44
▶ Adrian GRAUENFELS, <i>Omagiu lui Benjamin Fundoianu</i>	48
▶ Theodor PARAPIRU, <i>Expresii celebre: 169. „Oaia Dolly”</i>	51
▶ Nicolae SCURTU, <i>Ion Petroviți și legăturile sale cu Mănăstirea Agapia</i>	52
▶ Mihail POHRIB, <i>Petru Caraman și Iorgu Iordan – o relație sinuoasă</i>	54
▶ Daniel MAZILU, <i>Sacralitatea familiei în opera lui Alexandru Mironescu (I)</i>	57
▶ Valeriu VALEGI, <i>Au înflorit teii!</i>	59
▶ Livia CIUPERCĂ, <i>Centenar George Coșbuc</i>	60
▶ Nicolae DABIJA, <i>Așchii de cer (XXXII)</i>	62
▶ POESIS:	
▶ Vasile TĂRĂȚEANU	65
▶ Daniel CORBU	68
▶ Șterian VICOL	71
▶ Valeriu VALEGI	74
▶ Liuba Liubastra BOTEZATU	76
▶ A. G. SECARĂ	78
▶ Adrian GRAUENFELS	80
▶ Hayat MEMIS	82
▶ Liviu OFILEANU	84
▶ Olina PETROV	86
▶ Mihaela GUDANĂ	88
▶ Adrian RACARU	90
▶ Valeria MANTA TĂICUȚU	93
▶ Petre STOICA	95
▶ Vasile MANDRIC	96
▶ Mihail MERTICARU	98
▶ Ștefan DINCESCU	100
▶ Ioan GĂINĂ	102
▶ Nicolae MIHAI	105
▶ Mihaela AIONESEI	106
▶ Romeo Ioan ROȘIANU	108
▶ Concursul Internațional Maria Cumani Quasimodo	110
▶ Viorel BURLACU, <i>O capodoperă a literaturii românești în patrimoniul bibliotecii din Tecuci: Cazanica lui Vartaam (1643)</i>	111
▶ Roxana RACARU, <i>Note de peregrinări literare</i>	113
▶ Angela BACIU, <i>„Charli. Rue Sainte - Catherine .34”</i>	115
▶ Nuța ISTRATE GANGAN, <i>De vorbă cu scriitoarea Corina Ozon</i>	118
▶ Constantin OANCA, <i>Aforisme</i>	121
▶ Ion MANEA, <i>Pompierul și toboganul verde</i>	122
▶ Titi A. BĂNICĂ, <i>Găgenarii</i>	123
▶ Vladimir RADU, <i>Sățucul fermecat de năluci</i>	126
▶ Stela IORGA, <i>Poarta lui Halibey</i>	127
▶ Eugen NEGRICI, <i>Esenin Dincescu</i>	128
▶ Dumitru MICU, <i>Poeme scrise-n piață cu briceagul</i>	129
▶ Violeta Daniela MĂNDRU, <i>A fost pe-aproape</i>	131
▶ Katia NANU, <i>La intersecție</i>	135
▶ Mihail POHRIB, <i>Aspecte ale Primului Război Mondial în fostele județe Tecuci și Covurlui după mărturiile contemporane</i>	136
▶ Adrian GRAUENFELS, <i>Max Blecher, un Kafka suprarealist</i>	139
▶ Ștefan ANDRONACHE, <i>Dimitrie Hârlescu, un artist plastic care face cinste Tecuciului</i>	141
▶ Ana DOBRE, <i>Răspântiile epicului și revelațiile istoriei</i>	145
▶ Marian BARBU, <i>Simbologia narațiunii libere</i>	147
▶ Ghiță NAZARE, <i>Iudex</i>	150
▶ A. ȘTEFANACHE, <i>Câteva amintiri despre Gabriel Drăgan</i>	152
▶ Gheorghe STROIA, <i>Lirica lui Ion Sabin Cerna...</i>	155
▶ Gabriel GHERBĂLUȚĂ, <i>Te blestem să te îndrăgostești de mine!</i>	157
▶ Nicolae MIHAI, <i>Vasile Larco – Rochia de gală</i>	158
▶ Ștefan ANDRONACHE, <i>Două scrisori ale poetului Th. Șerbănescu</i>	159
▶ A.G. SECARĂ, <i>Neînchinare cuvântului cioplit, căutare de arcă...</i>	162
▶ Elena NETCU, <i>„Exilații”</i>	165
▶ Violeta IONESCU, <i>Minunile doctorului Odisei</i>	168
▶ Sonia KALMAN, <i>Open-relationship with... (III)</i>	170
▶ Victor CILINĂ, <i>Sângele Centenarului. “Cartea de scrum”</i>	171
▶ Mihail POHRIB, <i>Generalul Alexandru Averescu</i>	178
▶ Ioan DĂNILĂ, <i>Casa Memorială „Vasile Alecsandri”</i>	180
▶ Dan MOVILEANU, <i>Revista revistelor</i>	181
▶ Mirela IANUȘ DINGA, <i>Revista „Tecuțiul literar-artistic” în Italia</i>	182

Grafică revistă: Victor Cilincă

Fotografii: Ștefan Andronache

Redacția

Director onorific:

Dr. Constantin TEODORESCU Director executiv: **dr. Petru BLAJ**Redactor șef: **Eleonora STAMATE**Redactor șef adjunct: **DAN MOVILEANU**Tehnoredactor: **Eleonora STAMATE,**
Bogdan ARTENE

Membrii Redacției

Paul Blaj

Vasile Sevastre Ghican

Marin Mârza

Săndel Stamate

Ionuț Petică

A.G. Secară

Mihail Pohrib

Valeriu Valegi

Gabriel Gherbăluță

Costică Oancă

Adrian Racaru

Nicolae Chiscop

Radu Vladimir

Colegiul Editorial

Acad. Mihai Cimpoi

Acad. Nicolae Dabija

Prof. Dr. Theodor Codreanu

Acad. Vasile Tărățeanu

Acad. Valeriu Matei

Prof. Dr. C.D. Zeletin

Conf. Univ. Dr. Liuba Lavric-Botezatu

Prof. Dr. Lucia Olaru Nenati

Prof. Dr. Narcisa Florentina Boldeanu

Prof. Univ. Ștefan Munteanu

Prof. Dr. Nicolae Scurtu

Corespondenți din străinătate:

Roxana Racaru – PARIS

Nuța Istrate Gangan Nig – USA

Mirela Ianuș Dinga – ITALIA

Darian Grauenfels - ISRAEL

Nu primim decât materiale corectate și în format electronic

Revista noastră publică textele colaboratorilor pe teme culturale cât mai diverse.

Polemicele și confruntările de idei le considerăm necesare și dinamizatoare, dar numai în manifestări cordiale.

Materialele care vor avea în conținutul lor injurii, atacuri la persoană sau expresii obscene nu vor fi publicate.

REVISTA SE DISTRIBUIE GRATUIT

Potrivit art.2016 CP, responsabilitatea juridică pentru conținutul materialelor aparține exclusiv autorilor.

Adresa redactor-șef Eleonora Stamate:

Str. Cpt. Gh. Decuseară nr.7, bl. H3, sc.2, ap. 30

Tel.0742.402.999

e-mail: stamate.eleonora@yahoo.com

eleonorapusa@gmail.com

Adresa redacției:

Biblioteca Municipală „Ștefan Petică”

Str. Republicii nr. 11, Tecuci

ISSN 1843-0198

GLOSSĂ

► Mihai EMINESCU

Vreme trece, vreme vine,
Toate-s vechi și nouă toate;
Ce e rău și ce e bine
Tu te-ntreabă și socoate;
Nu spera și nu ai teamă,
Ce e val ca valul trece;
De te-ndeamnă, de te cheamă,
Tu rămii la toate rece.

Multe trec pe dinainte,
În auz ne sună multe,
Cine ține toate minte
Și ar sta să le asculte?...
Tu așează-te deoparte,
Regăsindu-te pe tine,
Cînd cu zgomote deșarte,
Vreme trece, vreme vine.

Nici încline a ei limbă
Recea cumpăn-a gândirii
Înspre clipa ce se schimbă
Pentru masca fericirii,
Ce din moartea ei se naște
Și o clipă ține poate;
Pentru cine se cunoaște
Toate-s vechi și nouă toate.

Privitor ca la teatru
Tu în lume să te-nchipui:
Joace unul și pe patru,
Totuși tu ghici-vei chipu-i,
Și de plînge, de se ceartă,
Tu în colț petreci în tine
Și-nțelegi din alor artă
Ce rău și ce e bine.

Viitorul și trecutul
Sunt a filei două fețe,
Vede-n capăt începutul
Cine știe să le-nvețe;
Tot ce-a fost ori să fie
În prezent le-avem pe toate,
Dar de-a lor zădărnice
Te întreabă și socoate.

Căci acelorași mijloace
Se supun cîte există,
Și de mii de ani încoace
Lumea-i veselă și tristă
Alte măști, aceeași piesă,

Alte guri, aceeași gamă,
Amăgit atît de-adese
Nu spera și nu ai teamă.

Nu spera cînd vezi mișeii
La izbîndă făcînd punte,
Te-or întrece nătărăii,
De ai fi cu stea în frunte;
Teamă n-ai, căta-vor iarăși
Între dînșii să se plece,
Nu te prinde lor tovarăș:
Ce e val, ca valul trece.

Cu un cîntec de sirenă,
Lume-ntinde lucii mreje;
Ca să schimbe-actorii-n scenă,
Te momește în vîrteje;
Tu pe-alături te strecoară,
Nu băga nici chiar de seamă,
Din cărerea ta afară
De te-ndeamnă, de te cheamă.
De te-ating, să feri în lațuri,
De hulesc, să taci din gură;
Ce mai vrei cu-a tale sfaturi,
Dacă știi a lor măsură;
Zică toți ce vor să zică,
Trecă-n lume cine-o trece;
Ca să nu-ndrăgești nimică,
Tu rămii la toate rece.

*Tu rămii la toate rece,
De te-ndeamnă, de te chemă;
Ce e val, ca valul trece,
Nu spera și nu ai teamă;
Te întreabă și socoate
Ce e rău și ce e bine;
Toate-s vechi și nouă toate;
Vreme trece, vreme vine.*

► Dan MOVILEANU

EDITORIAL

DE 15 IUNIE

Conștient de genialitatea sa, Eminescu era convins că, prin biografia și opera sa, va da de lucru „pentru generații întregi”, ca și acei „regi ai cugetării”, cu care oricând îl putem compara, precum Homer, Shakespeare, Raphael, Newton, Galilei sau Kant, dar mai ales celor dotați „cu câteva centigrame de creieri mai mult decât simia communis”. Cu condiția ca aceștia, dotați cu puțin talent, să muncească, altfel ar rămâne „asemenea confrăților noștri, dobitoacele”. Eminescu știa că talentul fără muncă asiduă, constantă, este nul. În această categorie i-am putea așeza pe adversarii și detractorii Geniului de la Ipotești, de la un N.T. Orășanu (amator de anagrame neghioabe), un anonim redactor „R” din Iași la un I.C. Fundescu (redactor la Telegraphul bucureștean) sau S. Moscu (Literatorul lui Macedonski) și, de aici, la un Alexandru Grama și poeții postmoderni (Generația de după 1990) de la nefericita Dilema – 265 (1998). Din lipsă de spațiu, dar și din respect pentru memoria Luceafărului, nu voi relua în totalitate imunde atacuri la persoana cât și la opera lui Eminescu. Acuzat că vrea să „spulbere puterea roșilor” (N.T. Orășanu), că „aruncă cu noroi în românii cei adevărați” (I.C. Fundescu), că și-a „pus în minte să ajungă om mare” dintr-un „băiat oarecare imaginație” (Nicu Xenopol), că dintr-un „sufler” s-ar fi făcut „poet și scriitor eminent” și „caută a întuneca talentele române” (S. Moscu) s-au repezit, iritați și revoltați, să-l declare „nul ca poet și filosof” (Alexandru Grama) sau doar un „lucru de care te rușinezi și pe care vrei să-l ascunzi (cadavrul din dulap)” ca generația de poeți postmoderni de după 1990 (apud G. Liiceanu). Unora le-a răspuns însuși Poetul, celorlalți le-a răspuns pleiada de eminescologi (critici și istorici literari, biografi și filosofi de talie europeană) ca unora care, în ciuda celor „câteva centigrame de creieri”, au rămas la nivelul „confrăților noștri”, amintiți de Eminescu, de care trebuie să-ți fie milă.

În articole și studii temeinic documentate, cu argumente irefutabile, eminescologii au descoperit, în versurile și proza, în articolele politice eminesciene, teoria morții termice a Universului (Scrisoare I), independent de Ludwig Boltzmann,

elemente din mecanica relativistă, legătura dintre mișcare – spațiu – timp, neidentificate în mecanica naturii lui I. Kant. În Glossă, Memento mori, Luceafărul există elemente care-l situează pe Poet drept precursor al existențialismului, nu mai vorbim de lecția de filozofie, cultură și civilizație universală din Panorama deșertăciunilor.

Prin apariția sa în cultura română Eminescu a pus bazele **inteligentei** românești (inexistentă până la El), **a turnat în formă nouă limba veche și-nțeleaptă**, întemeind cuvântul care spune adevărul și punând bazele doctrinei naționale. A peregrinat prin toate provinciile românești, dezunite prin granițe imperiale, nu numai din „**dor de ducă**”, ci pentru a-și cunoaște țara și poporul, pentru a-și forma ideea de patrie, acel teritoriu subliniat în fiecare poem. A căutat drumul spre izvoare, spre origini, purtând cu sine un caiet în care își nota cântece, basme, balade sau vorbe de duh populare, adevărat material fără de care nu-și putea împlini vocația, descoperind ca nimeni altul ceea ce este autentic, românesc.

A trecut prin 35-40 de localități căutând dovada originii ilustre a românilor, refăcând imaginar, dar și sub semnul imediatului, conturul Daciei Mari și, de ce nu, al României Mari, intrând profund în conștiința națională. Peregrinările sale de la Botoșani la Suceava, Putna, Bistrița Năsăud, Blaj (unde a răsărit soarele românilor), Alba-Iulia, Turnu-Severin, București, Constanța, etc., sunt adevărate „mișcări în ethnos”, lecții de istorie și geografie naționale.

Să nu uităm că la doar 20 de ani, în 1870, tânărul Eminescu l-a vizitat pe Al. I. Cuza, bolnav, internat la Ober-Döbling, doar ca să-i spună că îl recunoaște ca „domn al românilor”.

De 15 iunie măcar, toți românii ar trebui să păstreze un lung moment de reculegere în memoria lui Eminescu și să-i privească fotografia „**cu dragoste și admirație...așa cum bătrânii privesc adesea spre colțul de răsărit al odăii lor**” (Emil lordache), pentru că doar El, Eminescu, ne mai **poate salva de la mediocritate și anonim** (Emil Cioran).

ÎNCĂ UN EDITORIAL

SĂ NU RATĂM MAREA LECȚIE A UNIRII!

► Ilie ZANFIR

A trecut deja o jumătate de an din parcurgerea marii sărbători naționale a Centenarului Unirii și, din păcate, ne-ar fi tuturor foarte greu să remarcăm în noianul de manifestări proiectate, măcar câteva absolut remarcabile, unele care să ne convingă că românii simt și trăiesc cu adevărat acele momente înălțătoare atât de generos promise. Privind cu nedumerire în urmă, nu vom descoperi în cele șase luni trecute, nimic care să ne facă să avem pe deplin conștiința acestui prim veac care a pecetluit unitatea românilor de pretutindeni. Ne lipsește în primul rând o parte dragă a ființei noastre naționale, Basarabia și Bucovina de Nord, dar mai mult decât privațiunea de aceste înstrăinate teritorii care deplâng separarea de patria mamă, ne lipsește, cel puțin la o primă concluzie, exact spiritul tainic și sfânt al marii sărbători, adică ideea de unitate, spiritul de solidaritate, sentimentul plener al întregului și al coerenței spirituale depline și indestructibile.

Vobind atât de mult despre Centenar, am putut scăpa din vedere cu prea mare ușurință o manifestare de largă respirație continentală, și anume declararea anului 2018 ca „Anul european al patrimoniului cultural”, care și-a propus ca obiectiv strădania „de a încuraja cât mai multe persoane să descopere și să aprecieze patrimoniul cultural al Europei și de a consolida sentimentul de apartenență la un spațiu european comun. Scopul Anului este Patrimoniul nostru: la confluența dintre „Trecut și Viitor”. Nu întâmplător am evidențiat aceste două sărbători, absolut diferite în esența lor, față în față și în strânsă corelație, căci, dacă acum un veac Europa se redesena în noi state ieșite din încheștarea veștejită a fostelor mari imperii, astăzi continentul își revendică el însuși propria identitate unitară, dincolo de cea a națiunilor și popoarelor componente. Da, avem cu toții în comun Europa, ca entitate continentală, dar mai înainte de aceasta, avem România, ca unitate teritorială, spirituală și identitară a neamului românesc, ca să folosim expresia preferată a lui Nicolae Iorga. Îl avem pe Beethoven, cu „Oda bucuriei” declarată imn al Uniunii Europene, dar mai înainte de asta avem „Miorița” și îl avem pe Eminescu cu „De la Nistru pân' la Tisa”, ca ideal românesc încă neîmplinit.

Și cu aceasta intrăm în aria vectorului cel mai dinamic și mai expresiv al intelectualității românești, chemată dintotdeauna în a fi vioara întâi în promovarea idealurilor noastre de unitate națională, căci ce au făcut, au trebuit sau ar trebui să facă scriitorii noștri, de la Grigore Ureche și până la cei mai tineri de astăzi, altceva decât să pună slova românească în slujba împlinirii marilor idealuri ale poporului? Există astăzi peste două mii de condeieri, membri ai Uniunii Scriitorilor din România, și, pe lângă ei, alte câteva mii care aspiră la statutul de profesionist, creând/producând o cantitate apreciabilă de cărți. Nu este aceasta o uriașă forță spirituală? Nu ar putea ei, scriitorii cei mai de seamă ai timpului nostru, să mute munții din loc, ca să folosim o expresie a minunatului nostru folclor? Sigur că da, dar, din păcate, se manifestă mai peste tot în țară un fel de lentoare contagioasă, o retragere confortabilă în singurătăți neproductive, ca să nu mai vorbim despre exacerbarea unor tensiuni perturbatoare între grupuri de interese din sânul breslei.

Lejeritatea în insuficienta raportare la temele majore care să ofere adevărata dimensiune a implicării oamenilor scrisului în proiectele de esență ale națiunii ar putea da adevărata măsură a modului în care cultura în general s-a implicat cel puțin în prima parte a anului în marcarea și creșterea în semnificație a sărbătorii primului centenar al Unirii Românilor. Recent, au avut loc alegeri în Uniunea Scriitorilor din România, concomitent, la nivelul filialelor zonale și la nivelul conducerii centrale. A fost un bun prilej, repetabil doar la câțiva ani, pentru ca scriitorii din teritorii să se întâlnească în formații aproape complete și, cu toate acestea, în afară de problemele strict tehnice ale proceselor electivice, nu s-a menționat, mai niciunde, nici măcar o referire la marea sărbătoare a poporului și la rolul oamenilor de litere în marcarea acestui eveniment. Să accesăm totuși că alegerile sunt alegeri și că nu era timp și pentru alte puncte la ordinea de zi, dar dacă ne-am strădui să scoatem în evidență doar câteva titluri de cărți scrise pe generoasele teme ale Unirii, care să fi apărut în acest an al Centenarului, sau măcar în ultima vreme, cu greu am găsi câteva,

dacă nu cumva am ajunge la concluzia că nu există nici măcar una.

La Galați, în ultimii ani, și chiar în aceste șase luni care au trecut din anul aniversar 2018, au apărut totuși – și aceasta s-a remarcat ca o benefică tendință de ansamblu a literaturii de la Dunărea de Jos – câteva volume de proză și eseuri dedicate în întregime Galațiului și problematicilor lui contemporane sau istorice. Se poate spune, deci, cu mâna pe inimă, că scriitorii gălățeni dovedesc din ce în ce mai relevant ceea ce am putea numi un autentic patriotism local, care face cinste atât autorilor cât și publicului cititor care le receptează și le apreciază operele. Este îmbucurător faptul că, după câte cunoaștem, și în alte centre scriitoricești ale țării, această nouă tendință de aplecare a actului literar asupra realităților contemporane zonale se manifestă din ce în ce mai pregnant. Rămâne însă ca un deziderat încă abordarea de ansamblu a marilor probleme ale României, măcar în aceeași măsură în care au reușit, în condiții extrem de dificile de cenzură și presiune ideologică continuă, mari scriitori ai celei de a doua jumătăți a secolului trecut. Ne gândim aici la operele unor scriitori precum Zaharia Stancu, Marin Preda, Eugen Barbu, Nicolae Breban, Augustin Buzura, Dinu Săraru, în proză, Tudor Arghezi, Nicolae Labiș, Ion Alexandru, Nichita Stănescu, Adrian Păunescu, Marin Sorescu, Ștefan Augustin Doinaș, Mircea Dinescu, în poezie, și mulți alții, în teatru, eseistică etc..

Poate că aceștia, mulți dintre ei urcați deja la ceruri, au simțit mai bine și au știut cu mai multă dragoste și respect să se apropie de marele Eminescu, cel care, dincolo de nemuritoarea operă, a constituit un model desăvârșit al modului în care se poate implica scriitorul în marile probleme ale patriei sale. Să ne amintim doar de episodul Putna, 1871... Cu un an înainte, se împliniseră 400 de ani de la sfințirea Mănăstirii Putna, locul de veci al lui Ștefan cel Mare. Era un minunat prilej de comemorare a marelui voievod al Moldovei, dar și de retrezire a românismului, iar Mihai Eminescu, la numai 20 de ani avea să fie sufletul organizării unei ample manifestări, de un profund caracter patriotic și militant.

Tânărul poet a luat asupra sa, ajutat fiind și de Ioan Slavici, organizarea la Putna a unei întâlniri a tuturor studenților români din toate provinciile românești, dar și din marile capitale europene în care unii dintre ei se aflau la studii. Pentru buna reușită a comemorării și a primului congres al studențimii românești, Eminescu a coborât din sferele înalte ale poeziei sale și s-a ocupat cu mare osârdie de măruntele detalii dar și de extrem de importante probleme organizatorice, inițiind mobilizarea tinerilor,

punând la punct desfășurătorul de organizare și nu în ultimul rând, strângând fondurile necesare. A reușit astfel să adune 10.000 de coroane, din care o jumătate au mers pentru confecționarea unei urne de argint ce va fi așezată pe mormântul lui Ștefan cel Mare și în care participanții din cele patru zări urmau să depună pământ adus din toate provinciile românești.

A fost pământ din întreaga Românie Mare adus simbolic la Putna cu 47 de ani înainte de actul marii Uniri de la 1 Decembrie 1918! Tot Eminescu a redactat un Apel către studențimea română, către „frații din București, Iași, Cluj, Sibiu, Cernăuți, Viena, Paris, Berlin, Pesta”, și în care autorul „Luceafărului” scria: „Nu junimea română academică a produs ideea serbării; ea purcede din conștiința națională română. Națiunea română voiește cultura și cultura ei trebuie să fie una, omogenă de la Prut la Someș, omogenă în sânul Carpaților cărunți și pe malurile Dunării bătrâne”. Din cauza declanșării, în 1870, a Războiului franco-german și a unor probleme cu fondurile depuse la o bancă, sărbătoarea se va desfășura cu un an mai târziu, și atunci aveau să participe peste 3.000 de tineri români, strânși în cadrul primului congres a studențimei române, dar și intelectualii cei mai de preț ai ținuturilor românești. Să mai spunem că sărbătoarea a fost deschisă de A.D. Xenopol și că Ciprian Porumbescu, după ce și-a pus vioara la lucru în fața tuturor participanților, avea să spună părintelui său. **„Tată, am cântat Daciei întregi!”**.

Așa s-a făcut Marea Unire de la 1918, cu o temeinică pregătire cu mult înainte de sorocul istoric și cu situarea în frunte a marilor noștri scriitori, istorici, artiști, intelectuali de pretutindeni. Pilda lui Eminescu de la Putna ar trebui să fie astăzi învățătură pentru noi toți, așa cum a fost, mai în vremurile contemporane, pentru poetul Adrian Păunescu și pentru fratele nostru Grigore Vieru de la Chișinău, cel care avea să lupte până la moarte, cu poezia dar și cu fapta, pentru independența Basarabiei, pentru limba română, pentru libertatea exprimării și pentru unirea cu patria mamă. Născut pe malul celălalt al Prutului (adesea spunea că fundul grădinii sale se termina exact în sârma ghimpată care marca înainte de 1990 granița de netrecut a celor două state românești), Grigore Vieru a fost un bun prieten al românilor de pretutindeni și ne mândrim acum că, printre aceștia, gălățenii au ocupat un loc aparte în inima sa.

Eminescu amintea în apelul său către studenți și despre „malurile Dunării bătrâne”, acolo unde Galațiul, bine ancorat pe firul milenar al fluviului, avea să fie gazda unuia dintre congresele studențimii care au urmat după Putna, acolo unde

poetul însuși ajunsese și șezuse de două ori și acolo unde gălătenii din generațiile trecute, intelectualii de la începutul secolului trecut, i-au înălțat prima statuie din întreaga țară. Suntem noi, acum – ne-am putea întreba – demni de această onoare pe care Eminescu ne-a făcut-o și de moștenirea pe care ne-au lăsat-o intelectualii, scriitorii de altădată? În plin an al Centenarului Marii Uniri, ar trebui să ne gândim mai bine și mai cu folos asupra prinosului nostru de dăruire întru marcarea primului secol al unității noastre naționale. După strălucirea solară, universală a unui Eminescu militant cu trup și suflet pentru reînvierea Daciei mari, după inegalabilele sale versuri „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie?”, faptele noastre de zi cu zi, creația noastră, modul concret în care ne raportăm la marea sărbătoare par extrem de palide și neconvingătoare.

Și așa și sunt. Prea ne pierdem, nu numai noi, dar și scriitorii din întreaga țară, în discuții și contraziceri sterile, nedemne de condiția aproape sacră a făuritorului de cuvinte. Este greu de înțeles de ce astăzi ideea de patriotism pare multora desuetă și neavenită. Poezia patriotică (nu cea falsă, patriotardă) a dispărut, iar marile romane nu mai abordează teme naționale majore, ca la Slavici, Agârbiceanu, Rebreanu, Sadoveanu, Barbu sau Breban. Cel mai citit dintre prozatori, tradus în mai toate limbile pământului, Mircea Cărtărescu, este contestat de o mare și bună parte a cititorilor pentru problematicile marginale pe care le abordează. În loc de „De ce iubim România”, el a preferat „De ce iubim femeile”, ca să nu mai amintim că o mare

parte din literatura contemporană, și cea lirică și cea epică, se circumscrie unor zone obscure, intime, dacă nu chiar ireverențioase și obscene. Decența, demnitatea și mai ales patriotismul sunt pe nedrept și extrem de periculos ignorate, iar lipsa cvasigenerală a publicului cititor față de noile producții literare poate deveni explicabilă și prin aceasta.

Este greu de înțeles această tendință de ignorare sau chiar ironizare a marilor valori umane ce au însoțit adevărata literatură timp de atâtea milenii, mai ales că, iată, Europa însăși încearcă să rețrezească interesul pentru ele. „Anul european al patrimoniului cultural”, care coincide cu anul centenarului nostru, tocmai asta își propune, „de a încuraja cât mai multe persoane să descopere și să aprecieze patrimoniul cultural”, ori, în fața unor producții literare neinteresante, neimplicate în problematica reală, oamenii de rând dornici de cultură au tot dreptul să facă un pas înapoi. Scriitorii însă, adevărații scriitori, trebuie să-i ajute însă să facă pasul înainte. Mai sunt încă șase luni de sărbătoare națională și, imediat după sfârșitul acestuia, va răsări primul an al noului veac al Marii Uniri a românilor. Generațiile noastre de scriitori și de intelectuali au sacra datorie de a-și aduce modesta contribuție la mersul înainte a românismului, astfel încât, la 2118, când se vor sărbători două secole de la istoricul act de la 1 Decembrie, Unirea să fie mai vie și mai promițătoare ca niciodată.

Așa să ne ajute, Bunul Dumnezeu!

Galați, 18-20 mai 2018

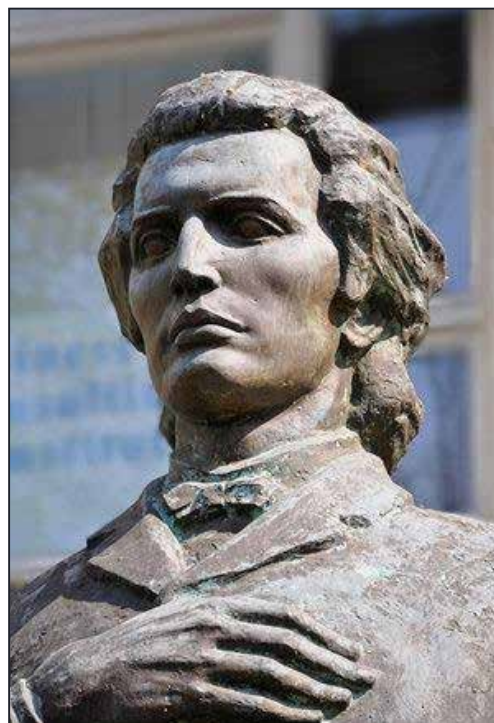

DOMNULE EMINESCU,

► Eleonora STAMATE

Universul vibrează,
 Îl auzi?
 Și-a rezemat urechea de umărul tău.
 Nu mă privi cu ochii triști !
 Doina ta răsună în soare, ea a topit ceara vieții
 Și a inundat Soarele și Luna !
 Ce feerie !!
 Iar, când Soarele și-a topit razele,
 Pentru ultima clipă a vieții tale,
 Te-ai retras în chilii-ți astrală,
 Voind, parcă, să iei cu tine
 Luna cu vraja ei, muzica izvoarelor, șoapte de dor.
 De-acolo, îți mai cobori privirea
 Printre petale de nori,
 Pe umărul zoorilor,
 Iar noaptea, cine îți deslușește
 Muzica gândului, vede cum ochiul tău,
 Atotcuprinzătorul, plutește pe tâmpla lunii
 Sau printre stele răzlețe,
 Cutreierând, cu spiritul printre noi,
 Și ... îmbogățiindu-ne cu atât mai mult,
 Cu cât timpul ne desparte de piscul olimpien
 Al frunții tale !!?
 S-au încovoiat unii de prea multă uitare,
 Bieții de ei au uitat că:
 A fi român înseamnă a fi cu Eminescu,
 A-l purta cu sine,
 A te rezema de umărul lui,
 A doini cu el,
 A te ridica pe cer, odată cu Luceafărul !
 Da, tu ești limba română, curată, străbună
 Ești focul, cerul, pământul !!
 Ninge peste Carpații Limbii Române...
 Urcați în Templul Eminescian !
 Farul, care vă va lumina
 Printre ramuri poleite cu promoroacă,
 Va purta numele Eminescu !
 Veniți la Templul Limbii Române,
 Să luați lumină,
 De nu veți ajunge la EA,
 Cu siguranță,
 Veți lua întuneric...

LUI EMINESCU

► Ileana GEORGESCU TULICĂ

EMINESCIANA

O tainică trăire se-nalță acum, lumină
Și se dezleagă visuri ce sufletul alină
Și frumusețea sfântă-a iubirii feminine
Ai preamărit-o în slove eterne și divine.

O dulce floare-albastră răsare iar în lume
Și se desface tristă, și strigă al tău nume
Și-n veci va dăinui iubirea pentru-o floare,
Ce-ai înălțat-o în cântec, cunună pentru soare.

O undă tremurândă din lacul cel albastru
Păstrează neatinsă iubirea pentru astru.
Și-n palida lumină a razelor de lună
Petalele de floare le împletești, cunună.

ȘI DACĂ ASTĂZI

Și dacă astăzi te slăvim,
De sună-n cântec versul,
E ca acum, aici, să știm
Ce-nseamnă Eminescu.

Și dacă stele azi veghează
Și-n lume ai un nume sfânt,
E ca în veci să fie trează
Iubirea ta pe-acest pământ.

Și dacă valuri azi te poartă
De la un țarm cu-n singur dor
E ca acum să-ți fie dreaptă
Cărarea, fără niciun nor.

ȚI-E LACRIMA

Ți-e lacrima scăldată în sarea din adâncuri
Și sufletul - furtună în marea-nvolburată.
Ți-e glasul stins, înăbușit de vânturi
Și fruntea la fel, mereu, îngândurată.

Ți-e gândul călător printre-amintiri
Și dorul – flacăra, etern nestinsă,

Din anii ce-au trecut printre iubiri,
Ca marea tristă, resemnată și întinsă.

UN „DOR NEMĂRGINIT”

Un dor ascuns,
În suflet și în șoapte,
Un dor de văi adânci
Și ape-nvolburate
Îți strigă în goană, seara,
Când stele se aprind,
Când luna mai răsare,
Pe-un deal ascuns, în noapte,
Când foșnetul de frunze
Încet șoptește-n umbră
Că n-ai plecat.
Ești tot aici, lumină și speranță,
O forță ce se naște
În fiecare parte,
Din cele patru zări.

ȘI UMBRA TA

Te-așezi mereu, în nopțile cu lună,
La margine de mare, printre stânci,
Din depărtări albastre, cornul sună,
Pe-același ton acum, ca și atunci.

Aceleași stele se aprind mereu,
Să-ți lumineze chipul din înalt.
Și umbra ta coboară tot mai greu,
Acoperind pământul, dintr-un salt.

POEȚII NU MOR

Departă...
plutind, în valuri, ușor,
se-aude un cântec,
un cântec de dor.
Poeții nu mor...
își poartă și azi coroana iubirii,
în semn de neuitare
și de înălțare
pe-altarul nemuririi.

„SUNTEM ROMÂNI ȘI PUNCTUM”

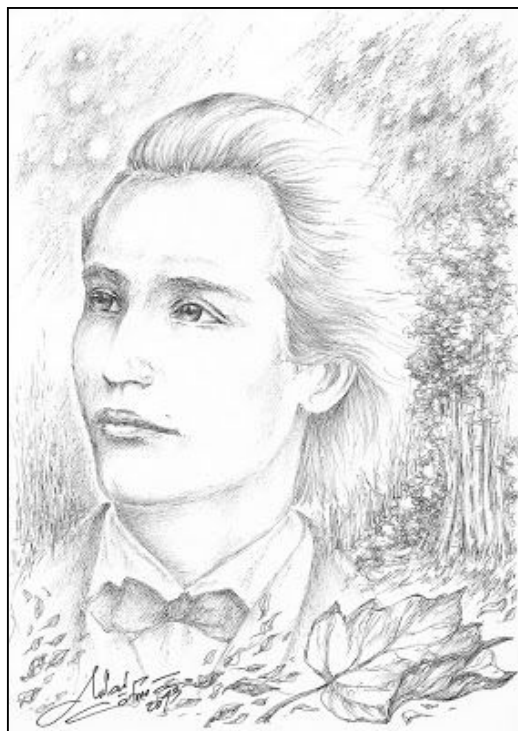
► Liuba Liubastra BOTEZATU

Să scriu despre Eminescu
e ca și cum mi-aș dori să ating nemurirea cu degetul,
ca și cum aș încerca, dintr-o nebunie
adolescentină și inconștientă naivă,
să mi-l dezvălui pe Dumnezeu...

Îmi e prea sus,
îmi e prea aproape și mii de ani lumină mă despart
de El.
Mi-s mici cuvintele pentru (p)Omul
spre care au convers râuri de poeți,
din care s-au născut mări de oameni,
sub a cărei coroană ne strângem, căutând adăpost...

Eminescu mi-e Patria,
Eminescu mi-e Mama,
Eminescu mi-e Tatăl,
Eminescu sunt eu - cel pururi îndrăgostit,
cu zbuciumul în suflet și statornicie în cuget
și-n simțire...

Eminescu - Cuvântul ce cuprinde Veșnicia,
identitatea mea în mijlocul lumii,
reverberând sfințenia de Neam Românesc
care îmi sunt, care ne suntem.

Grafică de Mihai Cătrună

ESEU

ACTUALITATEA LUI EMINESCU

► Lucia OLARU NENATI

Unii și-au pus problema în vremea noastră ca, de fapt, în mod periodic de-a lungul timpului, dacă Eminescu mai este actual, întrebându-se negativ retoric ce le-ar mai putea spune poezia sa azi, într-o epocă atât de evoluată, trecută prin postmodernism și atâtea rafinamente occidentale, când, vezi-doamne, el a scris în secolul XIX și toată opera sa este depășită, tributară aceluia timp, care pentru noi este doar trecut, doar istorie și nimic mai mult și că nu ne mai poate interesa decât în măsura în care ne interesează istoria, stins, sec și fără vitalitate.

Cine citește însă toată opera sa, adică întreaga ediție Perpessicius de 17 tomuri uriașe, nu doar cartea lui de poezii, are în față imaginea unui univers uriaș, ca o piramidă cu numeroase coridoare misterioase din care o parte sunt vizibile și cu comorile descifrate, dar încă mult este ascuns sau neînțeles, nedescifrat. Este o operă de mare gânditor, așa cum a spus Noica atunci când i-a comparat caietele cu cele ale lui Leonardo și Alfred de Musset, găsind mereu câte ceva în favoarea lui Eminescu, ori așa cum l-a comparat Ibrăileanu cu Goethe, dar subliniind că acela, dacă murea la vârsta lui Eminescu n-ar fi fost nimic. Așadar, din pornire se observă limpede nu numai că Eminescu n-a fost "epuizat", ci că încă n-a fost nici descifrat pe deplin căci puțini sunt cei ce i-au citit măcar întreaga operă abia de relativ puțină vreme publicată integral, grație strădaniei acad. D. Vatamaniuc. O dovadă se află în afirmațiile eminescologilor Svetlana Paleologu Matta, Theodor Codreanu și alții, care demonstrează în cărțile lor apartenența lui Eminescu la universul filozofiei moderne europene, aducând la bară numeroase nume de gânditori europeni de marcă, printre care poetul nostru se încadrează perfect,

așa cum se demonstrează prin comparații și citate de idei. Alții subliniază validitatea intuițiilor lui științifice, multe demonstrate după moartea lui, precum ideea de cuantă, linia ondulantă, teoria bigbangului, a universurilor pulsatorii și multe altele care încă nu și-au găsit pe deplin aprofundarea dar pot, desigur, oferi noi surprize cercetătorilor. Cât despre poezia lui, aceea de dragoste, de pildă, e mereu actuală cum actuală e dragostea sau viața și moartea pentru orice generație iar cufundarea lui în natură ca într-un univers compensatoriu pentru viața lui zbuciumată, e un catharsis parcă mai necesar decât oricând azi, în vremi atât de stresante și alienante. Viziunile sale poetice sunt amețitor de profunde, au mereu ca material de construcție universuri uriașe, inaccesibile omului, în mod obișnuit, dar pe care Eminescu le vede ca de la o distanță superioară, nu de pe o poziție de muritor, ci din unghiul de vedere al cuiva care poate contempla cosmosul de sus, în întregul sau. Or, abia în vremea noastră, începe, timid încă, era călătoriilor spațiale grație cărora omul poate contempla alte spații decât cele pământeste, mici porțiuni siderale vizibile prin hubloul navelor, iar imaginea unor mari teritorii astrale străbătute în viteze supraomenești e încă teritoriul filmelor și cărților de science fiction, care sunt extrem de captivante și tentante pentru oameni care-și exprimă astfel dorința ancestrală de a-și depăși condiția, de-a supune timpul și spațiul. Or, în poezia lui Eminescu s-a făcut acest lucru cu o forță demiurgică cu mult înaintea filmelor de azi; doar că în opera lui nu se află doar o înfățișare mecanică ori descriptivă a unor fantezii puierile, ci toate acestea sunt subsumate unui filon filozofic profund și integrator a tot ce există în albia unui univers unitar și coerent și văzut în diacronia sa.

Iar poezia lui de revoltă și satiră, precum și gazetăria lui, sunt mai actuale ca oricând până acum căci, întorcându-se realitățile sociale ale vremii sale azi, pe o nouă scară și gama deficiențelor aferente aceluși sistem s-au reactualizat și parcă s-au agravat mai mult decât pe vremea lui; în orice caz, diagnozele lui, care în semiveacul comunist nu ne erau prea clare, lipsindu-ne raportarea la real, azi sunt strălucitor de adecvate, de aplicabile. Criticele lui sociale sunt atât de actuale acum, încât în Basarabia a fost posibilă, cu puțini ani în urmă, o întâmplare rămasă de pomină și care a stârnit valuri de răs în toată lumea culturală românească de acolo și care demonstrează actualitatea scrisului său mai mult decât sesiuni întregi de comunicări. Și anume, publicându-se în revista *Literatura și arta* un articol de critică socială semnat de Eminescu, dar foarte adecvat timpului de acum, un anume personaj politic de acolo - numele nu importă - a crezut că publicația îl critică pe el și, simțindu-se vizat, a dat un răspuns violent, amenințându-l pe "acest nerușinat M. Eminescu" cu un proces de calomnie la tribunal.

Gazetăria lui e un inventar de probleme dintre care foarte multe sunt actuale, iar rezolvările pe care le propune el sunt teribil de proaspete, de ingenioase și mai ales, pline de dorința de-a îmbunătăți soarta țării și națiunii sale. Sau dacă unele sunt inexacte sau depășite, rămâne măcar încercarea lui mereu sinceră, ardentă și fără ezitare de-a identifica problemele existente și de a le soluționa în cel mai bun mod cu putință pentru interesul general, niciodată pentru rezolvarea vreunei probleme personale ori pentru a obține ceva în schimbul acelei prestații. Căci, înainte de orice, Eminescu asta a vrut și pentru asta a luptat, pentru cea mai bună soartă posibilă a poporului său, iar lucrări de ultima oră deschid o problemă nouă și tulburătoare și anume ipoteza că exact pentru acest rol al său de apărător neînfricat al neamului său ar fi avut el de suferit. S-a scris și s-a jucat chiar o piesă de teatru la București, pe scena Teatrului Național, intitulată *Și mai potoliți-l pe Eminescu*, având o distribuție de zile mari, cu Dan Puric în rolul lui Eminescu, în care autorul, Cristian Tiberiu Popescu, aduce în atenție prin acest titlu și prin acțiunea piesei, exact acest aspect al insurecției lui Eminescu în fața diplomației

străine care era deranjată de atacurile sale și care a transmis prin P. Carp, de la Viena la București, o depeșă cu acest îndemn plin de subtexte amenințătoare. Unele cărți de acum fac insistent legătura între aceste amenințări și închiderea lui Eminescu la ospiciu și apoi chiar moartea lui, dar și mai apoi, cu întârzierea mai mare de un secol de la scrierea până la publicarea operei integrale a lui Eminescu, datorată unor opoziții înverșunate

ale reprezentanților unei anume națiuni ce se simțea vizată de publicistica eminesciană. Or, niște texte caduce, fără altă valoare decât cea pur istorică, nu pot deranja pe nimeni, nu pot face pe nimeni să se teamă de ele. Chiar această teama și aceste opoziții ale căror aspecte comportă încă multe ascunzișuri, dovedesc, dacă mai era nevoie, că Eminescu nu este numai actual, ci teribil de temut și de periculos pentru cei ce nu iubesc națiunea noastră și au gânduri nesincere față de ea.

Revolta lui față de cei ce făcură "neamul nostru de rușine și ocară", referirile lui la acea cale îngustă "care poate să convină unei inime oneste", la corupție și sinecure, la nemuncă și la profitorii de pe "tarlău grasă" a imposturii, toate sunt, din păcate, incredibil de actuale și toate acestea, alături de multe altele ce pot umple tomuri întregi de comentarii, îndreptățesc să considerăm nu numai că Eminescu este acum chiar mai actual decât în vremea lui, dar chiar să și bănuim existența a oarece virtuți profetice în cugetarea lui.

ESEU

MARIN TARANGUL DESPRE DRUMUL EMINESCIAN CĂTRE INFINIT

► Ștefan MUNTEANU

Motto:

„Așa și-a trăit și Eminescu viața, dincolo de propria lui viață. Și de aceea viața lui este un destin. El nu și-a aparținut în mod egoist, ci s-a lăsat scuturat dincolo de el, în infinit, ca o fluturare de drapel. Poezia lui face văzut infinitul ca făptură și înfiorare: ca o împlinire adâncă a unui mare gol, ca o pornire din sine către dincolo de sine, ca o pornire apărută mai înainte ca sinele să fi apărut. Este o cutreierare și o strămutare constantă în «stră»-ul vieții noastre, în *stră-viața vieții noastre*, într-o viață care poate fi trăită dincolo de ceea ce trăim noi numai prin propria noastră viață”. (Marin Tarangul)

Marin Tarangul (numele complet fiind *Ștefan Marin Sergiu Tarangul*), teolog, filosof, poet și eseist, s-a născut în București, la 1 mai 1938. După absolvirea claselor școlare primare și gimnaziale, a urmat Liceul „I. L. Caragiale”, tot din capitală, unde obține bacalaureatul în 1955. În perioada 1955-1959 a frecventat cursurile Institutului Teologic din Sibiu. Următorii doi ani și i-a dedicat pregătirii unui doctorat în teologie la Institutul Teologic din București. Însă acest doctorat nu a mai fost finalizat întrucât Marin Tarangul, în perioada 1961-1964, a fost deținut politic. Din 1966 începe să publice poezii și eseuri în revistele culturale bucureștene. Între 1966 și 1971 frecventează cursurile Institutului de Arte Plastice din București. Devine membru al Uniunii Scriitorilor din România și activează ca redactor la revista „Amfiteatru” și scenarist la „Animafilm”. În 1979 se stabilește la Paris. Aici obține o licență în filozofie și două doctorate, unul în teologie (1985), cu teza *Icoana, experiență și realitate* și altul în filozofie (1087), cu lucrarea *Poezia lui Nichita Stănescu și arta poetică*. Dintre volumele publicate amintesc: *Threnos, poezii* (1968); *Legile pământului, poezii* (1973); *Roata timpului, poezii* (1979); *Intrarea în infinit sau dimensiunea Eminescu, eseu* (1992). A murit la 18 septembrie 2010, la Paris. Urna cu rămășițele pământești a fost depusă la cimitirul Bellu din București.

Dar pentru a contura dimensiunile personalității lui Marin Tarangul cred că sunt necesare și câteva însemnări făcute de Andrei Pleșu, ambii reprezentanți ai „Școlii de la Păltiniș”: „Tot Marin mi-a pus dinainte, pentru prima oară, o pagină de Constantin Noica: «Citește! Ca să auzi cum sună limbajul filozofiei». Mai târziu, tot cu el l-am vizitat, în Berceni, pe viitorul magistrul păltinișan, care ne-a oferit zece lecții de greacă. Pentru mine, Marin a fost un mare mijlocitor,

un chip al sorții. Universul meu de idei, întrebări, experiențe și portrete umane s-a lărgit spectaculos în cei câțiva ani pe care i-am petrecut împreună în facultate. Dacă mă gândesc la acea perioadă, realizez, abia acum, că deveniserăm colegi la numai doi ani după ce fusese eliberat din pușcărie, de la Salcia din Delta Dunării. Arestat în 1961, el apucase, pînă atunci, să-și ia licența în teologie și să se înscrie la doctorat. Nu a devenit însă «doctor» decît la Paris, unde s-a stabilit în 1979” (revista „Dilema veche”, nr. 346, 30 septembrie - 6 octombrie 2010).

Se subînțelege că un asemenea spirit, precum cel al lui Marin Tarangul, nu putea să treacă indiferent pe lângă miracolul eminescian. Mai ales că, invitația lui Eminescu rămâne universal valabilă, deoarece este genial codificată într-un limbaj poetic-filosofic, abordabil din orice punct de vedere și mereu păstrându-și misterul. În fața unei asemenea provocări, nu calea de apropiere poate fi greșită, ci refuzul oricărei căi. De aceea, diversitatea încercărilor, metodelor, căilor și punctele de vedere constituie o stare normală și benefică pentru cutezători. Dacă cineva refuză apropierea de Eminescu nu are nimic de câștigat, iar Eminescu nu mai are nimic de pierdut, pentru că a avut tăria să ne ofere totul, fără ca măcar să se întrebe dacă meritam.

Cu aceste gânduri cred că ne putem simți aproape de mesajul lui Marin Tarangul, cuprins în lucrarea *Intrarea în infinit sau Dimensiunea Eminescu* (Editura Humanitas, București, 1992). Și vom înțelege mai bine pasiunea cu care autorul caută mesajul secret al poeziei, chiar dacă este o căutare mai puțin conformă cu obișnuința. Iar cele trei texte cuprinse în carte, inegale ca întindere, vor provoca în continuare meditații benefice.

Primul text, care poartă chiar titlul cărții, cuprinde două părți: I. *Spintecarea dimensiunii* și II. *Intrarea în infinit: particula „stră”*.

Înainte cuvântarea primei părți este făcută prin discursul rostit cu ocazia sărbătoririi centenarului Eminescu la Paris, iunie 1989, și cuprinde răspunsuri la întrebarea: „De unde venea mânia lui Eminescu?” Ocazie potrivită pentru autor de a constata că nu am fost și nu suntem vrednici de Eminescu, așa cum rușii au fost vrednici de Pușkin, dându-i pe Gogol, Tolstoi și Dostoievski. „Dar noi nu ne-am apropiat cum trebuie de Eminescu, nu ne-am ridicat acolo unde versurile lui voiau să ne ridice. Și neavând destulă putere în spirit ca să ne facem din ea o putere a vieții, am putut trece pragul lipsei de noblețe. Nu știm cum vom fi mâine, dar nu cred că astăzi suntem vrednici de Eminescu” (Marin Tarangul, *Intrarea în infinit sau Dimensiunea Eminescu*, Editura Humanitas, București, 1992, p. 8).

Deși dureroasă, se pare că observația lui Marin Tarangul reflectă întrucâtva realitatea. O realitate de astăzi, situată parcă cu un pas înapoi față de cea de acum 100 de ani pe care se mânia Eminescu. „Nu lipsurile pe care le-a trăit au stârnit mânia în el, ci *lipsurile pe care le vedea în ceilalți*, adică e vorba de acele lipsuri care fac omenia neîntregă și nu de lipsurile sărăciei. Mânia lui Eminescu venea din faptul că lumea omului e prea puțin o lume de oameni” (*Idem*, p. 9). Altfel spus, temeiul mâniei lui era *nemernicia concetățenilor* (compatrioților), incapacitatea lor de a înțelege ceea ce trebuie înțeles.

Pasul următor constă în încercarea de a surprinde cauzele responsabile pentru proiectarea lui Eminescu în legendă. Și explicația este pusă tot pe seama slăbiciunilor noastre. „Deci: creăm legenda pentru a ne putea ascunde în spatele ei și a o împinge înainte, ca pe cartea noastră de vizită, zicând: «vedeți, că noi, totuși, suntem și asta», și arătăm elocvent spre legenda lui Eminescu, fără să ne implicăm serios și în obligația de a fi pe măsura a ceea ce credem” (*Idem*, p. 12). Nu încapă nici o îndoială că explicația lui Marin Tarangul este construită ca o exagerare. Este adevărat că, mai departe, vrea să mai repare câte ceva, împărțind legendele în adevărate și false și oferindu-ne șansa să deosebim adevărul de neadevăr în atitudinea noastră față de Eminescu. Dar problema privind „Legenda Eminescu” cred că este mult mai complexă și implică o explicație mai nuanțată. Pentru că nu este vorba doar de o legendă, ci de un *Mit Eminescu*. Și nu de un mit fabricat de zbaterile modei, ci de o paradigmă a creației, un model, o instituție cu resurse proprii de supraviețuire, care răspunde unei nevoi perene a ființei omeniești. Aceasta nu înseamnă că spiritul critic trebuie să renunțe la vigilență. Numai că nu trebuie să se uite că Eminescu este un spirit public de substanță, un mit pe care critica nu face decât să-l călească, oricât ar încerca să-l „demitizeze”.

Este adevărat că și Eminescu a fost om, dar un altfel de om decât cei obișnuți. Astfel că normalitatea lui,

pentru noi, nu poate fi decât excepția geniului, pe care o intuim cu sfială mai mult sau mai puțin artistică, pentru că „artistul creator are un fel de taină în el care se arată, sub chipul operei, ca o minune și că minunea aceasta o întrevăd întrucâtva și cei mai mici la suflet decât creatorul” (*Idem*, p. 14). Mai departe, în mod paradoxal, Marin Tarangul, comentând relația dintre creator și consumatorul de artă, vorbește despre „o coborâre și o înjosire a adevărului și a miracolului artistic” (*Idem*, p. 14). Or, în realitate, probabil că este mai potrivit să vorbim despre un „urcuș” al omului obișnuit către adevărul artistic, decât de o „coborâre” a „minunii” în mediocritate. Artistul, cu adevărul lui, nu urcă și coboară; el rămâne tot timpul la înălțime, tocmai pentru a ne „urca” noi. Iar noi, în măsura în care avem „organele” sănătoase, simțim atracția ca pe o binefacere și în semn de mulțumire îl asumăm ca model de urmat. Nu pentru a ne infatua, cum crede Marin Tarangul, ci pentru a ne descoperi sensul unor noi împliniri.

Spintecarea dimensiunii este continuată cu însăilarea unei posibile înfățișări a lucrurilor lumii în poezia lui Eminescu, descriind pățania spiritului care cade în propria-i interioritate. Este adevărat că este vorba despre o „cădere” în plin, întrucât spiritul este „plin și egal cu sine” (*Idem*, p. 22), dar căderea spiritului din afară înăuntru înseamnă o adâncire a conștiinței, o creștere a identității vieții interioare prin intrare în necunoscutul fără capăt. De aceea, nu putem ști către ce duce dimensiunea adâncirii interioare întrucât drumul se *despică* singur într-o direcție unică, care se numește *destin* trăit ca sfâșiere. Explicația dată de Marin Tarangul este următoarea: „cu cât un destin este mai intens, cu atât adâncirea lui în sine este mai sfâșietoare; cu cât conștiința intră și mai adânc în conștiința faptului de a fi «înăuntru», cu atât se cere mai mult sacrificiu de sine” (*Idem*, p. 25). Dacă spiritul este suficient de adânc va putea absorbi lumea și va vorbi despre ea *simțind-o* înăuntru. Dacă nu, atunci va vorbi despre o lume pe care nu o simte, despre o lume străină și rece. Oricum, chiar și atunci când spiritul coboară în profunzime, „necunoscutul nu se lasă cunoscut ca necunoscut, ci forma lui proprie de a fi este re-cunoașterea” (*Idem*, p. 26). Socratic vorbind, Marin Tarangul afirmă că spiritul „nu se mai lasă acum înțeles decât ca re-cunoaștere a necunoscutului” (*Idem*, p. 26).

Mai departe, pentru exemplificare, este analizată poezia *Trecut-au anii*, potrivit concepției că „una din condițiile poeziei este să pună în cuvinte, modul în care ele se înscriu în actul pronunției, o anumită «arcuire» prin care frazele poeziei să pătrundă în mediul auditiv al memoriei, după felul în care peștii *alunecă static* într-un aquarium” (*Idem*, p. 27). Și chiar dacă în carte sunt transcrise și numerotate greșit versurile poeziei *Trecut-au anii*, după mica ediție Perpessicius (Eminescu, *Poezii ESPLA 1960*), cititorul se poate orienta întrucât analiza se desfășoară în jurul a trei versuri, considerate „coloane” ale poeziei. Este vorba despre primul vers, al nouălea și al patrusprezecelea, respectiv:

„Trecut-au anii ca nori lungi pe șesuri”...
 „Să smulg un sunet din trecutul vieții”...
 „Iar timpul crește-n urma mea... mă-ntunec!”...

Demonstrația vrea să scoată în evidență faptul că adevărata poezie oferă șansa întâlnirii cu un sens mai înalt al destinului, descoperind astfel că „bucuria vieții tale a fost o minciună” (*Idem*, p. 37). Primul vers din poezia lui Eminescu, care pare de la sine înțeles, sugerează gândul că o parte din viață, poate cea mai bună, s-a scurs în mod definitiv, dureros și fără întoarcere. Asemenea umbrei norilor, curgerea anilor pare atât de lipsită de materialitate încât viața petrecută nu mai are greutatea trăirii ci imponderabilitatea unui vis.

Următorul vers analizat, cel de-al nouălea în poezie, „coloana” din mijloc, propune ieșirea din vis prin smulgerea unui sunet din trecutul vieții. Prin acest gest, plin de încărcătură epică, sonetul lui Eminescu oferă spiritului posibilitatea să se definească în profunzime, prin aplecarea asupra trecutului strecurat într-o prăpastie, de unde, încercând să „smulgă un sunet”, descoperă „dureoasa știință”... „de a ști că tot ce a trăit înainte a fost o ne-știință de a trăi; a fost «poveste», «eros», o lume de farmec și de bucurie, dar o lume care minte, fără să știe că minte” (*Idem*, p. 37). Aceasta este știința știutoare de sine a prezentului, rupt prin destin de trecut.

Ultimul vers al sonetului este interpretat de Marin Tarangul ca fiind locul unde conștiința genială eminesciană trăiește tulburarea despicării, la infinit, între timpul care crește în trecut, fără a avea un conținut închis din care să se poată smulge măcar un „sunet” și întunecarea sufletului în prezent. „Iar timpul crește-n urma mea... mă-ntunec!”...

Cea de-a doua parte a primului text din cartea lui Marin Tarangul se numește *Intrarea în infinit: particula „stră”*. Aici sunt analizate trei căi, interferente, care reflectă mersul poetic al conștiinței genului filosofic eminescian, conștiință sortită să se despică la infinit. Cele trei căi sunt: *Regimul cantităților*, *Străbaterea adâncimilor* și *Figura infinitului*.

Regimul cantităților este calea trecerii de la logica cantităților mici, măsurabile, cuprinzibile cu rațiunea, la viziunea poetică a elementarității, categorie a cantităților ultime, incomensurabile datorită exorbitanței provocată de capacitatea lor de autofecundare. Este vorba de „întinderea” pe care o are suflul poetic vizionar, în sensul că, „ceea ce la alții apare ca element cosmic, la Eminescu apare ca punct cantitativ al creșterii spre un maxim nesfârșit de cantitate” (*Idem*, p. 54). Iar împlinirea gândului poetic înseamnă paloarea spiritului logic, scufundarea în regimul cantității și sfidarea calității, cu trăirea că „izvorârea nu poate avea alt corp, altă înfățișare decât cea pe care și-o dă ea însăși, izvorând” (*Idem*, p. 61).

Străbaterea adâncimilor este calea prin care fluxul poetic selecționează transversal regimul cantităților. După spintecarea dimensiunii conștiinței,

adâncimea trebuie adusă la suprafață. Or, pentru aceasta adâncimea trebuie străbătută, astfel încât „fundul” întunericului să devină „străfundul” unei „creșteri în urmă” fără limită, care devine consistentă prin ea însăși. „E ca și cum miezul și-ar mânca singur cojile pe rând, fiind el însuși o ultimă coajă pe care nu mai are cine-o mânca” (*Idem*, p. 64). Astfel, gândul lui Eminescu străbate timpul îndărăt până când „ne-începutul scoate din sine capătul unui început” (*Idem*, p. 65). Nici imaginația, nici gândirea nu pot trece dincolo de originea lumii. Iar pentru ca poeticul să-și poată crea câmpul propriei libertăți, trebuie ca logosul să marcheze despărțirea de haos, prin spargerea Unului în multiplu, așa cum se întâmplă în *Scrisoarea I*: „Dar deodat-un punct se mișcă... cel întâi și singur. Iată-1/ Cum din chaos face mumă, iară el devine Tatăl”...

Figura infinitului este calea pe unde se descoperă virtuțile poetice ale particulei românești „stră”, care exprimă primatul unui început pre-curgător pe distanța dintre începutul primar și momentul în care este perceput. Particula „stră” ne poartă trăirea prin încărcătura despicării conștiinței, regăsind pluralul unei suprapuneri de straturi care compun unitatea unei întinderi nedeterminate, adică fără a ne indica „nici originea și nici capătul final” (*Idem*, p. 71). Forța lui „stră”, fără a se arăta pe sine, topește tot în plan spiritual și astfel „infinitul se înfiripă ca având o înfățișare, cea a trecerii prin toate, cea a înlăturării tuturor lucrurilor, a unei înlăturări pe care nimic nu o cuprinde. Infinitul nu mai este, ca de obicei, o lipsă de limite concepută abstract, ci corpul vizibil al unei nesfârșite străbateri” (*Idem*, p. 72). Marea intuiție eminesciană a fost aceea că poezia, dincolo de sensul finit al versurilor sale, încuviințează neînțelesul tendinței omului spre infinit. Și prin aceasta, crede Marin Tarangul, poezia se deosebește de filosofie în sensul că, în timp ce filosofia nu-și contrazice ambiția de a fi o construcție rațională, *poezia nu vorbește numai despre ceea ce se vorbește în poezie*, ci ea își întrece propriul ei cânt printr-o străbateră neînțeleasă spre infinit, spus mai simplu, printr-un dor de nesfârșire care ia forma gândului, a gândului care-și înțelege negânditul în care nu încetează să intre” (*Idem*, pp. 74-75). Aceasta nu înseamnă că în înțelegerea lui Eminescu poezia și filosofia pot exista separate. Dimpotrivă, autorul *Luceafărului* a înțeles cel mai bine cum să le împeuneze în aventura spiritului.

Incontestabil este faptul că Eminescu, prin tot ce a făcut s-a raportat la absolut. Dar nu la un absolut „trunchiat”, urmărit numai cu rațiunea filosofică, ori numai cu sensibilitatea poetică. El a înțeles că absolutul nu se lasă cuprins decât muritorului care se dăruiește total și necondiționat, sincer și natural, purificat de orice egoism, orgoliu sau vanitate Iar în interpretarea lui Marin Tarangul absolutul eminescian ia forma infinitului temporal, pentru cuprinderea căruia este angajată particula lexicală „stră”. Este o cuprindere prin care infinitul nu mai este doar un concept sărac, ci își arată un chip, deși ca negator al

finitului „poartă în el o *tendință spre desfigurare*” (*Idem*, p. 80). Astfel poezia lui Eminescu gândește neînțeleșul punând în evidență substanța poetică a gândirii. Acea substanță care nutrește expansiunea universală a gândirii, respectiv *desprinderea* din propria-i *prindere* pentru a se *cuprinde*. Aceasta înseamnă că „gândirea își conține o permanentă desprindere de ea însăși, o *renunțare esențială* un înțeles al neînțeleșului” (*Idem*, p. 83). Iar infinitul ca gând ce întruchipează poeticul „*ajunge să stea mereu dincolo de ceea ce gândește într-o cuprindere mai mare decât propriul ei cuprins*: într-o cuprindere a necuprinsului” (*Idem*, p. 80).

Dincolo de jocul sofisticat de cuvinte, descoperim condiția dureroasă a oricărui mare gând în încercarea lui de a se măsura cu infinitul, printr-o oglindire reciprocă într-o *mișcare de potrivire*, astfel încât „gândul renunță să cuprindă infinitul, ca văzându-se pe sine ca mai larg decât el, iar infinitul, la rândul său, renunță să se întindă, în virtutea nesfârșirii lui dincolo de gândire, căci ar fi, în cazul acesta, un infinit negândit, un simplu instrument nominal” (*Idem*, p. 84). Ori prin „potrivirea” cu gândul, infinitul nu mai este doar o prelungire liniară nespațială, lipsit de înfățișare, ci devine străbateră a unui volum care se amplifică simultan în toate direcțiile spațiale posibile. Străbateră înseamnă asimilarea infinitului ca pe o stare. Particula „stră” transformă o întindere compusă din bucăți separabile într-o unitate organică „insuflețită”. Aceasta este misiunea poeziei lui Eminescu, de a oferi o viziune *substanțială* a lumii, nu de a vorbi de părți. De aceea, crede Marin Tarangul, „la Eminescu infinitul nu este plasat dincolo de închipuire, ci se întinde odată cu aceasta: nu ca un cuvânt abstract care sare dincolo de puțința ochiului de a-și imagina ceva, ci ca un *cuvânt intrupat* în care ochiul are întotdeauna ceva de văzut: o nesfârșire intrupată și *văzută de cuvinte*” (*Idem*, p. 90).

La Eminescu infinitul nu este numai un „dincolo” abstract, un concept, ci este o trecere prin finit, ca străbateră vizuală, corporală, astfel încât poezia devine o „fizică” a infinitului. Dar, „nu o fizică cu legi și ecuații de forțe, ci o fizică cu peisaje și energii care se înscriu misterios în însăși mișcarea de nesfârșire a lumii” (*Idem*, p. 91). În poezia lui nemărginirea devine o forță vie, mai largă și mai întinsă decât strămta noastră viață. O forță care a predestinat viața lui Eminescu. Astfel că „el nu

și-a aparținut în mod egoist, ci s-a lăsat scuturat dincolo de el, în infinit, ca o fluturare de drapel. Poezia lui face văzut infinitul ca făptură și înfiorare: ca o scuturare de sine în golul unui mare adânc, ca o împlinire adâncă a unui mare gol, ca o pornire de sine către dincolo de sine, ca o pornire apărută mai înainte ca șinele să fi apărut. Este o cutreierare și o strămutare constantă în „stra”-ul vieții noastre, *în stră-viața vieții noastre* într-o viață care poate fi trăită dincolo de ceea ce trăim noi numai prin propria noastră viață” (*Idem*, p. 103).

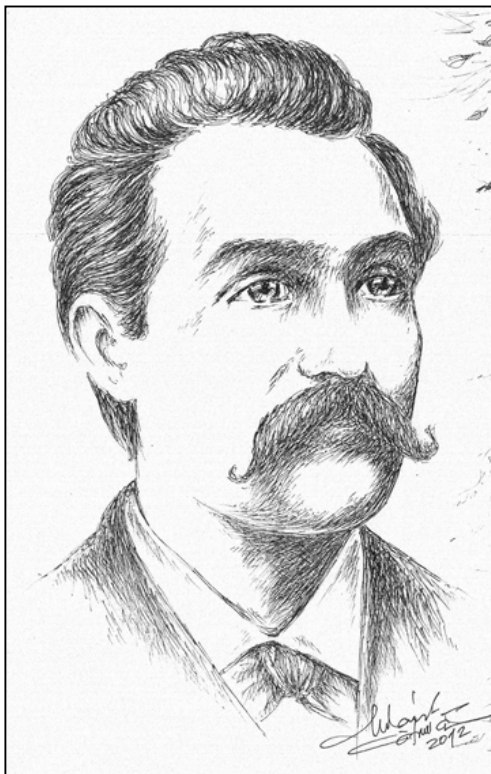
Interpretarea lui Marin Tarangul, chiar dacă este destul de ezoterică, atenționează asupra ordinii și unității universului spiritual eminescian, asupra caracterului mereu deschis și inepuizabil al unei opere care nu va refuza nici un comentariu, pentru că este unică prin originalitatea ei.

Cel de-al doilea text din cartea lui Marin Tarangul este intitulat, într-un mod foarte sugestiv și provocator, *Despre „cel mai mare vers” al literaturii române*. Și atenția este centrată pe primul vers al poeziei *Odă (în metru antic)*, acela prin care poetul se confesează că „*Nu credeam să-nvăț a muri vreodată*”. Ideea este de a fi pus în evidență valoarea autonomă a acestui vers, capacitatea lui de a conferi mesaj poetic ridicat întregii poezii. Lucrul este posibil deoarece versul este „așa de însământat de propria lui

germinație încât devine suficient, face fruct înăuntrul său, iar restul poeziei nu mai reprezintă decât tentația de a continua ceva care a fost început, dar care s-a închis așa repede în propria sa formă încât tot ceea ce îl continuă nu mai este continuare” (*Idem*, pp. 112-113).

Vraja stihului „*Nu credeam să-nvăț a muri vreodată*” vine atât de la forma sa poetică, cât și de la conținutul pe care îl asumă în mod inspirat. Așa se face că într-o exprimare firească, dar poetică, este comisă o asimilare împotriva firescului, aceea de a *învăța să mori*. O învățătură din categoria revelațiilor de maturitate, care vine să clatine întreaga convingere privind forța vieții. Versul acesta nu ne spune ce este moartea, ci ne oferă înțelepciunea, situată dincolo de cunoașterea doar rațională, prin care putem descoperi provocarea misterului.

Inspirația pe care o poartă versul pune în evidență faptul că nici *forma* sonoră, nici *conținutul* exprimat, fiecare luate în șine, nu constituie condiții suficiente pentru nașterea poeziei. În creația poetică este satisfăcută condiția de suficiență atunci când conținutul „este *intrarea* într-o formă anume, iar forma, la rândul ei, este deja

Grafică de Mihai Cătrună

germenele unui conținut; și amândouă nu sunt decât jocul de (dublă) ascundere care există în orice *apariție*” (*Idem*, p. 118). În versul lui Eminescu moartea apare înăuntrul vieții, iar viața iese în afara ei înșiși.

Nu putem spune că și viața apare înăuntrul morții, întrucât «conținutul» cuvântului „moarte” nu se leagă de reprezentarea nici unei forme. Deși moartea este un fapt concret, deloc fictiv, nu are nici o imagine clară, termenul care o desemnează poate fi asemuit eu un concept abstract. Asta se întâmplă deoarece „tot ce privește conținutul morții este pe cât de evident, pe atât de misterios” (*Idem*, p. 120).

Totuși termenul „moarte” nu este un concept, întrucât semnifică un fapt real. Mai mult, în cazul acestui termen, nu numai forma este lipsită de determinare, ci și conținutul. Astfel încât termenul nu face decât să anunțe prezența unei absențe, să anunțe o ficțiune convențională în spatele căreia nu se descoperă nimic. Oricum, nimic știut, nimic învățat. Moartea este o „arătare” pe care viața și-o asociază pentru a se deșteptat pentru a-și descoperi drumul, sensul. Viața există de ta sine, dar sensul ei se pune numai când aceasta a atins nivelul înțelepciunii, atunci când viața ajunge să vegheze propria mergere pe un drum, să se interogheze dacă poate înainta și sub atracția unui sens, nu numai împinsă de natură.

„Arătarea” morții aduce știința timpului, naște conștiința prezenței unei despiciături între trecut și viitor. Fără această știință „viața înaintează pur și simplu: ea trăiește fără să știe că cineva o trăiește și că, la rândul lui, acest cineva este trăit de viață” (*Idem*, p. 123). Având conștiința morții, omul se angajează pentru a-și schimba condiția din ființă „străbătută” de viață la ființa care „străbate” viața către un ideal dătător de sens. „Nu credeam să-nvăț a muri vreodată” este modalitatea prin care Eminescu ne învață să sperăm că poezia rămâne șansa prin care pot fi atrase spre lumină adevărurile cele mai adânci ale vieții.

În sfârșit, cel de-al treilea text din cartea lui Marin Tarangul, intitulat „*Mică artă poetică*”, oferă și posibilitatea lărgirii unor concluzii, formulate pe parcurs, privind estetica eminesciană. Ca ferment pentru discuție este aleasă poezia „*Cum negustorii din Constantinopol*”, o ocazie pentru poetul-gânditor de a-și schița câteva constante ale tehnicii sale de creație.

Despre sonetul „*Cum negustorii din Constantinopol*” Marin Tarangul spune că are un dublu circuit în manevra poetică. Primul este al narațiunii și, celălalt, al transformării gradate a cuvântului în metaforă. Poezia începe prin a oferi spectacolul târgului din Constantinopol drept provocare, ca ospăț al privirii, „un loc de odihnă mentală pentru recepția elementară a spiritului, un filtru de suplețe care provoacă o desprindere de empiric și ieșirea în altceva” (*Idem*, p. 135). Pentru că gândul poetic nu rămâne în empiric, ci își procură o depărtare de la care lucrurile par închise în preună într-un tot, un spațiu de ghicire a sensului, o convenție de percepere dirijată. Orizontul spectacolului,

care face ca întregul să crească prin comunicarea părților, deși ascute percepția, permite înșelarea simțurilor și eliberarea cuvintelor de constrângerile sensurilor imediate. Astfel, cu o mare simplitate și într-o perspectivă foarte modernă, poetul zice că „la clăi de vorbe eu fac vârfuri”. Prin acest act poetic se descoperă calea spre esență. Mai corect spus, spectacolul realității este ajutat să-și trădeze esența. Realitatea este atrasă să-și „emită” esența pe o frecvență acordată cu cea a poetului receptor. „În poezie, emisia și recepția stau față în față: o sursă liberă, comunicându-se unei percepții libere. Ele compun spațiul de interferență a două câmpuri senzoriale care se apropie, se ating și se confundă. Întâlnirea lor produce un fel de ploaie abstractă, un fel de roi de corpuscule, un fel de roi de semințe invizibile suspendate undeva într-un loc nefizic. Acest loc devine culcuș, formă principală a odihnei. Pentru el poetul cere «vremea și auzul»” (*Idem*, p. 139). Vremea înseamnă așteptare până când auzul se transformă în auzirea vremii, pentru ca ființa să-și descopere părțile uitate.

Cu aceste interesante speculații se încheie cartea lui Marin Tarangul, *Intrarea în infinit sau dimensiunea Eminescu*. O carte despre care s-a spus, cu îndreptățire, că oferă premise pentru o analiză a creației eminesciene din perspectivă heideggeriană. De fapt acesta a fost și motivul. Pentru care am poposit asupra ei. Și nu a fost o irosire de timp. Chiar dacă autorul a speculat mai mult cu gândul la secretele creației poetice, a sugerat și destule conexiuni ale poeziei cu filosofia. Analiza surprinde sensuri ascunse ale textului eminescian și demonstrează că este posibilă înnoirea perspectivei exegetice.

În consecință, cartea lui Marin Tarangul reprezintă o contribuție temerară în urcușul greoi către dimensiunea fundamentală a universului filosofico-poetic eminescian. Un univers omogen, în care preplinul spiritului este destinat să pătrundă mereu mai adânc în sine, pentru a-și cunoaște necunoscutul. Prin această „cădere” a spiritului din afară înăuntru și apoi tot mai înăuntru, în chip progresiv, pe un drum infinit, cu o direcție unică, se constituie o identitate a vieții interioare, se împlinește un destin, o curgere în timp, alături de multe altele, prin care lumea se simte și se cunoaște. La Eminescu însă, acest model aparent hegelian, al curgerii timpului în urmă, este completat cu cel heideggerian, al pătrunderii necunoscutului printr-o parcurgere iluminată, cu ajutorul particulei „stră”, care topește totul într-o cuprindere fără limite determinabile. Așa se prezintă infinitul poetico-filosofic eminescian, care reprezintă atât necuprinsul înțelesului cât și cuprinsul neînțelesului. Procesul străbaterii echivalează cu o sfâșiere, pe măsura intensității destinului. Și destinul lui Eminescu a fost destul de intens. De aceea, probabil, gândul sfâșierii lui nu ne va da pace niciodată. Existențial vorbind, ne-a arătat cum să ne construim esența.

ESEU

IORGU IORDAN DESPRE EMINESCU: „FĂURITOR AL LIMBII POETICE ROMÂNEȘTI”

► Prof. Vladimir RADU

Academicianul **Iorgu Iordan** a fost considerat drept „un filolog total” – o speță azi dispărută. Prin vastele sale preocupări finalizate cu peste 500 de titluri de lucrări diverse, a devenit un adevărat patriarh al lingvisticii românești și universale prin abordarea unitară comparatistă a limbilor romanice.

Citindu-i și recitindu-i opera sau ascultându-l în unele împrejurări, înregistrate între averile sufletești personale, am avut totdeauna sentimentul că știe tot. În multe domenii ale lingvisticii el a fost un întemeietor. Generații întregi au învățat și încă vor mai învăța de la el, pentru că „pe acolo pe unde a trecut omul acesta cu fața încruntată și cu zâmbetul rar, intolerant, ca un stareț de modă veche, a lăsat urme adânci” (Eugen Simion – Scriitori români de azi, vol. IV).

Ca renumit stilist, Iorgu Iordan este un pozitivist în linia lui W. Meyer Lübke și Bally. Face deosebire între studiul estetic al limbii literare și studiul lingvistic. Am avea, în consecință, două stilistici, pentru că există două metode și două unghiuri de vedere asupra limbii operei literare.

Tudor Vianu vedea unite cele două metode, în sarcina științei lingvistice căzând cercetarea stilului beletristic. Însă Iorgu Iordan a continuat să creadă că despre elementele estetice ale limbajului poetic trebuie să vorbească doar istoricii și criticii literari (lingvistul trebuie să se reducă numai la materialul fonetic, gramatical, lexical prin raportarea operei unui scriitor la limba română literară).

Dar într-un studiu mai puțin uzitat în bibliografia referențială asupra scriitorilor români (*Limba poeziilor lui Eminescu, ESPLA, 1956*) avem surpriza să-l redescoperim pe Iorgu Iordan preocupat de valențele multiple ale limbajului eminescian.

Opera scrisă a unui poet, considerată din punct de vedere lingvistic, nu este numai un

document, ci și un monument de limbă. N-are, adică numai valoarea lingvistică, ci și estetică, menită să dureze veșnic, întocmai ca și limba în care a fost scrisă.

Dintre ideile numeroase ale studiului nu ne putem permite în acest material limitat în timp și spațiu editorial, decât semnalarea spre uzul dascălilor și al elevilor mai mari a câtorva remarcabile aserțiuni:

► Lui Eminescu i se atribuie titlul de glorie la care și Iorgu Iordan consimte, acela de a fi făuritor al limbii poetice românești. „De abia de la Eminescu încoace poezii noastre au putut avea la dispoziție un instrument apt să exprime toate nuanțele unei cugetări și simțiri cu adevărat artistice. Până la el n-am avut decât o limbă scrisă,

făcută să îmbrace gânduri și sentimente oarecum obișnuite sub raportul intensității, profunzimii, noutății și originalității”.

► Lingvistul remarcă faptul că toți contemporanii mai tineri ai lui Eminescu și toți cei care i-au urmat „s-au mărginit să cânte din instrumentul creat de marele poet, fără să-i poată aduce modificări esențiale”

► Iorgu Iordan remarcă acea concepție eminesciană largă, olerantă, chiar științifică despre limbă în general și despre limba românească în special.

► Momentul eminescian este detaliat cu atență referire la cadrul istoric, social, lingvistic și cultural.

► Tânărul poet se va îndrepta către limba literaturii populare și va crea curând acel instrument cu rezonanțe nemaiauzite, care răsună în poeziile sale de după 1870.

► Cu ochiul său de cercetător avizat, lingvistul Iorgu Iordan va arunca „o repede ochire” asupra poeziei contemporane cu etapa adolescenței lui M. Eminescu. Doar câteva dintre neologismele stridente sunt lămuritoare: *curagiu, popol, profunc, serbări alegre etc.*

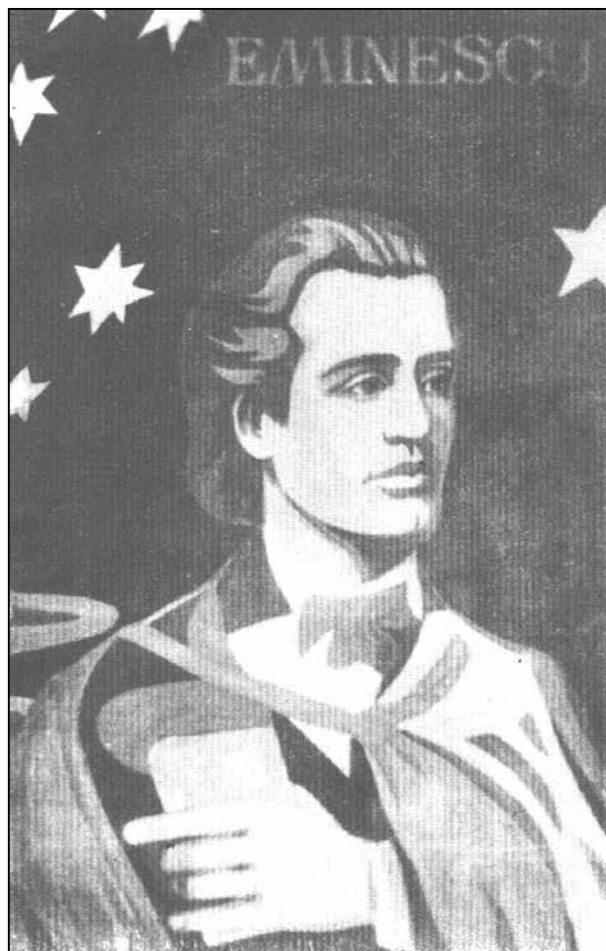
► Doar la Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu putea găsi modele de exprimare, deci nu este de mirare că influența „bardului de la Mircești” se resimte nu numai în poeziile de tinerețe.

► Omul de știință Iorgu Iordan se va opri cu multă răbdare asupra manuscriselor eminesciene, urmărind fascinat munca neîntreruptă a poetului de a-și perfecționa expresia poetică, „adecvând-o în modul cel mai desăvârșit fondului”.

Eminescu a eliminat, doar în câțiva ani, elemente lingvistice dizarmonice și banalizate, culese din poezia timpului său, creându-și un instrument de expresie propriu, devenind în timp cel mai perfecționat.

Eminescu – conchide specialistul Iorgu Iordan – a fost un artist profund, conștient de necesitatea de a-și făuri o limbă expresivă și bogată, culeasă din izvoare vechi și noi; el a depus o muncă uriașă „îmbrăcând în formă nouă limba veche și-nțeleaptă” a textelor vechi, ascultând atent limba ce se grăia în jurul său în oricare dintre provinciile românești, dar receptiv la inovațiile lingvistice europene, în special cele din limbile de origine latină.

Așadar, stilul artistic al lui Eminescu este rezultatul unei munci îndelungate de selectare a materialului din limba română comună și îmbinare

„Mihai Eminescu, Sfântul preacurat al ghiersului românesc” – pictură murală pe bolta Bisericii din Ipotești

cu îndrăznețe creații lingvistice proprii care au înnoit stilul artistic al limbii române literare devenite prin Eminescu o adevărată comoară sub semnul căreia va sta – așa cum prevăzuse și Titu Maiorescu – forma limbii naționale și cugetarea românească atât în secolul al XX-lea, cât și (am îndrăzni să afirmăm noi) la începutul celui de-al treilea mileniu.

Eminescu a mers pe calea scriitorilor care au creat în spiritul limbii naționale unice și au contribuit la perfecționarea limbii literare. O descindere în laboratorul creator al poetului relevă o cantitate considerabilă de material și lingvistul avizat constată că Eminescu l-a prelucrat printr-o uriașă putere de sinteză, topind într-un tot armonic elemente din graiuri diverse.

Rezultatul acestei munci epuizante dar geniale este o limbă literară unitară, un bun național asupra căruia orice „inovație” ulterioare

prin „modernizări” cu anglicisme globalizatoare se vor dovedi neputincioase .

Academicianul Iorgu Iordan a conferit și prin astfel de studii, strălucire genialității românești în aria europeană de valori lingvistice, asupra cărora s-a aplecat într-o viață dedicată limbii române.

Fiul unor oameni simpli, plecat în lumea științei dintr-o străduță lăturalnică a urbei Tecuciului și devenit doctor „Honoris Causa” al atâtor universități de prestigiu din lume, s-a impus și prin astfel de studii aplicate, drept un model pentru generațiile de cercetători, de elevi și de profesori. Iar atenția pe care o acordă nemuritoare creații eminesciene îl onorează ca om de știință și ca român.

STELELE-N CER

Stelele-n cer
Deasupra mărilor
Ard depărtărilor
Până ce pier.

După un semn
Clătind catargele
Tremură largele
Vase de lemn.

Niște cetăți
Plutind pe marile
Și mișcătoarele
Pustietăți.

Stol de cocori
Apucă-ntinsele
Și necuprinsele
Drumuri de nori.

Zboară ce pot
Și-a lor întrecere -
Veșnică trecere -
Asta e tot...

Floare de crâng
Astfel viețile
Și tinerețile
Trec și se stâng.

Orice noroc
Și-întinde-aripele
Gonit de clipele
Stării pe loc.

Până nu mor
Pleacă-te, îngere,
La trista-mi plângere
Plină de-amor.

Nu e păcat
Ca să se lepede
Clipa cea repede
Ce ni s-a dat?

Grafică de Mihai Cătrună

COMEMORARE

„NU CREDEAM SĂ-NVĂȚ A MURI VRODATĂ...”

► L. C.

15 iunie este Zi de doliu pentru Poezia Românească! La Blaj, București, Iași, Ipotești sau Dumbrăveni, la Viena sau Berlin, oriunde pașii l-au purtat pe MIHAI EMINESCU, iubirea ce i-o purtăm se cuvine confirmată prin rostirea versurilor sale – și mai presus decât toate, prin capacitatea de a formula, fiecare dintre noi, cel puțin o frază despre proza și textele sale dramatice, precum și recunoașterea a cel puțin unui mesaj din multitudinea textelor sale publicistice.

Și după cum lesne știm, nu există 15 ianuarie sau 15 iunie, când momentul festiv (organizat în vreun muzeu sau pe scenă) să nu fie înobilat de prezența unor recitatori. De preferință, actori, pentru că ei dețin arta declamației. Ei, actorul, impresionează prin vocea, fizicul, prestația și eleganța rostirii.

Din pleiada de actori români care s-au remarcat prin distincția rostirii versului eminescian, permiteți-mi ca astăzi, să-l numesc pe Eusebiu ȘTEFĂNESCU.

L-am uitat pe Eusebiu Ștefănescu?

E drept, s-au împlinit doi ani de când acest sensibil actor, iubitor de EMINESCU, a plecat spre zărilor nemuririi. Tocmai de aceea, îndrăznesc să cred: nu merită să-l uităm! Și-atât de repede!

Vocea sa caldă, inconfundabilă, inflexiunile, intonația și emoția rostirii, totul trezea în ascultător acea dornică dezțelenire a vreunei metafore eminesciene!

Ultimele sale volume de versuri: „Glasul sângelui” (2012) și „Preschimbarea la față” (2012) dovedesc nerv artistic, implicare în acest firav existențial.

Actorul-poet s-a lăsat fermecat de „cuvântul luminat” și „binecuvântat”, în acele momente delicate, când simțea puțină „toamnă în suflet”, „îngheț fără umblet”, „speranțe învinse”, „cheag de tristețe”. A fost conștient că suntem supuși „risipirii”: „lupta eului cu sine/ sine dincolo de fire/ ființă dincolo de sine...”.

A vrut – și a reușit – să dialogheze-n vers cadențat, într-o eternă amintire, cu fiul, Ion

Bogdan, și cu unica-i nepoțică, Maria, pentru că „glasul sângelui” – i piatră de temelie pentru familia creștină: „Cu inima voi sfâșia un nor/Spre alba mea iubire/ Eu Don Quijote, călător/ Sătul de nemurire” (Eusebiu Ștefănescu) – „Pământul străbătut de stele/ De pietre călătoare / Îmi va intra adânc sub piele/ Cu iarbă și răcoare/ Înmiresmând și mori de vânt/ Și frunze înroșite/ Ce jinduiesc când le descânt/ Atingeri nesfârșite...” (Ion Bogdan Ștefănescu).

Atunci când minutarul ceasului ceresc s-a dorit coborând în pacea eternă, într-o senină zi de primăvară, actorul-poet Eusebiu Ștefănescu „s-a risipit în galben, în verde și-n albastru”, „a mușcat pământul”, dar cu „evlavie” și-a înălțat privirea către cer, șoptind Stelei Eminescu, așa după cum obișnuia – la fiecare 15 ianuarie sau iunie:

„În ocean de flăcări gândirea mea se scaldă
Și sufletu-mi se-mbată de-o primăvară caldă;
Și-un cântec trece dulce prin visele-mi de jar,
Cum vântul trece-n freamăt prin codrii de stejar...”
(Mihai Eminescu – „Mureșanu”).

Lui Mihai EMINESCU și lui Eusebiu ȘTEFĂNESCU – câte-o crenguță de tei înflorit – într-o eternă amintire!

Eusebiu Ștefănescu

ESEU

EMINESCU ȘI PETICĂ: SUB SEMNUL LUI EROS

(continuare din numărul 48)

► Prof. dr. Doru SCĂRLĂTESCU

În acest context, putem vorbi de o linie de continuitate de la Eminescu la Petică și mai departe, sub patronajul acestuia, către poezia simbolistă a secolului XX? Impune autorul volumului din 1902 un tipar, mai ales în poezia erotică, preluat, conștient sau nu, de o seamă de scriitori, amici sau admiratori ai acestuia? Indiscutabil, un anume cult, accentuat și de moartea tragică a poetului din Ivesți, este evident la poeți afiliați aceluiaș curent literar, cel mai prestigios dintre ei fiind George Bacovia. Autor al unei poezii de evocare directă, **Tu ai murit**, și cu trimitere nemijlocită la operă: „Fecioara-n alb, departe, nu crede neagra veste...”, Bacovia împrumută de la Petică o dominantă de culoare ce-l caracterizează mai puțin: „Orchestra începu cu-o indignare grațioasă./ Salonul alb visa cu roze albe –/ Un vals de voaluri albe... (Alb). Și tot o reminiscență pare a fi strofa a doua din poezia **Contrast**: „Oh, sunt fecioare cu obrazul pal./ Modele albe de forme fine –/ Și singure dorm, albe, și senine/ În albele crivate de cristal”. Mai abundent, atmosferă, figurație și culori peticiene apar la semantarii numărului omagial al „*Freamătului*” bîrlădean din 1912, Dumitru Karnabat, poet al „crinului mistic”, cum își intitulează el un volum: „Avea figură pală...Purta veșminte albe, veșminte de mireasă/ Ținea în mîini de fildeș o ramură de crin” (**Flori de crin**); „În mistica grădină/ Ești înger de lumină./ Un înger alb, curat...” (**Versul**); „Regina cerului, curată,/ Putînd o mantie de in./ Tu ești mai albă ca un crin,/ Fără de umbră, fără pată” (**Regina cerului**); „Domnița crinului curat,/ Fecioară albă-ntre fecioare...” (**Domnița crinului curat**), Alexandru T. Stamatiad, evocator și el de fantome albe, castele albe și crini albi: „Ah! crinul alb de-odinioara/ Ce răspîndea discret parfum” (**Crinul**), ori Nicolae Davidescu. Un poem al acestuia, **Viziune**, e construit în întregime din detalii de atmosferă, imagini, sintagme, cuvinte luate din **Fecioara în alb**: „tristul parfum de mănăstire” „stinsa pietate a vechilor altare” „bolta stigiană”, „candela de aur”, „princese rătăcite”: „Și albele princese cu gesturi obosite,/ Sunt vechile iluzii pe calea învierii./ Iluzii ce, în cântul teorbelor slăbite,/ Cutremură regatul letargic al tăcerii...”. Să-i mai adăugăm, din aceeași echipă

simbolistă, pe Eugeniu Ștefănescu-Est: „Și ea plutind ușoară ca un fulg/ Mai alb ca visul albelor fecioare,/ În alb înveșmîntată ca o floare-/ Dansa un vals mai alb ca ziua clară...” (**În urma mea răsună cîntece**), ori Mihail Celarianu: „Iar tu treci în alb, ca o-nfiorare,/ Vei trece, o, înger alb, ca o-mpăcare” (**Evocare de toamnă**). Din păcate, cu excepția lui Bacovia, care de altfel va evolua pe alte coordonate literare, cei citați aici nu sînt scriitori de primă mărime, capabili să-l impună pe cel mai talentat confrate al lor în conștiința publică românească. Mult cuprinzătoarea ediție de **Opere** din 1938 a lui Davidescu vine și ea tîrziu, cînd direcțiile de forță ale poeziei române moderne fuseseră deja definitivate.

Revenind la paralela noastră, să remarcăm, tot ca un punct de convergență între Eminescu și Petică, faptul că lira erotică a celor doi scriitori nu sună pe o singură coardă. Prototipului „Madonei dumnezeie”, „rafaelice”, evocată de aceștia, i se alătură, mai evident ori mai atenuat, ipostaza opusă a versiunii feminine profane. O reacție la idealizarea excesivă a femeii apăruse deja, după 1870, odată cu victoria școlii de la Medan. „Naturaliștii, scrie Marcelle Tinayre, în cartea citată de noi anterior, i-au scos coroana femeii. Ei au înfățișat-o în josnicia și infirmitatea ei de femelă”. Reducția la funcția exclusiv sexuală, **tota mulier in utero**, își găsea la Eminescu un suport în **Metaphysik der Geschlechtliche** a „sihastrului” de la Frankfurt am Main, Schopenhauer, cel atît de îndrăgît de junimiști. Cu intuiția sa artistică certă și cu știuta-i aplecare spre ironie și parodic, autorul **scrisorilor** nu putea rămîne străin nici față de încercările contemporanilor de a desacraliza și deromantiza iubirea, scoasă de sub regimul Afroditei Cerești și adusă sub acela al Afroditei Obștești (după clasificarea lui Pausanias din **Banchetul** platonician). O primă tentativă în această direcție o găsim în mult discutata **Venere și Madonă**, cu gestul înlăturării „vălului alb de poezie” pentru a ajunge la învinuirea „crudă și nedreaptă” din final: „Tu îmi pari ca o bacantă, ce-a luat cu-nșelăciune/ De pe-o frunte de fecioară mirtul verde de martir,/ O fecioară-a cărei suflet era sînt ca rugăciunea,/ Pe cînd inima bacantei e spasmodic, lung delir”. O postumă dintr-o epocă mult

mai târzie reia mai accentuat reproșurile la adresa femeii ce se vinde: „Nu! Ai trecut din mâini în mâini, prin toți acei oameni de rînd,/ Tu trupul tău cel dulce, plin, l-ai dat în dar din cînd în cînd”. Dintre simbolizii, Bacovia este cel care continuă cu și mai mare duritate, pe urmele mai degrabă ale lui Baudelaire (Eminescu nu era nici el prea departe de acesta), demersul misogin: „Femeie - mască de culori,/ Cocotă plină de rafinării -/ Tu, care țipi la desfrânări târzii,/ Pe visători, cu greu, îi înfiori...”. La Petică, adorator al dansatoarei curtezane bucureștene Carmencita, tentațiile erotismului fizic există dar ele sînt, cum am spus, mult atenuate, strecurate discret, aluziv, în frînturi de vers: „grele păcate”, „vinul dulcilor păcate”, „brună patimă”, „oceanul patimelor dulci”, „a voluptății amăgire”, „calda voluptate”... Prin manuscrise găsim risipite cîteva exerciții de satiră la adresa unor specimene din familia Dalilelor lui Eminescu ori a „burghrzelor colorate” bacoviene: „Și cîntu-i îi leagănă visul:/ Un vis în care ea vede/Amantul, un prost om la modă,/ Și soțul un gras burtă verde”; „Azi iubirea-i joc de cîrți,/ Soțul e-un bancher bogat/ Și în aer lucitor,/ Ah, se spală-orice păcat”.

Tema femeii căzute transpare și ea în versurile dedicate „marilor pasionate” – „tragicele Magdalene”, absolvite de păcat, precum „copila” urgisită din **Venere și Madonă**, prin plînsul izbăvitor: „plînsul cel din urmă al palei Magdalene” (**Cînd vioarele tăcură, XIX**). Era cu totul firesc ca privirea poetului să fie atrasă de un tablou reprezentativ al lui Tintoreanu, descris astfel într-un medalion dedicat tînărului pictor „palid și suferind”, apreciat în Franța, cvasinecunoscut în țara lui, Dumitru Tintoreanu: „Este însă un alt tablou în care Tintoreanu se arată mai deplin. Acesta e Magdalena rugîndu-se. Compoziția e nouă: Magdalena intervine la cer pentru păcătoasele cari se tîrăsc la picioarele sale, rugînd-o. Figura fină, de o grație aproape tristă a Magdalenei, ochii plini de lacrimi și de o expresie atît de atingătoare a uneia din păcătoase, prosternarea celeilalte dau un tot de o armonie superbă”. Cunoscător avizat al preraphaelismului englez, Ștefan Petică îl putea lua însă ca model pe Dante Gabriel Rossetti, cu poemele sale „magdaleniste” din 1870, magdalenismul fiind un substituit în epoca victoriană pentru prostituție. Dar ambele ipostaze ale femeii, atît cea madonică, de inspirație medievală, cît și cea veneriană, mai modernă, apăreau în celebre poeme rossetiene precum **The Blessed Damozel** și, în pandant cu acesta, **Jenny**. În simbioză deplină cu poetul, pictorul făcea și el parte dreaptă și spiritualizatei **Beata Beatrix** și senzualiei **Lady Lilith**. Portretele lor sînt „nu atît de mult portrete, cît embleme ale dorinței” (J. Barrie Bulen, **Dante Gabriel Rossetti and the Anatomy of Desire**). Întorcîndu-ne la poetul nostru, este evident că, înregistrînd ambele ipostaze, opțiunea sa merge către versiunea angelică a feminității, mărturisită clar în piesa a **V-a** din ciclul **Fecioara în alb**: atras pentru o clipă de „visurile roșii”, „de voluptate”, ale „tragicelor Magdalene”, poetul „se întoarce” pentru a poposi

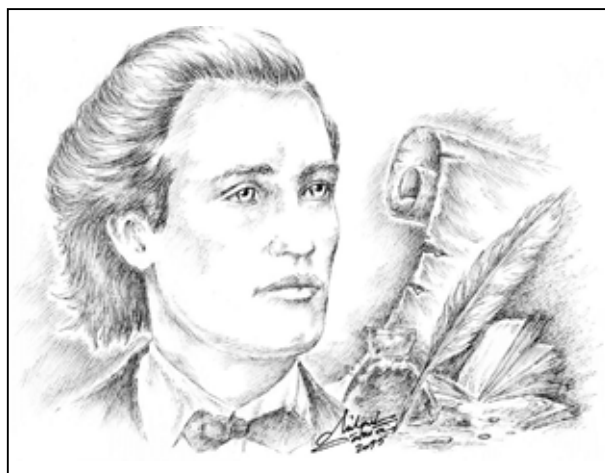
„sub vechiul arc de mănăstire”, întîmpinat, ca semn de izbăvire, de privirea senină a „albelor fecioare”. Avem aici, susține Ilona Duță în studiul citat, un tablou tipic decadent al paradoxului feminității, cuprinzînd în subtext „un întreg scenariu metapoetic, al renunțării la erotismul pasional, organic, întruchipat de figura prostituției și al proiectării într-un erotism *diafan*, așadar în *intervalul ascetic al forme sentimentale*” (s. a.).

Mult mai aproape de Eminescu este Petică în asocierea dintre Eros și Thanatos. Fără a-și refuza, mai vizibil ori mai voalat, experiența biologicului, ambii scriitori se înscriu între sufletele de elită care ating cea treaptă a putificării iubirii și a potențării ei pînă la absorbția în absolut, adică în moarte. În ceea ce privește căutările fericirii în dragoste nici soluția descurajantă a refugiului în nemurire propusă în **Luceafărul** și nici aceea, mai pragmatică, a clipei, oferită de „mititica” din **Floare albastră** nu se dovedesc eficiente, de unde, din perspectiva unui pesimism copleșitor, concluzia la aceasta din urmă: „Totuși este trist în lume”. Astfel se încheagă tema gravă, tristanescă, a eroticii eminesciene, cu mitul celor doi îndrăgostiți legați prin moarte și dincolo de moarte. În destule creații, de la **Mortua est!** și pînă la tulburătoarea **Odă...**, răsună acorduri din frumoasa legendă bretonă, înscrisă printre preferințele romanticilor germani, conducînd la conturarea unei filosofii specifice a iubirii, împlinită prin moarte, ca-n această scrisoare a Diotimei către Hölderlin: „fără îndoială, pasiunea iubirii nu-și află niciodată desăvîrșirea în lumea aceasta. Să înțelegi bine sentimentele mele. A căuta împlinirea este o nebunie. Să murim împreună”, sau într-o *cugetare* a lui Novalis : „În moarte este iubirea cea mai blîndă”. La Tieck, Jean-Paul, Kleist, de asemenea, moartea e „singura împlinire” posibilă a unei „pasiunii supreme a iubirii”, prin eliberarea de tirania trupului. Pe de altă parte, în veșnica dilemă dintre spirit și materie, minte și inimă, idealitate și instinct orb, moartea poate oferi mult visata sinteză. Căci gîndul morții nu atenuază, ci, dimpotrivă, poate spori senzualitatea, cum se vede în **Ghazelul** eminescian: „Parc-am trecut noi amândoi, în noaptea neființei,/ Ne-am sugrumat în sărutări, ne-am omorît, copilă”. O versiune la **Odă...** vorbește și ea clar de „voluptatea morții” implicată în actul de iubire: „Mai frumoas-ai fost de cum este Venus/ Și-n dureri mi-ai dat voluptatea morții/ Ne-ndurătoare”. În cartea sa **Iubirea și occidentul**, Denis de Rougemont analizează cu multă finețe acest complex de sentimente contradictorii legate de optica tristanescă a iubirii, sursă a „nefericirii lăuntrice”, căci nu avem încă ceea ce căutam, moartea, și pierdem ceea ce totuși aveam, bucuria de a trăi. „Dar această pierdere nu este resimțită ca o sărăcire, ba chiar dimpotrivă. Ni se pare că trăim mai intens, mai primejdios, mai înălțător. Pentru că apropierea morții este un imbold pentru senzualitate. Ea adîncește dorința în adevăratul sens al cuvîntului. Uneori chiar pînă la setea de a-l ucide pe

celălalt, sau pe sine, sau de a se scufunda amîndoi printr-un naufragiu comun”. Din perspectiva acestor rînduri putem citi cu un spor de înțeles versurile îngemănării prin moarte din **Strigoii**: „Cînd ei soseau alături pe cai încremeniți/ Cu genele lăsate pe ochi pînjeniiți/ *Frumoși erau și astfel de moarte logodiți*”, cărora le răspund, peste ani, cele testamentare, din **O, mamă...**: „„Mormîntul să ni-l sape la margine de rîu,/ Ne pună-n încăperea aceluiași sicriu;/ De-a pururea aproape vei fi de sînul meu.../ Mereu va plînge apa, noi vom dormi mereu”. Textele par scrise în autentic stilul renașcentist / *fedeli d'amore*. Ele confirmă această mistică de sorginte trubaduresc-medievală și, desigur, romantică, infirmînd aserțiunea prea tranșantă a lui Călinescu („Eminescu nu are mistica transfiguratoare a marilor romantici...”). Mult mai aproape de adevăr este Tudor Vianu. „omul iubește în poezia lui Eminescu cu o intensitate ce conduce extazul erotic pînă la limita suferinței și a morții. Iubirea eminesciană este deopotrivă cu a lui Tristan în drama lui Wagner. Un fir îndoliat se întrețese cu bucuriile ei”. Sînt aprecieri ce pot fi aplicate, deopotrivă, și lui Ștefan Petică, în versurile căruia, putem regăsi același „fir îndoliat” de sorginte evident wagneriană. El transpare în țesătura unei încercări de poem narativ (*Era odată-un prinț vestit...*), cu un decor medieval, cu eroi ce ne-o evocă pe Elsa din Brabant așteptînd reîntoarcerea lui Lohengrin și cu un final de dramă wagneriană în autentic registru simbolist: „Tîrziu de tot a revenit,/ Într-un amurg de toamnă rece./ Vai, blîndul, tristul prinț vestit/ Era o umbră care trece/ Înfașurată-ntunecat/ În greaua mantie de vise:/ Dommea tăcere în palat,/ Fecioara palidă murise... Cu trimitere directă la muzică („Și nota fu din nou sonoră...”) și, evident, la Wagner, un text din **Fecioara în alb (X)** îi aduce pe Tristan și Isolda, într-un cadru de „veche tragedie” dar și de fulgurante sugestii peticiene („singuratică altare”), pentru a-și mărturisii dragostea lor vrăjită, marcată de suferință și moarte, într-un duet sfișietor: „Isolda! Albă ca o rugă,/ O, lasă zilele-asfințite;/ E noapte neagră-n al meu suflet/ Și plîng cîntările iubite!”, „Tristan! O, lasă gîndul aprig/ Spre stinse zile să mă poarte;/ iubirea noastră arzătoare/ Mai grea îmi pare către moarte!” Un straniu episod demonstrînd reale capacități dramatice ale autorului. Iată și comentariile la concentratul spectacol wagnerian: „Și brațe albe, zbrucumate/ Spre cer se-ntind în a lor ură,/ Căci au bătut eroii tragici/ Din fermecata bătură.// Și nota fu și mai sonoră/ Și gravă ca o evocare/ A dragostelor ce omoară/ Într-o supremă-mbrățișare”. În analizele sale la fenomenul artistic modern, din „*România Jună*”, Petică îi citase de altfel pe uriașul muzician de la Bayreuth, alături de pictorul Sascha Schneider și scriitorul Maeterlinck, printre cei responsabili pentru schimbarea de viziune în lumea și arta contemporană: „Puținii oameni cari au proclamat domnia spiritului în ciuda strigătelor zgomotoase ale mulțimei s-au refugiat în negurile visului germanic, în lumea simboalelor și

a întunecimelor rugilor triste. Sufletele noastre s-au întunecat ca o seară a patimelor peste care s-ar lăsa vâlul negru al durerilor. Nu mai avem sculptură clară, avem pictură, muzică și poezie, de o întunecată durere” (**Decadența sculpturii**). Să adăugăm, în finalul observațiilor noastre privind accentele grave, îndoliate, ale eroticii lui Petică, constatarea că o parte apar în prelungirea unor acorduri de romanță autohtonă, ca-n această evocare a „copiilor pribegi” doborîți de destin: „La umbra vechilor castani/ I-nmormîntă al toamnei vînt” (**Poveste tristă**), cum și a unor reminiscențe de doină populară ori mioritice „La mormîntul lor veniră/ Ca să plîngă paseri mii,/ Iară stelele le fură/ Mortuarele făclii”. Alte versuri ale poetului din Ivești duc mai departe, învesmîntat în strai simbolist, lamentoul iubirii pierdute din **Mortua est!**: „Albe fecioare-ngropate/ Sub grelele stînci ideale/ Din vise adîc zbrucumate// Pășiră în giulgiuri închise/ Pășiră în ceată-argintie...”, ori invocația către *mater dolorosa* din **O, mamă...**: „O, de-aș putea pe brațe duioase tîmple reci/ Să razem, sub căldura din dulcii ochi de mamă,/ Și-ncet s-adorm în pacea din somnul cel de veci!”

Ne oprim deocamdată aici. Poezia celor doi scriitori ne mai poate oferi, sub aspect tematic ori formal, stilistic și chiar lexical, piste de cercetare comparativă. Afinitățile dintre cei doi scriitori pot merge mai departe, pe alte coordonate ale operei lor: proză, teatru, publicistică literară, artistică, politică, științifică... Privirea scrutătoare a unui tînar studios se va opri, poate, asupra lor și le va pune, sperăm, în lumină. Eminescu și Petică, două firi, două spirite alese, două întruchipări nobile ale poeziei, atît de înrudite, deși penru o clipă contemporani, n-au fost sortiți să se recunoască. Pe cînd Eminescu pășea printr-o pînză de neguri pe ușa spitalului austriac de la Ober-Döbling, Petică abia termina la Tecuci prima clasă gimnazială. Firul vieții lor, apoi, s-a rupt prea devreme. Și rămînem cu imensul regret că n-au trăit și nu s-au întîlnit decît în paginile noastre de evocare.

Grafică de Mihai Cătrună

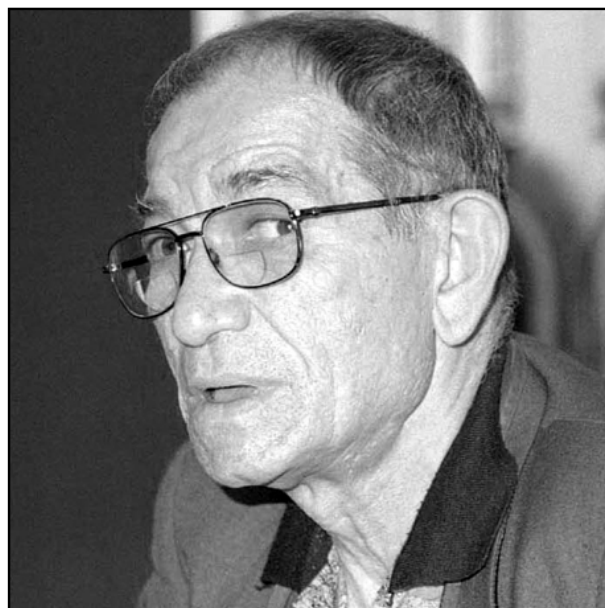
ESEU

CEZAR IVĂNESCU, UN TRUBADUR HĂITUIT

► Adrian Dinu RACHIERU

Coborând în arhivele CNSAS (adică „în iad”, cum mărturisea), poeta Ioana Diaconescu ne-a oferit, în anii din urmă, ca cercetător de istorie recentă, câteva prețioase volume dedicate unor scriitori „văzuți” prin documentele Securității (Marin Preda, Mihai Ursachi). Recent, prin *Poezia ca act de insurgență* (Editura Junimea, 2017), cel readus în atenție este Cezar Ivănescu, supus acțiunilor de verificare de la 18 ani, „de profesie elev” (atunci), la Bârlad, urmărit cu sârg de-a lungul a trei decenii, fie pentru atitudinea „ostilă” în perioada piteșteană (la revista *Argeș*), fie ca redactor luceferist, ocupându-se (într-o „atmosferă promiscuă”, zic rapoartele, periculoasă pentru cultura română) de cenaclul *Numele Poetului*, propus pentru desființare. Privindu-și, așadar, „toată viața dușmanul în față”, scrie cercetătoarea, încercându-se temperarea și recuperarea lui.

Incomodul poet, ins orgolios și, inevitabil, polemic, risipind – în apariții zgomotoase, vădind o „iritație perpetuă” – cuvinte grele, atacuri și laude, trăia *întru poezie*, împărțindu-se între reprize de teatralitate, cu public și lungi însingurări, scriind, cu o furie rară, pentru a-și „mântui” existența. Și aducând în peisajul liricii noastre *un sunet nou*, sfidând constrângerile socio-istorice și rezistând prin poezie. Insurgentul Cezar Ivănescu, urmaș de drept al lui Labiș (cum se considera) apărea, reamintim, într-o epocă de restaurare a lirismului. Chiar dacă își reproșa că s-a lăsat „îmblânzit”, domesticit etc., că, debutând, a publicat „două poezii comuniste”, că în *Luceafărul*, la rubrica *Dintre sute de catarge*, invoca lumina zilelor de august („fugărind noaptea de pe coardele inimii mele”; v. *Noapte și zile de august*), poetul bârlădean, deja „o celebritate” în anii studenției ieșene, a regândit, de fapt, poezia, înțelegând-o ca artă tradițională. Existența sa aventuroasă (fost boxer, cu cenaclu interzis, intrat în greva foamei, supus linșajului mediatic, mereu marginalizat, neavând vreo carte tipărită „în întregime” etc.), trăirile paroxistice,

ieșirile vitriolante (intolerant, acuzator-pedepsitor, dar și pătimitor) i-au creat *adversități trainice*. Chiar dacă, declarativ, credea că „adversitățile fac bine”, poetul, speriat de ideea literei tipărite și a sa poezie *insubordonată* (față de un Nichita, de pildă, „oficializat”), au suportat consecințele. Încât „eliadistul” Cezar, înființând la Pitești orchestra *Baad* și-a asumat calvarul christic: „! cine vrea mă scuipă,/ scuipă cine vrea/ eu mereu tot urcu/ urc pe Golgota”. Într-un splendid portret (*Maître de la clarté*, în *Contemporanul-ideea europeană*, mai, 2010), Gabriela Crețan vorbea despre iluminarea prin suferință și iradierea „de fascinație și tremendum”, întreținute de răzvrătitul poet.

Așadar, poetul-trubadur (baladeur), experimentalist, certat cu lumea, scria „pe creier” și voia să ia în posesie conștiința, asumându-și destinul. Sondează, cu efort reconstitativ, adâncurile mitice, dezvăluie amintirile traumatice și universalizează, s-a observat, biografemele (precum în *Tatăl meu Rusia*); icoana înlocuită cu portretul lui Stalin consfințește triumful Răului (pre-existent, care se întinde însă) și, uitat de „Părintele din ceriuri”,

aduce – ironic – „laude” părintelui biologic („vrednicia ta de Tată”). Plângerile sale, prevestirile rele, suferința atingând pragul sacrificial, trase într-o rostire ritualică, impregnată de tragism se lovesc de neîncredere: „acolo unde nu te-ajută nimeni, acolo toată viața mea am stat”. Acuzat pentru „senzualitate excesivă”, izvodind „o poezie dezordonată” (scrisa Marian Popa), aglutinând motive, autorul *Rod-ului* este, înainte de orice, un inovator de limbaj, cântând sacralitatea ființei. Cu o ritmică proprie, repetiții, vocabule rare și durițăți de limbaj, cu semnul exclamației „plăsat iberic”, mânat de un impuls melodic și vizând sincretismul antic, acest poet vocalic (în sens aedic) își dorea reprezentarea scenică, cântându-și versurile. Arhaizant, incantatoriu, de rafinement grav, pendulând între limbajul naiv și cel esoteric, căutând *rădăcina comună* a artelor și cultivând, cu bocet sincopat, speciile oralității (doină, colind, descântec), el se plasează în tradiția menestrelilor medievali. Dar, în decriptarea simbolurilor, astfel de texte (corespondente) se dezvăluie prin *co-semantizare*, observa Petru Ursache. Încât citatul/țiparul folcloric, substratul distilat slujesc un vizionarism cu virtuți inițiatice, chemând în sprijin, în seria *Doinelor* (doina), „cuvântul adamic” (cf. Theodor Codreanu) pentru a ajunge, pe urmele lui Eminescu, la adevărul din inimă, nu la cel mortificat.

La „ceasul cărnii bolnave”, poetul vrea să iasă din temnița sinelui și acest ecou baladesc, de o naturalețe rafinată, întreține vraja orfică și, în același timp, obsesia lutului sexualizat, împăcând chiotul dionisiac cu puritatea liliacă. Lângă dulceața cântecului de leagăn, Cezar Ivănescu încheagă, cu virtuozitate, tablouri terifiante, hrănindu-se din esența comună a muzicii și a poeziei. Căinarea pentru precaritatea omenescului, drama spiritului și năruirea trupului converg; acest lirism thanatic face din iubire reperul existenței și invocă moartea pustiitoare ca iubită, sfârșind în Mariolatrică. Cu nostalgia Paradisului (inventat în amintire), cu vocație de eretic și experiență de „marginal”, poetul pare, s-a observat, un posedat al reînvierii, căutând în fascinantul Baaad o lume „de la-nceput”. El își îndrăgește propria-i tristețe (cum mărturisea în *Jeu d'amour*), făcând saltul în cultura sentimentului; cântă așadar, în manieră incantatorie, o absență, făptura ideală, eterată – proiecție a unui truver villonesc, de fibră eminesciană. Pe bună dreptate, Theodor Codreanu (v. *Cezar Ivănescu-transmodernul, Princeps Edit*, 2012) insistă asupra eminescianismului de fond, abisal, al poetului, râvnind întoarcerea la primordial. *Eminescu – Dumnezău* are un „ales”; el e chiar poetul-profet,

uimit și umilit, cu destin „de victimă ispășitoare”. Într-o „țară de murit”, Cezar Ivănescu deplânge tragismul condiției noastre după deceniile suportate de un „popor de hibrizi”, sub teroarea *Racului roșiu*. Și, desigur, venind dinspre tabăra luceferistă se va război cu postcominterniștii. Om revoltat, pătimaș, incomod, dificil, orgolios, frustrat etc., Cezar Ivănescu a fost, inevitabil, stigmatizat. Ținut „în lesă” în perioada comunistă, supus apoi linșajului mediatic, suportând agresiunea haitei (hăituit), pendulând între tăcerea instituționalizată și mitizare, turbulentul poet a fost văzut ca *un om al extremelor*; fie înconjurat de sicofanți, în chip de învățător, cultivând discipolatul (vezi cenaclul *Numele Poetului*), fie urcând Golgota, convertindu-și trăirile, exasperările, reprimanda etc. în *gnoză*, deviind – crede D. Micu – într-un experimentalism burlesc, de textură postmodernistă.

Prin repetiție motivică și reluări obsedante, Cezar Ivănescu risca impresia de monotonie. Un Baaad fictiv, simțit ca real, de neevitat, în care respirăm un aer bacovian („tot Pământul e-o provincie”) vorbește de această grație fragilă, pioasă a poeziei sale, mereu amenințată. Cezar Ivănescu este „un rob răbduriu”, muncind asupra versului, evitând luxurianța lexicală. Experiența scrisului, urmând convulsiile interiorității constituie un supliciu ce duce la purificare: scrie pe creier „cu negreala de pe suflet”. Infernul Baaadului, cu a sa pecete funebră îngăduie acum revelația seninătății: o iubire expurgată, de limpezimea cerului sticlos, și-a domolit furiile temperamentale, rămânând senină și sfâșietoare totodată. Descoperim aici atitudinea mioritică; poetul elimină suferința, își vindecă spaima de urât doinind: „Doina o îngân și-o uitu”. Grefele de poezie populară în registrul bocetelor și colindelor fortifică această lirică (care, rămânând doar „de inimă albastră”, s-ar fi anemiata). Or, Cezar Ivănescu actualizează doina și ne reamintește efectul ei cathartic pentru sufletul românesc; încercat în timp de atâtea potrivnicii, el își află aleanul în Doină: „alina-m-oi cu Doina!” – zice și Cezar Ivănescu sfidând, cu o sinceritatea împinsă la paroxism și într-un decor ce trimite la austeritatea monahală, fluctuațiile modei. Dealtfel, poetul ignoră ceasul modelor; ca dovadă, deși spiritele firave, alertate de marea modei au expediat doina în sala de reanimare a liricii, dezinteresându-se de soarta ei, Cezar Ivănescu o cultivă. În consecință, el respinge risipa verbală și evită arborescența lirică. Așa cum s-a mai spus, recuzita sa nu e săracă ci esențială. Într-un moment poetic care traversa canonada antilirică, poezia lui Cezar Ivănescu se încarcă de afectivitate; ea este rugă

fierbinte și sfâșietoare, o implorație deznădăjduită, o muzică tânguitoare care redescoperă omul muritor: sublimul și eroarea coexistă, materia folclorică e surdinizată, dar evidentă. Această *tulpină folclorică* a unui baladesc „cultivat”, de un tardiv trubaduresc provoacă o revelație etnologică. Coborând în arhaic, ecourile străvechimei se simt, potențând efectul soteriologic. Formulelor de invocație, vechii tehnici a repetiției, rimelor simple, termenilor livrești li se alătură vocabulele arhaice (moldave, cu deosebire) și cuvintele „retezate”. Dar arhaismul său este, întâi, o stare de spirit. Desigur, Cezar Ivănescu confirmă și aici uriașa sa forță de absorbție, fiind o personalitate ce intersectează mari albii lirice. *Sinteza ivănesciană* își subordonează aceste experiențe poetice, brodată pe canavaua unei concepții despre poezie. Lirismul său curat și elevat, de o simplitate savantă, folosește un sever filtru cultural, poetul-receptacol impunând tocmai prin forța originalității. Sub cupola acestei lirici, amestecând mulți afluenți și folosind tipare de împrumut, răsună doar o coardă, forând încăpățânat câteva teme, întoarse obsesiv spre tensiunea conceptelor antitetice: iubirea și extincția. Cezar Ivănescu nu este un colonist, anexând universului său liric noi teritorii; nu este, în pofida virtuozității formale, un poet-orchestră, dar cântecul său suav și terifiant, de rafinament filigranic, trădează superbia celui ce nu-și expune în vitrină ciornele. El trăiește cu mistica literei tipărite. Și vede în poezie (necrezând în evoluția genului) un *discurs fundamental*, un act liturgic prin care ne salvăm (în spirit) de infernul teluric. Recuperată, spuneam, ca artă tradițională, poezia ca rugăciune (prepolifonică), cantabilă, ca exercițiu exorcizant (îmbrățișând senzualismul estetizat) dezvoltă de fapt o suferință poetizată, trăită – cu calm contemplativ – între granițele imaginarului thanatic, temperând combustia temperamentală. Fiindcă rodul înseamnă „înaintarea în moarte”; iar moartea-„curvană” (v. *Doină/ Moartea peste tot*), moartea ca „program zilnic” își dezvoltă puternicia, lucrând – zice poetul – pentru gloria ei. Dincolo de imprecizii și substituirii, refugiat în fabuloasa cetate a Baaadului, așteptând să coboare noaptea în păcătosu-i trup, Cezar Ivănescu a invocat pe cea cu „râs frumos”, „Moartea Bună” sau „Mama mea Moartea” ca întâlnire norocoasă. Dar e vorba de un Eros thanatic, îmblânzind seductiv chinul, răul, teroarea etc. într-o interminabilă căinare și descoperind „transparenta desăvârșită a morții” și, negreșit, precaritatea omenescului, ruina trupului. Bătăios, incomod și imprevizibil ca om, Cezar Ivănescu – poetul știa prea bine că „tot ce-a fost

se pierde”; versurile sale fiind „cântare și amintire”, ne propun, pe portativ imnic, spectacolul genezic, rememorând „vremea cu greime”, întunecimea, suferința; sau, mai evident în *Rosarium*, într-o epocă de-spiritualizată, sensul ascensional: „eu la cer m-aș înălțare”. Paradoxal, la Cezar Ivănescu poemul ascensional, râvnind *descătușarea*, devine posibil prin imersiunea în adâncul Istoriei; doar așa, știind că drumul „e de făcut înapoi”, bardul din Bârlad, întregind strălucita falangă moldavă, află, prin stihurile sale psalmice, puterea genezică a cuvântului. Încât, scăpând din strânsoarea trupului, mângâiat de gândul morții (curățat însă de „otravă”) va zări – eliberat – izbăvitoarele „lumine”.

Evident, poezia lui Cezar Ivănescu trebuie examinată și în contextul promoției '70, pe care mulți o consideră „al treilea val” al generației Labiș. Ivită în spațiul de liniște dintre două explozii (zicea Laurențiu Ulici), această promoție infirmă ideea „vacuum-ului poetic” al acelor ani, incriminând – prin argumentele ei valorice – tăcerile unor critici, al căror interes a fost confiscat fie de momentul '60, fie de agresivitatea junilor anilor '80. Exegeza rămâne încă datoare acestei promoții (care, să observăm, nu a pătruns „grupat”), dar, mai ales, acestui poet. Glumind, Cezar Ivănescu se considera un nouăzecist; afirmația rămâne valabilă doar în sensul unei visate purificări, volumele ivite/recuperate după seismul decembrișt oferindu-i statutul de „nou născut”. În rest, el este și rămâne, indiferent la mode și clasificări, *un mare poet*. E drept, redundant, ritualic, cantabil, dezvoltând un discurs visceral (nota Bogdan Crețu) și o poezie simplă, hipnotică (cf. Al. Dobrescu), citită ca *document psihic* (cf. Al. Cistelean). Volumul oferit de Ioana Diaconescu ne propune, complementar, „imaginea securistică” a celui care, devenit „obiectivul Ivanov” (1959-1987), recrutat ca informator și exclus după doi ani, urmărit și verificat, a suportat „agresiunea haitei”, cum se mărturisea, în 1993, într-un interviu. Hărțuit în anii din urmă, considerându-se abandonat, părăsit de ciraci, victimă a unei campanii întreținută cu metodă (o „vânătoare de oameni”, zicea Basarab Nicolescu), Cezar Ivănescu își preconizase sfârșitul: „mă omoară, știu, dar cu zăbavă”. Poetul, care a fost și traducător și memorialist (dezordonat, justițiar, condamnat cu franchețe – în cărți care au iscat scandal – ocultarea adevărilor) a rămas o figură incomodă, singulară, cu orgoliu supradimensionat, lansând acuzații furibunde.

ANIVERSARE

STERIAN VICOL – 75

LA MULȚI ANI !!!

Născut la **9 mai 1943**, sat Tuțcani, jud. Vaslui. Fiu de țărani, a urmat liceul la Galați, apoi a absolvit Facultatea de Filologie, Universitatea București (îndrumător acad. Eugen Simion). Poet, prozator, gazetar, profesor, promotor cultural.

Debut literar în anul 1968 în revista „Amfiteatru”, urmat de „Convorbiri Literare”, „Luceafărul”, „România Literară”.

Debut editorial: 1976 „Harfele grâului”, Ed. Eminescu (debut prin concurs).

Până în prezent a publicat aproximativ 20 de cărți de poezie și proză, printre care: „Edena” (1980, Ed. Junimea), „Vânătoarea nocturnă” (1981, Ed. Eminescu), „Lacrima învingătorului” (1984, Ed. Junimea), „Sunt putred de tine” (1998, Ed. Eminescu), „Domnișoara Cucută” (2001, Ed. Cartea Românească), „Clipa tăind subțire hohotul zăpezii” (2003, Ed. Junimea), „Memoria lui Femios” (vol. I, Ed. Timpul), „Memoria lui Femios. Ielele și elegiile lui Terian” (vol. II, Ed. Junimea), s.a.

Prezent în mai multe antologii, între care: „Nu ucideți pasărea albă” (1985, Ed. Eminescu), „Cîntecul patriei” (1986, Ed. Albatros), s.a.

A primit numeroase distincții și premii naționale pentru poezie și proză la București, Iași, Chișinău, printre care Premiul Primăriei Municipiului Galați (2011) și distincția „Poet al Iașului” (2014).

Este unul dintre fondatori și redactor-șef al Revistei „Porto-Franco”, organizator al Festivalurilor Naționale „Costache Conachi”, „Grigore Hagiu” și „Hortensia Papadat Bengescu”, Președinte al Societății Scriitorilor „Costache Negri” Galați și membru, de 35 de ani, al Uniunii Scriitorilor din România (USR). A condus Serile de Poezie „La Fani. Geamantanul cu poeme” alături de poeta Angela Baci și actorul Vlad Vasiliu și, periodic, conduce ședințele Cenaclului „Porto Franco”.

A colaborat la revistele „România literară”, „Luceafărul”, „Convorbiri literare”, „Cronica”, „Ateneu”, „Poesis”, „Dacia literară” etc. Este prezent în Dicționarul General al Literaturii Române, editat de Institutul de Lingvistică al Academiei Române, și în volumul „Literatura Română Contemporană”, scris de Laurențiu Ulici.

În prezent, coordonează Reprezentanta Galați/ Tecuci a Filialei Iași – U.S.R.

Cu ocazia împlinirii vârstei de 75 de ani publică o carte „75 de catrine și catrene” (Ed. Eikon) și reeditează romanul „Râpa Zbanului” (din „Memoria lui Femios”) la editura „Tipo Moldova”.

În acest an, dorește să mai înființeze și să deschidă Salonul Literaților „Hortensia Papadat Bengescu” ce se va desfășura la Casa Corpului

Didactic din Galați (în colaborare cu unități de învățământ, scriitori, jurnaliști).

Despre Sterian Vicol au scris: Ioanid Romanescu, Gheorghe Tomozei, Geo Dumitrescu, Al.Piru, Laurențiu Ulici, Mihai Cimpoi, Radu G.Teposu, Constantin Trandafir, C.Livescu, Vasile Spiridon, Liviu Grasoiu, s.a.

***

Laurențiu ULICI descoperă în poezia lui Sterian Vicol „un decor și niște personaje pe care eul liric le contemplă oarecum de la distanță, interesat să le distingă bine, să le vadă și nu încă să și le asume ca pe niște proiecții ale imaginației proprii; vag melancolic și ispitit de patetism, tonul poetului e pe măsura gestului descriptiv, corect și calofil, și ambele se potrivesc cu atitudinea evocatoare, caldă aceasta, sentimentală și subliniată adesea declamativ”. Unele poeme „aduc în prim plan

eul liric, într-o dublă tentativă de identificare: ca subiect reflexiv întors asupra lui însuși, încercînd să-și găsească genul proximal și diferența specifică, o definiție deci, și ca subiect sentimental, revelat în peisaj erotic; poeziile din prima linie pun în lumină orgoliul (firesc) al singularizării, dar și umilința (și ea o formă deturnată de orgoliu) asumării condiției de purtător al unei răni care *doare fiindcă de mult nu mai doare*”. „Poeziile de dragoste au și ele o gravitate de rană particularizantă, poetul se adresează frecvent iubitei, nu atât pentru a-i face declarații de amor sau a-i proslăvi însușirile, cît pentru a-i cere un regim special, o stare de grație mai presus de erosul însuși, dar înglobîndu-l”. „Poezia e puternic vizualizată, cu abundență de metafore și o gesticulație amplă, încărcată uneori de grandilocvență și prețiozitate, nu supărător însă, căci poetul, resimțindu-le, nu ezită să le opună șoapta sau unda narativă”.

LA ANIVERSARĂ

VIOREL SAVIN ȘI UTOPICUL „PERICOL METAFIZIC” SAU UN POSIBIL (AUTO)PORTRET ÎN PALIMPSEST

► Petre ISACHI

În literatură, filosofie, arte etc. „pericolul metafizic” este etern, imprevizibil, și determină în mod direct condiția artistului/ poetului. De ce? Pentru că orice „operă” (literară, filosofică, teologică, politică, sociologică, jurnalistică etc.) emite, conștient sau inconștient, opinii/ idei (de)favorabile Textului ori Autorului și implicit Puterii (religioase, politice, economice, financiare, militare etc.). Nu întâmplător, filosoful Platon în „**Republica**” propunea măsuri tiranice menite să apere Cetatea, de asediul permanent al Poeziei. Epurarea operelor și excluderea poezilor din Cetate are cu siguranță, o justificare imperativă, care este aplicată în „secret”, în toată istoria lumii de la origini până în prezent, de către toți împărații. În mod paradoxal, argumentele de ordin **moral** (poezia – ca stare de spirit – pervertește sufletele, fiindcă satisface partea afectiv-irațională din om) și **gnoseologic** (poezia este o existență de ordinul trei, deci o imitație a imitației, care nu aduce nici un spor cognitiv, receptorului) reiterate ostentativ de urmașii celebrului filosof, nu pot fi contrazise în esența lor și nu sunt singurele de acest fel, din istoria culturii și a artelor europene. Să nu uităm, tot grecii au potențat ambiguitatea receptării Artelor, tocmai pentru că ele prin dubla lor natură constituie, în același timp, și substanța educației. Un alt gânditor, un antecesor la fel de ferm și la fel de celebru ca și Platon, Heraclit din Efes, care, după Diogene Laertios, ar fi declarat, radicalizând conflictul, că „**Homer ar merita să fie gonit din concursuri și bătut cu nuiele**”, iar nu un oarecare, ci însuși Aristotel, discipolul lui Platon, era convins că a și descoperit motivul – desigur, pur metafizic – ce l-a determinat pe „**Obscurul din Efes**” (citește Heraclit) să susțină pedepsirea exemplară a „**Marelui Orb**” (citește Homer). Motivul, un anume vers din Cântul XVIII al **Iliadei** reiterează ostentativ, susținând pentru eternitate, un „**pericol metafizic**”, aparent inofensiv, descoperit de celebrul Stagirit, desigur, inadmisibil pentru un dialectician ca Heraclit. Redau întocmai „pericolul”, deși pare incredibil pentru omul contemporan: „**Piară între oameni și zei, dihonie și învrăjpire!**”. Într-o viziune contaminată, probabil, de un Dumnezeu ascuns, ce nu crease încă ladul, Marele Orb gândea dispariția oricărui tip de

conflict, oricărui tip de război, de „dihonie și învrăjpire”, o lume utopică, în care condiția dată se identifică permanent cu cea dorită. Această idee era pentru Heraclit, iluzia absolută! Pacea universală visată de autorul **Odiseei**, fie ea între oameni și oameni sau între zei și oameni, implică fatal stagnarea și, prin urmare, pieirea lumii! Fără stare conflictuală, Lumea nu poate exista și nu poate fi guvernată, susținea „Obscurul din Efes”! Istoria îi confirmă spusa! Ideea nu a dispărut din moment ce „Metafizicul”, personajul principal din romanul **Ostaticul Umbrariei** de Ion Fercu, propunea o reformă a Raiului, Iadului și a Pământului, cam în spiritul lui Homer.

Având în vedere că antitezele fac lumea, mi se pare firesc și strict necesar ca Heraclit și Platon să refuze fățiș „**cea mai înaltă expresie a absolutului**” (citește Poezia/ Literatura) și să vadă în ea un periculos mijloc de persuasiune ce surpă perpetuu temeierile metafizice, cognitive și etice ale existenței. În antiteză, Homer și Hesiod văd în arte – mă repet – însăși esența educației și a cunoașterii. Care ar putea fi mesajul acestui incipit filosofic asupra condiției scriitorului? El a fost evitat și nu a fost explicat direct nici de platonicieni, nici de heraclitieni, nici de filosofii moderni și postmoderni, pentru că, în realitate, poezii, artiștii, filosofii sunt primii care se expulzează reciproc dintre zidurile imposibilei cetăți visate de Platon. Să nu uităm destinul lui Socrate, sau pe Homer care „a expulzat” din catedrala cetății literaturii, prin longevitatea Operei, pe toți scriitorii de până la el. La fel procedează Goethe, Cioran, Eminescu, Dostoievski, Kafka, Mircea Eliade, Blaga, Eugen Ionesco, Creangă etc., deși ei coexistă pentru cititorul ideal, conectați într-o ordine simultană, înscrși într-o „carte de nisip” condamnată să rămână de-a pururi neterminată...

Într-o asemenea „**Carte**”, l-am descoperit pe Viorel Savin, care pune, asemenea lui Heraclit, „cel mâncat de câini” (după Diogenes Laertios), războiul contrariilor, la temelia ultimă a existenței și, desigur, a creației. Așa-mi explic voluptatea și perseverența sisifică, de a-și reduce la tăcere dușmanii lăuntrici, de „**a scrie cu propriul lui sânge**” (Nietzsche), de a cuceri totul prin travaliul propriu, parcă în contrasens

cu ceilalți confracți mai norocoși, ajutați fie de muze, de soartă, de conștiința artistică, de contextul istoric. Modul savinian de a fi ca scriitor îmi sugerează similitudinea cu solitudinea și destinul călărețului urmărit de zmei, vrăjitoare, dușmani, spirite malefice etc., din poveștile și basmele autohtone, europene, sud-americane. Ca să scape de ei, el, călărețul, lasă în urma sa diferite obiecte, care, rând pe rând, se metamorfozează în fluvii, mări, păduri sau palate somptuoase etc., în fapt tot atâtea obstacole, ispite, iluzii, aluzii etc. care să-i determine pe urmăritori, eternii „dușmani”, să-și abandoneze „*prada*”.

Același lucru îl face și scriitorul (auto)exilat în Luncaii Bacăului - V.Hugo visa ca Parisul să împrumute în timp, numele său! La fel pare să viseze și V.S., care cucerește zilnic spațiul spiritual al Luncailor, scoțându-l din anonim și conferindu-i identitate. La Bacău s-a lovit de Alecsandri și Bacovia.... Dar oare numai de ei?. Ca să se elibereze de obsesiile sale estetice, filosofice, teologice, politice etc., el ia o atitudine creatoare heraclitiană, activă, (pseudo) negativistă, se situează, asemenea lui Eugen Ionescu din celebrul eseu „*Nu*”, „*în război cu toată lumea*”, pentru a-și putea „*naște*” operele. Cele aproximativ 50 de volume ale sale sunt în esență (ca la orice artist!), tot atâtea sublime (dez)iluzii destinate să-și anihileze „*dușmanii*” interiori și exteriori. Iată un (auto)portret din vol. **Exiled in a scream** care trădează refuzul poetului, cel mai util om al cetății, de a hamletiza „la vedere” cu Lumea: „*portretul acesta/ de voi zilnic îngălat/ cu noroi/ nu este al meu.// dacă nu v-ar înfricoșa altruismul/ mi-ați putea desena chipul/ cu degete curate// știți bine că vă sunt contemporan/ util/ deși greu de manipulat.// dacă nu v-ar înfricoșa/ altruismul mi-ați putea desena/ chipul/ cu degete curate// mă taxați de ciudat/ fiindcă refuz să hamletizez printre voi/ cu instrucțiunile de folosire/ la vedere// mi-ați putea desena chipul/ cu degete curate dacă nu v-ar înfricoșa/ atât de mult altruismul.// cât de convenabil/ am putea supraviețui/ împreună...!* (**Portretul**)

Desigur, ca și în basme/ povești, autorul tragediei **Poarta** are soarta călărețului: oricât de strălucitoare ar fi palatele și oricât de insurmontabile obstacolele create, dușmanii lăuntrici, dar și cei de lângă el, reapar în progresie geometrică și-l urmăresc la infinit, încât cărțile scrise (și de care este (de)scris, rescris) devin o epifanie a infinitului într-un obiect finit. Paradoxal, obiectul finit este Opera deschisă ce-și asigură longevitatea nu prin ceea ce vrea să comunice autorul, ci prin ceea ce receptează și înțelege cititorul cameleon și tiranic. Scriitorul îmbolnăvit de scris, probabil, din vremea când trăia în frumosul oraș Slănic-Moldova, pare fascinant de strania **coincidența oppositorum**, încât Eul auctorial își asumă ambigua natură de **mediator** subiectiv între veșnicele și seducătoarele extreme. Întotdeauna este situat arghezian „*între două nopți*”, pe care încearcă să le reunească „*cu sine însuși*”, încât, cu o sintagmă

pascaliană, el, Viorel Savin, devine „*un mijloc între nimic și tot*”. Un Eu dostoievskian îi trădează ființa daimonică și convingerea că în literatură numai „*drumul*” contează. Situația „*între două nopți*” devine o fatalitate pentru scriitorul aflat „*în război cu toată lumea*”.

Borgesian vorbind, doar „*drumul există*”, doar el configurează unic și inimitabil, urmele și umbrele Operei, deși pentru autorul romanului **Cinesunta**, conflictul cu sine și cu Lumea are o măreție sisifică, apolinico-dionisiacă. În vol. „**Însemnări din subterană**”, Dostoievki sintetizează aceeași problematică filosofică în două fraze laconice: „*primordial nu-i locul unde duce drumul, ci primordial e ca drumul să ducă*”. Altfel spus, certitudinea căutată rămâne de-a pururi incertă, singura certitudine accesibilă spiritului este chiar incertitudinea căutării. Pe orice „*drum*” ajungi undeva! Cu condiția să mergi cât trebuie!? Dar oare poți merge cât trebuie, pe „*drumul*” ales întâmplător, dacă și cugetători de tipul lui Heraclit și Platon resping din convingere filosofică, efectul benefic al Poeziei, văzând în ea un subtil/ diabolic mijloc de persuasiune ce surpă temeuriile etice, cognitive și metafizice ale existenței? Istoria europeană a Literelor reconfirmă consecvent, expulzarea poezilor dintre zidurile visatei cetăți ideale! Înțelept rămâne (auto)exilul. Pe acesta-l alege autorul piesei de debut, scăpată ca prin minune de cenzura comunistă, **Ovidiu (Bucuria de a fi îndurerat la Tomis)**. Specific spiritului procesului creator este că prin el însuși, scriitorul V.S. se recrează pe sine însuși. Se știe: cel ce face se face. Prin eforturi admirabile permanente, Eul auctorial pune continuu ordine în haosul lăuntric, configurându-și unicitatea și devenirea identității artistice. Dacă avem în vedere diferența de grad al efortului intelectual depus în crearea unui Text, distingem împreună cu esteticianul Liviu Rusu (vezi **Eseu despre creația artistică. Contribuție la o estetică dinamică**. Studiu introductiv: Marian Papahagi, Editura Științifică și Enciclopedică București, 1989) trei tipuri de viziuni asupra lumii. O anumită viziune asupra lumii, variabilă după efortul creator depus, își găsește expresia în orice **Operă** și-l portretizează pe scriitor în integralitate, mai ales în toate aspirațiile și eșecurile sale. Neașteptat, în Opera saviniană am regăsit aproape toate trăsăturile generale identificate de Liviu Rusu, în cele trei tipuri, care, se înțelege, nu sunt formal imuabile și se contaminatează reciproc în permanență. Spiritul însuși al scriiturii saviniene și originalitatea ei sunt conferite de interferența celor trei tipuri: 1. **Tipul simpatetic** ilustrat în istoria artelor, prin Lamartine, Rafael, Mozart etc.; 2. **Tipul demoniac echilibrat** (ilustrat prin Goethe, Leonardo Da Vinci, Bach etc.); 3. **Tipul demoniac expansiv** (ilustrat prin Baudelaire, Rodin, Beethoven etc.). Tipologia propusă de Liviu Rusu ni se pare importantă atât pentru contaminările pe care le asimilează scriitorul V.S., care – se știe – profesează o independență

rebelă în gândire și comportament, o etică, poetică și o estetică de continuitate-discontinuitate, de experiment postmodernist și transmodernist, în care, în mod fatal, **tipul simpatetic** coexistă cu tipul **demoniac echilibrat** și cu cel **demoniac expansiv**. Repet, la baza acestor tipuri stă un grad de efort poetic, filosofic, cognitiv, omenesc etc., greu comensurabil, necesar atitudinii creatoare ce păstrează iluzia cuantificării realului și dovedește că starea de echilibru nu este practic realizabilă.

Războiul autorului romanului **Impostorul**, cu sine și cu lumea, revelă „fațetele” personalității în interacțiunea lor, oferind celor interesați de procesul creator, specific scriitorului secolului XXI, modelul sintetic-integrativ al daimonului. Caracterelor simpatetic și cel demoniac (echilibrat sau expansiv) sunt topite în personalitatea integrală a scriitorului, trădându-i comportamentul manifestat mai ales după gradul de efort estetic, filosofic, gnoseologic etc. necesar unui anumit tip de literatură: farsă, comedie, tragedie, nuvelă, roman, tragi-comedie, eseu, simplu articol, toate, în fond, „acorduri pentru urechi surde”. Relația dintre **personalitatea reală** (așa cum este ea, zi de zi), **personalitatea autoevaluată** (imaginea pe care V.S. o are despre sine), **personalitatea ideală** (cea imaginată, dorită, cea pe care scriitorul aspiră să și-o formeze), **personalitatea percepută** de ceilalți, dar și de sine, **personalitatea proiectată** (ce crede Viorel S. că gândesc ceilalți despre el) și **personalitatea manifestată** (cea exteriorizată, obiectivată în comportamentul creatorului) alcătuiesc o configurație unică, ce se revelă atât în demersul **analitic**, cât și în cel **sintetic** al scriiturii.

Tipul simpatetic (Lamartin – Rafael – Mozart) mi se pare cel mai puțin vizibil în personalitatea scriitorului născut în zodia berbecului: este tenace, uneori dur și lipsit de scrupule – atunci când este trădat – exuberant, curajos, cu mare priză la confrăți, manifestă perseverență sisifică, este un bun orator și organizator, fire autoritară, tiranică, iubește și preferă disciplina riguroasă, condiție sine qua non a reușitelor sale, este dinamic, are tărie de caracter de invidiat, este stimulat de obstacole și „dușmani”, îl găsești permanent ocupat cu un proiect, este orgolios și sarcastic, nu acceptă compromisurile de nici un fel, pare plin de sine,

chiar îngâmfat câteodată, îi plac femeile frumoase, inteligente și înțeleghătoare (femeile sunt subiectul tuturor sufletelor profund masculine!), îi place rolul de regizor/ de lider, iubește cărțile bune, joacă foarte bine rolul de subaltern, când face eforturi vizibile să fie armonios și conciliant, se poate conta pe el, dacă este convins că ceea ce face merită făcut, în caz contrar își depune repede demisia și ca să vedeți că am dreptate când susțin că în V.S. ființează, totuși, și un caracter simpatetic, nu uitați că în aceeași zodie (a berbecului) au fost născuți Zola (nu întâmplător, V. S. îmbrățișează și estetica naturalismului/ zolismului), Octavian Goga (ca și autorul vol. **Ne cheamă pământul** crede în românism și într-o „stea de pază”), Descartes (se întâlnește cu el în dubito ergo cogito...), Rafael (ca și acesta face simțită în arta compozițională o anumită mișcare dramatică tragică), Leonardo da Vinci (fiul de învățător pare să fi asimilat total principiul autorului **Giocondei**. Îl citez pentru a vă convinge: „**Nu poți avea nici o autoritate, nici mai mică nici mai mare decât cea pe care o exerciți asupra ta însuși... Obstacolele nu mă pot încovoia. Orice obstacol cedează efortului. Cel ce își fixează drumul după o stea nu se schimbă câtuși de puțin**”). Autorul celebrei piese **Bătrâna și hoțul** are psihologia celui care știe că „**se află la capătul perfecțiunii**” (Yan – Tzi), dar nu știe „**la care**”, încât singura soluție rămâne „**drumul**” fixat „după o stea”, ce implică situarea „între două nopți” și perseverența sisifică inexplicabilă mediocrităților de azi și de mâine.

Caracteristicile tipului simpatetic (dispoziție pentru armonie și iubire, optimism, încredere oarbă în fericire/ bine, capacitate de dăruire, tip ce nu vrea să se vadă și nu se poate concepe învins de dificultățile ivite, crede romantic în Dumnezeu, în destin și fatalitate, iubește intensitatea și imensitatea mării care naște și menține sentimentul infinitului, dar și dezechilibrează armonia lumii interioare etc.) configurează, în general, o viziune luminoasă, dominată de aspirația spre armonie, simpatie, bunătate, frumusețe, de aspectele ideale ale existenței. Idealitate aflată însă, în antiteză fatală cu tragismul existențial. Spre deosebire de tipul simpatetic, demoniacul echilibrat își cucerește lumea, luptă permanent cu ea (vezi Goethe, Leonardo Da Vinci, Bach). Din această perspectivă la baza Operei saviniene se află o pluralitate de conflicte ce își află rădăcinile în profunde și insolubile conflicte sufletești.

Relația cu celălalt/ cu lumea este întotdeauna conflictuală. Nici nu ar putea fi altfel! Totuși iubește lumea (desigur și pe sine!) cu toată ardoarea, fiindcă o cucerește el însuși. Cine-i citește **Răspunsul la chestionarul lui Sasu** sau **Biobibliografia** va observa că viața „ca o pradă” a scriitorului Viorel Savin este o succesiune de „cuceriri” obținute pas cu pas: învingându-și propriile conflicte, se pune în (dez)acord cu lumea, simțindu-se, crezându-se stăpân pe ea. Întreg „**drumul**” său a fost marcat de eforturi titanice - atât în comunism, cât și în postcomunism - , pe care

dramaturgul, romancierul, poetul, eseistul, jurnalistul, criticul de artă le sublimază în opere nonconformiste ca viziune și realizare estetică. În fapt, urmează sisific, principiul verificat în istoria umanității: cine se învinge pe sine învinge lumea. Desigur, o frumoasă, constructivă și exemplară iluzie...

Datorită victoriilor treptate, dar neîncetate asupra conflictelor sale originare/ originale, Viorel Savin ajunge să mitizeze acțiunea. Astfel, plăcerea acțiunii în viața reală îi modifică benefic comportamentul scriitoricesc și relațiile cu ceilalți. Acest fel de a fi mă determină să cred că tipul demoniac echilibrat domină modelul sintetic-integrativ al personalității sale, încât din acest punct de vedere, asemănarea sa cu autorul capodoperei **Faust** este izbitoare. Ca și Goethe, la cei 77 de ani pe care-i va împlini în anul de grație 2018, el poate susține: „**Sunt prea bătrân pentru a blama/ Dar încă destul de tânăr pentru a crea**”. Dacă simpateticul din el așteaptă fericirea/ binele de la o lume ideală, demoniacul își concepe viața (și implicit opera) printr-o acțiune susținută și printr-o continuă luptă interioară, alimentată din îndoială și dintr-o revoltă camusiano-eminesciană. Nu mă pot abține să nu-l citez din nou pe Goethe; „**Își merită viața, libertatea – acela numai/ Ce zilnic și le cucerește ne-ncetat**”. Din acest punct de vedere, autorul ce încheie romanul **Impostorul** cu întrebarea și promisiunea: „**Cine urmează?... Vom reveni.**” se poate felicita și „reveni” asupra fenomenului imposturii..., asupra traği-comediei supunerii. „Busturile” sunt deja gata! De revăzut: **Bustul (politică și mahala)**, dar și **Supunerea/ Funia** sau recentul și atipicul roman **Implozia lui Melec** etc. Veți vedea efectele intuiționismului husserlian, aparent invizibil...Doar prin acțiune, Viorel Savin se pune de acord cu lumea și ajunge să se simtă stăpân pe sine. Pare dominat de științele vieții conforme doctrinei evoluționiste. Așa se explică de ce crede că armonia vieții este distrusă de revoluții, războaie, conflicte, deși fără ele... etc. Ideile sale filosofice și estetice pot fi concentrate în trei concepte: unitatea, echilibrul și polaritatea. În opera saviniană, paradoxal, totul **tinde** spre unitate și echilibru, adică spre armonie. Armonia spre care tinde scriitorul nu este un dat. Ea se realizează prin efortul sisific depus pentru împăcarea contrariilor/ forțelor polare, predestinat antagoniste. Nu întâmplător, scriitorul bacăuan „vede” lumea așa „**cum este**”, cu multitudinea de conflicte ireconciliabile, ce îndemnă la acțiune și la posibilități multiple de conciliere a opozițiilor. Acțiunea a fost și este marele scop al vieții, acțiunea văzută ca o nebunie divină. Totuși V. Savin face, în mod paradoxal, elogiul măsurii, o valoare asimilată de la greci care-i confirmă, probabil, ideea din **Ciuma** lui Camus: „**Omul nu sfârșește niciodată cu răul, cu violența istoriei**”, dar nici cu sine, adăugăm noi.

Unele din Textele saviniene (v. **Cinesunta**, **Impostorul** etc.) trădează demoniacul expansiv din personalitatea manifestată/ reală a autorului. Tipul

demoniac expansiv (v. Baudelaire, Rodin, Beethoven etc.) nu reușește să-și stăpânească demonul interior, fie din cauza intensității conflictelor, a revoltei, fie din absența măsurii sau expansivitatea voinței poetice. Aflat într-o revoltă excesivă față de tot ce ar putea să-i anihileze dinamismul său interior. Savin, acest „**copil al revoltei**”, are de această dată viziunea artistului care, deși afirmă un efort benefic enorm, este mînat în procesul creației și de fluxul obscur al lumii sale interioare. În asemenea momente, autorul volumelor „**Pictorul Nicu Enea**” (**Viața alcătuită din Scrisori, articole și poze**) și **Nicu Enea. Album monografic**, în esență o variantă subtilă a mitului lui Pygmalion și al Galateei, țintește nu doar **acordul cu sine însuși**, confirmând ideea că „**măsura nu este contrariul revoltei**”, dimpotrivă este cea care o apără și o recrează de-a lungul istoriei. O confirmare a celor spuse mai sus este și recentul vol. **De-ajuns!**, o revoltă de expansiune națională, împotriva plagiatului sprijinit, din nefericire, și de unele universități, academii, reviste etc.

Nu e greu de observat că voința filosofico-poetică, de a nu admite nici în viața socială, nici în activitatea scriitoricească, altă autoritate decât pe sine însuși, potențează pluralitatea conflictelor și a revoltele estetice, ce renasc în scriitură cu puteri reînnoite. Opera sa este/ pare a fi o Hydră borgesiană ce se reconfigurează permanent. Poate de aceea, nici teroarea destinului implacabil și nici viitoarea judecată a istoriei (ne)drepte nu-l sperie! El se eliberează de revoltele interioare, de pluralitatea conflictelor, nu cucerind și stăpânind la propriu lumea reală, ci substituindu-i propria sa lume ficțională. Fluctuațiile estetice și filosofice ale Operei confirmă implicit că fațetele personalității artistice nu sunt izolate, separate unele de altele, ci, dimpotrivă, **se întrepătrund, se presupun reciproc**, se intersectează și **se convertesc** unele în altele. Datorită relațiilor de **cooperare** sau **conflictuale** dintre ele, de **prelungire** a unora în altele sau de **compensare** a lor, ca și a celor de asociere sau de discrepanță și disjunție valorică, portretul interior al scriitorului V.S. capătă o „**înfățișare**” aparte în care coexistă (Opera o confirmă!) principalele tipuri de personalitate ale artistului: tipul **unitar** și armonios dezvoltat, tipul **instabil**, tipul **dedublat** și tipul **accentuat**.

Conceperea unitară, integrală a personalității presupune unitatea în diversitate, concretizată în coexistența fațetelor acesteia, a relațiilor și interdependențelor dintre ele. Aceasta înseamnă că fațetele personalității (reală, autoevaluată, ideală, percepută, proiectată, manifestată) nu pot fi concepute independent unele de altele sau desprinse de întreaga configurație psihică a scriitorului Savin, dar nici nu pot fi „**topite**” într-o masă omogenă, amorfă, fără nici o diferențiere. Tocmai diferențierea acordă portretului savinian un „**spor**” de unicitate și un mister generat de convingerea nietzscheeană că Răul garantează

existența forței Binelui. Și în acest caz, Savin pare să nu-l fi înțeles sau să nu vrea să-l înțeleagă pe autorul celebrului **Dincolo de bine și de rău**. Susțin aceasta, pentru că autorul piesei **Ștefan după-amiaza** (neglijată, deși ne aflăm în plin Centenar!) pare că uită în avalanșa acțiunilor, de urmarea și efectele evaluărilor moștenite. Se știe de la Nietzsche: „**Cel ce a înțeles natura umană și cum s-au produs valorile ei cele mai înalte se îngrozește de oameni și fuge de orice fel de acțiune**”. V. S., dimpotrivă, cultivă mitul acțiunii, propunându-și înainte de toate realizarea idealului personal, conjugat cu cel al neamului/ lumii.

Tipul unitar și armonios dezvoltat se întâlnește foarte rar (dar se întâlnește!) în personalitatea manifestată a scriitorului. Dacă s-ar fi manifestat constant i-ar fi permis să trăiască în armonie cu sine și cu ceilalți. Totuși, această absență este un „**noroc**” pentru scriitorul de tip demoniac (când echilibrat, când expansiv) care-și construiește Textul stimulat de intensitatea conflictelor, mai curând interioare decât exterioare. În curtea personalității reale locuiește tipul instabil despre care în limbajul curent se spune: „**nu știu ce să cred despre el, o dată se comportă într-un fel, altă dată în cu totul alt fel**”. În Operă, Eul auctorial revelă la modul ideal măștile scriitorului, proteismul aparent inexplicabil. Viorel Savin este un scriitor prin excelență proteic, ce se (re)inventează cu fiecare nou volum. Vă rog să observați! Încercați să-l identificați în oglinda celor peste 400 de personaje ale sale. Îl veți găsi în toate și în nici unul! Cameleonismul artistic al autorului concurează cu realitatea proteică a Lumii.

Și totuși, pe V.S. nu-l poți regăsi în autenticitatea sa, nici în tipul unitar, nici în cel stabil, ci mai curând în tipul dedublat. Dramaturgul, romancierul, poetul mizează tocmai pe eterna duplicitate, mascare și trucare în care se complac oamenii, pe simulacrul generalizat. Orice om este cel puțin un Ianus Bifrons. Cu o artă de invidiat, scriitorul revelă autentic discrepanțele între interior și exterior, latent și manifest, real și imaginar, esență și aparență.

Astfel, una poate să fie imaginea de sine a scriitorului pe care acesta și-o atribuie în mod efectiv, cu care se identifică, în care crede și este de acord și cu totul alta imaginea de sine pe care, dintr-un motiv sau altul, el o afișează în afară, inclusiv prin personajele sale; una poate fi imaginea intimă despre cineva și cu totul alta cea făcută cunoscută acestuia sau celor din anturajul său. În opinia noastră, dedublările și contaminările dintre fațetele personalității dramaturgului V.S. : între personalitatea reală și cea manifestată, între grupul de imagini ale individului (imaginea de sine, de altul, de sine atribuită lumii) și personalitatea manifestată sunt revelate caragialian în **Teatru**, unde permanenta duplicitate, mascare și trucare în care se complac personajele saviniene, revelă ionescian complexitatea conflictelor, absurdul și ipocrizia unei Lumii în care

trăim coexistența hurmuziană a comicului, tragicului și absurdului etc.

Ce se mai poate spune despre personalitatea unui scriitor care te „**obligă**” să-l recitești, adică să te situezi într-un început continuu, „între două nopți”, între real și imaginar, între trecut și viitor? Se mai pot comenta multe despre efectele benefice ale tipului „**accentuat**”, caracterizat prin excrescența, din când în când, a uneia sau alteia dintre fațetele personalității artistice. Adică există un Savin care-și subordonează celelalte fațete, personalității reale, mai precis, crezului filosofico-estetic de a fi el însuși, departe de patul procustian al „**dușmanilor**”, al propriului Eu, și al doctrinelor estetice ce au învins secolele. În alte cazuri, imaginea de sine hipertrofiată hugolian absoarbe și subordonează toate celelalte fațete ale personalității. Autorul „**Funiei**” nu este o excepție atunci când își atribuie însușiri și calități pe care alții nu i le recunosc. Asta nu înseamnă că nu există momente când se neglijează pe sine și se comportă, estetic vorbind, așa cum crede el că așteaptă ceilalți să se comporte. În altfel de cazuri, orice scriitor intră într-o serie de scheme estetice rigide, stereotipe care-i falsifică personalitatea. Se înțelege că în asemenea contexte te crezi (devii) neînțeles, ignorat, persecutat, lezat, uitat etc. Așa se explică de ce pentru a-și apăra personalitatea ultragiată și a trăi cel puțin în armonie cu sine, revoltatul camusian și proteicul V. Savin își configurează comportamentele estetice, filosofice, moderniste și postmoderniste, agresive, mitomane, transmoderniste, în contrasens cu ceilalți, pe care-i consideră, nici mai mult nici mai puțin, decât „**dușmanii**” estetici ai Operei sale! Spune-mi ce dușmani ai ca să-ți spun cine ești...

(vineri, 11 mai 2018, Bacău)

ESEU

AUTONOMIA ȘI ABSOLUTUL LA CHEREMUL REÎNTREGIRII DATUMULUI NOSTRU IDENTITAR

► Dr. conf. univ., Liuba LAVRIC-BOTEZATU

*„Uneori, când zile la rând, nu întâlnesc măcar un om fără
marginie, dorul meu devine atât de insuportabil, încât mă las pe un
colț de pământ, închid strâns ochii și devin pelerin...”*

L. Lari, Mitul trandafirului

Autonomia poartă expresia voiei sinelui de întrecere a limitelor proprii depășiri pe scala absolutului, căci absolutul încorporează prefigurarea nenumăratelor căi ale Domnului întru desăvârșire, vizavi de găsirea cheilor artei proprii deschiderii/propriei desăvârșiri.

Or, rosturile *principiului complementarității* în eseistica timpului trebuie să fie cele ale plinătății de sens, angajat la marca inter-pluri-transgresivității valorilor. Evidența complinirilor axiologice în context pluriaspectual [2; 3; 4], este, în speță, una a cuprinderii masive în actul dezvăluirii preaplinului identitar - provocatoare a unui fel anume de brainstorming în comun - furtună de idei a creierului colectiv pus/supus la intensificarea forței de judecată a imaginarului pe muchia sensibilizărilor emotive (scopul urmărit - *ieșirea de sub tipare - libertatea de creație dinspre individual înspre imaginarul colectiv*, ca și procedeu de exteriorizare a suprasaturației emfatică; poetul în fața sinelui, aflat pe/în calea dezvăluirii propriului univers, aflat mereu în fața sinelui indus în/de eroarea unui *mereu dor de altceva*, aflat-regăsit la limita disperării/ținerii mereu într-un cânt a propriei împotmoliri - depășiri; aflat-regăsit în apoteoza intonării propriului imn de slavă, născut-renăscut într-un bocet al propriei consolări în proprie meditare - proprie înțelegere/compătimire a sinelui rătăcit în sine/cu sine la modul introptic al crezului holistic nichitastănescian - mihaicimpoian: în toată cuprinderea universului intim de adâncime și a celui exterior de suprafață în linii generale - *n.n.*, cf: *L.B, cu referință la [11]* „*La capătul*, sau mai bine zis *la căpătâiul Odiseei* poetului, îl surprindem pe Demiurgul prezenței noastre, îndurerat de neputința de a mai reține printre noi figura proeminentă a cântecului veșniciei, înălțând către ceruri un imn de

slavă celui care chiar el singur și-a cântat propriul său cântec, primul, până la ultimul său drum: „*El a mers permanent cu verbul „cu verbul pe verbe călcând”, a reușit totuși să legene moartea „până când au răsărit din ea cuvinte”. „A plâns cu verbele, căci în gândul în care doar cu verbele a plâns, verbul lui „se adăugase pe El”, s-a confundat cu Cântecul: El este numit uneori sufletul./ dar cel mai exact ar fi să-i spunem/ tot așa: cântecul.”*

Judecățile morale și cele estetice converg voinței de acțiune – valorizării integrale, vizavi de scopul scontat. Este gestul prin care *pretindem că posibila valoare absolută se supune contestării, până la momentul definitivării/absolutizării ei totale prin încercări ale forței de capacitate dinspre individual înspre colectiv*. Or, revenirea la esență, revenirea la „pătratul” configurativ al formării filologocentriste la nivel de PAG/Principiul Axiologiei Globale-PLS/Principiul Lăuntrului Suveran-PLSF/Principiul Logico-Semantic și Funcțional =MECA/ Metodologia Evidenței Complinirilor Axiologice este *motivul prin care exprimăm convingerea că, pe când dorința aflată în parametrii/perimetrul sensibilizării etic-estetice urmărește o finalitate progresivă în cursa realizării, plăcerea configurează efectul secvențial al stării de spirit, surprins/ă volut/involut la momentul ispitirii/încercării mereu a altor forme de evidență a sinelui în continuă transcendere: Eu – Celălalt (ca și motivație decisivă a acelei plăceri de dăruire totală finalmente). Notăm că pe traiectul durabilității devenirii(textul artistic urmărind o finalitate formativă), *plăcerea* întradevăr se postează ca efect secvențial, în mod complinitor îndeajuns de esențial, vizavi de harul managerului, aflat în slujba capacității/posibilității nobile de inițiere a convertirii efectelor de moment în finalitate/în finalități durabile*

în reluarea aceluiași coraport: dorință-plăcere, angajat progresiv în evidentă rostuire transfigurativă. Or, ponderea valorizărilor de perspectivă în cheia teoriei educației: artă paideică - artă filologică, trebuie să fie de bună seamă una a inter/pluri/trans-devenirii. De fiecare dată, accentul punându-se pe acel *trans*: Eu-Celălalt mai complex, mai desăvârșit.

La nivelul percepției *textului care se scrie pe sine*, textul bineînțeles fiind remediul prim al găsirii/regăsirii cheilor artei ascunse în cuvânt - cheia soluționării problemei în ce privește efectele preaplinului identitar se găsește în felul de prezentare a conținutului înseși, indiferent de pe care parte a medaliei ne apropiem de esența exteriorizării puterii de seducție (fonologic, gramatical sau imagistic), important este ca motivațiile implicatului să conveargă aceluiași unison al dezvoltărilor intropatice: autor-receptor.

Bunăoară polifațeticele subiectului calității în poemul *Descriptio Patriae* a lui Valeriu Matei se acumulează din/prin prefigurarea celor trei persoane a verbului predicat la exprimarea fatic/emfaticului în una, inducând la evidența definitorie a celui preaplin emoțional, în *a fi aici*: „Aici, în răsărit,/ ei poartă pe chipuri/matricea fără de seamă/a Daciei Felix”. Este un *a fi aici* care ne interesează în mod direct, la lucrarea binomului autonomie-absolut: „Când îți șoptesc numele – strigătul erupe în mine,/ când îți strig - murmurul izvoarelor mă colindă. Murmurul izvoarelor tale, țară - corona montium -/ ce te apleci senin către marea pe care o visezi în nopți de nesomn.//Aici, departe de tine,/ unde am doar pustiul zăpezii la geam/ îți caut chipul/ în apele adânci ale memoriei/ și încerc să recreez/ timpul și spațiul tău/ neatins de umbra minciunii.//”

Coraportul spațiu – timp - mod definesc cauzal modalitatea vizualizării ca și comparație multiplicată emoțional/motivațional în enumerarea creșterii proporției trăirilor emfatică în exaltare: hermeneutic-hermetică: „Ca o rodie tăiată în două/ de spadele întunericului,/ ca o lacrimă în cădere,/ ca un strigăt care țintește moartea/- Patria mea tu ești.” Or, aceasta este una dintre modalitățile de prevestire a unei noi reluări a lui *a fi aici* la modul general al conștientizării, în *Cântul III*: „Toate visele mele ancorează/ ancorează la țărnițele tale, toate durerile/ aici se tămăduiesc/ și tristețea urcă în mine/ aici, când văd/ rănile ce-ți stăruie pe chip,/ când îmi amintesc/visele tale neîmplinite.”

Și de data aceasta în *Cântul IV* motivația este îndreptățită de reluările circumstanțialelor în prefigurarea scopului finit: „Pentru ca brațul meu să nu dea greș,/pentru ca pașii mei să nu rățăcească/ pe drumuri străine/ și cuvintele să nu mintă,/ pentru ca sufletul meu să nu uite speranța, pentru ca să

mai pot cânta/ pentru oamenii tăi,/ pornesc cu tine la drum, Țară,/ prin „negura de vreme”/să căutăm pentru pruncii de astăzi,/ să căutăm pentru morții de astăzi,/ pentru cei dezrădăcinați, pentru cei care disperă/ un strop din lumina zilei de mâine/, sensul tău de a fi. Enumerația este procedeul prin care se purcede în exprimarea emotivității absolute: gândire, simțire, acțiune, realizare - dragoste de ceea ce poate fi mai sfânt, dar, care la timpul prezent lipsește: a te ști om la tine acasă, vizavi de accepțiunea marelui filozof A. Comte: omul-principiu, posibilitate, proiect, istorie-mit.

Acad. Valeriu MATEI

Mitul în simțirea poetului nostru excelează pe portativul *Cântului V* cu undiri ale autenticității metonimic-metaforice ca și „manifestare integrală a interdependenței limbă-gândire” [1, p.28.], în cele mai variate fațete ale imaginarului simțirii: „Pământuri tihnite ale patriei mele/, Pe-un picior de plai, pe-o gură de rai...”/Ridic fruntea ; Și văd Răutul/ „Trei turme de Mie cu trei ciobănei...”/Plec urechea la pământ să aud cum respiră casa apelor/, „Și-oile s-or strânge/pe mine m-or plânge...”/ Las inima să alerge spre drumul fără de pulbere/, „pe Argeș în jos/ pe un deal frumos...”

Coraportul cauză-efect este preluat în *Cântul VI* în vederea continuității firului ideatic conceput anterior: „Oamenii se nasc aici/ marcați de sărutul pământului/ și atunci, când se înstrăinează de el/ poartă în suflet adânci nostalgii./ Ei sunt ca niște boabe/ ale unui ciorchine originar/ care mereu și-i revendică.// Aici, în răsărit,/ ei poartă pe chipuri/ matricea fără de seamă/ a Daciei Felix.//”

Cât privește morfosintaxa prezentului subiect poetic, *Descriptio Patriae*, din capul locului se supune acelei interpretări pertinente unui spațio-tempore de adâncime în toată exteriorizarea modală a datum-ului. Accentele, plasându-se evident de pe enunțul principal al frasticului pe cel subordonat,

formează un întreg expresiv de o rară finețe/elegantă corporală: „Când îți șoptesc numele... Când îți strig - murmurul izvoarelor mă colindă... (Cântul I);

Aici, departe de tine, aici - unde... îți caut chipul în apele adânci ale memoriei (Cântul II);

Ades, când mă cuprinde tristețea... ades, când disperarea îmi pogoară în suflet...

...rostesc o rugă pentru zeul, care-odată ne învățase nemurirea (Cântul VII). Este condiția poetului aflat în binomul celor două stări de spirit: a melancoliei/nostalgiei și a căutării-regăsirii modalității de a o trata. Într-un fel e ceea ce Mircea Martin, de pe poziția estetului literar, răsfodă adâncimile poziționării lui Democrit, pentru a descoperi la Jean Starobinski, om de știință francez, medic și istoric al medicinei secolului, că, „melancolia este o boală cu definirea mai multor tipuri ale ei (utopia, nostalgia, delirul negării etc.), ajungând la un concept de melancolie ca stare de spirit și la ilustrările ei în literatură, în artă, în filosofie [8, p.217]. „Dacă, pe de o parte, melancolia era raportată la filosofie, la săruri și substanțe, pe de altă parte, ea poate fi rezultatul unui metabolism cultural” [ibid.8,p.217]. Cheia tratării anume a acestui metabolism la noi, în vizorul guvernării Nemuririi, Valeriu Matei o găsește în Reîntregire, în Reîntorcerea de-apururi în marca *pătratului ipotenuzei noastre spirituale*: Marea Românie. Este adevărul în care, prin voia, harul, vocația excepțională a lucrării launtruului suveran ****(utilizarea adecvată a adverbilor ca modalități epicentrice de exteriorizare a eleganței ne-durative (?)/ cf.L.B.)*** în persoana subiectului calității (persoana poetului), *Nemurirea* își poartă deplina rostuire: „ Ades,/ când mă cuprinde tristețea,/ îmi amintesc/ de Gânditor și de Femeia Sa.// Pământul tău, străveche Țară,/e-un creier viu și zbuciumat/pe care îl lucrează gândul.//”

Pur și simplu este frumoasă, este sublima, este scumpă clipa deschiderii de sine la intersecția celor doi factori identitari: psihologic și social. De altfel, acest adevăr al simbiozei imaginarului cu realul (gând-faptă) ne este mărturisit la cea mai înaltă ținută a eleganței noastre și de regretata poetă Leonida Lari:

„Din vraja luminii am așteptat cu răbdare să se nască străbunii, părinții mei, am îndurat cu ei războaie, foame, intemperii.

Dar voi, luminoșilor, voi, unduitorilor, voi ,piscuri de munte, invoalate petale de crin, mâini unite într-o cupolă, ce așteptați de la mine? Mai iute trecere de la gând la înfățișare, ori numai spontană prefacere a gândului vostru în înfățișare nu mi s-a dat să văd...

Acu munte, acu floare, acu stea.

O, de-aș avea puterea voastră de a fi neîntrerupt, m-ar crede toți pe cuvânt și aș curma surzenia celor ce mint, fură,ucid; între inima mea și expresiune nefiind decât zidul străveziu al aerului...”

Este surprinzătoare poziționarea condiționalului optativ, angajat la bara absolutului autentic. Dacă gândul străbate absolutul ca imagine (autonomă) a realizării propriilor doleanțe, fapta constituie realizarea înseși ca imagine a propriului gând, urmând materializării în cristalul propriului sine:

„Snop de lumină iubitoare mă voi face, numai spațiu să-mi ajungă! Orice vreme va transpare liber în cristalul sinelui meu, al vostru, al totului, căci și eu voi lua momentan imaginea propriului gând...

Lăsați-mă printre voi. Câtă bucurie îmi face încrezătoarea voastră deschidere...” [6, p.68].

De pe pozițiile noastre emfatic-structuraliste, fiecare reluare constituie un nou remediu al deschiderii de sine, și acesta trebuie să se impună ca unul dintre cele mai importante „foloase” în exersarea deprinderii deschiderilor de sine, prin care se distinge acea valoroasă motivație a formării durabile în chip secvențial: plăcere de dăruire - fascinație totală la momentul actului intropatic în cadrul orelor academice: text/autor-manager/recipient al acțiunii.

Momentul de vârf al intropaticului seductiv considerându-se a fi anume clipa de simbioză a agenților acțiunii (cel care se sufocă cu cel care admiră - în unul - adept spontan al mirării de ceea ce și câtă/e minune/minuni se întâmplă/se mai pot face în clipa revelației!). Or, spre aceasta trebuie să încline forma interpretativă a verdictului cu privire la problematica spiritual-practică de valorificare a lumii”, a lumii adâncurilor (sec. XV -XVII), adusă în prezentul zilelor de azi de reconsemnările academicianului Gh. Bobănă de la Chișinău. [10, p.44].

Și aceasta e pentru a mai reveni odată asupra interplurismității Leonidei Lari în parte, aceluiași comun acord al nostru, aflat în suspansul procreării: *„Așa începu graiul cu fiecare parte a mea, care eram aproape eu. Însă pe măsură ce umbla fiecare pe picioarele sale și numai, dând la o parte nourii cu mâinile sale și numai, mâncând fructe cu gura sa și numai, am ajuns a fi fiecare al său și numai. Ci o oră trecu de la acea râvnită și chinuitoare desprindere ce se făcu amintire, adică timp, o oră plină cât un veac de om, pot spune cu fericită certitudine că am fost unul în amândoi.”* [6, p.13]

Prezentele forumuri în accepția univocă a figurii notorii a d-nei profesor Eudochia Saharneanu , care ne tot învătă că „din istoria secolului al XX-lea, formele viitoare ale libertății (evidente, de data aceasta, sunt figurile celor doi mari poeți de

la intersecția veacuri XX-XXI, L. Lari și V. Matei, menționate de noi aici), cele spre care aspiră grupuri tot mai mari de oameni, să nu fie înăbușite, ci sprijinite, ajutate să se renască” [9, p.295]; cât și în accepția interpluritransdisciplinarității în sens formativ, în general, după minuțioasele observații savante ale filosofului basarabean V.Țapoc prin care se: „indică dualitatea (ba chiar pluridimensionalitatea - am zice noi) a părților similare celor din fizica contemporană și *nu numai*: obiect – subiect, text – semnificație, fapt – valoare ș.a” [10, p.27]. Vizavi de aceste certitudini, mai menționăm odată în plus că prezentele reluări se racordează imperativului timpului modern în toată deschiderea posibilității unui efort competitiv plurivalent la descoperirea adevărului adâncurilor, în preponderența posibilității de *reîntoarcere etapizată la esență*, în care fiecare își poartă responsabilitate cuvenită, vizavi de marea operă a *înălțărilor prin spiritualitate*, pe măsura funcționalității deschiderii capitale a lui PAG/ principiul axiologiei globale în chip autentic tripartitiv: PLS/principiul lăuntruului suveran - PLSF/principiul logico-semantic și funcțional - MECA/Metodologia evidenței complinirilor axiologice în context filologocentrist, ca drept primă consecință de încadrare în universul adevărului identitar: Autonomie-Absolut [2; 4; 5].

De altfel, ne reîntoarcem, cu această ocazie, la același M. Martin, care, în luările sale de atitudine față de Starobinski, insistă neabătut asupra următoarelor considerații „Demersul său critic, nu caută doar interferențele și interacțiunile, ci este el însuși interferență și interacțiune, un du-te-vino permanent între planuri, precum și între perspectiva punctuală și cea globală. Un efort de echilibrare are loc de-a lungul comentariului său, un joc de „greutăți și contragreutăți”... , ...operația aceasta de măsurare, ca orice operație de finețe, este implicit, așa spune, aproape instinctivă... [8,p.223]. Concepția lui Starobinski despre exercițiul critic este pe măsura practicii sale analitice. Nu adevărul „în sensul lui deplin” îl caută el, ci, „suma limitată de verosimilități pe care o conține fiecare text” [ibid., p.223].

Ceea ce îmi doresc, este ca studenții/discipolii mei (mă tem să spun asta - din simplul motiv că pâna la înaintata dată de azi se face tot posibilul să nu-i pot avea) să disponibilizeze de o atare pregătire profesională încât să ajungă la certa convingere, că „Nu există interpretare exhaustivă, nu există o singură interpretare corectă, plauzibilă, a unui text, dar nici nu se poate accepta ipoteza că orice text suportă orice interpretare” sau că, conform unei noi viziuni în domeniul hermeneuticii exprimată de renumitul Richard Rorty și bine susținută de tânăra expertă Eugenia Bogatu „Un text poate genera nenumărate interpretări. Opera unui autor este cu

atât mai puternică, cu cât interpretările tind să se contrazică. Reflexul de a reține o unică interpretare este sursa totalitarismelor de orice fel. Hermeneutica sa diferă de cea clasică cu tendințe teoretizante la nivelul principiilor și al metodelor de interpretare, apropiindu-se mai mult de o artă a interpretării” [10, p.14]. Cât ne privește, avem toată convingerea că orice geometrică/teoretică- metodologică interpretare, ținând la activ posibilitatea de formare/deschidere creativă – condeierul, valoare supremă în continuă definire, este dictată de fantezia creatoare a agentului/managerului acțiunii instigată de *cel de al șaselea simț* (intropatic) și, că „critica literară nu poate rămâne în limitele cunoștințelor veritabile; ea trebuie să se facă, la rândul ei, operă și să înfrunte riscurile operii.” [8, p. 224]. De altfel, spre acestea ne-a îndemnat dintotdeauna autentică învățătură mihaicimpoiană cu rădăcini împlântate adânc în faimoasa *Esență a ființei* noastre de-a pururi.

Note

1. V. Bahnaru. *Eseu asupra cercetării interdisciplinare (lingvistice și literare) a tropilor// Filologia modernă: Realizări și perspective în context european*, 2012 noiembrie 2010, p.28.
2. L. Botezatu, *Principiul axiologiei globale, versus metodologia evidenței complinirilor axiologice, în ȘCOALA INTERNAȚIONALĂ DE METODOLOGIE ÎN ȘTIINȚELE SOCIO-UMANE Conferința Științifică Internațională*, Ediția a I-a – 2015, p. 296-314.
3. L. Botezatu. *Principiul axiologiei globale la intersecția:filosofia culturii - filosofia educației, versus structural-fenomenologia în filosofia științei, în: Știință, Educație, Cultură*.Vol.II.,Comrat, 2017, p.50-52.
4. L. Botezatu. *Teoria și metodologia evidenței complinirilor axiologice în formarea culturii filologocentriste*. <https://www.cirworld.com/index.php/ijrem/article/view/5253>
5. L. Botezatu. *Teoria și metodologia evidenței complinirilor axiologice în filosofia și axiologia educației*. <https://www.scientific-publications.net/en/article/1001324/>
6. L. Lari. *Scoica solară*, Chișinău. Literatura Artistică,1987.
7. V. Matei. *Somn de lup*. Chișinău.
8. Mircea Martin. *GEOMETRIE ȘI FINEȚE*. Editura Institutului Cultural Român. București, 2004.
9. ȘCOALA INTERNAȚIONALĂ DE METODOLOGIE ÎN ȘTIINȚELE SOCIO-UMANE. *Conferința Științifică Internațională*, Ediția a I-a, 2015.
10. ȘCOALA INTERNAȚIONALĂ DE METODOLOGIE ÎN ȘTIINȚELE SOCIO-UMANE. *Conferința Științifică Internațională*, Ediția a II-a – 2016.
11. Mihai Cimpoi. *Nichita Stănescu: logocentrism și ontocentrism – tăcerile și plăcerile textului*. Literatura și Arta, Nr. 15, April 9, 2015.

IN MEMORIAM. FESTIVALUL GRIGORE VIERU 2018

GRIGORE VIERU ȘI OMAGIUL GALAȚIULUI
PENTRU DOMNIA SA

► Ilie ZANFIR

Onorabilă asistență,
Doamnelor și Domnilor,

Am avut șansa să fiu contemporan cu câteva Legende ale Spiritualității Românești. Una dintre ele, indiscutabil, a fost, dar mai ales ESTE în continuare poetul pe care îl consider cel mai frate întru Eminescu, inegalabilul Om de Spirit, Fratele de peste Prut Grigore Vieru.

L-am întâlnit de câteva ori, și mulțumită eforturilor unui alt mare poet, Viorel Dinescu, gălățeanul nostru pe care eu îl consider cel mai basarabean de onoare dintre toți oamenii pe care îi cunosc. Și aceste întâlniri cu Grigore Vieru au rămas pentru totdeauna în sufletul meu.

În lumea reală, urmarea a fost că una dintre Filialele Bibliotecii „V.A. Urechia”, cea din monumentala gară a municipiului Galați, îi poartă cu mândrie numele. Oarecum simbolic Destinul, prin voința oamenilor, a hotărât ca acestui Veșnic Călător, nu numai între Patria Mamă și... Cealaltă Patrie Mamă, a hotărât ca o Gară, una dintre cele mai frumoase din țară, să fie astfel sfințită prin botez.

Prin acest gest, a fost omagiat și unul dintre cele mai nobile sentimente umane, Prietenia, care a legat pe Grigore Vieru și pe mulți scriitori gălățeni, dar în primul și în primul rând Modelul Uman Absolut pe care l-a propus poetul născut la 14 februarie 1935, la Pererîta, județul interbelic Hotin, Regatul României, după cum repeta deseori, pentru a sublinia românismul său înăscut, iar nu făcut.

Un model aproape hristic, apropo de faptul că este și a fost o Legendă. Din nefericire, într-un fel, valoarea de legendă vie se confirmă într-un fel chiar la... înmormântări:

Pe 20 ianuarie 2009 la Chișinău, în cimitirul central din strada Armeană, la înmormântare au asistat câteva zeci de mii de oameni,

diviziile lui Grigore Vieru, cum le-a denumit profesorul Dan Dungaciu într-un articol.¹ Chișinăul nu mai cunoscuse funeralii de asemenea proporții de la înmormântarea soților Doina și Ion Aldea Teodorovici. Ziua de 20 ianuarie 2009 a fost declarată zi de doliu în Republica Moldova, la ora 10:00 întreaga republică ținând un moment de reculegere.

Grigore Vieru a fost decorat post-mortem cu Ordinul Național „Steaua României” în grad de Mare Cruce. Omenește, ce recunoaștere poate fi mai emoționantă?

Poate să-ți botezi copilul Grigore, ca și când ai recunoaște că orice om este o Poezie?

Nu vreau să fiu nici retoric, nici patetic. Dar puțini oameni m-au impresionat așa cum a reușit Grigore Vieru, de câte ori l-am întâlnit. Și nu numai fizic, ci mai ales de câte ori îl reîntâlnesc prin cărțile sale, deoarece adevărata definiție a Omului, este aceea de ființă-carte. Sau, dacă vreți domniile voastre, adevăratul Om este un Clasic!

Povestea prietenul său și al Basarabiei, regretatul Adrian Păunescu într-un interviu acordat Danielei Cârlea Șontică²:

Era un clasic. Întrebam atunci: „Fraților, dacă ar veni Eminescu sau Coșbuc, ce-ați face? Luați distanța necesară să vedeți cine e!”. Au fost ani grei. Dar el niciodată nu se plângea. Situația lui o spunea într-un fel din care te făcea să înțelegi că trebuie să meargă într-un sanatoriu, sigur, se ducea și în Basarabia, dar avea nevoie și aici.

Își făcea mulți prieteni, îl iubeau mulți oameni, de îndată ce se apropiau de el regăseau acel fond genial de omenie pe care nu toți îl putem arăta. Și avea mereu câte ceva de apărut, valori românești pe care încerca să le impună. A venit la un moment dat și mi-a spus: „Tu ai lansat foarte mulți muzicieni, e un băiat foarte talentat, Nicolae Caragiu, ai grijă de el”. L-am cunoscut într-adevăr și e un om de mare talent, serios, cu suflet mare. Toate zilele alea m-a bociat la telefon cât era Grigore în comă. Pentru fiecare Grigore făcea ceva. Nu mai vorbesc cât de generos era cu noi, ceilalți, cât de frumos vorbea de Nicolae Dabija. Resursa lui fundamentală era omenia.

Când povestea despre întâlnirea lui cu Nichita și despre felul cum l-a dus Nichita la un zid și i-a spus: „Urcă-te pe umerii mei să vezi casa lui Eminescu”, iar dincolo nu era nici o casă, dar Nichita i-o descria și Vieru îi spunea: „Da, da, o văd, o văd!”. Sau mi-a mai povestit o chestie colosală despre Nichita care avea geniu el însuși. Când s-a dus la Chișinău prima oară, când a ajuns în gară a sărutat pământul, iar la o întâlnire cu scriitorii de acolo Nichita s-a ridicat în picioare și a spus: „Ridic paharul pentru Vladimir Ilici Lenin! Trăiască tovarășul Vladimir Ilici Lenin!”. Grigore și-a zis: „Doamne, am crezut că înnebunesc, noi abia am scăpat încet-încet de Lenin și Nichita a venit cu Lenin peste noi”. Iar Nichita a continuat: „Și iată de ce: mama mea a fost fiica unui general alb rus, când a venit Lenin la putere mama mea a trebuit să fugă din Rusia și a venit în România. Dacă mama nu venea izgonită de Lenin în România, nu-l întâlnea pe tata, și eu nu existam, de aceea trăiască Vladimir Ilici Lenin!”. Și Grigore povestea asta cu o plăcere extraordinară. Și avea și un fel de respect pentru nebunia altora. Fiecare avem nebunie, unii au mai multă, îi domină, fiecare avem câte o păsărică, o zbatere, o tresărire către neant. Asta cu Lenin lui Grigore îi plăcea de moarte.

Am ales acest fragment nu pentru a sublinia o anume nostalgie. Falsă nostalgie. Noi, oamenii suntem nostalgici doar după frumos și iubire.

Dar am ales fragmentul, acest fragment fabulos care sper să vă fi încântat, ca la o șezătoare, cu TREI COLOSALI POETI, toți frați întru Eminescu, pentru a sublinia complexitatea Istoriei: uneori, ceea este Rău sau doar pare rău, contribuie la apariția Binelui. Dar trebuie să ai un anume simț al istoriei pentru a observa și simți adevărul precum un Goethe, care observa, în

Faust, că Răul sfârșește întotdeauna prin a aduce Bine.

Desigur, suferințele ar trebui să nu fie, noi, oamenii, ar trebui să nu le provocăm, dar, într-un fel, și Legenda și Lecția lui Grigore Vieru confirmă, printr-un paradox al divinității creștine, că Suferința înnobilează. NU înseamnă că nu trebuie să lupti împotriva factorilor care o provoacă.

Și întreaga viață a Poetului pe care îl omagiem azi o confirmă! Viața lui a fost o luptă pentru a ajuta Frumosul, frumosul Ființei Românești să învingă. Dincolo de orice dezbinare, după cum am vrea cu toții în acest an al Marii Uniri Românești!

El știa, nu știu dacă prin lecturile din Heidegger sau pentru că firea lui știa asta aprioric, că Ființa sălășluiește în Limba strămoșească, și îndemnul său liric este clar, în poemul „Salvați-vă prin Limbă”:

S-au otrăvit pe văi izvoare
Și mierea adunată-n floare.
S-a otrăvit barbar văzduhul
De ce s-a otrăvit și duhul,
De ce și graiul?!

Sculați-vă, sculați-vă, sculați-vă
 Din somnul cel de moarte!
 Salvați-vă, salvați-vă, salvați-vă
 Prin limbă și prin carte!
 S-a otrăvit privighetoarea
 Și firul ploii și ninsoarea.
 S-a otrăvit barbar văzduhul
 De ce s-a otrăvit și duhul,
 De ce și graiul?!
 Sculați-vă, sculați-vă, sculați-vă
 Din somnul cel de moarte!
 Salvați-vă, salvați-vă, salvați-vă
 Prin limbă și prin carte!
 S-a otrăvit dulceța poamei
 Și laptele din sânii mamei.
 S-a otrăvit barbar văzduhul
 De ce s-a otrăvit și duhul,
 De ce și graiul?!
 Sculați-vă, sculați-vă, sculați-vă
 Din somnul cel de moarte!
 Salvați-vă, salvați-vă, salvați-vă
 Prin limbă și prin carte!

Într-un emoționant articol din Revista „Limba Română”, intitulat „Lui Grigore Vieru, liniștea lacrimii”³, Mioara Kozak scria:

„Eternul exilat, Grigore Vieru a fost o conștiință trează, un exponent, o expresie fidelă a Basarabiei, un simbol al românității, pendulând între un trecut care se cere a fi recuperat și un prezent trăit mereu prin prisma viitorului imperativ. Poezia sa e ritmată de bătăile propriei inimi. Ea, poezia, este cea a unui lirism cald al visării, a momentelor existențiale fundamentale, a chipurilor ființelor intrate în mit, a iubirii; totodată, are și o dimensiune încrâncenată, strigătoare, combatantă, căreia suferințele adânci i-au pus un cearcăn. Poezia lui Grigore Vieru este iubire și strigăt deopotrivă. E glasul unei conștiințe antrenate în existență la modul absolut. Este o continuă lecție de supraviețuire, în care poetul încarcă simțirile cu demnitatea ideii. Vieru a spus adevăruri (despre care s-ar fi dorit să se tacă) cu o agresivitate a sincerității dezarmantă, însoțită de o suferință ancestrală ce a încercat toate nuanțele deznădejdiei.”

Cu agresivitate, dar și cu o blândețe aparte, mesaj celor care înjosesc Inteligența și sentimentele oamenilor.

„Dacă visul unora a fost ori este să ajungă în Cosmos, eu viața întregă am visat să trec Prutul”, mărturisea Grigore Vieru în 1973, la prima sa „trecere” în România. Desigur, omul Grigore Vieru trecea din limba română, acolo năpăstuită,

Grigore Vieru, pictat de Paul Mecet

tot în limba română, limba de suflet, cu care a fost și vom fi cu toții chemați la Judecata de Apoi:

„Și doar în limba ta/ Poți râde singur,/ Și doar în limba ta/ Te poți opri din plâns./ ...Când nu poți mângâia/ Și nici cânta,/ Cu-al tău pământ,/ Cu cerul tău în față,/ Tu taci atunci/ Tot în limba ta” (*În limba ta*).

Desigur, Acolo, Sus, nu vom ști în ce limbă vom fi judecați. Dar cu siguranță va fi una a lertării, a iubirii, a Firescului Existenței, a Eternității.

Grigore Vieru, ca orice Mare Poet, a știut să ne transmită aceasta și vom ști, la rândul-ne, să apreciem aceasta. Pentru Eternitate!

Să ne ajute Bunul Dumnezeu să mai avem parte de astfel de Oameni!

Galați-Iași, 16-17 mai 2018

Note:

1. „Dan Dungaciu, Diviziile lui Grigore Vieru”. România liberă. 23 ianuarie 2009. Accesat la 11 februarie 2010. (Cf. https://ro.wikipedia.org/wiki/Grigore_Vieru).
2. <http://jurnalul.ro/editie-de-colectie/grigore-vieru/resursa-lui-fundamentala-era-omenia-319111.html>.
3. <http://www.limbaromana.md/index.php?go=articole&n=264>. Accesat la 11 mai 2018. Mioara KOZAK, Revista Limba Română, Nr. 1-4, anul XIX, 2009.

INTERVIU

IN MEMORIAM MIRCEA HORIA SIMIONESCU

(23 ianuarie 1928, Târgoviște – 18 mai 2011, București)

► Angela BACIU

MOTTO:

„La secția scrisori a «SCÂNTEII» primeam denunțuri: că se întâlneau pe ascuns dușmani ai poporului ca Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu ș.a.”

„... Criticii trebuie să spună ce se întâmplă în proza și poezia nouă, dar critica este încă adânc dependentă de istoria literară, de cercetarea sociologică a literaturii...”

„... Planeta sărăcește, resursele pier...”

Pentru că luna aceasta împliniți o anume vârstă, redacția revistei „Porto Franco” vă urează mai întâi „La mulți ani!”.

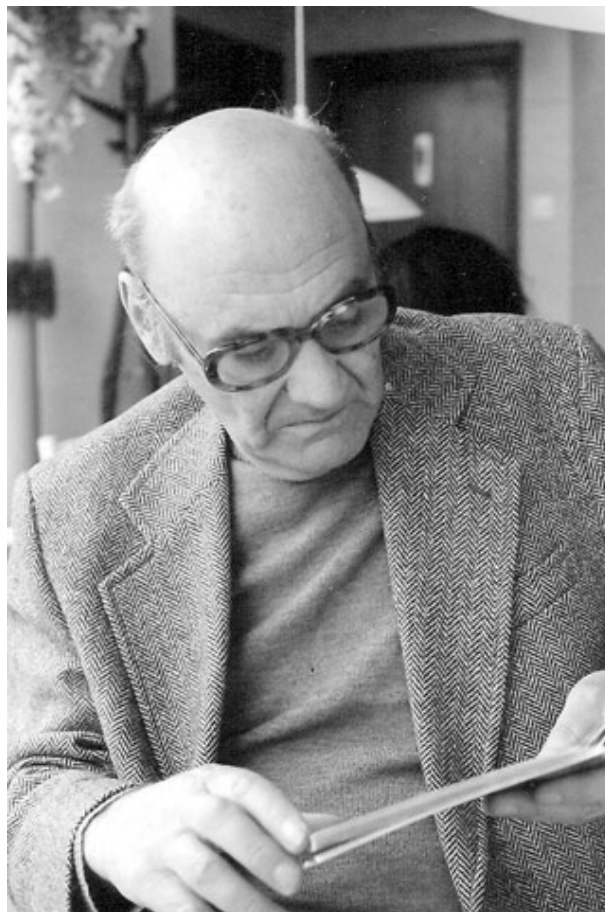
Aș dori să începem dialogul nostru cu o simplă întrebare:

Vă este dor de locurile natale?

M-am născut în frumosul oraș Târgoviște, într-o casă ce se află și astăzi în picioare, printr-un fericit noroc, la distanță de 200 de metri de casa în care s-a născut Grigore Alexandrescu și la aproximativ 700 de metri de cea în care s-a născut Eliade Rădulescu. Pot spune că a fost foarte mare influența acestor două personalități asupra mea.

Mă aflu încă sub marea vrajă a acestor oameni, adică, între fantasmaticul lui Eliade Rădulescu, universalitatea sau năzuința de universalitate a acestuia, care visa bibliotecă universală, după cum se știe, adică o mare bibliotecă pentru acest nefericit popor român, și violența elegantă a lui Grigore Alexandrescu – satira.

Dar nu vorbesc neapărat de satira îndreptată asupra contemporanilor, ci mai degrabă, satira îndreptată asupra sa. Am amintit în Ingeniosul bine temperat. Dicționar onomastic – primul volum, pe unii îndepărtați, cum ar fi Budai-Deleanu, Mihail Sadoveanu, George Călinescu și alții, pe care i-am considerat mereu târgovișteni. I-am simțit atât de acasă, căci pe lângă faptul că sunt buni „patroni spirituali”, i-am considerat și „vecini”. Marele meu noroc, în adolescență, când am schimbat uneltele militare, care erau de lemn și praștia – eu fiind fiu de militar am făcut un lung stagiul –, deci, spuneam, am schimbat armele acestea cu „arme” papetăriei. Am avut o dragoste din adolescență, o dragoste

nemaipomenită, pentru organizarea rândurilor, nu de copii în trupă, ci a rândurilor de cuvinte, în scris.

Poate unii din cititorii noștri sunt curioși să afle când ați început să scrieți. De timpuriu?

De la vârsta de 14 ani. Poezie, la început, după aceea un fel de poeme în proză, jalnice toate,

teribile acum când le citesc, recitesc, dar am mers mai departe și mi-am dat seama că drumul gândirii mele este mult mai desfăcut, ca atare ajunsese la dimensiunile prozei. Dar mi s-a întâmplat și un alt fenomen: am ieșit din adolescență destul de derutat, de-acum eram un viciat...

Însă am avut norocul să întâlnesc un mare intelectual, un mare talent, pe Radu Petrescu. A fost o întâmplare: am auzit o poezie recitată de o elevă de la un liceu, eleva recita poezia unui tânăr de vârsta mea, necunoscută încă. A fost o întâmplare să ne cunoaștem. Totodată, am simțit și o puternică stare organizatorică. În curtea în care locuiam am adunat, în tinerețe, mulți copii, aceștia fiind de două feluri: cei care se interesau de probleme literare, iar ceilalți, talentați. Ideea mea a fost bună, pentru că am început, în joaca noastră, să facem reviste literare-manuscris. Erau cel puțin 10 reviste literare scoase.

Mă gândesc la acele vremuri și la cele de astăzi, fiind la îndemână Festivalul „Moștenirea Văcăreștilor” de la Târgoviște, din toamna anului '96, unde am fost președintele juriului. Am observat că unii concurenți și-au trimis manuscrisele trase la xerox, ceea ce ușurează enorm munca. Dacă noi am fi avut niște mașini de scris, ar fi fost extraordinar și am fi făcut mult mai multe lucruri, am fi fost fericiți.

Am pornit mereu de la formă la conținut. Am muncit mult, și eu și Radu Popescu. Am scos plachete, reviste, Radu a reușit să scoată 60 de numere din „Cântece noi”, mai târziu Constantin Lăzărescu a scos „Cloșca cu pui” și „Metru cub”, Constantin Olăreanu scotea revista „Orașe de nichel”, dar interesant era că aceste reviste erau foarte căutate și citite. Orașul era plin de cititori. Radu era un talentat, perseverent, eu eram plin de ambiții. Luam legătura cu mulți oameni de litere, frații Teodoreanu, Alexandru Philippide, Cezar Petrescu, Rebreanu, făceam șezători literare, dialoguri și, cred, am reușit să facem o literatură interbelică, inclusiv avangardă.

Cred că am fost ultimii avangardiști din această țară. Trebuie să amintesc, grupul era constituit din Radu Petrescu, Constantin Lăzărescu, Costache Olăreanu, Ion Teodorescu, Emilian Georgescu și eu. Unii au volume și au continuat să publice. Însă, la vârsta aceea, de douăzeci de ani, se puneau trei probleme: una era aceea de a intra la facultate; a doua, Bucureștiul, care constituia o mare atracție, ieșirea din anonimat și, ultima problemă, cea mai grea, îndurarea frigului și a foamei. Dar trebuia să îmi găsesc un rost. Trebuia să muncesc.

Înțeleg că și atunci drumul afirmării era greu, cu multe ocolișuri. În epocă, cei mai mulți tineri scriitori încercau să intre în presă. E și cazul dumneavoastră?

Da, în anul 1950, am reușit să devin colaborator la ziarul „Scânteia”. Scriam cronici de filme. Am fost apoi convins să mă angajez reporter, făcând acest lucru 19 ani, gazetăria devenind foarte importantă pentru mine. În acea perioadă am trecut prin trei etape.

Prima a fost aceea de complexe, știind că nu am nici un fel de talent gazetăresc, nici astăzi nu am, sunt un stângaci nemaipomenit.

A doua a fost după plecarea lui Sorin Toma, fiind o perioadă de tranziție, în care m-am făcut plăcut și util – dar eu știu că am scris prost – și am fost trimis de la Secția Cultură la secția de scrisori a „Scânteii”.

A fost o experiență care m-a zguduit: erau scrisori de demascare, oameni nevinovați erau pârâți pentru activități inexistente, fiii își demascau părinții, era o ură devastatoare, totală. Ajunsesem să am insomnii datorită acestor scrisori incredibile.

Mi-a picat la un moment dat, în mână, o scrisoare, acest fapt n-o să-l pot uita niciodată, fiindcă numele la care se referea erau cunoscute: în casa Barbu Slătineanu, din Cotroceni, se întâlneau, pe ascuns, dușmani ai poporului. Era vorba, de fapt, de Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu și ceilalți mari oameni de cultură. Împreună cu Costache Olăreanu, ne-am sfătuit și într-o noapte ne-am dus să-i anunțăm pe oameni că sunt vizați de un chiraș. Multe dintre scrisori le-am rupt, le-am ars, astfel, multă vreme, făcând o activitate ilegală. Așa erau vremurile. Am și râs uneori, cu prietenii, desigur, un râs trist, dar așa e, am dus o activitate ilegală, la un organ legal, al Partidului Comunist.

A fost și o a treia perioadă când, văzându-se că nu sunt un prost și că muncesc mult – făceam de serviciu noaptea, lucram de luna până sâmbăta fără să mai plec acasă, dormeam pe maldărul de ziare, deci devenisem util, am fost reprimat la Secția de Cultură, dând peste niște oportuniști care nu scriau așa cum gândeau. Între noi, în secție, își spuneau opiniile, dar în scris o făceau, așa cum primeau și comanda.

În aceeași perioadă, din câte știu, ați scris și despre muzică. De ce? Ați avut veleități de muzicolog?

Ca să reușesc să fac gazetărie, am demonstrat că pot avea și alte calități și așa am început să scriu despre muzică. Pentru că nu puteam să fac gazetărie

și să nu scriu, dar nici să nu fac compromisuri, am început să scriu cronică muzicală. Ulterior, mi s-a dat și rubrica despre plastică, cu toate că nu mă pricepeam. Anumiți muzicologi mă întrebă uneori de ce nu mă înscriu în Uniunea Muzicologilor din România, dar așa vrea să se știe – nu sunt un muzicolog, ci am fost doar amator, a fost o perioadă de trecere.

A venit apoi relaxarea, când ziarul „Scânteia” era mai deschis, erau anii '66, '67, '68, perioada de după Hrușciiov, care anticipa Primăvara de la Praga și se simțea în aer relaxarea ideologică. Atunci a venit un nou redactor-șef la ziar, un om pe care îl remarcasem, îl admirasem, dar despre care nu știam mai nimic, pe nume Dumitru Popescu – zis „Dumnezeu”.

Dumitru Popescu avea o foarte bună pricepere în a face o gazetă, cu toate că în scris nu era la fel de strălucit. Avea experiență, doar fusese multă vreme la „Agerpres”, văzuse ziare și reviste străine, și de aceea știa să conducă o gazetă, era un tip pragmatic. Împreună cu cei de bună credință, iubitori ai scrisului, reușisem să atragem oameni, au semnat nume care meritau să se facă cunoscute în ziarul nostru: Ciucurencu, Andricu, Comarnescu, Jean Victor Pandelescu și mulți alții.

A fost o perioadă bună pentru mine, căci am scris atunci nu mai puțin de 15 cărți. Venise vremea când aceste cărți, ale mele și ale prietenilor mei, aveau șansa de a fi publicate. Așa i-am cerut lui Popescu-Dumnezeu să plec la revista „Luceafărul”, unde lucra ca redactor-șef Bănulescu – care îmi fusese coleg și bun prieten – și care îmi propusese să fiu secretar general de redacție, dar Popescu nu a fost de acord.

Eu nu știam ce se petrecea, de fapt, în ascuns.

La scurt timp, Dumitru Popescu a fost numit secretar al C.C. al P.C.R. – el fiind acela care îi scria discursurile lui Nicolae Ceaușescu. Așadar avea nevoie de un om pe lângă el, un om care să cunoască și scriitorii, compozitorii, plasticienii, profesorii, deci o pavază. Când mi-am dat seama, am protestat, însă destul de moale. Am rămas bun prieten cu Costache Olăreanu, Alexandru George, Radu Petrescu, cu toate că, am aflat ulterior, toți aveau „dosarele șubrede”. Funcția de secretar al CC al PCR îl schimbă mult pe Dumitru Popescu, iar discuțiile noastre deveniseră foarte reci, ne limitam la aproximativ 30 de cuvinte pe zi. În numele lui Popescu și chiar fără știrea lui, am ajutat mulți prieteni: Pintilie vroia să facă nu știu ce film; a venit la mine și Goma, cu o problemă și Dimov, Ivănceanu; am făcut tot ce am putut în numele unui „bine”.

Cum era critica din acea vreme? Ce părere aveți despre critica de azi?

Critica m-a întâmpinat cu mare căldură. Poate și pentru că poezia conta foarte mult, dar mai ales, pentru că a fost semnată de oameni mari, precum Matei Călinescu, Adrian Marino, Nicolae Manolescu, Valeriu Cristea, deci o îmbrățișare mult prea caldă.

Astăzi, această critică puternică nu se mai face, căci mulți oameni de cultură sunt atrași de politică și își amână tot mai mult scrisul. Am avut plăcerea să asist la o discuție mai apropiată, erau de față și mai vechii mei prieteni Alexandru George, Costache Olăreanu, Barbu Cioculescu, Cornel Regman și am avut o mare bucurie să te aflu și tu printre noi, căci doar așa mai tânăra generație poate afla despre treptele vieții noastre.

Spuneam, m-a surprins într-un mod plăcut o intervenție a poetei Irina Mavrodin, căreia i-am spus, acum opt ani, că mi-aș dori un critic-exeget, ea mângâindu-mi într-un fel durerea de a nu exista un asemenea critic. Nu am nevoie de un critic care să mă laude, că „am folosit calamburul, observația satirică, estetizată prin gratuitate, poematicele, transformarea unor mijloace auxiliare ca referatul, rezumatul sau articolul în specii literare...”, după cum afirma Marian Popa. Avem nevoie de o analiză profundă, asupra a ceea ce se întâmplă. Observăm că literatura a încăput pe mâna unora care habar n-au de critică...

Criticii trebuie să spună ce se întâmplă în proza și poezia nouă, dar critica este încă adânc dependentă de istoria literară, de cercetarea sociologică a literaturii.

Dacă ați fi critic, ce ați sesiza că se întâmplă în poezia română contemporană? O urmăriți cu atenție?

Da, sigur. După părerea mea, poezia se desparte astăzi în două „aripi”: o aripă care s-a folosit multă vreme, dar care își pierde treptat din interes, o poezie metafizico-speculativă, în care abstracțiunea domină; și o a doua aripă, o poezie influențată de cea anglo-saxonă, o poezie a concretului, mă gândesc acum la poezia americană, de pildă.

Este vorba de o poezie directă și îi pot aminti acum pe Mircea Ivănescu, Petre Stoica, Brumar, Stoiciu, adică o poezie absolut memorabilă.

Mai există cenzură? Unii scriitori încă se simt cenzurați. E și cazul dumneavoastră?

În mass-media, cred că mai există cenzură; și dacă ea mai există, atunci așa numi-o manipulare. În literatură, nu cred că mai există. Pe de altă parte există, totuși, autocenzura. Am fost timp de 45 de ani „legați”, „strânși” și de aceea este normal să mai șchiopătăm încă.

Ați avut o viață cu suișuri și coborâșuri. Scrieți despre propriile întâmplări? La ce lucrați în prezent?

În primul rând lucrez la „Jurnalul” anilor '66, ultimii mei ani de la „Scânteia”.

Apoi, perioada când am fost director al Operei Române din București, când după un timp am fost dat afară împreună cu Ilie Rădulescu. M-a ajutat mult primarul capitalei, Dumitru Popa și Magdalena Popa.

Am plecat de la Opera Română în urma unei scandaloase întâmplări: spărsesem, din greșeală, un imens candelabru din cristal de Sighișoara. Și așa, nu știu cum, m-am trezit trimis la spitalul de nebuni. În felul acesta „Jurnalul” meu se prelungește din '66 până în '75, când am ieșit la pensie cu „pensionare de gradul II de invaliditate, pentru cădere psihică”.

„Jurnalul” acesta are și un păcat: pentru că în anul 1970 am avut o tentativă de sinucidere, despre care, ulterior, am vorbit în cărțile mele.

Am făcut în așa fel încât cu toate că eram „ieșit din rânduri”, după cum s-a exprimat cineva, mi-am notat totul, m-am apucat de scris, cu toate că eram „suspect de multă vreme”.

Ca să rezist, să nu înnebunesc, m-am mutat la Pietroșița și cu mâinile mele mi-am construit o frumoasă casă.

Cum vedeți sfârșitul acestui secol?

Planeta sărăcește, resursele pier.

Pentru încheiere, un cuvânt pentru redacția revistei „Porto-Franco”.

Poți pronunța doar numele „Porto-Franco” și ești cucerit. Am speranța că această revistă va avea mereu ceva de spus, trebuie să rămână unită și puternică.

Rămân cu toată dragostea alături de cei ce semnează, această revistă, îi susțin și le urez succes. Să avem credința că va fi bine.

22.XI.1996, Târgoviște

Publicat în cartea MARTURII DINTRE MILENII (Ed.Limes, Cluj – Napoca, 2012)

CENTENAR - BARBU ȘTEFĂNESCU DELAVRANCEA

UN OM, O VIAȚĂ, O OPERĂ, UN DESTIN...

► Livia CIUPERCĂ

I.

În salba literaturii române, luna aprilie are o semnificație aparte. La jumătatea secolului trecut (14 aprilie 1858) se naștea într-un cartier mărginaș al Bucureștiului un mic prinț: ultimul din cei nouă copii ai familiei Ștefănescu, pentru ca spre sfârșitul deceniului doi al secolului nostru (29 aprilie 1918) să apună acel mic luceafăr, omul Barbu Delavrancea, fără a-și împodobi întreaga ființă de bucuria Întregirii Horarelor Țării. A murit, neîmplinit, am putea spune, un glas de adevărat patriot, „glasul cel mai zguduitor de suflete”. A adormit întru eternitate, dar cu arma cuvântului întru înstelare divină.

Și succint, ce s-ar cuveni să reținem din viața acestui om?

A debutat ca poet, în 1877, cu volumul *Amintiri de la Poiana Lungă* (publicat la editura Haiman din București), 15 poezii ce adună în haina delicată a versului pasteluri minunate și amintiri naive, influențate de ritmul versului lui

Bolintineanu sau Alecsandri. Proza sa romantică, de influență eminesciană, suferă de o psihoză a veacului: „recunoaște răul ca principiu al istoriei, vede în faună și floră un câmp al luptei pentru existență” (G.Călinescu).

Dar ceea ce-l așază pe un pedestal al luminii creatoare este *Trilogia Moldovei*, dramele sale istorice care recompun domnia lui Ștefan cel Mare (*Apus de soare*), și a urmașilor săi, direcți – Ștefăniță Vodă (*Viforul*) și Petru Rareș (*Lucefărul*).

Tragedia *A doua conștiință* (compusă în 1914, dar reprezentată pentru prima oară pe scenă abia în 1984, la Cluj) pare a fi o foarte reușită operă dramatică. Eroul său, Rudolf – un alter ego al dramaturgului – trăiește mai ales cugetând decât în lumea reală. Are momente de frenetică iubire de patrie, e îndrăgostit de sublimul spectacol pe care îl reprezintă uriașele valuri ale mării înfuriate și dușman neîmpăcat al snobismului și al stâlcirii limbii.

Prozatorul Delavrancea a avut o fructuoasă activitate gazetărească. Darul său de orator a fost extraordinar. În barou și în Parlament, în conferințe literare sau în aer liber, mlădierea glasului său, se insinua, răscolea, biruia asistența. A cucerit și Academia Română, a cărei membru activ a devenit, din 19 mai 1912.

Ca parlamentar a fost atras de chestia națională: „Eu nu pot să uit că sunt copilul țăranelor clăcaș împrăștiat în '64. Nu pot să uit ceea ce am învățat de la cei mai mari dascăli ai mei (...), am încercat să mă apropiez de un ideal...” (9 iunie 1917). A făcut politică liberală până în momentul în care convingerile sale au fost trădate. Apoi a activat ca membru în partidul conservator. A fost primar al Capitalei și ministru al Lucrărilor Publice și al Comunicațiilor. Atunci când colosul german împinse frontul până la porțile Capitalei, familia Delavrancea se refugiază în Moldova. Curând se va îmbolnăvi grav. În noaptea de 29 aprilie 1918 se stingea, într-o căsuță de pe strada Pojărniceii din Iași cel ce năzuise, ca și Mihai Viteazul, ca și Bălcescu, la împlinirea marelui vis al poporului român, Unirea tuturor românilor într-o singură țară liberă.

Din respect pentru familia creștină, e meritoriu să afirmăm că juristul și scriitorul Barbu Delavrancea și-a iubit soția, prof. Marya (Lupașcu), precum și pe cele patru fiice: Cella (1887-1991) – pianist renumit, Margareta (1888-1937) – licențiată în litere și filozofie, Niculina Pica (1890-1981) – apreciat pictor – și – Henrieta (1894-1987) – cea care a avut o contribuție importantă la formarea Școlii de Arhitectură modernă românească (a proiectat multe clădiri impozante, printre care: Institutul de Oncologie, Spitalul Fundeni, Spitalul Filantropia, casa Cantuniar etc.).

Fiicele au primit o educație aleasă și aceasta o remarcăm din modul cum s-au comportat ele de-a lungul vieții. Ca pianist, Cella avea un profund respect pentru înaintașii săi, compozitorii, despre care, la împlinirea vârstei de 100 de ani, sărbătorită la Academia Română (dec. 1987) își exprimă venerația față de compozitorii: Chopin, Bach („îmi vine să îngenunchez”), Beethoven („îmi fac cruce”).

Ca arhitect, Henrieta a militat pentru conservarea stilului tradițional românesc. Într-un interviu acordat în 1978, își exprima regretul că e păcat „să pierdem caracterul românesc în stilul arhitectural de secol al XX-lea.

Picturile Niculinei Delavrancea, în schimb, conservă tot ceea ce este pur în imagistica românească.

În fond, ce avem a reține? Barbu Delavrancea fost un soț și un tată iubitor. Această familie a dovedit cu asupra de măsură că nu huzurul înseamnă armonie. Credința îți aduce multă smerenie și împăcare cu cele modeste ale vieții.

Și după cum fiecare dintre noi simțim, cel mai dureros moment, care nu ne ocolește și pe care nu-l dorim, este despărțirea de ființa pe care o respectăm, o prețuiești și o iubești.

La 1 mai 1918, în tăcerea zidurilor Biserica Banu, din Iași filosoful **Ion Petrovici** rostea fraze care nu se vor date uitării:

„Dormi suflet amărât și nemângâiat! Odihnește-te în pământul acestei Moldove, ospitalieră a tuturor suferințelor! Culcă-te cu fața către răsărit, să vezi numai florile care răsar din văi, nu și zăbranicul care se lasă peste munți! Aducă-ți vânturile numai sunetul lanțurilor care cad, nu și al cătușelor care se prind! Visează ceea ce n-ai putut vedea și uită ceea ce ai văzut! Fie-ți țărâna ușoară!”

Carul mortuar, împodobit cu lăcrămioare culese din pădurea Ghidigeni, se îndrepta în acea zi de 1 mai 1918, când lașul era bolnav de lipsuri și nevoile pricinuite de consecințele Marelui Război, pe Aleea Eroilor din Cimitirul „Eternitatea”, urmat îndeaproape de multe personalități ale timpului. Octavian Goga, unul dintre bunii lui prieteni, a improvizat un „adio” sfâșietor. Pe carul mortuar tricolorul francez fâlfâia mai sus decât toate celelalte coroane. Patru batalioane de vânători au prezentat, rând pe rând, onorul. În acea zi de florar 1918, pământul Moldovei lui Ștefan cel Mare și Sfânt îi primea trupul pieritor cu iubirea unei mame.

Amintirea lui Delavrancea va rămâne veșnic vie în memoria acelor care l-au studiat la școală, a acelor care i-au lecturat scrierile, a acelor care au vizualizat spectacolele ce-l poartă semnătura. Asemenea, și din memoriile contemporanilor săi

Colonel George Bacaloglu, directorul și fondatorul revistei „Cele trei Crișuri”, inițiatorul realizării bustului din bronz al scriitorului Delavrancea, la Oradea, în 1933 (amplasat în Parcul Traian) vorbește a adâncă venerație despre acel care „a trăit și s-a înălțat pentru un nobil ideal: neamul românesc și Ardealul în special, pe care l-a servit cu credință”. De altfel, în concepția lui

Delavrancea „Micul Regat de ieri, fără Ardeal, suporta cu greu o adâncă rană chinuitoare”. Și tocmai de aceea, deplângea că „a murit înainte ca procesul istoric să fi fost desăvârșit” („Cele trei Crișuri”, Anul XIV, sept.-oct. 1933).

Scriitorul și publicistul **Anton Lupu-Antonescu** (1859-1937) apreciază că Delavrancea „a cultivat literatura și oratoria, ilustrându-se în ambele genuri, ca un adevărat artist în tehnică și poet în viziune”.

Alexandru Vlahuță (1858-1919) admira cu evlavie „capul de artist” al prietenului său de o viață, convins fiind că „natura (adică, PreaBunul Dumnezeu) i-a dat cu amândouă mâinile toate talentele care pot împodobi viața unui om”. În fine, poetul e conștient că Delavrancea e mare și faptul că are un „cult pios pentru popor”.

Nici **Mihail Dragomirescu** nu poate rămâne indiferent în fața prestanței impunătoare a intelectualului Barbu Delavrancea, afirmând că este un „mare orator în discursurile pe chestiunea națională”; „primul scriitor posteminescian care a pus la contribuție tezaurul formelor, cuvintelor și frazelor – create de Eminescu – rămânând totuși, în același tradiționalism, pe drumul său propriu”; „împreună cu Odobescu și Vlahuță” – „un maestru al verbului românesc”. „El face în proză pentru graiul muntenesc – ceea ce a făcut Eminescu pentru graiul moldovenesc”. Un „demiurg” (discursul din *Apus de soare*)!

Juristul **Nicolae Petrașcu** (1859-1944) l-a cunoscut încă din timpul studenției, și aprecia la el discreția și modestia, admirând totodată evoluția sa, cu precădere, în plan artistic.

B.P.Hașdeu (1838-1907) îl considera pe Delavrancea un „adevărat talent nu departe de a fi mare, un enfant terrible, pe care poți să-l

dezaprobi uneori, dar nu poți să nu-l iubești, căci e numai inimă, chiar dacă se contrazice”.

Profesorul **Titu Maiorescu** (1840-1917) îl admira, sincer, pe Delavrancea, numindu-l, la 1902, „oratorul fenomenal, cu nemiluită putere de a electriza un auditor popular și de a-l zgudui până-n măduvă”.

Cu trimitere, expres, la bustul pe care orădenii l-au realizat, la 1933, la inițiativa colonelului George Bacaloglu, **Eugen Speranția** (1888-1972) va implanta în spațiul eseistic un elogiul marelui dramaturg Barbu Delavrancea, a „celui mai mare poet dintre prozatori”, trimițându-ne pe culmea Clincea din Bucegi, pentru a admira o stâncă ce trasează profilul învolburatului orator, o adevărată realizare miraculoasă a naturii-mamă!

Textul se cuvine cunoscut. Este o adevărată bijuterie eseistică:

Delavrancea în Bucegi

„Din imboldul neostenit al câtorva Români iubitori de țară și de viață spirituală, se ridică pe țărmul apusean al insulei noastre latine, figura de bronz a celui mai mare poet dintre prozatori, figură de iluminat, elocvent, tulburător, pe care a purtat-o printre noi, până acum 15 ani, avântatul suflet al lui Delavrancea.

N-a fost ardelean și n-a fost bihorean. Uzurpă el oare un loc celor de azi? Delavrancea n-a călcat nicicând la Oradea. Poate el oare să rămână și de aici înainte departe de ea?

Un fapt curios poate sugera răspunsul:

De curând, un inimos turist, înzestrat de altfel cu mult simț artistic și spirit de observație, mi-a semnalat o descoperire pe care a făcut-o în timpul unei ascensiuni în Bucegi. Pe muntele Clincea, la 2200 m. înălțime, <pe un platou

catifelat> domină o stâncă al cărui profil impunător amintește izbitor profilul lui Delavrancea.

Delavrancea în Bucegi? Delavrancea modelat de forțele oarbe ale naturii și cizelat timp de veacuri de picătura ploilor? Delavrancea, străjuind din negura timpului pe linia care odinioară rupea în două pământul neamului nostru?

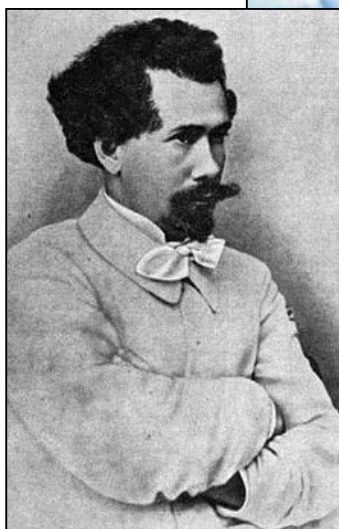
A, desigur, multiple, variate și minunate sunt jocurile naturii. Un fizician, un geolog, vor explica grav, uscat și cu odihnitoare suficiență amănuntele procesului care a săpat piatra pe un pisc de munte, dându-i un chip sau altul. Dar tot așa ar putea explica ei, științific, cum din marmură, prin lovituri de daltă și ciocan, prin funcționarea fiziologică a unor nervi și a unor mușchi, natura ar fi scos la lumină pe Verona din Milo, crezându-se dispensați de a mai admite intervenția unei intenții, a unei inspirațiuni ori a unui gând.

Fără superstiție, fără prealabile înclinări mistice, luneci involuntar spre întrebare: De ce? Tocmai el, tocmai chipul lui Delavrancea, aci, în sihăstria Carpaților? Tocmai el, tocmai chipul aceluia care, prin visul său scânteietor și prin verbul său clocotitor, a aprins inimile și a îndrumat râul lor de foc într-o desrobirea fraților subjugăți... Nu știu dacă nu cumva, repetat în nenumărate exemplare, n-a vegheat tot el de-a lungul Carpaților secol după secol. Nu știu dacă nu cumva, acest chip, înfipt pe o stâncă la fel, nu veghea cumva peste trecătoarea unde s-a prăbușit trufia lui Carol Robert.

Aci însă, în vârful Clinței, chipul lui Delavrancea e sigur că a stăruit peste valurile timpului, din vechimea istoriei noastre, vorbind profetic norilor și stâncilor singuratece, anunțând păstorilor și zărilor robite că mântuirea suferințelor va veni în zilele în care acest chip se va întrupa în carne și oase, crescut din această gresie românească a Carpaților, crescut din aceeași gresie cu care se ascut coasele și spadele. Și zilele întrupării au venit, proferul cu nume de munte a vorbit și mântuirea s-a arătat.

Azi chipul inspiratului coboară în valea Crișurilor, în vesmânt de bronz. Vine el oare ca să vegheze asupra sufletelor românești ce au rămas răzlețe, ori casă întărească inimile care ar putea slăbi? Oricum, dacă cumva duhurile rele sau răscolitoare de vrajbă ar încerca vreodată să-și atingă sinistrele aripi de chipul din Oradea al lui Delavrancea, să știe că modelul autentic al chipului, cu trăsături dure și colțuroase, dar de origine divină, stă nemișcat în creștetul Carpaților. Mâna lui Dumnezeu l-a pus acolo, cu ochii ațintiți spre Apus. Voința Cerului e scrisă deslușit în stâncile munților. Așezarea bronzului aci la Oradea nu e decât cetirea cu voce tare, a acelei scrisori de sus” (Eugeniu Speranția – *Delavrancea în Bucegi*, „Cele trei Crișuri”, Anul XIV, nr. 9-10 septembrie-octombrie 1933, p. 109).

- Va urma -

Aceasta este Culmea CLINCEA! Numai dintr-o poziție anume, s-ar putea intui profilul binecunoscut al lui Delavrancea!

► Adrian GRAUENFELS

OMAGIU LUI BENIAMIN FUNDOIANU

B. Fundoianu, născut Benjamin Wexler (1898, Iași - ucis la Auschwitz 1944), a început să colaboreze încă de la 14 ani la diverse reviste românești și evreiești. Adevăratul debut îl face doi ani mai târziu în revista de orientare simbolistă și modernistă „Viața nouă”, editată de Ovid Densușianu. Este începutul unei susținute activități de poet, publicist, eseist, om de teatru. Împreună cu regizorul Armand Pascal întemeiază teatrul de avangardă Insula. Citește mult, dezvoltă o siguranță a judecății critice ieșită din comun. Impresiile despre literatura franceză le strânge în volumul de note de lectură Imagini și cărți din Franța. Este interesat de fenomenul cultural și literar românesc cât și de cel european, în special francez. După trei ani de studii la Facultatea de Drept din Iași, se stabilește la București. În 1923 se expatriază, stabilindu-se la Paris, dar păstrează legăturile de prietenie cu scriitorii români și publică constant în revistele de avangardă din România: Integral, Unu, Contimporanul. Unicul volum de poezii publicat în timpul vieții dedicat lui Ion Minulescu, apare în 1930, după plecarea din țară. A tradus în franceză versuri din creația lui Tudor Arghezi, George Bacovia, Ion Vinea și Ion Minulescu. Integrat unui alt spațiu cultural, poetul va publica în Franța sub numele de Benjamin Fondane. A pierit la Auschwitz la 46 de ani.

*și s'a întors puternic cel ce plecase slab,
și s'a întors cu șira de zeu, să râdă mitic –
spre hoitul meu în noapte uitat
și paralizic.*

B. Fundoianu, Privești, 1930.

PORCUL - Autor: B. Fundoianu (1921)

Din dicționarul meu domestic

Porcul meu nu e vacă, nici cal și nici asin: e porc. El știe lucrul ăsta și nu se supără. Câteodată e mai puțin modest cât un afiș. I se citește bucuria în ochi. Porcul meu e fericit că-i porc. Dacă ar fi încă prea nerod să jongleze cu metafizica (acest obicei exclusiv al altora), e cert că s-ar ruga în toată ziua: „mulțumesc, o, Doamne, că m-ai făcut porc și nu vacă, [sau] cal, sau altfel de asin“. Dar porcul meu

nu-și ascunde orgoliul cum ai pune un inel într-o cutiuță de catifea. E prea cinic.

Porcul n-are multe idei – ca și oamenii. Și-mi pare bine. Nu-mi place să mă regăsesc în toată lumea. Dar are câteva idei esențiale: ideea-mocirlă, ideea-varză, ideea-fericire, ideea-excrement. Porcul iubește realitatea. Realitatea e mocirla, varza, fericirea, excrementul. De aceea nu prea e pornit pe dificile abstracții. El cunoaște planta: legumă. Și nici nu există. Porcul meu e un Dumnezeu pe mici raporturi.

Viața, aici lângă ferma unde au înfrunzit broaștele, se reduce la două fenomene: plăcerea și neplăcerea. Pentru porcul meu, plăcerea e virtutea. Or, porcul meu ține să aibă virtuți, cum un pom ține să aibă fructe. Dar dacă ar trebui să umble după virtuți – adică după plăceri –, adio, fericirea! Fiindcă fericirea stă în nemișcare. Porcul meu e mai inteligent. El știe că simțurile mint și că fericirea nu stă în lucru, ci în conștiința lucrului. Se oprește la prima băltoagă, la primul cartof, la prima rămă. O declară în prealabil plăcere. Și plăcerea-i gata. De altfel, porcul știe că plăcerea nu e în lucru, ci în funcțiune. A mâncă e o virtute. Nu importă ce. A dormi e o virtute. Nu importă cum. A trăi e suprema virtute.

Dar porcul e un degenerat. Născut dintr-o rasă de feudali, a ajuns slugă. Plecat dintr-o rasă de elită, a ajuns un mediocru. Păros și cu robinețe de piele pe burtă, are mai mulți puieti de câți îngăduie eticheta. Porcul meu e scroafă. Dar imediat după întâia tinerețe trântită într-un noroi, ca într-un peisaj, revine la ereditatea confuză. Trecutul e un catalog de bălării și de ruini. Scroafa mea e bătrână. Dinții se surpă și mărul încetează din plăceri. Dar

poți avea, cu dinții stricați, amintiri! Atunci scroafa își amintește de viața din păduri.

Scroafa crede în metempsihoză. Se pipăie la bot și se miră că nu-și găsește colții. Ar vrea să se repeadă la câne, dar n-are cu ce să-l spargă. Ar vrea să umble în cuirasă și să fie mândră, dar e domestică. Asia din largi platouri o ispitește: florile de lotus se mănâncă? Ar iubi singurătatea. Ar iubi viața, cum iubești o agonie. Dar scroafa mea e prea scroafă ca să iubească viața pentru ceea ce nu-i poate da. Simțul istoric e o aberație de-o clipă. Bunul-simț îl leapădă la locul lui: dincolo de memorie. Și revin iar în plan mocirla, cartoful, excrementul și fericirea.

(Mulțumiri Luizei Palanciuc și lui Mihai Șora pentru această univers intelectual scufundat într-o stranie uitare). sursa <http://fondane.net/>

Fondane, evreu și martor

autor: Gilla Eisenberg

Nu puțini filosofi și poeți evrei ai secolului XX au realizat că a fi evreu este echivalent cu suferința universală a omului. Poetul polonez Julian Tuwim, un evreu foarte asimilat, explică durerea care este miezul și esența condiției umane, evreii posedând titluri de noblețe în acest domeniu. Cu altă ocazie poeta Marina Tsvetaieva declară: „În cea mai creștină lume posibilă, poeții vor fi evreii.” Și mai departe, celebrul Emil Cioran, filosoful bășcăliei, profetul morții, plin de remarci antisemite, nu evita să-și arate fascinația pentru „poporul singuratic”, despre care spune că este „metafizic evreu”. Suntem tentați să afiliem poetul și filosoful Benjamin Fondane la această categorie fondată pe universalitatea poporului evreu. Bineînțeles Benjamin Fondane era evreu de origine română (și nu a ascuns-o nici odată), dar înainte de toate era poet, critic și eseist francez, prin vocație. Eseurile sale despre Rimbaud și Baudelaire incluse în scrierile sale filozofice îl aduc la egal cu Descartes, Pascal, Kierkegaard, Hegel, eminenți reprezentanți ai gândirii europene. Fondane experimentează cinematografia, scrie piese de teatru, colaborează la respectabile reviste franceze. Fără îndoială a fost „omul zilei”, hrănit de cultura franceză și europeană, implicat în creația literar-artistică în sensul cel mai larg, participând trup și suflet la activități intelectuale care traversau granițele, permițându-i ca să vorbească de la om la om, fără legătură cu apartenența sa la o anume minoritate religioasă. Evreismul său îi conferă fără îndoială, un accentuat simț al suferinței, plasându-l pe un podium special, de unde are privilegiul de a adresa condiția umană universală, fără ca iudaismul său să apară a fi o constrângere sau o piedică.

Și totuși, NU!
Eu n-am fost un om ca voi toți...

Să precizăm, ce însemna pentru Fondane a fi evreu. Ni se pare inacceptabilă, în cazul lui, afirmația că orice evreu este un expert al tragediei, devenind astfel o emblemă a condiției umane generale. Se știe că poetul-filosof a refuzat toată viața să fie categorisit cu unul din „ismele”, oribile în vederea lui, care clasificau arta și cultura. Spiritul lui nu putea fi etichetat într-un fel sau altul ci doar raportat la gândirea și tradițiile metafizicului iudaic.

*din caietele Benjamin Fondane - 2/1998,
traducere AG*

Benjamin Fondane: Covoare din pereți

Covoare din pereți,
cu vânători pe ele, copoi agili, vreun taur
și fildeși de mistreți;
Un soare roș prin geamuri prefiră praf de aur.

Covoare din pereți,
maro, albastre, roze, ascund ca-n niște drame,
un șir întreg de vieți;
tablouri anonime plângând burgheze rame.

Covoare din pereți,
o, nopțile cu friguri, cu spasme, cu ftizie,
cu demoni roși și creți;
balauri mari de stofă și spaimă de hârtie.

Covoare din pereți,
va scotoci Americi, imagini, intrigi, drame,
în vremi, vreun cântăreț;
și voi n-o să-i spuneți

nici drama ce m-agită, și-o să-l lăsați s-aclame
(cum mă lăsați pe mine) – imagini, câni, drumeteți,
și crierii cocli-vor a cărților arame
de glorie rare, beți – Covoare din pereți!...

SONET

UN POEM INEDIT DE B. FUNDOIANU

O, nu-i mai alb Șaronul ca zăpada
Ce-n falduri diafane te-nvestmîntă
Și-n văile Șenirului nu cîntă
Nici crinii ca și tine serenada.

Privirea ta e lucie ca spada
Și sufletu-n adîncuri îl frămîntă
De-ți cîntă simfonia-i și s-avîntă
Frumoasă castelană din Grenada.

În noaptea mea adîncă mi-ai fost farul
Ce luminează mări. Și în nectarul
Ce mi l-ai îmbiat îți sta otrava.

Și nu mă-ntreb, deși nu-mi ești străină:
Ești demon, ori străbați cu aripi slaba
Obscuritate neagră, ori lumină?

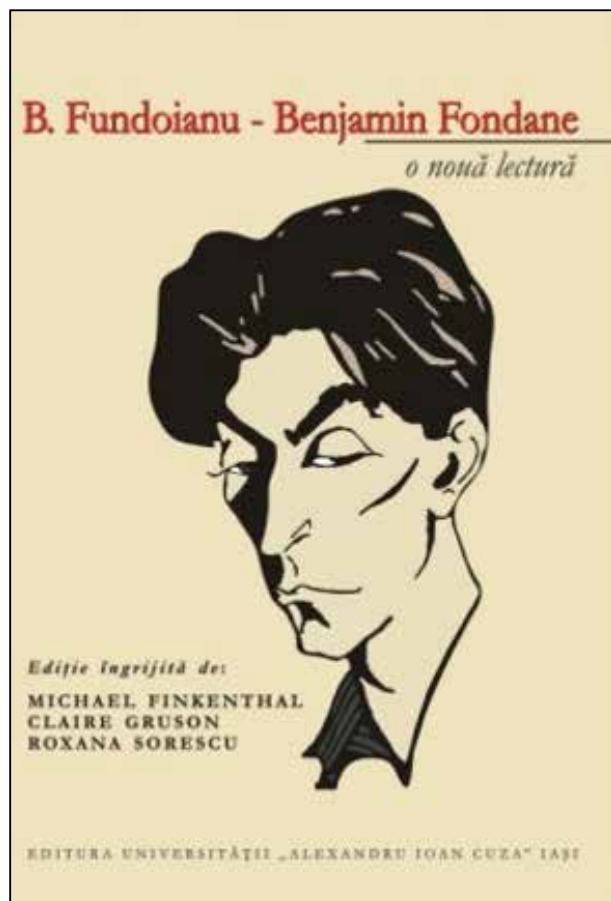
PLÂNS DE TOAMNĂ

Dedicată de Radu Cârnelci
lui B. Fundoianu

Trec prin minte toamnele tale
- domoale priveliști portocalii –
e o ceață de gând, osanale
urcă din glii –
iată, pădurea a îmbătrânit
și îngândurată își seamănă ghinda
iar din nord păsări cu glas ruginit
își duc spre suduri colinda;
iată, somnul, pasăre neagră
dispare definitiv
și lacrima, aproape uscată, aleargă
pe un drum costeliv.

Vino, din câmpiile-acele
omule, ca un fum subțire, ghicit
treci prin sârmă ghimpată, nu-s stele
paznicii morții i-am adormit;
fă-te vînt, fă-te rază de soare
din cenușă fă-te voce, suspin
fă-te peste ceruri cărare
arzi, luminează deplin
și prin nopțile lui octombrie, grave
apleacă-ți neumbra peste obcini moldave...

...Mă auzi prin somnul tău de durere?
E toamnă cu șoaptă de vînt
e o toamnă care te cere...

EXPRESII CELEBRE

169. „OIA DOLLY”

„La brebis Dolly”

„Dolly, the Sheep”

► Theodor PARAPIRU

În multe științe (matematică, fizică, astronomie, chimie, medicină etc.), întrebări ingenioase, proiecții speculative, vizionare, sau simple întâmplări, alteori, au prefigurat descoperiri fundamentale și abordări temerare ale fenomenelor materiei și ale vieții pentru omenire. În *biologie*, observațiile referitoare la aspectele exterioare sau psihice ale persoanelor adulte și ale urmașilor lor datează din timpuri mitologice, din etape biblice (v. *Veghetorii lui Semyaza*), din povești populare etc. Declinul modern al temei are loc prin apariția lucrărilor austriacului Gregor Mendel, susținute prin calcule matematice (1865), fapt ce va conduce la întemeierea fascinantului univers de studiu al *geneticii*. Mendel intuiește că transmiterea caracteristicilor moștenite se realizează prin vehicule organice numite de el *factori discreți* (respectiv, *genele* de mai târziu). Subiectul pare inabordabil experimental și este neglijat de savanți deși, aproximativ în același timp (1870), F. Galton pune în circulație teoria *eugeniei* (ameliorare a populațiilor umane prin intervenții genetice – selectarea părinților, sterilizare, interdicții de procreare etc.), care se dovedește mult mai preocupantă pentru ideologiile rasiste, colonialiste, fasciste, în politică, în filozofie, în științe sociale.

Abia în 1955, James Watson și Francis Crick *intră* în *intimitatea* moleculei ADN, utilizând termeni esențiali (*cod genetic, informație genetică, mutații genetice* etc.), cercetări continuate de alții, culminând cu programul *Genomul* (anii '80, echivalentul, în biologia genetică, a *Programului Apollo* de cucerire a spațiului cosmic), cu scopul identificării fiecărei gene din corpul uman (peste 100.000 de gene, în fiecare celulă a cromozomilor). Progresele științifice sunt uriașe, iar implicările experimentale se dezvoltă considerabil. Totodată, dincolo de beneficiile cunoașterii corpului uman, de aspectele pozitive legate de aplicarea terapiei medicale în privința depistării și a evitării bolilor, apar din ce în ce mai multe și pronunțate rezerve sau chiar avertismente referitoare

la primejdiile incalculabile ale unor *probleme* de genetică, potențial scăpate de sub control, cum ar fi dirijarea căsătoriilor, a nașterilor, al creării unui al patruzeci și șaptelea cromozom cu gene speciale, al declanșării unor mutații grave etc.

În lumea actuală, pe lângă posibilitatea nefastă a practicării eugeniei, se impune invaziv o altă realitate a geneticii, la fel de complexă și de controversată: *clonarea*. Fenomenul a *explodat* în 1996, când omul de știință Ian Wilmut a anunțat clonarea oii Dolly, primul mamifer creat dintr-o celulă adultă: „Asta înseamnă că unui om adult i se poate preleva material genetic ce poate fi pus într-un ovul gazdă, creându-se astfel în laborator o nouă ființă. Aceasta nu ar fi geamănul individului original, nici o rudă apropiată, ci copia identică, exactă, a originalului care ar deține exact același genom.” (Michael White, *La frontierele științei*).

Implicațiile sunt enorme: probabila practicarea a *eugeniei*, modificări experimentale răuvoitoare, apariția mutanților imprevizibili, serii de ființe destinate unor operațiuni speciale, „abaterile” de la *model* datorate condițiilor „artificiale” etc. Pe lângă detaliile tehnologice, implicațiile morale, religioase, etice, filozofice sunt esențial inevitabile: „De exemplu, de unde provine sufletul? Este acesta creat în momentul concepției, ca un dar de la Dumnezeu? Dacă așa stau lucrurile, ce se întâmplă cu ființele care se nasc fără a fi fost concepute?...”; „Pe măsură ce clonele vor apărea, din ce în ce mai mulți oameni își vor pune întrebări asupra a ceea ce înțelegem prin suflet, asupra a ceea ce este deosebit în privința concepției naturale, asupra legăturilor dintre minte, trup și suflet.” (*idem*).

Sintagma lexicală „Oaia Dolly” sugerează metaforic prototipul unei realizări/descoperiri/cercetări/invenții științifice extraordinare, controversate, preocupante, cu profunde implicații referitoare la personalitate, la identitate, la credință, la morală, la etică etc..

INSCRIȚII

ION PETROVICI ȘI LEGĂTURILE SALE CU MĂNĂSTIREA AGAPIA

► Prof. dr. Nicolae SCURTU

Filosoful, eseistul și memorialistul Ion Petrovici (n. 14 iunie 1882, Tecuci, jud. Galați – m. 17 februarie 1972, București), unul dintre cei mai însemnați discipoli ai lui Titu Maiorescu, a manifestat un interes special pe Mănăstirea Agapia, pentru istoria acestui lăcaș de cultură și, evident, pentru vrednicia și sfințenia unor *viețuitoare* de aici.

A scris și a evocat, în timp, unele aspecte privitoare la ctitoria ce dăinuie din timpul domniei lui Vasile Lupu, precum și la frumusețea picturii de început a lui Nicolae Grigorescu.

Adesea, singur sau însoțit de unii confracți, se oprea, medita și conferența în *Casa memorială „Alexandru Vlahuță”* din imediata apropiere a mănăstirii.

După ieșirea din închisorile comuniste, Ion Petrovici venea, aproape în fiecare an, la Mănăstirea Agapia spre a se reculege, spre a se odihni și, desigur, spre a o întâlni pe maica Eustochia Ciucanu (n. 1 aprilie 1929, Schitul Hangu, jud. Neamț – m. 17 februarie 1992, Mănăstirea Agapia), pentru care a manifestat o autentică admirație și prețuire intelectuală.

Epistolele trimise de profesorul și filosoful Ion Petrovici maicii Eustochia Ciucanu au fost, parțial, publicate într-o carte de evocări și aduceri aminte¹, iar cele expediate din Mănăstirea Agapia de neuitata stareță se imprimă întâia oară acum.

Lectura și relectura celor douăzeci și opt de epistole trimise de academicianul Ion Petrovici ce se constituie în veritabile mărturii și confesiuni despre sine și cei din preajma sa, iar cele trei misive ale maicii Eustochia Ciucanu sunt modele de cuviință, de apreciere și prețuire a omului și cărturarul așa de admirat de intelectualitatea românească.

*

[Mănăstirea Agapia], 21 iunie 1967

Mult stimate domnule profesor,

Cu deosebită plăcere și bucurie am primit expresia gândurilor bune ce mi-ați trimis cu atâta amabilitate din minunatul laș, inima Moldovei noastre.

Vă rog să primiți sincerile mele mulțumiri pentru binevoitoarea atenție ce mi-ați acordat.

Așteptăm cu nerăbdare ziua când veți reveni la Agapia, care vă așteaptă. Dorim să vă avem în mijlocul nostru, să ne împărtășiți din bogatul și inepuizabilul tezaur al cunoștințelor dumneavoastră,

așa cum ați făcut și-n trecut.

Tot atât de mult dorim să vă păstrăm în muzeul nostru, în sala închinată scriitorilor, rugându-vă să ne aduceți sau să ne trimiteți o fotografie² cu dumneavoastră.

Vă mulțumesc cu multă anticipație pentru amabilitatea cu care ne veți trimite fotografia.

Agapia vă păstrează în inimă și vă urează din inimă să fiți sănătos, să fiți fericit și să fiți oaspetele nostru distins și mult așteptat.

Cu multă stimă,

Maica Eustochia

[Domnului profesor Ion Petrovici, Bulevardul Ana Ipătescu, nr. 25, București; Expeditor ~ Maica Eustochia Ciucanu, Mănăstirea Agapia, Raionul Târgu-Neamț, Regiunea Bacău].

*

Iași, 14 octombrie 1967

Din minunatul Iași, îmbrăcat în veștmântul toamnei, vă rog să primiți expresia celor mai sincere urări de bine și sănătate deplină.

Suntem la Iași cu ocazia hramului cuv[ioasei] maici Paraschieva, dar și aici vă purtăm în inimă și minte.

Cu deosebită stimă,
Maica Eustochia,
Stareța Mănăst[irii] Agapia

[Domnului profesor Ion Petrovici, Bulevardul Ana Ipătescu, nr. 23, apartament 14B, etajul III, București]. Carte poștală ilustrată ~ Palatul culturii din Iași.

*

M[ănăstirea] Agapia, 5 noiembrie 1967

Mult stimate domnule profesor,

În aceste zile minunate de toamnă târzie, când rândunele au plecat și frunzele au ruginit de pe singuraticii copaci, al căror decor se oglindește pe verdele catifelat al pădurii de brad din împrejurimi, gândul meu călătorește pe aripa vântului pe la toți cei pe care îi stimez și prețuiesc cu deosebire.

Astfel, bat la ușa dumneavoastră, întrebându-vă de sănătate și urându-vă totodată succese și putere de muncă pentru a aduce la lumină comorile ce le păstrați ca pe un tezaur scump.

M-am bucurat foarte mult pentru volumul II din *Amintiri*³, pe care-l consider o perlă a literaturii noastre, chiar de pe acum.

Versul⁴ dumneavoastră m-a distrat extrem de mult, m-a făcut să adun din nou pâinile și peștii în urma cazaniilor citite. Este un vers de finețe și spiritual[itate].

Îmi amintesc din discuțiile ce au avut loc în una din plăcutele seri petrecute aici, în jurul d[umnea] v[oa]stră, că mai de mult ați scris o poezie despre *Mănăstirea Agapia* sau o poezie scrisă aici.

Dacă nu v-aș supăra, aș îndrăzni să vă rog și dacă ceea ce am reținut eu este exact, să ne dați această poezie semnată de d[umnea] voastră pentru muzeu. Am vrea să o aranjăm sub fotografia d[umnea]v[oa]stră. Vă rog să-mi iertați această îndrăzneală.

Doresc ca această iarnă care bate la uși să treacă cât mai repede, să vină luna mai, luna florilor și a vieții și cu ea și d[umnea]v[oa]stră.

Rog pe bunul Dumnezeu să vă țină sănătos și să vă dăruiască din plin sănătate, fericire și mult bine, vă urează din toată inima, cea care nu vă uită și vă stimează cu aleasă prețuire,

Maica Eustochia

[Domniei sale domnului profesor Ion Petrovici, Bulevardul Ana Ipătescu, nr. 24, București; Expeditor – Stareța Mănăstirii, Maica Eustochia Ciucanu, Mănăstirea Agapia, Raionul Târgu-Neamț, Regiunea Bacău].

Note

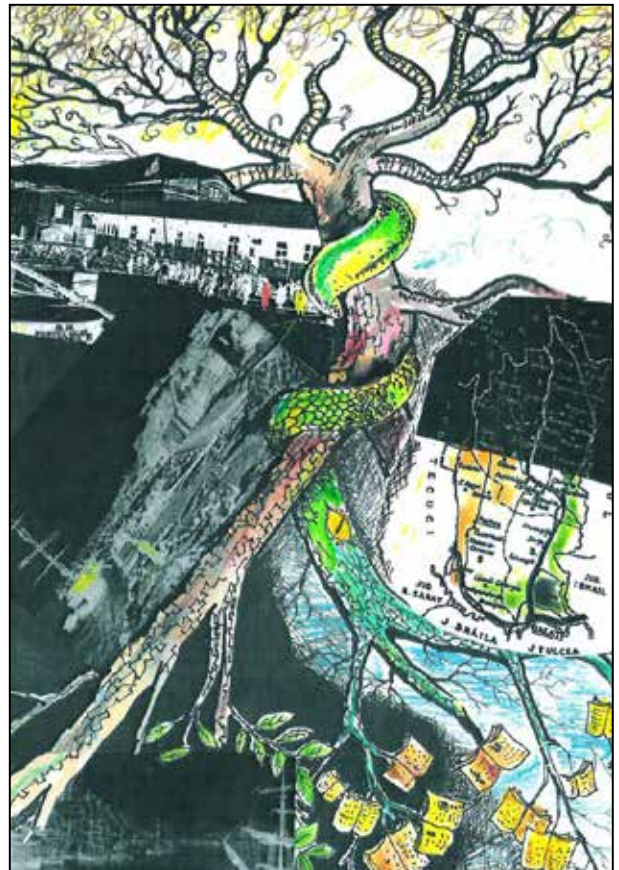
• Originalele acestor epistole, necunoscute, se află la Biblioteca Academiei Române. Cota 51(1-3)/XXVI

1. *O stareță de neuitat ~ Maica Eustochia. Ediție îngrijită de Anca Sârbulescu.* [București], Editura Ileana, [2012], 198 pagini + 24 pagini cu iconografie. [Epistolele lui Ion Petrovici se află la paginile 175–196. Nu sunt corect date, nu sunt adnotate și transcrierea este, uneori, ezitantă și ambiguă. Unele note sunt incorecte. Se impunea mai multă rigoare din partea doamnei Anca Sârbulescu].

2. Există fotografia lui Ion Petrovici în *Muzeul Mănăstirii Agapia*.

3. Ion Petrovici ~ *Prin meandrele trecutului. Evocări inedite. Pagini memorialistice. Prefață de Mihai Gafița.* București, Editura Cartea Românească, 1979, 324 pagini.

4. Trimiterea se face la următorul catren: „Ce mai faci măicuță dragă?! Presupun că recitești/ Din Cazanie, minunea/ Cu cinci pâini și cu doi pești...”

PETRU CARAMAN ȘI IORGU IORDAN – O RELAȚIE SINUOASĂ

► Prof. Mihail POHRIB

Petru Caraman (născut 14 decembrie 1898, Vârlezi – decedat 10 ianuarie 1980, Iași) a fost o personalitate de tip renașcentist a culturii românești și nu numai. Cunoștea 14 limbi dintre care, toate limbile slave și principalele limbi de circulație internațională. Era un cunoscător profund al culturii tradiționale din Orientul și sud-estul Europei și era un comparatist neîntrecut.

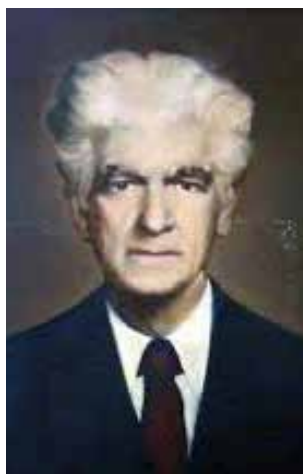
Este considerat fondator al etnologiei românești în accepțiunea modernă a științei. A fost apreciat de Nicolae Iorga, Mircea Eliade, Gheorghe Ivănescu, P. Bogatyrev, Ovidiu Bârlea, Garabet Ibrăileanu, Kazimierz Moszynski ș.a. Avea calități pedagogice de excepție: talent oratoric de invidiat, expunere erudita și limpezime a discursului. Avea spirit civic și dragoste de neam și țară. Gheorghe Ivănescu îl considera „unul din cei mai de seamă cercetători din toate timpurile”, iar Mircea Eliade îl considera „admirabil folclorist”.

Până prin anii '50 ai secolului XX era considerat unul dintre cei mai importanți specialiști preocupați de spațiul sud-est european și de lumea slava. A fost cel mai de seamă etnolog român și un cercetător din elita specialiștilor europeni în acest domeniu.

La moartea lui, a lăsat 32 de studii însumând aproape 6000 de pagini dactilografiate, adică 12 volume a câte 500 pagini fiecare. Cele mai multe dintre lucrări aduc noi și importante argumente, care dovedesc vechimea, continuitatea și originalitatea spiritualității românești.

Din nefericire, această operă imensă a rămas nepublicată în timpul vieții datorită unei certe conspirații care l-a condamnat la o adevărată moarte civică.

Este singurul caz din istoria noastră culturală și, probabil, unul din puținele existente în lume, când opera unui mare învățat e formată, în proporții covârșitoare de postume.

Ca slavist, cărturarii ruși îl considerau „cel mai de seamă slavist contemporan din afara granițelor Uniunii Sovietice”. Din nefericire, la întoarcerea din refugiul Universității Iași, de la Zlatna, i s-a furat lada cu manuscrise, în care se aflau, gata de tipar, și 4

volume masive din domeniul slavisticii care, publicate, l-ar fi confirmat în acest domeniu. Profesoara Livia Cotorcea, de la Catedra de slavistică a Facultății de Litere din Iași, considera că: „Știința românească n-a avut și, probabil, nu va mai putea avea mult timp un slavist de talia lui Petru Caraman. Căci cine ar putea veni cu atâtea haruri, care să-i îngăduie cunoașterea tuturor limbilor slave, în varianta lor veche și modernă, cunoașterea limbilor clasice, a marilor limbi de circulație, a istoriei, culturii, datinilor și obiceiurilor popoarelor slave, a mitologiei, literaturii, versificației, metricii, motivologiei,

artelor plastice și muzicale specifice perimetrului slav, și nu numai?”

Petru Caraman afirma „Progresul popoarelor este strâns legat de modul în care fiecare neam își cultivă valorile, punându-le în folosul tuturor”. Pentru el, cercetarea folclorului și etnografiei însemna „calea cea mai sigură ca să ne dăm seama cine este și ce este poporul român față de alte popoare. ”Neglijența regimului comunist față de patrimoniul popular, dacă nu chiar ostilitatea îl face pe etnolog să afirme: „Eu nu mai scriu ca să public, precum am făcut cândva, Nu scriu pentru actualitate, ci pentru o vreme viitoare, când oamenii se vor trezi, în sfârșit, din nebunia furibundă, distrugătoare de valori, care-l bântuie de atâția ani de zile. Eu nu scriu, după cum n-am scris niciodată, pentru nici un partid și pentru nici un regim. Eu scriu pentru România eternă!”

Școala primară de 5 ani a făcut-o la Vârlezi, iar școala secundară la Liceul Internat Iași, unde a avut profesori de excepție ca: Garabet Ibrăileanu, Vasile Bogrea, Iorgu Iordan, Calistrat Hogaș, D.D. Pătrăscanu, Joseph Sibi (viitorul tată-socru). A

urmat apoi Facultatea de Litere și Filozofie Iași, secția Filologie modernă, apoi doctoratul în Polonia la Universitatea Jagellonă din Cracovia.

Între timp, a fost concentrat 3 luni la Berești, în anul 1917, dar nu a fost pe front. Într-o evocare din 1974, Petru Caraman referindu-se la întrunirea studenților debutanți din 1918, din „Sala pașilor pierduți” spunea: „Țara-ntreagă era atunci o ruină. Cei ce ne-adunasem la Iași ieșisem de sub dărâmurile ei. Moralul tuturor era însă sus. Mai sus ca oricând, la apogeu! Pasărea Phoenix răsărea din cenușa ei, mai mândră decât fusese vreodată. Marea coeziune românească se transforma din utopie și vis în realitate aieva. Sala „pașilor pierduți” - care-și adunase, în sfârșit, copiii răzleț-fremăta de lume tânără, băieți și fete, veniți aici din toate unghiurile țării. Pe chipul oricui ți-ai fi oprit privirea, citeai numai seninătate, entuziasm, încredere fără margini în viitor și, mai cu seamă, în sine.” A rămas profund marcat de acel moment și toată viața se va manifesta ca un apărător al unității naționale.

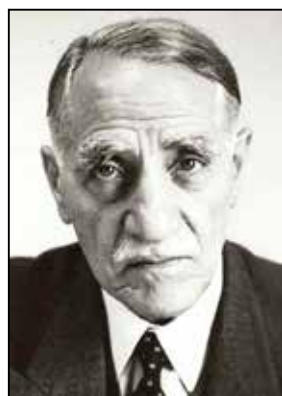
A refuzat postul de asistent universitar oferit de Garabet Ibrăileanu la istoria literaturii române modern, de Al. Philippide la lingvistică și de Ilie Bărbulescu la slavistică pentru că scopul lui era formarea unei temeinice pregătiri în domeniul culturii populare. A fost invitat, după doctorat, să ocupe un post de profesor universitar la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității Jagellone din Cracovia. A refuzat fiindcă voia în țară, la Universitatea din Iași și în acest sens, corespundea cu Iorgu Iordan, decanul Facultății de Litere și Filosofie, cu Ilie Bărbulescu, Radu Vulpe și foștii colegi de studenție Ștefan Bârsănescu, Dimitrie Găzdaru și Constantin Balmuș în anii 1934-1937, pe când el era director la Gimnaziul Român din Sofia. Din octombrie 1938 devine profesor suplinitor, apoi titular la Catedra de slavistică, înlocuindu-și profesorul, pe Ilie Bărbulescu, ieșit la pensie, atât la catedră cât și la Biblioteca Seminarului de slavistică.

În 1941-1943 a condus o echipa care a achiziționat carte slavă din Basarabia, Bucovina, Transnistria și Odessa. Biblioteca Seminarului de slavistică (35000 volume) a devenit cea mai bună din întreaga țară. În 1944 a salvat toate bibliotecile Universității din Iași transportând fondul de carte la Alba Iulia. I s-a adus mulțumiri publice de către conducerea Universității. În 1945, lunile mai - iunie, a supravegheat readucerea cărților la Iași. După eliminarea lui de la Universitate (1948), Biblioteca Seminarului de slavistică a fost devalizată, iar resturile date la Biblioteca Centrală Universitară, unde i s-a pierdut urma. În aprilie 1944, Petru Caraman s-a numărat printre semnatarii „Memoriului

Intellectualilor” către Mareșalul Ion Antonescu prin care se cerea ieșirea României din războiul contra Națiunilor Unite (U.R.S.S., Anglia, S.U.A.). La Universitatea din Iași a stat până în 1948, când din motive obscure, a fost eliminat din învățământ, la nici 50 ani, prin „comprimare”.

A prestat apoi diferite activități ocazionale și traduceri. În circuitul științific a reintrat câțiva ani înaintea morții, datorită ostilității Securității și colegilor care nu îl vedeau cu ochi buni pentru calitățile lui.

Despre **Iorgu Iordan** (născut în 28.09.1888, Tecuci - decedat 20.09.1986, București) mare fi-

lolog și memorialist, a scris mult, mai ales că în anii regimului comunist, datorită atitudinii politicii de stânga din perioada interbelică, a ocupat înalte poziții în stat, Academia Română și învățământ și de aceea nu am să insist. Cert este că Iorgu Iordan era un om cu mare deficit de caracter, neiertător și oportunist. A provocat în

anii '45 mari traume învățământului universitar fiind factotumul Comisiei de epurare de la Universitatea din Iași. Petru Caraman l-a întâlnit pe Iorgu Iordan la Liceul internat din Iași, unde Iordan i-a fost profesor ca și alt tecucean cunoscut, Calistrat Hogaș. Au fost apoi colegi aproape 10 ani, în cadrul Facultății de Litere și Filosofie a Universității ieșene, au fost în corespondență, iar Iorgu Iordan îl aprecia foarte mult pentru calitățile sale profesionale. În 1934, de la Sofia, Petru Caraman i-a trimis câteva scrisori lui Iorgu Iordan, acum decan al Facultății de Litere și Filosofie din Iași, solicitându-i sprijinul pentru un post didactic la facultate. Iorgu Iordan i-a răspuns cu promptitudine, dar nu se arăta preocupat - cătuși de puțin - de ceea ce voia fostul său elev. Îi trimitea câte una din cărțile sale (evident contra cost), îi cerea diverse dicționare din Bulgaria, se mai interesa de proiectele științifice ale acestuia și cam atât.

Cel care a avut rolul principal în intrarea lui Petru Caraman în învățământul superior, a fost Ilie Bărbulescu, care la ieșirea la pensie, a impus în Consiliul profesoral al Facultății de Litere și Filosofie ca succesorul lui să fie Petru Caraman. La 31 ianuarie 1936, printr-o scrisoare, Iorgu Iordan îl indemnă pe Petru Caraman să rezolve problema cu postul didactic universitar prin intervenții la politicieni ale socrului său, Joseph Sibi și „să nu aibă scrupule în legătura cu aceasta, pentru că așa

a făcut și el când domnul Kirițescu, în 1924, nu îi dădea valută pentru Paris. Atunci a intervenit printr-un <<frate al meu>> probabil un mason.” Printr-o scrisoare din 2 octombrie 1938, Iorgu Iordan, își aroga față de Petru Caraman toate meritele postului de la Catedra de slavistică.

În legătura cu orarul lui Petru Caraman și lecția de deschidere, Iorgu Iordan, ca decan al Facultății, îl anunța la 26 octombrie 1938, printr-o scrisoare că lecția de deschidere va avea loc marți, 1 noiembrie, ora 11.45 și că va veni și el. La orar, P. Caraman, avea ore după masă căci „dimineața are el (Iorgu Iordan n.n.).”

Relațiile Iordan- Caraman erau tot mai bune. În timpul guvernării legionare, spre sfârșitul lunii octombrie, 1940, Iorgu Iordan-ale cărei orientări de stânga erau bine cunoscute-a fost arestat. Decanul Facultății de Litere, I.M. Marinescu, simpatizant al Legiunii, i-a propus profesorului P. Caraman să țină examenul de licență în locul celui arestat. Caraman a respins hotărât propunerea, a arătat gravele prejudicii aduse învățământului printr-o asemenea măsură abuzivă și totul în scris. Cerea eliberarea și aducerea în sala de examen a profesorului Iordan, ceea ce s-a și întâmplat. Se pare că a fost implicat și Dimitrie Găzdaru, cunoscut legionar și la momentul respectiv cu funcție ministerială. La 28 iulie 1944, Iorgu Iordan, aflat în concediu la Govora(vila Bălănoiu), cere lui Caraman, un articol al lui, despre huțuli, pentru lucrarea lui „Toponimia românească”. Caraman, aflat în refugiu cu Universitatea la Zlatina, aranja zecile de mii de cărți, pe care tocmai le salvase de urgia războiului, se conformează, ba mai mult caută la secretariat și corecturile la „Stilistica limbii române”, aduse de la tipografie de studentul Adrian Marino și i le trimite lui Iorgu Iordan.

Opoziția lui Petru Caraman la epurarea lui Radu Vulpe, propusă de Comisia de epurare (Alexandru Myller, Iorgu Iordan și Andrei Oțetea) i-a atras dușmănia lui Iorgu Iordan, care în public i-a strigat roșu de mână: „Cum domnule Caraman, dumneata te ridici împotriva mea? O să vedem atunci, care pe care!” Formula interogativă „care pe care”, rostită scrâșnit de „sufletul” Comisiei de epurare, avea să îl urmărească pe profesorul Caraman, ca un blestem, până dincolo de hotarele lumii pământene.

Peste numai 2 ani (în 1948) era și el eliminat din Universitate, dar nu epurat, ci comprimat, adică fără dreptul de a se apăra într-un Consiliu profesoral. A fost radiat cu 3 luni retroactiv, fiind privat de drepturile bănești convenite pentru cursurile și examenele ținute conform planificării. Iordan nu l-a iertat niciodată, iar acoliții lui, l-au ostracizat nestingheriți.

Relațiile s-au răcit. Când Petru Caraman era arestat de Siguranța comunizată, în 1948, cineva l-a rugat pe Iorgu Iordan să intervină pentru a fi eliberat. Uitând parca episodul din 1940, replica acestuia a sunat sentențios: „să-și țină gura”.

Ultima scrisoare a lui Petru Caraman către Iorgu Iordan datează din 12 martie 1968, când i se adresează în calitate de membru al prezidiului Academiei Române, pentru a sesiza că etnograful Mihai Pop care a primit Premiul Herder în 1967, alături de Alexandru Philippide afirma în memoriul de activitate publicat într-o revistă germană că „are deja publicate, în serii ciclice nu mai puțin de 19 tomuri între anii 1932-1936”. Petru Caraman critica încurajarea parvenitismului și promovarea mediocrității și a incompetenței la cele mai înalte, mai nemeritate locuri. „În modul de manifestare, emblema de comunist-la foarte mulți, inclusiv la unii din cei care reprezintă vreo autoritate a statului-ascunde toate păcatele de ieri...”. În final, își exprima încrederea în „competența desăvârșită a specialistului (Iordan n.n.) și etica omului însetat de dreptate(!).”

Iorgu Iordan îi răspunde, la 20 martie 1968, confirmă primirea scrisorii împreună cu textul care i-a provocat, pe bună dreptate, indignarea lui Petru Caraman. Spune că atunci „când va avea o informare bogată și exactă va sesiza forurile competente. „Nu-ți face iluzii mari” (referitor la sancționarea lui Mihai Pop n.n.). Cere lui Caraman să nu întreprindă nimic oficial (demersuri la conducerea politica sau științifică). Afirmă ca „s-ar putea să strice un demers al domniei tale”. Încheia cu urări de bine și sănătate. Iordan a mușamalizat cazul. Ultima întâlnire între cele 2 personalități intrate în coliziune a avut loc în 1978 la o manifestare festivă din aula Universității Ieșene. Si-au zâmbit prietenos și au pecetluit întâlnirea cu o strângere de mână. O jumătate de an mai târziu, Petru Caraman pleca pe drumul fără întoarcere.

Rectorul Universității Ieșene, Mihai Todosia, a decis să-i organizeze funeralii oficiale în sala „pașilor pierduți”. Câteva luni mai târziu, întâlnindu-l pe rectorul Mihai Todosia la București, academicianul Iorgu Iordan i-a spus: „mare curaj ai avut că i-ai făcut lui Caraman miting de doliu în Universitate!”. Faptul demonstra că Iorgu Iordan avea în continuare resentimente față de fostul sau elev și coleg, chiar și după moartea lui. Amarnic om. În cele 3 volume de „Memorii” nu menționează nici un cuvânt despre existența unui om numit Petru Caraman, ca și despre multe din rudele sale.

DE SPIRITUS

SACRALITATEA FAMILIEI ÎN OPERA LUI ALEXANDRU MIRONESCU (I)

► Daniel MAZILU

Tema familiei este omniprezentă în scrierile lui Alexandru Mironescu. Cu spiritul său pătrunzător, el surprinde evoluția familiei românești din 1897 până în 1973, descriind în paginile sale romantismul părinților săi, sacralitatea familiei creștine și dezumanizarea acesteia în perioada comunistă. În acest eseu, urmând - în chip bibliografic - modul său de a gândi, ne vom referi la felul în care el a înțeles sacralitatea familiei, pornind de la ceea ce a văzut și a trăit, mai întâi, în propria sa familie.

„La căldura dragostei familiei găsește omul suprema fericire”, îi scria Victor Mironescu, tatăl lui Alexandru, soției sale, în anul 1903. „Suprema fericire” nu era alta decât nașterea primului lor fiu, în data de 10 iulie, după cum nota o gazetă locală. „Maiorul și D-na Mironescu au onoare a vă face cunoscut nașterea fiului lor Alexandru Constantin. Născut la 10 iulie 1903, Tecuciu”.

Militar de profesie, Victor Mironescu avea să întruchieze destinul soldatului român mutat din garnizoană în garnizoană, în funcție de conjunctura istorică a începutului de veac XX. Din *Valea lui Iosafat*, o carte inedită alcătuită din documentele arhivei de familie (scrisori, jurnale, albume, acte, registre de cheltuieli datând din 1868-1931) înțelegem că părinții săi, Victor și Elena, s-au logodit în anul 1902. După tată, noul-născutul Alexandru Constantin, provenea dintr-un neam de oameni credincioși, înaintaș de seamă fiindu-le monahul Veniamin Cătulescu, profesor de istorie biblică la Colegiul Sfântul Sava din București și ucenic al Sfântului Ierarh Calinic la Mănăstirea Cernica.

După mamă, Elena Mironescu (Budișteanu, după numele de fată), Alexandru Mironescu moștenea spiritul cazon al generalului și ministrului Constantin Budișteanu (1838-1911). Aceste date generale ne îndreptățesc să credem că o parte dintre rude, pe linie maternă, locuiau

în când în București, când la conacul Budeștilor din satul Budeasa, județul Argeș, altele, pe linie paternă, în Moldova, împreună sau aproape de familia maiorului Mironescu, care, în anul 1903, pe când primar al orașului era Teodor Cincu, se afla la Tecuci.

Alexandru Mironescu surprinde în epistolarul părinților săi un substrat pedagogic creștin dublat de un romantism autentic. Fata de general dă sfaturi creștine, iar maiorul îi răspunde citând din Sfântul Apostol Pavel.

Prima scrisoare a Elenei Budișteanu către viitorul său soț datează din anul 1897 și în conținutul acesteia se întrevăd o seamă de sfaturi și gânduri duhovnicești explicite: „trebuie respectate legile puse în om de Dumnezeu”; „nu mai ezita un moment că mare lucru este liniștea sufletului”; „multe sunt neajunsurile vieții”.

Maiorul Mironescu își anunță logodnica că „de azi înainte tu ești soția mea care trebuie să mă asculte”, întărindu-și afirmația prin paranteza „ai să vezi asta la biserică [...], acolo unde se spune <iar femeia să fie supusă bărbatului și să se teamă>”.

După căsătoria oficiată în București, în ciuda detașărilor dese, pricinuite de profesia sa ambulantă, și de un moment dificil, în care tatăl lui Alexandru a pierdut banii familiei din pricina „viciului jocurilor de noroc”, atmosfera familiei a fost una plină de iubire și de respect între soți. În

1906, Victor Mironescu îi scrie soției o scrisoare plină de gingășie din care reiese dorința ambilor de a învinge greutățile vieții “prin puterea dragostei”.

În 1918, înainte de sfârșitul Războiului, are loc un schimb epistolar între maiorul Mironescu și soția sa. Soțul îi povestește soției că rudele foarte bogate (N. Tică și Margareta), abia întoarse la Iași din Rusia, îl apreciază în mod deosebit pe Codin (Alexandru), numindu-l “un copil excepțional, cu o educație sufletească de o rară distincție”. Adăugând, tatăl scrie: “Tu-ți faci idee câtă fericire am simțit eu când, citind scrisoarea lui Codin, am văzut într-însa stofa fină a omului de viitor?”.

Astăzi se știe că Alexandru Mironescu și frații săi au trăit multă vreme fără tată, experiența aceasta îmboldindu-l, după 1931, să fie *un familist proverbial*. Conștientizându-și absența îndelungată, Victor Mironescu, tatăl său, a simțit în multe rânduri nevoia de a-și întări soția, de la depărtare, cu alese și sincere cuvinte:

“Din personalitatea ta neînchipuit de fină și delicată s-au revărsat asupra copiilor noștri toate calitățile și însușirile care fac din ei cei mai buni

copii posibili, buni pentru voi toți, dar mult mai buni pentru mica noastră țară, care va avea nevoie de oameni desăvârșiți care să puie în serviciul ei cinstea, inteligența și facultățile lor necontestate. [...] Câteșpatru vor duce numele meu mai departe și sunt convins că îl vor împodobi cu fapte care vor contribui la regenerarea morală a timpului în care vor trăi”.

Cuvinte profetice, am putea spune, mai ales cu privire la Alexandru Mironescu. Născut într-o familie în care părinții săi s-au căsătorit din iubire, Alexandru va urma pilda acestora prin aducerea Mariei Constantin la sfântul altar. **Pentru el, “sacralitatea familiei” începea de aici și nu concepea o familie durabilă nezidită pe dragoste, pe binecuvântare și pe rugăciune.** În 1958, în zorii zilei în care a fost arestat, a plecat spre Jilava, cât-se-putea-de-liniștit, știind că lasă în urmă o soție convinsă de o fidelitate autentică de peste 27 de ani.

Va urma

Alexandru, Maria, Ileana și Șerban Mironescu

DESPRE FILOSOFIA CREAȚIEI

AU ÎNFLORIT TEII !

► Valeriu VALEGI

Au înflorit teii! Mă strecor puțin speriat sub arborii îmbrățișați ca pentru marea întâlnire. Din înaltul îmbrățișării aud cum cad picături de balsam de tei. Apuc să inspir cu nesaț miliarde de miliarde de fungei invizibili. Realizez că mă sare iar somnul. Într-un târziu un altul revine acasă cu chef de ceartă.

***

Poate fi sufletul un motiv de înstrăinare? Vrei să socializezi dar ceva nedefinit surdineză dorințele până la stadiul instalării nepăsării de sine. Cum sufletul nu se lasă dus din trupul gazdă, nimic nu se poate face. Și totuși, de unde ne vine dorul de ducă? Așadar să-mi duc sufletul spre amontele izvorului original.

***

Fulgurații despre Zen. Zen-ul „nu e ceva de cunoscut nici de necunoscut (**mondo**- iluminare). De învățătura Zen e nevoie „să te pătrunzi” (Parmenide). Printr-un plus de informare (de exemplu, cartea lui Alan W. Watts *Calea Zen*), te poți *îndepărta prin apropiere* de Zen. Civilizația europeană este întemeiată pe constructul vocabularului final dedus din textele Antichității greco-latine și, desigur, scrierile creștinătății; Zen-ul încearcă să provoace *căderea*, în fond o *cădere ascensională*, în care omul, deși își pierde sensurile, se regăsește în Adevăr, dar un adevăr de trăit și nu de rostit.

***

E în ajun de 15 iunie, ziua când EMINESCU a pășit în Eternitate cu pași de semizeu. Privesc atent la o succesiune de patru fotografii ale poetului (oficial, singurele) pe care am intitulat-o *anotimpurile lui Eminescu*. Prima fotografie datează din anul 1869 și este realizată în timpul trecerii poetului prin Praga spre Viena, unde studia; este fotografia arhicunoscută din manualele școlare, cu acel aer de stranie astrală. A doua fotografie a fost făcută în anul 1878 la București; în ea poetul e nefiresc de matur, cu o mustață tunsă scurt și e de remarcat aceeași privire de vultur, precum cea din prima tinerețe. A treia fotografie e realizată în anul 1884 la Iași, la scurt timp după declanșarea primelor simptome ale bolii poetului de la începutul verii anului 1883; se observă că trăsăturile eminesciene sunt într-o continuă transformare, poetul pare prins de o transă fără sfârșit. A patra fotografie datează din anul 1887 și a fost realizată la Botoșani în ultima perioadă a vieții poetului, când acesta se afla sub drăgăstoasă supraveghere și îngrijire medicală a sorei sale Henrieta; se vede că este un om marcat

de o oboseală profundă, blazat, cu vârfurile mustății răsucite... Nu am nicio ezitare să afirm că Eminescu a știut precis pentru ce a venit pe această lume, iar dacă detractorii săi din acea epocă (fără număr, fără număr!) nu l-au perceput la adevărata lui valoare, nu e decât vina lor, mai precis *vina* lui EMINESCU.

***

Banca de întrebări. Câte răspunsuri răsar din oglinda unei frunze? În câte din imaginile unei frunze poți descifra câte ceva din misterul pădurii? Câte din ecourile pădurii le poți asculta într-o viață? Cât din cele reținute îți dau măsura firii omului? **De câte suflete e nevoie pentru a tulbura măcar o fantasmă a lumii acesteia?** Ce șanse de revigorare are zborul șoimului peste vârfuri de ape, cursuri de munți?

***

Viață de după mama. Diminețile și amiezile spre înserat sunt greu de suportat. Eram familiarizat cu drumurile zilnice la mama. Fusul orar al preocupărilor mele era cu totul altul. Nu știu când și cum voi asimila absența mamei. Îmi trebuie o mare indiferență. Un parfum de liniște. Dau un regat pentru aflarea noimei plecării mamei mele!

***

Simt nevoia să-i amintesc și să le mulțumesc celor de la care am preluat mai toate deprinderile/ însușirile/ calitățile care dau sens ființei mele. De la tata am învățat să prețuiesc valoarea lucrului bine făcut (îmi amintesc de șirul nesfârșit de nopți în care tata a realizat cu mâna lui întregul mobilier de care aveam nevoie în noua casă- uși, cercevele, scaune, mese, mobilă de bucătărie, etc.). De la bunica dinspre partea tatălui am preluat atitudinea de pioșenie, starea de extaz religios, observate îndelung de mine în scurtele și puținele vizite la ai mei; bunica era o creștină catolică sadea, ferventă participantă la slujbele bisericii de duminică. De la mătușa Elena-sora cea mare a tatei- mi-am însușit perseverența în a înfăptui anumite lucruri, lucruri devenite prin repetiție tabieturi (de exemplu, ținerea unei cure anuale de pepeni la Galați, unde ea știa că sunt pepenii cei mai gustoși din țară). Bunicul Ștefan dinspre mama mi-a fost unica salvare în multe din momentele vieții. Avea acel fler cu care știa să treacă prin cele mai delicate situații și un fel anume de a se apropia de oameni. Îi plăcea viața, trăia clipa. De la el mi-am însușit felul de a trata provocările cotidiene.

*Fragmentele de mai sus fac parte din volumul de eseuri *Cu umbrela prin ploile acide*, aflat în lucru.

► Livia CIUPERCĂ

CENTENAR

GEORGE COȘBUC

La aniversarea vreunui contemporan de-al nostru, ne simțim datori să folosim formule solemne, așa, ca să impresioneze... Pe cine? Pe cel care rostește sau pentru care se rostește alocuțiunea? <Depinde>, veți spune. <Depinde>, să și rămână. Nu intrăm în detalii.

Dar când omagiem o personalitate din alte timpuri, nu ne slujim de-aceleași obiceiuri, folosind „formule solemne”?

Ba da. Și ele sunt imperios necesare, doar dacă se încadrează în regulile bunelor maniere ale logicului. Și mai cu sârg, să nu cădem în păcatul de a ajunge (la un anume fir al cuvântării) să ne identificăm cu <cel> pe care-l omagiem. Și ca să nu cădem în păcat, util ar fi să repetăm în gând ilustrele versuri ale Eminului nostru cel Unic, din *Scrisoarea I*:

„Iar deasupra tuturor va vorbi vreun mititel,

Nu slăvindu-te pe tine”, ci „lustruindu-se pe el...”.

Ei, și câtă dreptate are cel despre care dorim să-l avem, în atenție.

E vorba de Badea Gheorghe Coșbuc. Da, da!

George Coșbuc. La o sută de ani de când a plecat într-un spațiu al liniștii – și-al împăcării.

Și ce înscris a lăsat, în acest sens, Badea George Coșbuc într-unul din manuscrisele sale? Iată:

„ – Când auzi o formulă sacră te prind fiori, te cutremuri; simți în apropierea ta pe Dumnezeu și pleci capul umilit, cu temere și cu admirare”.

Două sfaturi înțelepte, pe care ar trebui să ni le însușim.

Talismane ale atitudinii noastre, în momentul în care ne pregătim să vorbim despre cineva.

Așadar, la cele două mărețe sfaturi, s-ar cuveni s-alăturăm și pe un al treilea, pe care-l desprindem dintr-o cuvântare solemnă, rostită de Octavian Goga, la Academia Română, din 10 Mai 1923:

„ – Când l-am zărit [G. Coșbuc] întâia oară [era prin 1913], strecurându-se pe Calea Griviței [nr. 40, locuința poetului, din București], cu trupul lui uscățiv, adus puțin de spate, cu privirile pierdute sub pălăria cu boruri largi, am simțit că nu vede nimic din apropiere, n-aude nimic, că înaintează ca un iluminat cu fanatism, spre o ființă care e undeva departe, foarte departe. Așa mi-l închipui că a fost de la început. Copil, amintindu-mi, barba de apostol a părintelui Sebastian, glumele de la Năsăud, mama de pe prispă, basmele cu Pipăruș și Pricolici,

toate au venit cu el, toate le ducea ca o mărturisită povară pe umerii îndoțiți, prea devreme. El le alinta, în fiecare ceas, le orânduia, le netezea cu patimă și cu delicatețe, se înfășura în dantelele lor ușoare, le stropea cu plâns și flori de busuioc, iar într-o zi le-a adunat una lângă alta, scumpețuri într-o ladă de zestre țărănească, minunată cu creștături și arabescuri înflorite și le-a zis: *Balade și Idile!*...”.

Așadar, care ar fi cel de-al treilea sfat, grație intervenției lui Octavian Goga?

Sinceritatea gândului formulat. Calmitate, obiectivate, detașare.

Și aceasta, pentru a nu uita în veci de veci, că înaintea ta, cu zeci de ani, secole sau milenii, au fost minți care-au lăsat ceva de preț pe-acest pământ, pentru care se cuvine respect înmiit.

Asemenea, să nu uităm că urmele pașilor lor, ale înaintașilor, au presărat cunoaștere – pentru cei de azi, pentru cei de mâine. Mulți dintre ei

au lăsat valori materiale sau/și spirituale, iar alții propriul sânge, propria jertfă pentru Țară!

Da, în discursul său, Octavian Goga era conștient că în momentul în care vreun fiu transilvănean a decis să traverseze Munții și să poposească-n Vechiul Regat (mai precis, la București), de-acolo de unde se spera să răsară soarele Unirii, la plecare, mulți părinți să fi șoptit (precum învățătorul Vasile Rebreanu) tânărului cutezător:

„ – Să-ți ajute Dumnezeu să ajungi cât Coșbuc de mare!”

Prin ce-a fost Coșbuc atât de „mare”?

Vreți să recapitulăm?

De acord, s-o facem școlărește, punctând câteva dintre meritele sale:

În primul rând, George Coșbuc a fost un liric obiectiv și prozaic. Erotica sa rurală poetizează cotidianul. Lexicul, de preferință, arhaicizant,

dobândește sublimitate. Tonalitățile „vocii” sale poetice sunt, în general, dramatice, indiferent de tema lirică abordată (războiul, iubirea de neam și țară, țăranul român, natura etc.). George Coșbuc a introdus în literatură „sănătatea rurală a satului românesc”.

George Coșbuc a înviorat scrisul literar românesc. I-a dat o nouă dimensiune. Optimistă, în întreg vălmășagul inevitabil al realității timpului său, nu de puține ori, zbuțuit.

Mă adresez, domniilor voastre, cadre didactice, străbunici, bunici, părinți, maturi, Români creștini cu dragoste de neam și țară, nu uitați! Avem o sacră misie:

Să-i apropiem și pe cei tineri (și foarte tineri) de versul lui George Coșbuc.

Fără vorbe mari. Muzicalitatea și frumusețea frazei coșbuciene ține loc oricărui comentariu.

„Sus inima, români”!

PRIETENI DIN BASARABIA

AȘCHII DE CER (XXXII)

► Acad. Nicolae DABIJA

1. Cea mai dureroasă întrebare a istoriei e cea pusă de Iisus ostașului care l-a tras o palmă în Grădina Ghetsimani: „De ce mă bați?”.

E o întrebare de copil inocent care nici nu așteaptă vreun răspuns.

E începutul calvarului.

Celelalte lovituri vor veni ulterior de la alții sau – de la ceilalți.

Întrebarea evidențiază candoarea, nevino-văția, nedumerirea, dar și bunătatea Mântuitorului, care nu condamnă, ci atenționează.

Iisus s-a lăsat răstignit și pentru cel care l-a lovit, dar și pentru toți cei care l-au batjocorit și scuipat. În Evanghelia lui Ioan (19, 15) se spune: „Dar ei au strigat: „Ia-L, ia-L, răstignește-L!” „Să răstignesc pe Împăratul vostru?”, le-a zis Pilat. Preoții cei mai de seamă au răspuns: „Noi n-avem alt împărat decât pe Cezarul!”

(Cezarul era împăratul de la Roma, un fel de Putin al vremii aceleia.)

În locul unde se află de aproape două mii de ani, nu știu de ce cred că acel ostaș – unealtă a răului timpului său – mai caută și azi răspunsul la acea întrebare simplă, care a bulversat și mai bulversează întreaga omenire.

„De ce mă bați?”, ne întreabă Dumnezeu?

„Pentru că...”, încercăm noi să formulăm motivațiile faptelor noastre necugetate. Dar... ce argumente ar putea veni în sprijinul acestei bâlbâieli a umanității, după ce omul i-a tras o palmă lui Dumnezeu, crezând că a procedat corect?

2. La Betleem, într-o expoziție de icoane din preajma peșterii în care s-a născut Iisus, am văzut-o pe Maica Domnului în chip de africană ținând un prunc negru și cârlionțat în brațe. În alta Născătoarea de Dumnezeu avea trăsături asiatiche, iar copilul Iisus era și el de rasă galbenă.

O icoană ne vorbea că Iisus a fost eschimos. O reprezentare ni-l arată pe Mântuitor în mijlocul unui trib de peile-roșii.

Fiecare neam, fiecare rasă, fiecare seminție de pe glob și-l asumă pe Mântuitor, îl modelează după chipul și asemănarea sa, făcându-i

descrierea fizică apropiată de cea pe care o cunoaște cel mai bine.

Pe mine m-a impresionat în acea expoziție permanentă de la Betleem o icoană pictată pe sticlă din Maramureș, care ni-i înfățișează pe Maica Domnului și pruncul Iisus înveșmântați în ie de-a noastră și, respectiv, în cămășuță cu uzoare tradiționale românești.

Această imagine ca și cum ar fi dorit să-mi sugereze că Iisus a copilărit în unul dintre satele noastre și, poate, chiar s-a jucat cu noi, când fuseserăm copii, copilăria fiecăruia fiind o dovadă în plus că miracolele există și ele s-au putut întâmpla și cu noi.

3. Pentru oamenii corecți în fața Domnului, după ce se sting din viață, moartea în așteptarea Judecății de Apoi e un somn lung, bătuit de vise plăcute.

Pentru oamenii cu păcate mari somnul de veci este o prelungă, nesfârșită insomnie. Acesta e iadul.

4. O bătrânică din satul nostru, atunci când mergea la împărțășanie, în drum spre biserică se oprea în dreptul fiecărui trecător pe care-l întâlnea în cale, se întorcea cu fața spre el, își ducea mâinile la piept și spunea: „Mă rog de mă iartă!”.

Dar nu acesta era lucrul de care se mira cel mai mult satul, ci acela că, înainte de-a ieși din ogradă, ea își cerea iertare de la găini, de la porci, de la stupi, de la florile din grădină.

Ea credea că înainte de a fi iertată de oameni, urma să fie mai întâi iertată de animalele, păsările și florile ei. Când ajungea la preot, ea se așeza sub patrafir gata iertată.

5. Copiii din Hobița, atunci când se jucau pe șesurile și dealurile satului, modelau păsări din lut și le aruncau în cer.

Între acei copleși era unul care își azvârlea și el păsările în sus, numai că nu toate păsările lui cădeau pe pământ, când tovarășii de joacă le numărau, totdeauna lipseau câteva, ei bănuind că acestea, ajunse în țării, își luau zborul sau le oprea Dumnezeu pentru sine.

Numele aceluia copil era Constantin Brâncuși.

6. În copilărie, odată îl auzisem întâmplător pe tata cum îi spunea în mare secret mamei:

– Dă-le copiilor niște bănuți, ca să poată să-mi cumpere ceva, că mâine e ziua mea de naștere.

Cât de tare se bucura tata de cadourile noastre pe care le cumpăram din banii lui, prefăcându-se că i-am făcut cea mai mare surpriză.

Tata nu avea nevoie de cadourile noastre, dar el știa să ne facă și-n felul acesta o bucurie: aceea de a dăru.

7. Toate prostiile și aventurile din tinerețe devin cu timpul amintiri frumoase. De ce? Pentru că tinerețea însăși e frumoasă, iar amintirile nu sunt atât despre prostiile și aventurile ei, cât despre anii tăi tineri.

8. Puțini oameni știu să fie bătrâni, ori, cum se mai spune: să îmbătrânească frumos.

Dar și mai puțini știu să fie tineri sau să-și dea seama că tinerețea, ca și frumusețea, ca și talentul trebuie meritare.

9. Ce vârstă are Mona Lisa?

Treizeci de ani, așa cred.

De ce?

Pentru că la această vârstă femeile, odată cu primele lor decepții, uită să zâmbească și învață să surâdă.

Zâmbetul Monei Lisa e, de fapt, un surâs.

10. Dumnezeu ne pedepsește atunci când îi ajutăm pe unii indivizi să acceadă în funcții pe care nu le merită, să obțină privilegiile care nu li se cuvin, să avanseze nemeritat, și o face, de cele mai multe ori – dovadă că și Cel de Sus știe să fie ironic –, chiar cu mâinile acestora.

11. Când i s-a întâmplat o nenorocire, l-am auzit pe Tudor Tudora, un consătean care avea două nume, unul de bărbat și altul de femeie, doborât de glonțul necruțător al bătrâneții, spunând:

– Mulțumesc, Doamne, că n-ai uitat de mine!

Din vocea lui lipsea sarcasmul. El era fericit că suferea. Dacă-l pedepsise, înseamnă că Dumnezeu se gândea la el.

Mi-a explicat:

– Am dureri atât de mari, încât vreau să cred că Tatăl mi le-a trimis, pentru că intenționează să-mi ierte toate păcatele.

Era suferința menită să purifice, să curețe sufletul de „zgură”, cum se spunea la țară, unde se mai susține că nu suferă doar cei buni și cei cărora Cel de Sus nu vrea să le ierte niciun păcat,

aceștia din urmă trebuind pentru fiecare dintre ele să fie pedepsiți și să pătimească abia după ce se mută din această lume.

Dacă îndură cât sunt în viață e ca și cum ar suferi cu împrumut, și dincolo vor avea cu o strădanie mai puțin.

Asta însemna fraza consăteanului meu rostită când nu mai putea de durere:

– Îți mulțumesc, Doamne, pentru că n-ai uitat de mine!

12. În casa de cultură din Toporeni e frig, cele câteva geamuri sparte iscă un curent care face din adunarea din interior o caznă.

Din când în când cei dinăuntru ies pe rând afară să se mai încălzească.

Un omulean care stă pe prag le strigă mereu celor care ies:

– Închideți, bre, ușa, să nu iasă frigul, că înăuntru e mai frig ca afară.

Zice și chiar el împinge ușa cu supărare din urma celor care părăsesc încăperea, dacă aceia nu aud sau nu pricep prea bine ceea ce li se spune, parcă temându-se că, lăsând ușa deschisă, frigul se va strecura afară și va face ca și în sat să fie la fel de rece precum în casa lor de cultură.

13. Un cuvântător care vorbește fără noimă la adunare e întrerupt de cineva din sală:

– Hai, domnule, că vorbești de două ore și spui numai prostii.

– Stai, nu mă întrerupe! îl repede acela supărat. Că pierd firul, și am să fiu nevoit să o iau de la capăt.

14. O femeie de la țară vinde brânză, în ger, într-o stație de troleibuze.

– Cât e kilogramul? mă interesez, pregătit să execut comanda consoartei mele.

Prețul e mai mic ca la piața de alături. Și brânza e mai bună, mă asigură bătrânica.

– Dați-mi un kilogram, cer.

Ea-mi cântărește brânza, mi-o așază cu grijă într-o pungă și, după ce-i plătesc, îmi spune:

– Bogdaproste!

Ca și cum mi-am făcut o pomană, cumpărându-i produsul de care eu aveam cea mai mare nevoie.

E, de fapt, buna-cuviință a femeilor de la țară, a mamelor și surorilor noastre, care mulțumesc pentru toate lucrurile – bune sau rele – care li se întâmplă.

15. Sărăcia umblă, de regulă, nespălată, aceste două noțiuni fiind sinonime.

Atunci când umblă spălată, ea nu mai e sărăcie.

16. Prin faptul că se reflectă într-o băltoacă, soarele nu devine mai murdar, nici băltoaca mai curată.

17. Când Alexandru Macedon a cucerit India, marele conducător de oști a plâns: pentru că nu mai era lume de cucerit.

Regele macedonean cucerise toate țările despre care se știa că există în vremea sa.

Înainte de a închide ochii, viteazul comandant spusese: „Am fost totul și totul era nimic”, spre deosebire de nimicul care azi se crede totul.

18. Cineva mă ispitește, referindu-se la zodia în care m-am născut:

– Ce e racul? Crustaceu sau moluscă?

Îi răspund, convins:

– E pasăre, doar că nu are aripi.

19. Același ziarist curios mă întrebă cum și unde îmi găsesc subiectele – pentru articolele de publicistică, pentru filele de proze sau pentru poezii.

Răspunsul meu ar fi: nu eu îmi găsesc subiectele, ci – ele mă găsesc, nu eu le caut, ele mă caută, nu eu sunt cel care le tratez (acesta e termenul folosit de critică), ele mă tratează (și-n sensul cunoscut: ca pe-un bolnav), ultima afirmație făcându-mă să susțin că scrisul este întâi și întâi terapie, atât pentru cel care scrie, cât și, vreau să cred, pentru cel care citește.

Afirm acest lucru după ce mi s-a întâmplat de mai multe ori să intru într-un subiect bolnav și să ies de partea cealaltă a lui aproape vindecat.

Sănătate!

NASC ȘI LA CERNĂUȚI POEȚI MARI

Acad. VASILE TĂRĂȚEANU

RECVIEM ÎN TREI ACTE INTERPRETAT LA PATRU MĂINI

I.

La funeraliile acestui poem
născut prea devreme
pe care ar fi trebuit să-l port
în inimă și-n minte nouă luni
zi de zi
și noapte de noapte
ca o mamă ce-și crește fătul
în globul burții,
La funeraliile acestui poem, zic,
n-am participat decât eu,
criminalul
și gândul meu
care l-a murit
înainte de a-l naște

II.

Din criza de bocitoare
n-am angajat nici una
să-l bocească pe ultimul drum,
n-am făcut nici un prohod
din cele 12 cuvenite
și n-am dat colaci de pomană
întru iertarea păcatului
de a nu se fi născut
de la care poemul meu
n-a putut să se sustragă
nicidecum

III.

În clipa aceasta aștept să vină îngerul
să-mi aducă pe aripile sale de barză ratată
Vestea cea mare
cuvântul întrupat în poemul aerian
al ființei mele trupești
din pământ însuflețit grăitor
și săltător ca o melodie
pe care încerc s-o interpretez la patru mâini
concomitent,
împreună cu îngerul meu păzitor.

SISTEM DE APĂRARE

Moto:

*Ei săpau și nu mai auzeau:
Nu se făceau înțelepți, nu născocseau nici un cântec,
Nu-și închipuiau nici un fel de limbă, ei săpau.*

Paul Celan, Din volumul „Roza nimănu”, 1963

Eu sap,
tu sapi,
noi săpăm
Sapă și ei – prietenii noștri.
Astfel pământul dintre noi
se transformă într-o plasă de paiangen,
Pentru că eu sap,
tu sapi,
noi săpăm.
Pentru că sapă și ei, potrivnicii noștri.
Oriunde te îndrepti:
la stânga,
la dreapta,
înainte,
înapoi
dai de trașee
între ei și între noi.
Pentru că eu sap,
tu sapi,
noi săpăm,
Pentru că sapă și ei – neprietenii noștri.

Și cum ne apărăm unii de alții –
scunzii de înalții,
cei flămânzi de cei ghiftuiți,
înlăcrimații de cei împietriți,
cei iubiți de cei neiușiți,

urâții de frumoși,
 frumoșii de urâți,
 nu se știe câte,
 nu se știe câți...
 Eu sap,
 tu sapi,
 noi săpăm
 sapă și ei – concurenții noștri,
 Astfel încât,
 îngropați pân-la glezne,
 până la brâu,
 până la gât
 circulăm pe drum deschis, sau interzis,
 prin galerii subterane,
 antirusești sau antiamericane.
 Nu ne oprește
 nici vântul,
 nici ploaia,
 nici neaua,
 Dăm îndârjiți mai departe
 cu sapa
 cu târnăcopul,
 cu cazmaua.
 Și tot așa prinși în hora morții
 de al vremii șuvoi
 nici nu auzim,
 nici nu simțim
 cum sapă viermii tranșee în noi.

DREPTUL LA TĂCERE

Aș vorbi ne-nterupt, palavragiu incurabil
 cai verzi pe pereți ce devin vârcolaci
 dar o voce aleasă din adânc mă îndeamnă
 Vasile, bătrâne, mult mai bine-i să taci.

Să nu scoți o vorbă în tot vacarmul acesta
 Martori de-ai ai cât de buni și de mulți
 N-o să te poată ajuta să învingi ignoranța,
 Cel mai bine-i acum: să taci și să-ascuți.

De nu poți să fii precum o stană de piatră
 Un fulger din ceruri tu atunci să te faci?
 Și de-acolo trăsând cu toate dovezile tale
 probele lor tu în praf să le prefaci.

Dar fals să nu fii, nici cameleon de ocazie
 răbdător să te urci, ca fasola pe-araci
 Căci numai astfel tot urcând spre lumină
 Tu lumea întreagă ai putea s-o împaci.

De aceea ascultă ce-ți spun eu de o vorbă
 Îmi zice din nalturi dintre lanuri de maci
 Și-n locul nostru să vorbești tu, Vasile
 Că-n numele nostru nu ai dreptul să taci.

SUNT OMUL

Dincolo de mine,
 nimeni.

Un gol imens guvernează infinitul zării.

Lumea începe cu mine și sfârșește cu mine,
 ființă supremă a lumii acestea
 cu-n nume simplu de om.

Sunt O-m-u-!

Ave!

Cu mine începe omenirea. Cu mine începe
 Omenia.
 Omniprezent sunt și voi fi în toate
 prin atoatefăcătorul Tată –
 fire a ființei fiind.

ÎNĂLȚAREA ȘI CĂDEREA DE FIECARE ZI A SUFLETULUI ÎN IUBIRE ȘI URĂ

Roase de patimi –
 Iubirea și Ura convin uneori
 să încheie
 tratate de conviețuire pașnică,
 să împartă sfera de influență
 și să tragă linii de demarcație
 între teritoriile periferice
 care se pipăie ca niște tentacole
 una pe alta în dorința
 de a-și descoperi
 cele mai vulnerabile locuri
 pe care în caz de război total,
 să le folosească
 la modul cel mai eficient cu putință
 lucru care, de fapt, nu se va întâmpla
 niciodată

Or, iubirea va găsi în ea întotdeauna,
 destulă răbdare ca să poată să ierte
 pășind înainte pe calea mântuirii
 presărate cu spinii suferinței
 purificatoare Golgote
 ca niște pachete de prim ajutor,
 în caz de stare de urgență,

Ura însă ca întotdeauna
 se va măcina cu de la sine putere
 sau se va înneca în propriul venin

ÎNCĂ MAI TRĂIESC

De bună voie
 și nesilit de nimeni
 risc să intru în gura lumii
 gata oricând să muște
 pe săturate
 și din față
 și din spate
 dar mai ales să bârfească
 la colț de stradă
 în fumul cârciumelor de ultimă speță
 unde pisma și gustul prost
 se întâlnesc și fac ravagii
 dând ghionturi aspiranților
 la glorie literară –
 oricât de efemeră,
 poate chiar postumă
 câtă vreme bucuria gloriei
 îi interesează mai vârtos
 decât harul clipei
 dată spre trăire.

Astfel,
 fără să vreau
 viața mea personală
 devine publică
 fiind unul din subiectele incitante
 de pe ordinea de zi a orașelor
 cu cetățeni care nu doresc altceva
 decât pâine și spectacole

Actori diletanți
 Și regizori flușturatici
 Împletesc plase
 din dogme și concepte răsuflete
 îmi purechează hainele,
 îmi spionează gândurile,
 îmi probează simțurile

Ce bine-mi este, Doamne!

Dacă nu-s dat uitării
 încă din timpul vieții
 înseamna că mai traiesc
 că viața mă mă are
 în proprietatea sa personală

RUSTICĂ

Din departe se-aude
 clar acum răsună
 De asupra apelor
 cornul de lună

Din nalturi coboară
 ecouri curate
 În ape răsfrânte
 lumini desțărare

O veșnică stare
 de calm se încheagă
 Nici lumea perfectă
 nici țara întregă

Și-n cazul acesta
 sugrumat de hotare
 Ajută-mă, Doamne,
 să pot fi în stare

Să schimb cât de cât
 soarta-mi amară
 A omului căruia
 i s-a furat o țară

CRIZĂ DE INSPIRAȚIE

Prietenul meu
 poate chiar eu
 sau amândoi în parte
 trecem printr-o stare de criză
 de parcă am trece printr-o
 boală de moarte.

Sau poate
 criza de identitate.

Fiecare-n felul său
 își ascunde cum poate
 lipsa de inspirație
 sau datul din coate.

Se pare că însuși Dumnezeu
 a uitat de noi
 cum ai uita
 de niște lucruri vechi
 pe care le-ai aruncat la gunoi

Mâna grației
 sau poate a mea
 nu mai desfundă în mълul nopții
 izvoarele secate ale inspirației.

POESIS

Șapte poeme de DANIEL CORBU

Lectura operei lui Daniel Corbu dă sentimentul tulburător al întâlnirii cu un mare Poet.

Teodor PARAPIRU

Daniel Corbu se mai distinge însă prin ceva de mulți dintre congenerii lui, și anume prin umor. Un umor de înaltă calitate, care nu poate fi transmis prin procură, unul imanent propriei scriituri și imposibil de separat de marca ei stilistică. Magistrul Ursachi, într-un comentariu la jurnalul lui De Chirico, includea umorul de acest tip în categoria „umorului absolut”.

Sigur, nu ne putem lăsa atât de ușor înșelați; umorul de-a dreptul majestuos și feeric al acestui moldovean autentic e consubstanțial cu tragismul veritabil și abia reprimat pe care creația lui îl expiră parcă prin toți porii. Pentru că Daniel Corbu este înainte de orice un inițiat și nu se sfiește să o recunoască public. Dar felul cum o recunoaște acreditează instantaneu în cititor certitudinea că se află în fața unui mare poet.

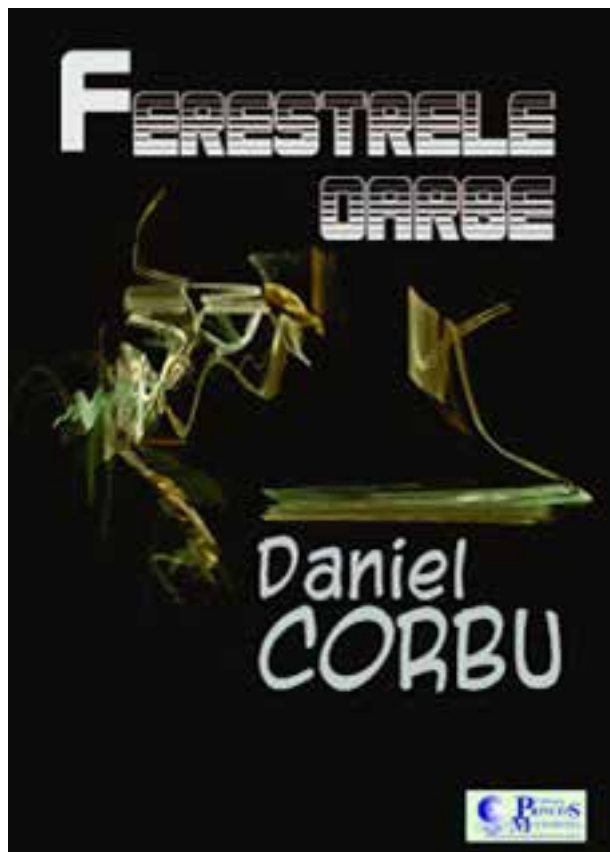
Ion MIRCEA

Dincolo de limbaje și metalimbaje, de experiențe și tehnici simandicoase ale avangardei postmoderniste, Daniel Corbu reînnoadă calm, olimpic, firul ales al Poeziei Adevărate... Născut iar nu făcut, în destinul tragic al ființei, poetul abordează marile teme existențiale cu originalitate și cu un profund, asumat, echilibru fecund între etic și estetic.

Unul dintre marii noștri poeți de astăzi este, fără nicio îndoială, Daniel Corbu.

Petruț PÂRVESCU

ÎNTR-O EUROPĂ BĂTRÎNĂ ȘI TRISTĂ

Prin urmare
știam că nu sunt decît o mică înflorire a
Nimicului o efemeră protuberanță

a golului

un fel de zi mai lungă decît veacul
dintr-un eon agitat ca o încălecare
de timp.

M-am născut tîrziu într-o Europă bătrînă și tristă
fardată ca o actriță la ultimul ei bal.

M-am născut tîrziu
hărăzit a citi cuvînt cu cuvînt cartea întîmplărilor
în aerul sacerdotal al dimineților mele.

Era tîrziu.

ca o pecingine mută
de-aici pînă-n țara de nimeni
știută.
E îngerul oboselii sau poate
plictisul depus ca rugina pe scuturi
ca uitarea pe margini de gînd.

E cenușiul existenței, Max!
În cele din urmă n-ai încotro:
Cobori. Urci. Iar cobori. Lași în urmă
o mare de zgură.

E cenușiul existenței, Max!
Șoarecii timpului rod fără-ncetare.
Libertatea de-afară e plină de ziduri.
Spre seară
prin sufletul măreț
auzi cum șuieră a pagubă pustiul.

PENTRU ULTIMA OARĂ

Pictorului Dorin Baba

Doar ceea ce-ai iubit trăiește cu-adevărat.
Cui îi pasă că pașii-mi vor rătăci
poate pentru ultima oară pe strada Lăpușneanu
a unui mare oraș din Europa de est
că voi privi Biserica Trei Ierarhi pentru ultima oară
că poate după amiază voi asculta pentru ultima oară
cîntecul condorului din poemele
lui Walt Whitman
că voi citi pentru ultima oară
sceptica *Glossă eminesciană*
sau versetele din *Biblia pre versuri tocmită*
de Dosoștei.
Cui îi pasă că am probat paradoxul
ca probă a creierului viril
că am scris cîntece de amînat trufia
că voi număra pentru ultima oară plopii
și pentru ultima oară îmi vor ieși fără de soț
că teama de moarte se destramă încet
ca broderiile atacate de molii.

.....
Nu vreau să-mi închipui
cum va arăta peste o sută de ani
mîna care-a scris acest poem.

MUZEUL LITERATURII

Dar de cîte ori n-am salutat
oameni îmbrăcați în hainele morților

și cîți n-au trăit pe spinarea morților
ca algele pe cochilia melcului Adeodatus!
Astfel gîndeam bucurîndu-mă de gura
de mîinile mele ca de-o primăvară
bună de spînzurat neliniști în dimineața
care-ncepea ca de fiecare dată cu mine.

Cu palmele-nroșite
îngerul ține în mîini biblia de pîne
a unei alese seminții
cineva flutură steagul
altcineva cîntă: *Sculați, voi, norocoși ai vieții!*
Tot ce-am avut de învins și-am învins
se îndepărtează topindu-se în linia
orizontului
TOT CE-AM AVUT DE ÎNVINS ȘI N-AM ÎNVINS
FĂRĂ MILĂ MĂ URMĂREȘTE DIN UMBRĂ.
Degeaba încrustări pe zidul înaltal nesupunerii
degeaba rugi sacrosante pentru cei plecați
în satele văzduhului!
Cînd Wittgenstein a spus că moartea
n-a fost încă trăită
se gîndea la ea ca la o binefăcătoare stipendie.

PRIN URECHILE ACULUI DUIOS CĂMILA TRECEA

Doamne, nu tulbura apa fîntîinii
în care m-am oglindit ani la rînd !
Pentru că nici acoladele nici stressul nimicului
din tirbușoanele nopții
nici luna uitată pînă tîrziu
în pahar
nici vreo gloriolă amanetînd metropolele lumii
(pe lîngă care minunea de la Cana Galileii
pare un scîncet)
n-o tulbură.

E ora astrală în care
vin semne din capitala unui blestem.
Se poate prinde-un atom dintr-o clipă
de geniu o strigare de gînd ieșit din
canonicul rînd.
Printre ne-nțelese euhraști văd îngerul
și aspectul copulativ al verbului

a fi ființă.

Cui îi pasă că zac în zădărnicii
ca o icoană uitată prin ierburi.
În fiecare noapte
visez niște caravane-n deșert.
Nu vreau să uimesc.
Acesta e chiar
SFÎRȘITUL.

POESIS

STERIAN VICOL

► Selecție de Angela Baci

STROFE LA COTNARI

O, floarea vie-i floare rară,
Cu parfumuri de fecioară
Când se leagănă-n stejari
Colo-n poartă, la Cotnari...

Văd șiruri, Doamne, de poeți
Cum țin sub braț niște peceți,
Sub care bravii uricari
Au scris poeme la Cotnari.

Pocalele de-azur răsună
Din cântecul prelins pe strună,
Și ești ca-n vis apoi apari,
Setos de-o vorbă, la Cotnari.

De nu-i soare, alt chip răsare,
Înspre crama din cărare,
Fiindcă plopii sunt pândari,
Norocul nostru e-n Cotnari...

Vinu-i ființă ce vorbește,
Pe limba sfântă, românește,
Sunete se nasc în vase mari
Că dau concerte la Cotnari!

Și-n noapte, vin, se-aud calești
Cu umbre-n sărbători regești;
Coboară taraf de lăutari
În curțile de la Cotnari...

Fără femei și cântece, și vin,
Vin norii cei negri, și vin,
Și-aruncă săgeți în hoinari
Și-n poeți ce scriu la Cotnari!...

COTNARI
STEAUA MOLDOVEI

Horă de podgorii e Moldova
Pe care cronicarul o va
Slăvi, în manuscrise
Rămase-n cetățile deschise!...

De la Cotnari până la Huși
Hora n-are alți supuși,
Doar la Ivești și Nicorești,
Cramele se-ntreabă unde ești!

Mai departe hora duce
Pe la Panciu în răscruce
Spre Cotești și Odobești,
Prin podgorii boierești -

Hora-horelor, Moldova-i
Cu duh de mănăstiri și plai,
Însuși Bachus se închină
Colindând de pe colină.

Unde-i dansul, Domnul lese-l,
Mustul sare în sus și-i vesel
Căci Moldova își desprinde
Steaua ei de/din colinde!

BALADA VINULUI DE COTNARI

Cei ce beau vinuri de Cotnari,
Și prinți și trubaduri hoinari,
Merg pe-o singură cărare
Nu la două felinare –

Vinu-n vatra cea străbună
Nu doarme, poartă cunună,
De când pe-aici, treceau haiduci
Cu lăutari și cu duduci –

Când vinul îl călătorești
Pân' la Castel, la Țigănești,
Pe unde-i umbra lui Pricop,
Să-i bei licoarea, strop cu strop.

(Lacrima Cristei, lacrima
Credinței, dar și patima
Iubirii, înflorind acolo,
Unde cântă arcul lui Apollo!)

Că-n fânul răsfoit de iele
Cu roua strălucind de stele,
Cei tineri privesc Gaura
Neagră, unde luna-i aura!

În Zodia Taurului,
În sunetul aurului,
Când, vara, mama te-a născut,
Vinu-i prunc la-nceput!

De-aceea când ciocnim o cupă,
'Nainte de-a o bea și după,
Arcul viței l-încordăm pe rând
S-auzim licorile cântând!...

Pe masa veche, dinspre cramă,
Veghează-o amforă de-aramă,
Ori poate e de lut, ori
Poate-i clopotul de sărbători -

...Între noi, la crama cu poeți,
Nici amfitrionii nu sunt beți,
Că vinu-i turnat de o amantă
A unui rege, deci nu-i vacanta.

O, COTNARI, O, MON AMOUR
(cântec șoptit)

O, Cotnari, o mon amour,
Niciodată la adio,
Mereu tânăr, mereu pur,
Cât viața vei iubi-o!

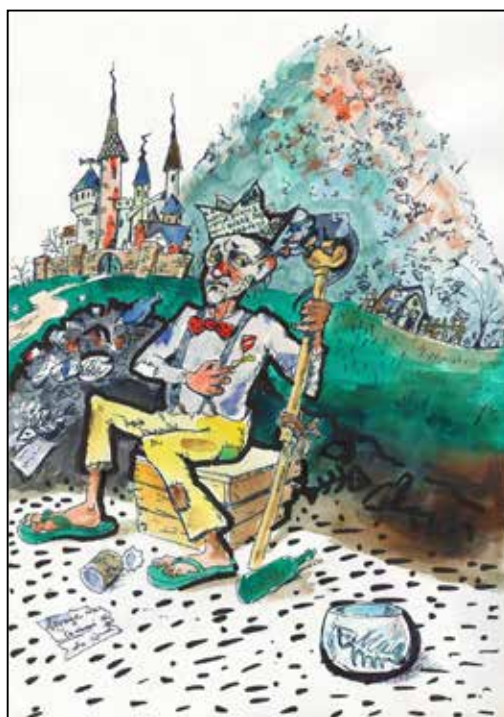
Mon amour tu ești Cotnari,
În adio, niciodată,
Căci, Poeți și iconari,
Îți iubim casa curată!

O, Cotnari, o, mon amour,
Mereu IN VINO VERITAS,
Noi toți călătorim, toujours,
Prin cântul nost', ce ne-a rămas!...

O, mon amour, o, Cotnari,
Cu medalii și nuntași,
Și la Bruxelles și la Iași,
Cu tine suntem solidari!

O, Cotnari, o, mon amour,
La adio niciodată,
Tu rămâi frumos, toujours,
Floarea cea imaculată –

Mon amour, toujours, toujours,
Pour mes amis et pour,
Pour le monde, mon amour,
Cotnari, ești vinul cel mai pur!

Aripa din zid

Cînd moș Haralambie, el era cel mai vînător
din regiunea de odinioară, a-mpuşcat un vultur
la amiază, copiii au plîns toată ziua!

Dacă într-o zi – se lăuda moşul –
vulturii vor dispăre, peste-un secol,
sătenii din ţinutul pădurilor noastre,
vor privi cu alţi ochi aripa vulturului!
Aripa vulturului prinsă-n peretele casei
se va-gropa încă o dată în lutul fierbinte,
de zbor şi nisip, cînd moş Haralambie
nu se va mai întoarce de la vînătoare
din rîpa Zbancului care-i poartă numele!

Adio

Din creerii munţilor ţipă vulturul tînăr
cu zborul în zigzag peste genuri,
el, vulturul meu pe care l-am scos
din colţii pisicii cînd era pui –

Lăsaţi mutele, ţipă vulturul meu
pe cînd vînătorul îi ţinteşte aripa,
adio, glonte scapără piatra întîi
şi ricoşează-n mîna strînsă pe lemn!

Piatra Alatyry

M-am lovit de piatra Alatyry cum
în copilărie m-am lovit de oul corbului
pe cînd Maria scutura creanga stejarului
unde cuibul păsării încet se destrăma!

Cartea cu legile – scrise de cine? –
de mama Grăpina, Olimpia, Ilinca, Penelopia
care nu ştiau alfabetul, nu ştiau decît
prispa casei, ciutura fîntîinii şi bărbatul...

M-am lovit de Piatra Alatyry, m-am legat apoi cu funii
de sînge, să nu zbor în timp ce pasărea vieţii
pasărea vieţii mele, ciocind ouăle din
din ultima scriere, îmi ciugulea cuvîntul!

POESIS

VALERIU VALEGI

UNSPREZECE POEME SEDUCĂTOARE

PARTEA NEVĂZUTĂ

În vale
o adunare de bolovani
mai la vale
un flăcău cu ispita-n brațe
dincolo hăt de vale
holograma sinelui nemișcată
cât despre partea nevăzută a văii
doar ochiul singur
nu are decât să tacă
și să asculte

FĂRĂ DE HOTARE

Că de nu s-ar afla
nu s-ar povesti
ce a fost cine să creadă
ce a urmat nu te privește
se făcea cum o apă mare
roade pe la subțiori
ăl fecior din stâncă
ce a fost cine să nu creadă
de nu s-ar mai povesti
ce a urmat doar te privește
și de nu s-ar mai afla
despre acea apă
fără de hotare

NEÎNTOARSE, REPLICILE

Neîntoarse replicile
locuitorului printre himere
vorbele din urmă
vestesc victorii oneste
și pare că o înțelegere tacită
închide gurile fierbinți
replicile
nu se dau decât adierii
dinspre moarte
dar și așa
au coacere deplină-n cadența
nucilor dominatori

ay replicile
cum prind ursita din urmă

AUD SUIND LARGI SUSPINE

Aud suind largi suspine
dinspre partea sufletului
cum păsările-n nesfârșite maratoane
mi-aduci aminte
că sunt de o seamă cu treptele de la intrare
nu mai e mult
și o nouă primăvară o să ne sărbătorească
iar o să plângi
pentru că nopțile te strâng
cum o cămașă purtată pentru prima oară
caut o pricină largilor suspine
umori regrete vise
puse într-un deșert ad-hoc
îmi spui că zilele s-au tot dus
cum o năframă-n vântul tare
și lacrimile acompaniază
pulsul ușor grăbit

PRIN DESIȘUL LIMITELOR

Pentru un virtuos
 amprenta frumuseții contează
 în spatele porților deschise
 țipă din toți rărunchii
 dar ce ordine în avalanșa detaliilor el pune
 cu câtă seninătate trăiește
 în fragedul iureș al clipelor
 virtuozii se lăfăiesc
 prin desišul limitelor
 cu o frenezie greu potolită

CÂND ALTE ÎNFLORIRI VOR FI SEDUS

Florile dăruite ție
 se scufundă-n proaspete uscăciuni
 pierd din viteză
 rămân în urmă
 cât aş vrea să prind ceva
 din avântul lor spre dimineața de mâine
 când alte înfloriri vor fi sedus deja
 firea celui născut în gerar

O TRUPEȘĂ AMINTIRE

Cum toate au să se surpe
 într-un spectru nostim
 îmi pregătesc retragerea
 fără regrete
 fără smiorcăieli
 și să vezi ce mai harababură
 printre prezicătorii de ocazie
 cum o trupeșă amintire
 despre istorii de odinioară

CU O IOTĂ-N PLUS

Cum gândești umbrei din prag
 imbold mai mult
 spre etapele devenirii
 cu nesaț să-i dai
 dacă iarăși o îndoială
 stă să-ți șubrezească chipul?
 iar dacă odată și odată
 cineva te va încerca
 cu o iotă-n plus
 (cum-necum mai păsărească
 și mai neprihănită
 pentru un nepriceput)

ce-i vei spune
 fără a mișca vreun ghimpe
 din corola locului ales
 pentru sărbătorile capricornului?

PLEDOARIE

Onorată instanță
 clientului meu i s-a adus un mare afront
 cel de nesinceritate perpetuă
 onorată instanță
 solicit o amânare
 de refacere a moralului clientului meu
 pus la zid de intențiile cele mai bune
 onorată instanță
 fac apel la înțelegerea dumneavoastră
 găsiți clientului meu vreo circumstanță ceva
 când încă nimic nu-i pierdut

MONȘTRII

Hai să mergem în poienița
 aflată la doi pași
 mai gădilăm o stafidă
 ne ascundem după dud
 aici umbrele sunt de colecție
 atenție cum pui mâna pe ursoaica
 la plimbare cu puiul favorit
 altfel în poienița
 deschisă în aburii dimineții
 o să trezim monștrii
 moșteniți de la strămoși

INTRANSIGENT

Ce poți salva
 dintr-o eroare
 de neidentificat
 chiar și din turnul
 cel mai nalt
 cu toate că
 din instinct
 ai repetat greșeala
 de a fi intransigent
 cu propria slăbiciune?

POESIS

LIUBA LIUBASTRA BOTEZATU

În spirală

nimic mai rece decât anotimpul aducerilor aminte
 și mai mort decât timpul uitării
 au fost vremi
 vor veni
 să curgem ca și cum am trăi viitorul

mi-e liniște

ceasul curge secundele într-un timp amorțit,
 tic
 tic-tic, tic-tic
 tic-tac...
 te tac.

îți zăresc zâmbetul într-un capăt de lume,
 încremenit în ochiul lui Sappho
 și încep să levitez în oglinda albastrului tău.

„push the button” îmi ticăie-n tâmple
 și fie ce-o fi!

mi-e liniște,
 mi-e moarte oricum,
 iar curajul mi-a luat-o la fugă...

de nu m-ai mai durea...

de nu m-ai mai durea atât, tu, viață,
 te-aș strânge la sânu-mi
 ca și cum n-ar fi bucurie mai mare pe lume
 decât faptul că sunt,
 decât faptul că ești...
 dar, nu,
 minuni nu se întâmplă pe morminte...
 și nu te pot iubi, și nu mă pot...
 și dori...
 de nu m-ai mai durea...

Marți, 13

Dimineața aceasta picură mărunț, trist și rece
 cum notele lui Beethoven pe cortexul meu,

învăluită de griul ceșos al umbrelor umede.
 Dimineața aceasta, ca o înserare din floarea de
 lotus,
 s-a strâns în sine cocon
 și cântă letargic despre deșertăciunile lumii.

o poveste despre miracole

cândva credeam în minuni,
 dar au venit corbii și au râs de ele.
 cândva credeam în miracole,
 dar au venit oamenii și le-au dărâmat.

apoi nu am mai crezut decât în oameni
 și în corbi,
 până când devenisem asemenea lor
 și lumea era tristă, și lumea era neagră,
 și lumea râdea de frumos, veselindu-se în răutatea
 ei,
 găsind putere în ea...

am plâns de răutatea lumii, jelind-o pe ea înainte
 de mine,
 am plâns de răutatea mea, căci nu mai semănam
 cu mine
 și îngerii mei, ah, îngerii mei
 abandonăți,
 erau singuratici și triști asemenea mie

până când s-au deschis Cerurile
 și o rază mi-a scris într-o piatră:
 „Zâmbește, viață e frumoasă!
 Să te bucuri de ea! E darul Meu pentru tine!”

și atunci mi-am deschis larg brațele
 ce-n aripi largi s-au prefăcut.

dintr-o oglindă fremăta un înger
 plângând la pieptul meu ca un copil
 abia pierdut,
 dar regăsit apoi, și fericit...

În dialog cu Nichita

- Câte glume-s pe o strună?
 Cât prăpăd într-o alună?
 - Nu știu.
 - Câte pene într-un ou?
 Cât auz într-un ecou?
 Cât zbor e-ntr-un corcoduș?
 Cât acum și cât acuș?
 Câtă noapte-n curcubeu?
 Cât amor în panaceu?
 Câte veri n-au fost cumiți?
 Și cât soare este-n dinți?
 - Nu știu, nu știu și iar nu știu!
 - Hai să ne jucăm de-a omul!
 Știi în ce-l măsoară norul?
 Știi cum fulgăiește dorul?
 Ce știi tu? Te crezi tu om?!
 Du-te de întreab-un pom,
 Să-l întrebi și de mioare
 Și cât negru este-n soare!
 Te mai doare? Nu te doare.
 Ia și-ți îngrijește-o floare
 Și să-i spui că printre nuci
 Nu mai sunt demult haiduci.
 Am rămas doar eu cu Doru,
 Nu e Doru, este dorul,
 Și ponorul, și izvorul.
 Gata, pleacă, fugi de-aici,
 Ești numai un pișpirici.
 Dormi și crești, dormi și crești
 Sus, la porțile cerești
 Să-mi ajungi la nas c-o pană,
 Nu mai căuta pomană,
 Nu mai crede în povești!

Ce este un Pohem?

Ce este un Pohem
 decât elogiul adus vieții,
 un cânt de dragoste tristeții

și bucuriei, deopotrivă
 când înger și demoni,
 atomi și eoni îți dau întâlnire
 la masa de scris,
 în verb deschizând amintire și vis,
 iar tu-ți joci destinul pe-un colț de abis,
 cântându-l
 pe strune întinse de suflăt
 în ritm de bohem din arcuș de vioară,
 și-o muzică lină te înfioară,
 răsunând mai puternic decât
 goarnele toate
 din inima cerului
 ori din hăuri de iad...?

Tu, stând în fața ta cu sine,
 resimți puterile lui Dumnezeu
 cum cresc vertiginos din sânul tău
 pe un mănunchi de gând plâpând,
 cum cuibul cel de rândunică...

Și galaxii întregi în palma ta
 prind viață pe o coală de hârtie,
 iar tu dansezi printre lexeme
 și îți exclami în gând: „magie!”
 și viață, viață, viață!
 respiri, trăiești, devii!
 pe-o coamă de poem strălucitor învii
 îmblânzitor de roibi sălbatici și pustii
 cum cei din ostile tribale,
 când peste gând răsare-n lume
 cuvântul scris
 dintr-o genune,
 cuvântul cel fără de nume
 zidindu-se pohem -
 copil născut din înfrățirea unei ape
 care curge-n foc
 și-a aerului din țărână,
 din întuneric și lumină,
 să dăinuie până departe-n viitor,
 cioplit din aburul de nor
 nepieritor,
 dar numai o părere
 cum nesfârșitul vieții efemere...

Și s-a născut! Da!
 S-a născut cuvântul viu
 prin care tu te naști pe tine
 și pentru care ai murit întâi,
 și pentru care vei muri de-atâtea ori
 ca să renaști un altul pentru lume...

Ce este un Pohem decât
 un freamăt pentru veșnicie,
 un zâmbet întru nemurire
 pe aripile unui vis?

POESIS

A. G. SECARĂ

Bătăile în poartă

Cuvânt frumos, cheie din praf de stele,
te scrie pe-acest stâlp de suflet,
întoarce-te în acest ochi de lume,
te deschide, primește toată înălțarea,
toată căderea...

Toc-toc

Poarta, această poartă, din altă lume,
dar și de aici, din acest timp
cât încape într-un ceas de mână
pierdut
parcă în altă lume, în alt om:

o poartă gălățeană,
româno-turcească prin destin
de cărămizi, de stele

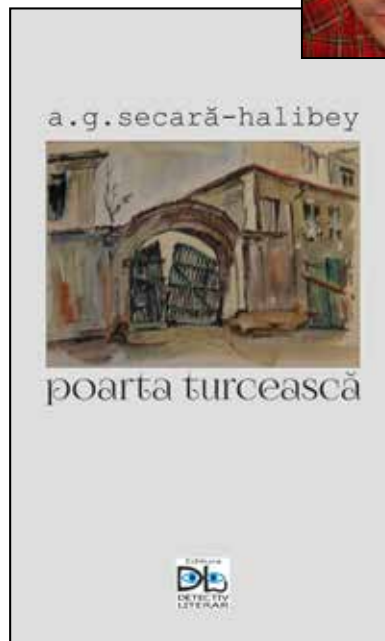
prin ea
ne putem imagina
cum vin suflete
din trecut, din viitor,
dar mai ales din prezent

o putem desena cu grafitti, putem fi una cu ea,
o putem dărâma, iubi, preschimba-n cuvinte,
ne putem aminti cum ne plimbam tinerețea pe lângă ea,
cum ne silabiseam iubirile,
cum le sacrificam pentru alte iubiri
fără milă

remember 2015:**Voi mima cel mai bine fericirea aceea**

de-a uita
cum se ating cuvintele
cu îngerul baghetă

fericirea aceea
din oglinda în care se privea
cealaltă fericire,
a legilor

înaripate

fericirea ființei trădării
mergând de-a bușilea
pe linia subțire a neatingerii
legată între două amintiri înalte

fericirea veșniciei îndrăgostiri
de saltimbanc al eternității
glumind iar și iar
fericirea ca un pumn de oxiori
aducându-ne aminte
că
totuși
cel mai bun călău al unei iubiri
este tot o iubire

Fantomele cred în existența noastră

ca și visele în care nu mai există cuvinte
despre noi
cei care ne blocăm
intrările

în vieți paralele
cu propriile trupuri

înstrăinate în imagini
(și fantezii)
cu o poartă turcească

fantomele citesc strigoii lui eminescu
și nu cred chiar în ele
și-n iubirea lor
când se-ntâlnesc
prin castele de unghii
prin capele de ceară

fantomele vor legi ale iubirii
doar pentru ele
vor tratate de război
cu ființa noastră
tratând iubiri
ca pe niște sclave
niște cerșetori
niște carne de tun
cu care tragem în îngeri
când vin să ne spună
nu

doi plop și patru pițigo

din călimara fericirii perfecte
cerneala visează
nori perfecți și luni imperfecte
tăiate de priviri furișate

camera în pantă
se joacă de-a umbra cuvintelor
imperfecte și ele

poemul se visează
un șurub în turnul eiffel
al unui paradis pe-ncercate

poemul se vrea un hamac
întins între cei doi plop
ai apartamentului de la etajul patru
în care cei patru pițigo reali
se vor înmulți cu cei patru sticleți
ai mei și numai ai mei

iar fetele vor vorbi
despre germania, canada, italia, turcia
încet
ca și cum eu
nici n-aș mai fi
decât ochii lui scarlett o'hara

auzit-ați de-un tomșă?

În memoria profesorului A.I.

un prinț oriental
a scris o istorie despre aurel iacob
despre copilăria sa
despre campaniile sale militare
despre iubirile sale
despre o fabrică de armament
în care se inventa
o armă secretă
împotriva istoriei
despre care Klio a șoptit
într-o noapte fierbinte
că este adevărata artă a uitării

Alt remember...

cea mai fericită zi din viața mea
a fost 21 septembrie 2007, când
au fost retrogradate în diviziile inferioare
zilele
primului sărut
primului amor
plimbărilor paradisiace
înotului în dunăre sau în marea neagră
clipelor îndrăgostiților

a fost ziua în care am văzut-o
timp de câteva secunde
pentru prima oară
pe sara maria clara

și cineva vine și întreabă normal
unde este poezia în această pagină
iar dumnezeul scriitorului a zâmbit
blând și a spus
unde este poezia acestei lumi
care a inventat cuvântul poezie
fără a-l întreba pe dumnezeul
tuturor oamenilor
dacă poezia merită să aibă un cuvânt
numai al ei

da, poezia nu mai este
dați pagina vă rog
nu mai căutați poezia

POESIS

ADRIAN GRAUENFELS

Soldatul evreu Leonard Cohen

Țara mea e plină de turme
peste câmpii întunecate
soldat eu sunt, dar nu las urme
în Cnaan recoltele-s bogate

Vânturi și tunuri împreună
doboară tot și lasă ziduri dărâmate
la fel și noi în suflet supărați
cotim spre somn
de toamna vieții separați

Cum de-am rămas o vreme singuri
fără speranțe, stele, lună
în Cnaan o zi fără iubire
i-o despărțire
nesfârșit de lungă...

Avertisment unei tinere doamne

Doamnă, ascultă la mine
o rochie lungă să îmbraci
peronul cailor ferate
e plin de zgură și de draci

Pitici desculți vor cerne milă
la capătul unui jgeab ciung
din care paște o cămilă
și-un nor galben
cât un vaier lung

Doamnă, revină-ți, treci prin ușa
un scâncet prin capelă trece
noi fluturi mari de porțelan
mâncăm când bate ora zece

Un felinar lumina-și scurge
pe caldarâmul prăfuit
un popă șuieră mătăanii
în visuri grele geme
batrânul diavol răgușit...

Imposibila pace

am scris o poezie
pe o foaie albă
am recitat cât de minunată e
doar s-o trimit iubitei
dar patru litere dușmănoase,
dintr-un banal cuvânt
au stricat armonia
așa că le-am șters,
am reparat ici, colo
am schimbat și dincolo
cu guma, cu dinții, cu tălpile
ziua devenise un enorm zgomot,
eram plin de cărbune
mă chemau clinchete de arme
curgea păcură din dealuri
ardeau pădurile verzi
caili galopau spre ultima parcelă albă
am distrus, am mutat văile sângerânde
până am ajuns
la impecabila
veche hârtie albă
a tuturor marilor poezii
nescrise
care ne încântă...

Hai să fumăm

hai să fumăm pipa păcii
un fum eu
un fum tu
uneori timpul e dat înapoi de vise
și de spontane năzbătii
de citirea unei cărți cu pirați din insule scufundate

drumul începe cu un chiot... AHOY
cărbuni avem în ochii care caută țărnul
toate bunătățile pe care tu le ții ascunse
strânse la piept
(ca pe o comoară fără de preț)
se pierd ...

dar se aude un bubuit de tun
deodată trezirea!
doi dușmani pe o pluta în ocean
Vasco da Gama a trecut pe aici
mr. Jones și-a declamat rolul mai încolo
mansardele trăsnesc a igrasie
porți haine de doliu și citești într-o limba moartă
El Hacedor
amândoi blestemăm cu fiecare literă posibilă
păduri de brad ard în jurul ideii de salvare
toți stau pe vine în jurul nostru
și se tăvălesc de răs...

POESIS

HAYAT MEMIS

GRĂDINA VISELOR MELE

Pentru o clipă se oprește timpul,
Nu mai adie în viața mea vântul,
Îmi tace în minte suspinul
Și se deschid porțile visării

Plutind prin veselia notelor cântării
Flori dănuiesc pe ritmuri tremrânde
Oferind un zâmbet fețelor plângânde,
Invitându- le în mirajul visării

Trimit o ploaie deșerturilor însetate,
O pată de culoare frunzelor obosite,
O fărâmă de viață florilor ofilite,
O amintire celor de mult uitate.

POVESTE CU TÂLC

Siropul dulce al uitării
A alungat din inimă norii
Și din stihuri se revarsă
O poveste lungă, stufoasă

Lacrimile, odinioară triste
Aspiră acum la fericire
Cu deșarte speranțe
Își urează reciproc condoleanțe

Ochi-mi vor a plânge-n tăcere
Privirile- mi amare vor a fi de miere
Și ma cheama în al său adânc
O poveste veche, dar cu tâlc...

URLĂ TĂCEREA

Îmi urlă tăcerea în minte
Rostind schiloade cuvinte,
Lipsite de sens și de scop
Plutesc în al neștirii sirop.

Mii de sulițe- mi strapung trupul,
Durere ce îmi chinuie chipul
Acum mai intensă și rece
Prin vine ca timpul îmi trece

Sufăr... din cauză că trăiesc,
Nu știu ce urăsc și ce iubesc...
În luea dormirii evaderez
Rugându- mă frumos să visez

Să tac și să nu mai am habar,
Curaj îmi trebuie să uit, dar
Îmi urlă tăcerea în minte
Rostind schiloade cuvinte...

DE VÂNTUL CLIPEI

Pășind timid pe cărările întortocheate
Privind ferit la zilele înnorate
Suspînând din cauza rănilor deschise
Mergem spre ale vieții porți închise

Încercăm a găsi câteva chei potrivite
Căutându- le printre bătrâne rămășițe

De fericiri și de bucurii de mult uitate
De vântul clipei de la malul cugetului luate

Sperăm măcar la o adiere din sens opus
Să aduca tot ce-am pierdut, tot ce s-a dus
Să ni se picure un strop de încredere
Să nu ne vedem propria înfrângere

PIERDUȚI ÎN TĂCEREA MOMENTULUI

Am irosit toate cuvintele ce aveau ceva de spus
Am trăit clipele ce-nsemnau ceva... s-au dus
Am pierdut toate anotimpurile sufletului ascuns
Am ucis în noi spiritul, suferinței l-am supus

Șchiopătăm prin gropile drumurilor vieții
Cădem și ne vindecăm rănilor tinereții,
Ne rugăm viitorului pentru mai bune cărări
Deși cunoaștem circuitul: cauze- urmări

Ne pescuim fragmentele din mări- depărtate
Pe care nu le știm dar, simțim că-s aproape
Plutim pe cunoscut de necunoscute valuri:
Acostăm din când în când la aceleași maluri

Știm cu toții într-o zi vom rămâne undeva:
Unde misterele poate își afla soluția,
Unde suntem egali și existăm cu adevărat,
Acolo unde-nțelegem pentru ce am îndurat...

SUFLETE PUTREDE

Ni s-a zbârcit pielea de la întunericul
Ce ne chinuie ochii, buzele, spiritul
Ne privim unghiile roase de timp
Pe ale vieții poteci rătăcind

Dinții ni s-au spart din calea cojilor
Aruncate momeala în calea ciorilor
Ne dor mințile de câte minciuni s-au spus
Și spiritul ce voit neadevărurilor s-a supus.

Rătăcim singuri pe cărările prăpăstioase
Fără oprire pentru ca nu există șanse
Este singurul drum ce trebuie urmat
Și acceptat așa cum ne-a fost dat.

Somnul aluneca spre întunericuri senine
Acolo unde este sigur că-i va fi mai bine
Ghimpii durerii ne-au sfâșiat simțirea
Și simțirea a murit o dată cu adormirea...

MOTIVUL DESPĂRȚIRII

Un creion fără vârf și o hârtie
În tăcere îmi cântă dor de veselie
Vechiul gust: din nou lipsește
Amintirea-mi în mormânt se răsuțește

În odăile inimii mele a răsărit mucegai
Memoria luată de vânt, dusă-n Rai.
O țigară se face cu răbdare scrum
Și mii de lucruri gândurile-mi spun

Dorințe și vise distruse de mult
Oamenii destinului supuși îi sunt
Caută în fotografii trecutul uitat,
Dar când a început s-a și terminat

Singurătatea-mi împart nopților întunecate
Motivul despărțirii: ascuns în strofe-ndepărtate
Chiar dacă par să se-ntindă la infinit
Timpu pune punctul când este cuvenit.

POESIS

LIVIU OFILEANU

antecamera

ne aflăm în vizită deocamdată,
despărțirea e temporară, nu-i asta ultima ușă.
faraonii își pregăteau camera vieții-de-apoi,
toate credințele lumii-s pline de stafii.

un poet român a scris „despre moarte ca revedere”,
mort înseamnă debransat dintr-o fază inferioară.
nostalgia nu e un păcat, notează,
Iisus a râs și a plâns, l-a jucat pe om până la capăt.

ecclesiastul a inventat poezia nihilistă,
spre deosebire de nietzsche a murit lucid.
gelozia divină implică și ființele care neagă,
fiii risipitori devin oștele regăsite.

să crezi pe bune te va duce departe în ceruri,
nu privi înapoi ca femeia lui Iot.
morților le vine peste mână o a doua moarte,
toți morții sunt vii, cântă și dansează.

noblețea papionului întâlnește batista cerșetorului,
marii orbi ai lumii trăiesc în ochii lui Dumnezeu.
mângâind pisica mă gândesc dacă vom fi împreună.
cât loc ar putea ocupa o pisică?

renegatul

lui Daniel Bănuțescu

până se trezește orașul beau trei cafele,
deschid-închid ochii și stelele dispar
în capsule de-ntunerice la tâmpla veiozei.
și de ce s-ar trezi înaintea mea atâta lume?

un păianjen joacă X și O într-un sevrăj tematic,
o cizmă-și plânge perechea ruptă.
și-n fond, ce-i viața? – o zamă pe inimi de găină,
plictis nupțial scindat de frumusețea altor fețe.

până se trezește orașul îmi bat cuie-n cap,
descriu sângele întins pe mâini,
închisoare roșie cu ușa trântită la înmormântare,
gol de memorie adâncind viziuni depresive.

lumina sângelui sfârâie ca un acid,
e prea multă nebunie-n adevărul ăsta crud.
măcar o sticlă spartă de-un bețiv afemeiat
îl cobora pe Iisus între gunoaie.

de mine chiar nu-și va aminti nimeni nimic,
„e doar un alt caz de automutilare”.
dar în somn Ei mă cheamă la vorbitor.
cred că-i rândul lor să se trezească singuri.

ereditate deficitară

se alintau și pe stradă cu vorbe spuse la căldură,
Ea îi zicea „ursuleț” și El „pisicuța”.
„ursulețul ar vrea să rupă pisicuța”,
„pisicuța nu are nimic împotriva”, venea replica.

e posibil ca Ei să mă fi conceput într-un voiaj,
e încă devreme pentru o concluzie definitivă.
corpul și mintea vor înțelege până la urmă
că fuziunea are loc pentru binele amândurora.

îmi place și acum trenulețul electric,
deși circuitul său închis provoacă frustrări.
îl ridic de pe șine pentru a împărți aceeași
nesiguranță,
așa sunt și Eu privit cum stau în aer fără sens.

confortul dăunează dispoziției reflexive, s-a demonstrat.
rămâne undeva în aer un schimb de senzații,
memoria scapără la amintirea unui episod erotic
în compania unei persoane cu deficiențe auditive.

„nu știu” e mai convingător decât „nu există”
sau „vom încropi ceva și o scoatem la capăt”.
chiar făcutul ăsta cu mâna la geam e un gest
lamnetabil.
nu te poți întoarce acolo unde nu ai fost niciodată.

autonomia personajului

n-am să vorbesc despre o existență falsă.
sunt ceea ce sunt fie că-mi displace sau nu.
curând o nouă implozie mă va risipi
ca pe firimiturile căzute sub masă.

„nu semăn cu nimeni”, mi-am spus și-am trăit mai
departe.
uite c-am început să nu mai fiu ca mine,
sunt sabotorul propriilor certitudini,
un continuu lătrat la marginea orașului meu.

fiecare sunte străin speciei mele comunică un sens,
e mai grav decât prevăzusem odinioară.
îmi fac un portret-robot și-l trimit la gazete,
„cam așa tre s-arate criminalu”, subliniez la telefon.

nu mai citesc, nu mai scriu, nu mai trăiesc.
atunci explică-mi de ce sufăr când nu citesc.
poate că-s prea bătrân pentru atâta tinerețe,
de multă vreme-l țin pe *nu* în brațe.

nu mai scriu, nu mai citesc, nu mai trăiesc.
atunci explică-mi de ce sufăr când nu scriu.
poate că-s prea tânăr pentru atâtea fire albe.
și mi se rupe de tristețea mea ca de o ștoarfă.

fără zahăr

când țigara de după are gust amar și ușa
ți se pare o făgăduință a libertății, ei bine,
te-ai întins lângă cine nu trebuia,
nu mai are nici un sens filosofia domestică.

și deodată apare Ea. Ea are un nume dar nu-l
pronunți,
Ea nu-i tunată în răcnetu' modei da' poartă ochelari.
ar fi un avantaj pentru tine, nu râde că nu e de răs,
inteligența nu compensează întotdeauna.

mi-e frică să nu mă îndrăgostesc de Ea.
fac tot ce-mi stă în putere ca să o evit,
îi dau întruna semne că nu văd, n-aud, nu exist,
o țin departe de mine vorbind la trecut.

Ea era nespuse de atrăgătoare, îmi luase mințile,
n-am să mai întâlnesc o femeie pe cinste,
una care își imaginase vocea mea,
una care știa ce gândesc în afară de sex.

deja-s nebun după Ea dar nu se observă cu ochiu'
liber,
voi sfârși iubind-o ca stevens din „rămășițele zilei”.
oricum am pierdut măseaua-de-minte într-un text
mai vechi.
aș fi pus-o în cutia-inimioară a verighetei.

fragment de jurnal

am terminat betonul. ajuns acasă uit să mănânc,
stau pe scăunelu' din balcon și nu-s acolo.
mă uit la nori ca la niște coapse-n rochie de mireasă.
mă opresc aici, zic, *stop*. și Ea continuă să tacă,

își adună hainele, *of, atât de împrăștiate*,
și mă privește cu un fel de reproș
al cărui motiv sunt gata a nu-l pricepe.
prima dată rupem patul în cap, restul sunt

banale repetiții care se soldează cu vizite
la medic pentru verificarea integrității
sarcinilor și chiar consultarea obsesivă
a dicționarului de prenume.

a doua oară e un fel de prima oară cu
îmbunătățiri tardive în raportul cauză-efect.
adică trăirea pe viu nu concordă cu aceea din minte
și viceversa. dar verigheta e deja pe deget.

și cu vârsta obișnuința e înlocuită de o iubire
fără seamă, dacă nu intervine subit o listă
de cumpărături specifice unei ocazii rare precum
vântul îndrăgostit dubios de o moviliță.

POESIS

OLINA PETROV

Anii mei

Azi, vreau să-mi număr anii
Dar timpul, fuge, fuge,
Doar clipele frumoase mi se-arată,
Și nu stau mult, dispar de-ndată.

În graba mare, îmi amintesc de tine.
De clipele când ne-a fost bine.
Așa de repede am uitat tot
Că anii, să-i mai număr, nu mai pot.

Petale colorate, îmi sunt anii...
Culese, din copacul vieții.
Multe, s-au scuturat și n-am putut,
Să număr anii de-nceput.

Anii mei, dragii mei, aș opri timpul în loc.
Dar hai, să facem amândoi un troc.
Dă-mi anii tinereții cu lumină și parfum,
Eu, voi presăra mărgăritare, pe- al tău drum.

Balada iubirii

Îmi amintesc, cum stăteai lângă mine,
Construind din nisip statui, transformate-n ruine.
Era, iubirea noastră și era, vie...
Născută din valuri, și fluturi, ce-au adus nostalgie.

M-ai trezit, din meditație și visare,
Mângâind, statuile, fără suflare.
Mi-ai ridicat, corpul, cu gingășie...
Sărutându-mi pleoapele și mâna care scrie.

Ne-au îmbătat, licorile, din vase de cristal,
Aduse de pe mare, de-o Sirenă și un val.
Din șoapte parfumate, noi facem promenadă...
Cu îmbrățișări și rime, se naște o baladă.

Bună dimineața

O Doamne... și astăzi mă închin la tine,
Și ca de fiecare dată, tot în gând.
Luna apune, ascultă ruga de la mine,
Fă din această zi, minune, să nu mai plâng.

Eu te iubesc și strig în gura mare,
Și te ador ca apa curgătoare.
Ca muntii, și câmpiile din vale,
Primește-mă te rog în umbra, măriei Tale.

Căci umbra ta-n tăcere, ascultă ruga mea,
Și o primește-n grabă și lacrima mi-ascunde.
Aș vrea să mă purific să-mi înțeleg menirea,
Cum și zăpada-n grabă pe câmpii se-ntinde.

Bună dimineata! Eu caut cu privirea un soare diafan,
Mă-nchin la'naltul tron, sunt slujitor sărman.
Pe undeva veghează lumina legendară, vie,
În mănăstirea timpului e mare bucurie.

Sunt muritor, și astăzi la tine mă închin,
Îți cer să-mi dăruiești putere și iubirea.
Ascultă-mi ruga, împărtășește-mă cu vin,
Un răsărit de soare să-mi dea îndumnezeirea.

Chemarea iubirii

Te chem din iubire
Să bem din potire.
Te chem din noroc
Cu tine să joc.

Te chem din dragoste
Să nu-mi fii pacoste.
Te chem de dimineață,
Să-mi fii iubit pe viață.

Te chem cu dor
Să nu mă lași să mor.
Te chem în concert divin
Visând la cerul senin.

Te chem cu ardoare
Să-mi fii alinare.
Te chem cu folos
Să te iubesc fabulos.

Te chem la soare apune
Să mă iubești ca un june.
Te chem la amiază
Când cerul se botează.

Te chem mereu în gând
Să mă săruți când plâng.
Te chem cu plăcere
Pe drum de giuvaere.

Te chem cu parfum de crin
Și crenguțe de arin!

Cip Cirip

Cip Cirip prin iarba deasă
Merge repede la masă,
Insa mama stă ranită
Mișcând slab dintr-o aripă.

Cip cirip, mămica mea,
Cine te-a rănit așa?
O fi cel cu coasa lui
Ce stă-n umbra dealului?

El e! din acea ogradă
Tocmai eu scurmam în grabă
Pentru tine, puiul meu;
Să crești mare cât un zmeu.

Uite, colo gândăcei
Grași ca niște purcei.
Dacă mor, tu să crești mare
Să-mi strigi numele-n cântare.

Sleită de puteri, cu fața udă
Isi ridică capul să ma-audă.
Privește cerul în neștire,
Printre lacrimi de iubire.

Umbra unui nor apare
Stropi de roua cu răcoare
Mama lui Cirip se zbate
Să vorbească nu mai poate.

Fum de smirnă-n iarba deasă
De la Dumnezeu din casă
Sufletul încet se lasă
Dus prin zborul de mătasă!

Dă-mi mana iubite

Dă-mi mâna ta, iubite
Și mângâie fulgi de zăpadă,
În jur plutesc deja ispite,
Albul se-așterne pe stradă.

Dă-mi mâna ta, iubite
Să ne pierdem în cuvinte,
Mărturisește-mi iubirea și dorul,
Alungă-mi din suflet viforul.

Dă-mi mâna ta, iubite
Topește-mi zăpada din pumn,
Sărută-mi lumina din orbite,
Să trăim frumosul acum.

Dă-mi mâna ta, iubite
Recita-mi ceva să tresar,
Să-ți simt sărutarea fierbinte,
În adierea vântului hoinar.

Dă-mi mâna ta, iubite
Să ne iubim sub aripi de cer,
Din sfinte ninsori cernite,
S'așternem covoare, că-i ger.

Din amintiri

Soarele din nou răsare
În orașul dintre vii,
E schimbat și totul pare
Că suntem din nou copii.

În cetatea cu podgorii
Și cu oameni minunați,
Vine clipa amintirii
De prieteni și de frați.

Anii tinereții, inima nebună
Toate mi-au zburat hai-hui,

Așteptând sub clar de lună
Ard în focul visului.

Azi sub boarea dimineții
Vântul suflă prin grădini,
Privesc cerul plimbăreții
Versuri toamnei, scriu poezii.

La cimitir de ziua morților

E astăzi zi de înviere
Și-un loc de jale și suspin.
Pe poartă intră în tăcere,
Toți cei cu morți în cimitir.

Sacoșe pline cu de toate,
Tot ce-i mai bun și cu lumină.
Ne îndreptăm spre cruci pictate,
Capul plecat la ei se-nchină.

Cu milă netezim țărâna,
Iar lacrimile udă iarba.
Ceva călduț îmi prinde mâna,
Simt ochi privind, nasul și barba.

E tata! Zic cu voce tare,
Sa-prindem câte-o lumânare,
Să-i dăm și vin să-i dăm
mâncare,
Doar ne-a iubit pe fiecare.

Alătura e mama noastră,
Cu liliacul înflorit.
Prin el ar vrea să ne vorbească
Să spună ce mult ne-a iubit.

Bunica și ea ne-a iubit,
Iar crucile s-au alipit.
Stau lumânările aprinse,
De dor și jale sunt cuprinse.

Sărut sfioasă creanga care,
Stă aplecată cu tristețe.
Simt un parfum... și o-ntrebare,
Ce-a fost... și ce-i acuma oare?

POESIS

MIHAELA GUDANĂ

De-atunci

Dac-am să las în urmă ceva...
 va fi clinchetul zilelor sfinte
 în care noi am domnit cândva,
 închinând o idee.
 Am avut la îndemână calea albă,
 făcută de săniile vorbelor ce-au cuprins
 miezul noianului fierbinte dintre noi.
 Dar drumurile deschise de tălpi
 n-au dăruit neantului,
 s-au deșirat încet
 genele nebuloaselor tale,
 și ai amestecat
 iarna bucuriei cu amăgirea.
 Când n-am să mai fiu pagină scrisă
 tu ai să-mi spui
 că zăpada ne-a strigat la ferestre.

Aflare

Pe vena stângă
 inima ta bătea despre mine.
 Pe genele stângi
 atârnam atât de albastru
 încât m-am crezut
 cerul zborului tău.
 Uneori cad spre
 a mă ridica în ultima literă
 a unui cuvânt,
 uneori merg
 și piatra drumului tău
 îmi lovește pasul
 cu care am învățat mersul.
 Unde e linia începutului ?

Maci de iarnă

Macii albi, pe-obrajii iernii,
 Se vor așeza curând,
 Fulgii mici, ca flori din denii,
 Ne vor ninge pe un gând.

Pe-o petală bate cordul
 Gerului trimis de-afară,
 Macul roșu vrea acordul
 Dragostei de astă vară.

S-a albit de așteptare,
 Toamna a trecut prin el
 Și acum, de însingurare
 Se va pierde încetinel.

Dar din palma depărtării,
 Iarna noastră, în tăcere,
 Ninge-n semnul întrebării
 Macul alb plin de plăcere.

Starea Lunii

În amurg de toamnă udă
 Se agață-n noapte iar
 Luna galbenă și nudă
 Dezbrăcată... în zadar.

De o rază curajoasă
 Își agață goliciunea,
 Scârțâind din umbra joasă
 Împlinește iar minunea.

Că-n tăcere, privitorul
 Cu timide albăstri
 Tace, mistuind iar dorul
 Ultimelor răvășiri.
 Și din noapte, luna goală
 Va rămâne-ntre idei
 Când în ochi de zori, o boală,
 O trimite unor zei.

Frumoasă țară!

Pentru țara mea frumoasă,
pe culori de steag măreț
bate inima acasă
în culori de dor citeț.

Pentru sângele din lupte
pe pământul sfânt lăsat
generații să se-nfrupte
din curaj cu-n vis înalt.

Galbenul din grâul pâinii
lanuri frământate-n veac
stau legate-n palma mâinii
într-o muncă fără leac.

Apele albastre-n maluri
trec și munții și câmpia
frumusețea dusă-n valuri
spală de necazuri glia.

Adunați azi pentru tine
dragă noastră țărișoară
gândul bun spre tine vine
dintr-un ieri, ca prima oară.

Sfârșit de toamnă

Am spus că plec și m-am întors,
să-ți ud fereastra tristă
ți-s anotimp întors pe dos,
dar... cine mai insistă?

Simțim pe sticlă timpul lung
de întomnare oarbă
la streșină cu ploaia curg,
dar... cine să o soarbă?

Am spus că vin... și am venit
cu ploaia... strop din mine
ne-ngheață inima-n zenit
dar... oare cine vine?

Și am să ning... cum am mai nins
în ierni năucitoare,
la o fereastră de m-ai stins
eu... știu c-am fost ninsoare.

Țara ta

Să-i spui pământului străin
că tu ai vatră bună,
că tu ai rădăcini aici,
în glia ta străbună.

Pe oasele de luptători
stau suferințe multe
și în străfunduri de cuvânt
trecutul stă s-asculte.

Să-i spui și cerului străin
c-aici ai cerul tău
și stelele au răsărit
pentru români mereu,
că el a pus pe gura ta
sărutul cel dintâi
că-aici e dragostea de tot,
c-aici în dor rămâi.

Pe apele cu val străin,
nici vântul nu te știe
aici ai râu și marea ta,
mai mărginește-o glie.
Și-n muntele de neclintit
stă marele amin,
pământul țării ți-e stăpân,
odihnă-n ochi și chin.

Noaptea liniștirii

Există-o noapte-a liniștirii
În care ne gândim la toate:
Dac-am avut semnul iubirii,
De-l mai avem... de se mai poate...

Dacă în miez de lună plină
Ninsorile se cern cu noi:
Eu pentru tine, stea senină...
Tu... visu-n care vin apoi.

S-aveți iertare aruncată
Peste-un sfârșit de an duios,
Într-o clepsidră răsturnată
Stă timpul încurcat frumos.

Și Anul Nou să ne aducă
Aproape de lumină iar.
Iubire-n toate, gând de ducă
Prin noi să colindăm cu har.

Iar fericirea să ne-nfrupte
În orice anotimp din an
Din cele mai alese lupte

Se se-plinească orice plan.
Există noaptea liniștirii
În care ne-adunăm în noi,
Lăsăm trecutul dăinuirii,
Să împlinim dorințe noi.

POESIS

ADRIAN RACARU

Adevărul sutașului

Cu fărădelege arhieriei L-au răstignit
pentru a se sfârși între făcătorii de rele
Dismas și Gestas

„Ostașii au venit, deci, și au zdrobit
fluierile picioarelor celui dintâi, apoi pe ale celui-
lalt, care
fusesse răstignit împreună cu El. ...”
și ca profeția Scripturii să se împlinescă:
„Niciunul din oasele lui nu va fi sfărâmat”
Cornelius Longinus (sfântul Longhin decapitatul)
a înfipt Lancia Destinului de treizeci de talanți
lancea orbului din Damasc
din fier ceresc și din cuțitul Sfântului Ilie
provocând a cincea rană
**„Cu adevărat acesta a fost Fiul lui
Dumnezeu”**
avea să spună sutașul
după ce suferința îl des săvârșise
pe Cel venit pentru iertare

Chemările vin din preajma stelei polare

Chemările vin la Ipotești
din preajma stelei polare
acolo pe colină
prezența Unicului
se presimte în culorile desfrunzite
și în stupul genezei în care adunată este
mierea limbii române

Acolo la oaza cerurilor
unde poetul odrăslea cuvintele
drumeagul se înfășoară într-un arcan
în jurul lacului cosmic
și ziua este sugrumată pentru a se ilumina
oglundiri și minuni dispărute

Acolo din preaplinul îndrăgostirii
unduire de uimire luminează
țeseau povești împătimate de dragoste
și taină dulce

ploua mărgăritare
îngerii plâneau

sau numai El

Tăcerea își ascuțea din papură
învinețite săbii
așteptările înecau
cântece
în păsări
trecea eternitatea peste ape
când nufărul singurătății
pronunță definitiv verdictul:
- Fără iubire nu este **adevărat nimic:**
Vero-nica !

Sunt dezrobit

Și dezrobit de primăvară
Eu ies din Vechiul Testament
C-am pribegit din gară-n gară
M-am bălbăit cu Moise evident

Acum îmi cântă graurii sub streșini
Aștept privighetoarea ca să vină
Am împăcat cu mierla megieșii
Chiar rândunica are-un cuib în tindă

Da dragostea mă prinde-a unelti
Cu îngerii inocenți trăsniți de dor
Chiar muntele iubirii cât o fi
Să urce el la mine că-i dator

Sunt slobozit de primăvară
Că vin din Vechiul Testament
Și cât mă ști mă ști pe dinafară
Ț-ași spune tot da nu-i decent

Înălțare de clopot

Vine la cuptoare Rubliov Andrei
Tâlhărit de culorile care îl zvârcolesc
Din Deisis îmi arată un crâmpei
Și zice cu smerenie să nu mă grăbesc

Am hărățit jăratecul cumplit îi zic
Și lutul îl țin cu meșteșug să nu se surpe
În iureșul topirii zvâcnește sunetul apocaliptic
De care clopotul răcindu-se se umple

L -am hrănit cu o pădure și șipotul
Nu s-a clintit până să vii Rubliov Andrei
Și acum în dogoare Deisis are îngerii grei
Cu aripile-n chingi se ridică din clocot clopotul
Limba de zgură o prinde s-o bată Esenin Serghei

Poetul

Cum să plec că nu am fost venit
Doamne te-întreb a câta oară
N-am început și n-am sfârșit
Doar trupul îmi este țarm și gară

Cum de iubire Tu ne-înveți
Să ținem la lumină seama
Din câte știi poți să ne îmbeți
Să dăm și noi prin ceruri iama

În mine Tu nu m-ai închis
Că universul L-ai lăsat afară
Sunt un cuprins de necuprins
Și îngerii prin mine zboară

Așa cum obișnuia să ne cânte ...

Mama nu este și nu poate fi amintire
ea este în ființa mea
unicitatea tămăduitoare

Nu pot povesti despre mama
e ca și cum ași povesti despre lumină

nu pot s-o aduc în cuvinte
n-ar fi creștinește să cred
că-o pot înfățișa pustului
nostru lumesc

Când mă gândesc la ea
parcă aud
cu privirea
și pentru veșnicie văd
cu auzul plâns
cum ne cântă
Îngerul a strigat

Carpete-n patru ițe

*

Pe țevi de soc se-înfășurau culori
Și pânza se zbătea în spata deasă
Când alerga suveica după flori
Războiu făptuia minuni în casă

**

Prima iubire rupe câte-o strună
Sălbătăcind ecouri în vioară
Și cornul vânătorii dacă sună
Îmi atingește inima o căprioară

***

După noți ziua cea sfântă
Spre iertare de păcate
Clopotele toate cântă
Numai singurelul bate

****

Se tot întunecă mereu
Vin amintirile tăcute
Și țolul nopții vechi și greu
Îi spart de stele prefăcute

*****

Visele mele sunt plecate să vadă ...
N-am uitat cine sunt și ce pierd,
Dumnezeu e la noi în ogradă
Mama Îl întreabă de mine... cred

*****

S-au gârbovit copacii roditori
Și amintiri sunt fructele culese
Suntem ca iuda ieftini profitori
Și vindem lumii câte-o iesle

*****

Sunt orologii arse
Clepsidrele sunt stoarse
Pendulele î-s oloage
Avem bucăți de doage

O lume ruptă

Fără modestie chiar mă mir
Coțcar bătrân privind în urmă
Am fost bețivul lui Shakespeare
În geniala lui Furtună

Am fost și rege fără minte
Și umblam ca regii după fluturi
Pentru minuni obișnuite
Torream din inimă săruturi

Călcam zăpada în picioare
Mă pârjoleam după apus
Rupeam de ici de colo-o floare
Și sufeream plăcut sedus

Adolescent cu vise de ștregar
Visam la fete ca boierii
Mă înroșeam și deveneam bizar
Cum se mirau prin tine merii

Eram frumoși așa nebuni
Că tinerețea-n trecere te înfruptă
Am fost soldat și împleteam colțuni
Și-aveam în piept o lume ruptă

Strigăt surzit (într-o seară)

Țărânei care m-a zvârlit într-o călătorie
Îi port smerit și aerul și apa
Că din vulcanul bulgărită-n ciocârlie
În trupul meu pulsează lava

Deși nu am râvnit semeț s-ajung departe
Mă tot îndepărtez deși nu plec
Aproape mă regăsesc străin în altă parte
Cu patima furtunii mă întrec
Iubirea mea flămândă consumă absolut
Din frumusețea de întruchipare
Că veșnicia face păgubosul împrumut
De pomenire pentru întâmplare

Sub cerul cântării „sufletul prezent”

Lui Federico Garcea Lorca

Am trecut Federico podul la Cordoba
Și-am întrebat Guadalquivirul marele tău duhovnic
Unde ți-au ascuns ca să-ți îngroape slava
„Trupul cel absent” după sfârșitul groaznic

Crudă durerea era cu mine și februarie blând
Ai dispărut lângă Granada pe drumul închis

Stă cântecul în păsări și suspină un gând
Acolo lacrimi negre are țărâna măslinii au plâns

Ca un greier a fost să dispari în” pat de pământ”
Prin „labirintul de cruci” nimeni să nu vină la tine
Nu „între mentă și portocali” doar „într-o morișca de vânt”

Te-au îngropat „strălucit andaluz” și cerul cântării se simte până la mine

Nu credeam

Nu credeam că pot a ninge
Vai de stelele pitice
Cânt în vânt mă vântură
Vis în gând mă scutură

Nu credeam că pot a curge
Vai de râul de sub cruce
Val cu mal mă-împricină
Moara-n scoc mă zdruncină

Vai de stelele pitice
Nu credeam că pot a ninge
Vai de râul de sub cruce
Cât de multe poate duce

Apocrifa copilăriei

Depun dovezi despre antica mea
copilărie imperială

m-am născut pe olatul dacilor liberi
la răsărit de Valea Jidanului și la apus de movila Incașului
bunicele mele se numeau Profira și Casandra
un bunic era poreclit Bulgarul și celălalt Grecul
două dintre surorile tatei aveau numele de Olimpiada
și Flavia
mama era Natalia și pe mine m-au botezat Adrian
și împreună cu Romulus și cu Octavian
am format nemaipomenitul triumvirat
de mers cu oile și cu uratul
da eram să uit
în cimitirul satului
este îngropată și Cleopatra(Poiană)

M-am născut în satul Doina
dar de copilărit am copilărit
în marele imperii al lumii

POESIS

VALERIA MANTA TĂICUȚU

umbra rugăciunii

încearcă-mă, dor, încearcă-mă, lună,
 văzduhul prin care-mi plimb fantasmеle e plin
 de sunetul clopotelor:
 atâta mătase și-argint și nicio aureolă de sfânt;
 pe aici bănuie doar umbra rugăciunilor neascultate
 și a blestemelor de noapte.
 nevăstuicile încă mai împletesc cozile cailor
 înainte de zborul lor prin poeme:
 când se deschid aripile, lacătele greoaie
 tremură în belciugul de fier, ispitind întunericul.
 voi lăsa toate poveștile în urmă, toată mătasea,
 și argintul, și fierul ruginit;
 orice zbor e urmat de căderea în gol,
 în cuvinte lipsite de sens, în mituri naive;
 nici luna nu mai este ce-a fost, regatul ei
 pare acum lipsit de noblețea durerii.
 îmi plimb poemele prin noapte și
 noaptea devine reală și grea.

din prag

cât de trădătoare sunt cuvintele știe doar sângele
 subțiat în zori, după o noapte albă;
 nălucile de peste întuneric mint în poem, se
 zvârcolesc,
 șerpi sub arșiță, în pulberea unui drum anonim.
 subțiri sunt nălucile, transparente,
 trec atât de ușor pragul dintre ceea ce spui
 și ceea ce simți, chemând acolo bezna;
 și pragul crește, uriașă ghilotină pentru
 poemele mincinoase, cu arderi pictate stângaci,
 imitații ale unor arderi cândva înalte,
 izgonitoare de negru profund.
 cuvintele sunt trădătoare, își mușcă stăpânul
 pentru câțiva arginți sunători,
 îl lasă însângerat pe o cruce tot mai departe
 de adevăr, de bine și frumos;
 nici un înger nu vine să curme măcelul,
 trădarea și vina:
 pe Styx, tot mai multe corăbii, tot mai negri vâslași

penitență

în miercurea cenușii miroase a flori și a pene arse,
 lacrimile trec din ochi în ochi,
 în secunde dinaintea rugăciunii;
 aici nicio privire nu mai e limpede,
 nici gândul – izvor a toată slăbiciunea și teama -
 ardem flori, ne presărăm cenușă în păr
 pentru domolirea poftelor de primăvară.
 sus, clopotele sună a muștrare,
 umbrele lor se rostogolesc peste crucile din cimitir,
 peste cuvintele din penitența domestică a infernului;
 cenușa din păr naște vrăbii și porumbei
 de îmblânzit văzduhul.
 suntem de sticlă sub vămi, sub poruncă,
 de-aceea rugăciunea e transparentă,
 fragilă în ziua ce crește încet, ca o boală în trup;
 în miercurea cenușii, sufletul e gol,
 poți scrie versuri pe el,
 cât să-l minți, cât să-l îmbraci, cât să nu-l crezi.

acasă

acasă e locul în care caprifoiul crede că
 va veni iar primăvara:
 o spun crengile lui ori răstignite pe stîngii de lemn,
 rănite, ori încrucișate pe sârmă, dreapta peste
 stînga;
 cucuvelele din podul depozitului nu mai cred
 în veniri și renașteri:
 iarna le-a preschimbât în figurine de sticlă,
 trec prin ele roiuri mocnite, fulgi de la toți
 porumbeii zăpezii, ca un ultim mesaj în cod Morse.
 acasă e locul din care nu vezi nimic pe fereastră,
 oricât de zi ori de noapte ghicești că e cerul;
 ceața cea groasă trece din pervaz în
 cadrul anemic de aluminiu.
 cândva, aici vor curge lacrimi și melcii
 vor lăsa urmă argintie.
 cândva, seva unui alt crin va urca
 dintr-o primăvară într-alta, la fel de ireale amîndouă;
 acasă e locul din care nu poți pleca nici în viață,
 nici în moarte, nici în blestem.

ca-n vis

pe la mijlocul urcușului începusem să mă desfac în
 bucăți,
 odată cu treptele tocite de timp, leproase și ostile;
 când am ajuns sus, din mine rămăsese doar
 un abțibild sub formă de inimă.
 l-a luat vîntul, să-l lipească de ușa cea scundă
 a bisericii cu cinci turlle de argint.
 veneau bărbații și sărutau inima aceea,
 încovoindu-și spatele la intrarea în pronaos,
 veneau femeile și înfigeau câte o săgeată,
 câte un ac de blestem, câte-o privire de sticlă;
 copiii nu mai veneau, oricât de duios
 băteau clopotele din cele cinci turlle de-argint.
 jos se făcea tot mai noapte, sus era tot mai zi,
 lumina se încărca doar cu sunete sticloase
 și inima, atât de lovită, începuse din nou să bată
 chemând întregul din risipirea aceluia urcuș.

Calea crucii

clopotele șterg iar icoanele de praf,
 cu primăvara agățată de ele.
 am mâinile în beznă, scotocesc pe acolo
 după ouă de mierlă,
 poate, într-un târziu, voi găsi și ecoul
 vreunui izvor;
 de la etajul întâi, cerul nu se vede mai mare,
 cu cele cincizeci de biserici din târg;
 clopotele lor aruncă mirosul
 de tămâie în închisorile mele,

prin zăbrelele de inox și termopan
 și înlăuntru nu se face lumină.
 atîta pînză lipită de trup
 și sângele – zdrențe deasupra, și spinii, și crucea
 cu abțibilduri
 pe care o purtăm pe un drum imaginar.
 Simon din Cirene se împiedică, el cu picioarele,
 eu cu mâinile în beznă,
 gândurile lui nu trec de coronița
 cu vorbele mele rotunde de sticlă:
 când se sparg, liniștea iese din ele și intră-n
 poem,
 totuna cu primăvara spînzurată de ziua de azi.

euharistie

acesta este trupul meu,
 care pentru voi s-a jertfit – spune pădurea
 la cina cea de taină a ultimilor poeți
 rămași în picioare;
 nici focul, nici ochiul furtunii,
 nici maica durerii nu pot scoate noroiul
 din oase;
 cei rămași dreți au picioare de piatră
 și mâinile smulse din umeri
 acolo vor crește aripi de piatră cândva,
 deocamdată e mușchi plin de greieri
 orientându-și cântecul spre steaua polară.
 dacă luăm ostatici niște copaci,
 vom primi indulgențe de la ziua aceasta
 cu scrisul prea mare și roșu;
 cei cu aripi de piatră decupează solemn
 liniștea din păduri și din parcuri.

magnolii în somn

magnolia nu s-a trezit încă,
 e dimineața în care aude, prin somn,
 ceea ce se vorbește dincolo de ploaie:
 sunt povești despre privirea noastră acolo,
 încărcate cu violetul
 atîtor înserări în care
 am așteptat să treacă și norul acesta,
 sub care stăm și suspinăm.
 magnolia nu s-a trezit încă,
 atinge, prin somn, fereastra
 boltită și neagră-ntre două tăceri.
 crengile mici și subțiri ostenesc
 prea devreme, transcriind
 starea de vid a tot ce ne înconjoară
 cumpărăm ghiociei, buzele noastre
 sunt albe, cuvintele se ard înainte de a urca,
 negre pelerine-n văzduh.
 magnolia nu s-a trezit încă,
 să înnoptăm în mireasma ei.

POESIS

PETRE STOICA

Nedumerire

Cineva
Îmi umblă prin cartea
De identitate,
Domnule!
În fiecare an
Îmi mută data nașterii
Tot mai în spate.
Mi-e teamă
Să fiu nevoit
Să mă mai nasc
Încă o dată!

Casă nouă

Eu nu am avut
Deschidere la cer
Decât foarte târziu,
Când ceilalți
Păreau că l-au golit
Așa ca pe o vitrină,
De cești, pahare, și
Scobitori.
Am petrecut
Ca la o inaugurare
De casă.
Apoi am urcat
Mobila!

Ereticul

Copacii
În general
Nu cred în lumea de
Apoi.
De aceea
Mai toți sfârșesc
Bușteni.
Doar câte unul,
Eretic,
Ajunge lăstar
Și reinventeză
Pădurea

Liniște de melc

Astăzi
Rămân singur acasă.
Voi fi
Un fel de
Triaj,
Stăpân pe
Acele și nodurile
Toate,
Așteptând
Să-l străbată
Și pe el liniștea,
Liniștea aia când auzi
Cum trece melcul
Peste șinele
De cale ferată!

Nostalgie

Câini fără stăpân,
Costelivi,
Urcând și coborând
Aceleași maidane,
Ațâțați de o lună plină,
Mai mult decât de
O cățea în călduri,
Anii mei șui
În ce ochi de
Laț
Ați nimerit?

Albe și scurte

Visam
Că torn în bronz
Cadrane de ceasuri.
Visam!
De lângă mine
Se ridicau în picioare
Oameni de zăpadă
Plăpânzi,
Așa cum sunt

De obicei,
Copilăriile!
Albe și mai ales,
Scurte!

Pacea de Duminică

Duminica
Mai toate pisicile sunt albe,
Tăvălite
Prin pudra de zahăr
A cărților despre pace.
La Psihiatrie
Sunt câteva pisici bălțate,
Moțând
Sub niște tei înfloriți
Cu sedative.
Duminica
Se topește de atâta bunătate
În propria icoană
Și astăzi, duminica!

Sâmburi

Măruntele
Boabe de orez
Din mânecile lui
Buddha
Apasă statuile
Până la sufocare.
În spatele
Pulpelor zemoase
De fruct,
Cresc sâmburi.
Cealaltă față a
Lumii.

POESIS

VASILE MANDRIC

SONET

Dormi scumpa mea pe unde vei fi dusă,
La ora asta nu m-apucă somnul,
Dialoghez muțuș ceva cu Domnul
Și-n gând cu tine Tantra cea hidoasă.

Dormi scumpa mea pe unde –mi ești plecată
Că noaptea doarme sforăind pe uliți,
Dar eu am inima înfiptă-n suliți,
Iar gânduri pe sub ceruri mi te cată.

Dormi scumpa mea că un leagăn vreau să fiu
Sau perna de sub cap. Cine mă crede?
Să-ți mângâi visele chiar până târziu.
Dormi scumpa mea căci eu privesc la Lună
Și-o rog să te-ocrotească cum te vede,
Că-n locul meu să-ți spună, Noapte Bună!

SONET PENTRU PRIETENA MEA

Mi-ai prins inima-n mine într-un clește,
Gut Abendt, meine Feau!- am zis
Se vede că așa mi-e scris,
Ca să vorbesc cu tine doar nemțește.

Vorbele dulci mă dor așa de tare,
Iar gându-i derbedeu prin amintire,
Mi te găsește des și-mi dă de știre
Nici lacrimi să opresc nu sunt în stare.

Mi-e sufletul în mine prea curat,
Iar tu, icoana mea, pe veci pierdută
M-ai înțeles că nu-ți pot fi bărbat.

De ziua ta, doresc să fii frumoasă,
Și tare vreau să fii! Ca o redută
Cu toate bucuriile ACASĂ!

SONET

Copacul ce în ramuri păsări poartă,
Ce-n cuiburi dese în noapte se ascund,
Pesemne, c-a avut și el o soartă
Pe-o salcie ce l-a iubit profund.

Acum își plânge dorul prin tufiș,
Când vântul vagabond mai trece-n grabă,
Cum vine așa și pleacă pe furiș,
Că nici de sănătate nu-l întrebă.

Dar tot așa precum acel copac,
Aveam o salcie cu părul lung
Eu o iubeam, dar nu știam ce fac.

Aceasta a rămas s-o pun în carte,
Că n-am putut la ea s-ajung
Deși-i dădusem frunza la o parte!

ȚIN UMBRA

Țin umbra-n mână, șef este și slugă,
În viață prietenă mi-a fost și parte,
De-aceea m-am gândit s-o pun în carte,
Astfel că nu mai poate ca să fugă.

Aș fi dorit să stau doar în lumină,
Din nori vulcanici, zgură și cenușă,
S-au prăvălit la mine până-n ușă
Aduși de timpul care-a fost de vină.

În mine multe gânduri protestau,
Lumină nu-i, *dar bezna –i o fereastră*
Și n-am complexe dacă –n bezne stau.

Mă mut cu gându-n slavă ca un corb
Și-mi este sprijin pana mea măiastră,
Toiag ca o lanternă pentru orb!

SONET NEASTÂMPĂRAT

M-ascund și eu în dosul la o vorbă,
Nu din plictis, că am un neastâmpăr,
Și vreau demult greșeala să-mi răscumpăr
Pentru că tot ce-am scris era o ... ciorbă!

Am scris *sonete*, glose și poeme
Și proze lungi ori scurte, după caz,
De câte ori am dat peste necaz,
Când încercam ca să răzbat prin vreme.

M-au pedepsit că nu le-am scris pe plac
Și eu am supt otrava mea din cupă,
Căci totdeauna am știut ce fac.

Eu stau de vorbă zilnic cu-Amintirea,
Nici ea n-a vrut ca pana să-mi corupă,
Căci eu iubeam mai mult Nemărginirea!

SONET

Doamne-n seara asta ce-oi mai scrie?
În muntele cuvintelor săpate,
Eu n-am găsit atâtea nestemate
Cât merită iubirea-adusă Ție

Mă-ndrept la Tine demn în gând, săracul,
Fuioare de cuvinte mă pătrund
Și vin în fața Ta, nu să mă-ascund,
Atâta cât am în suflet, nu cu sacul!

Eu n-am cerut nimic decât cântul,
Dar Tu mi-ai dat creionul și hârtia,
Cu-acestea-ai zis să cuceresc Pământul

Nu m-am gândit să fiu cuceritor,
Când am în sânge-albastru meseria:
Poet, epigramist și scriitor.

POESIS

MIHAI MERTICARU

SONETUL UNUI STRĂIN

Adoră poemele lui Robert Frost,
Poetul ce-i transformă clipele-n ani,
Nu aleargă după glorie sau bani
Sonetele, mi le știe pe de rost.

Îi place să se plimbe pe sub platani,
În lume, peste tot, cu gândul, a fost,
Detestă tot ce-i prefăcut și anost,
Adevărului, e unu dintre fani.

Scrutează orizonturi mai senine,
Poezia-i călăuzitoare stea,
Marea bucurie ce-n viață-l ține,

Dăruind tuturor, uitând de sine.
Citind și visând, el are tot ce vrea.
(Cine-i străinul ascuns sub pielea mea?)

SONETUL SOȚIEI IUBITE

Mi-aduci apa vie din tainic izvor,
Lumina speranței ce arde-n zare,
Iarba de leac de mare căutare,
Aurora cerului multicolor,

Ploaia de vară binefăcătoare,
Tinerețea cu parfum amețitor,
Roua visurilor, sămânța de dor,
Zâmbetu-ți cum soarele ce răsare.

Repere-mi sunt privirile-ți senine,
candore, ale tale picanterii.
Tu știi să îmi scrii viața cu aldine,

C-ai fost prezentă da capo al fine.
Vestea ți s-a dus cu-atâtea grozăvii,
Iubito, tu mă omori, tu mă învii.

SONETUL UNUI FOC STRĂVECHI

Mă alin c-un cântec de dor de demult,
Când m-amenință oceanul de zgură
Și timpul, amintirile, îmi fură,
Învârtejindu-mă în cumplit tumult

Și spadă, jefuindu-mi, și armură,
Că nu mai pot, ca altcândva, să exult
Ca la dezlegarea unui joc ocult
Când m-a străfulgerat prima arsură.

Pe drumul de mistere și himere,
Un foc străvechi, atemporală rană,
Mereu se-ntețește, nicicând nu pierde,

Mângâiere și unică avere.
Mă las-- știind că nu-i plăcere vană--
Călăuzit de-o singură icoană.

SONETUL COPILĂRIEI

C-un braț de soare și culori îmi vine
Copilăria-mi pe aripi de zefir,
Rămâne în preajma mea cât s-o admir,
Durerea-mi , necazul, le ia cu sine,

Lăsându-mi un scurt răgaz să mai respir.
Revăd aievea da capo al fine
Cum știe nostalgia să se îmbine
Cu bucuria trăită fir cu fir.

Aud chiote, larmă-n băătăură,
Urlete, jocuri, țipete, balamuc,
lepuri, păsăret și alergătură,

Evanescență, simfonie pură.
O umbră, văd cum zboară dintr-un sătuc,
Nu mai știu bine dacă vin sau mă duc.

SONETUL UNEI ZÂNE

Cu irizări de tainice topaze,
Comoară, în ochii ei, se ascunde
Cum alta-n lume nu găsești oriunde,
Întregă, e un zâmbet printre raze,

O oază pură a lumii imunde,
Livadă încărcată cu naramze,
O zână în diverse ipostaze,
Splendoarea sortită să ne inunde.

Născută a fost să ne fie regină,
Câmp înflorit, făptură de zăpadă,
Ca pe-o părere, durerea alină,

Pătată, dacă e, moare hermină.
Se scaldă-n ape curgând în cascadă,
E un mister, o nimfă, o naiadă.

SONETUL UNUI TANDEM

Tu, chip smerit al dorințelor mele,
Eu, bolnavul de visuri și mângâieri.
De peste mări, venit-ai să mi le-oferi,
Ca să-mi sufle mereu vântul în vele

Și cel dintâi să fiu printre năieri,
Ocolit de năpastă și-alte rele
Asemenea unui cuib de rândunele,
Imun la lăcomie și la averi,

Fericit doar cu un plus de culoare,
Un pic mai miresmată să văd lumea,
Mai calmă și mai binevoitoare.

Vino cu mine să fim o dogoare,
Din licoarea veșniciei, ia și bea,
Înstăpânește-te în inima mea!

SONETUL MUZEI AMBIȚIOASE

Iubita-mi înalță culmi spre glorie,
Să-ncalec Pegasul,tot ea mă ajută,
Mă-nvață să evit calea bătută,
Mă vrea neapărat în istorie.

Deloc, ambiția-i nu-i reținută,
E tot mai sigură de victorie,
Uitând că slava e iluzorie
Și recunoașterea , statuie mută.

Nu contenește-un pic să mă provoace.
Ca să-și atingă suprema-i dorință,
De la o vreme e tot mai lovace,

Un spin în inimă mereu îmi coace,
A auzit, scumpetea de ființă,
Că arta se naște din suferință.

SONETUL SATULUI NATAL

Văd casa natală stând într-o rână,
Ograda, o bălărie fără gard,
Candelele sub icoane nu mai ard,
Ruina și pustiirea se-ngână,

Un singur par în picioare, drept stindard.
În sat mai trăiește doar o bătrână
Fără biserică, fără fântână,
Sătenii-s, azi, orășeni pe bulevard,

Câinii, și ei au devenit maidanezi.
Să sape grădina, nu are cine,
Picioar de fermier pe-aici nu mai vezi,

Toate fructele putrezesc prin livezi.
Într-un târziu, un paradox survine,
Apare tata mai tânăr decât mine.

POESIS

ȘTEFAN DINCESCU

JELIND MĂLINII VISCOLIȚI
(SERGHEI ESEIN. TRADUCERE IMAGINARĂ)

POEM (1)

Când bați sătucul, prin nămeți,
aduni, din crâșme, vești murdare
c-aș fi mierlit-o-n șanț, printre scaieți,
între cosoare și topoare.

Bocești blajină, sufli-n dește,
mirată liră zdrumicată,
flămândă ieri, lihnită azi,
de hoți forjată, înjurată

de frații răi, de-un bătrânel
cu mințile horind departe,
prășind – prostește, cătinel –
poeme frânte, rime sparte.

Mă jur mălinilor din Riazani
că n-am crăpat în birt, în pușcărie.
M-am pristăvit, măicuță,-ntre ghiorlani,
rupt de cățeaua poezie!

POEM (2)

Se scurge soare pe olan,
îmbătrânesc amurgurile-n tei.
Zaibăr, câinește, și molan
voi sugen crâșme cu holtei.

Visându-ți, maică, palmele plăpânde,
m-oi unge domn pe-un tron de scail!
M-oi zbenoui în linuri fumegânde,
muieri voi călări, bufoni și cai.

Pe-o mie de catări îți voi trimite
aur în corfe, struguri în lădițe,
poeme în trăsuri de porțelan, cernite,
ereți, prepelicari și păunițe.

Dar implora-te-aș, Doamnă, să mă ierți
c-am distilat anonimatul, în chirie,
în Moscova cârciumăreasă
pilindu-mă poesc, pe veresie.

POEM (3)

În zori, când reavăn soarele sporit
topește văile, huceagul,
la căpătâi chircită moartea mi-o citi
poeme scrise-n piață cu briceagul.

În negrele dubasuri uleoase
m-oi risipi, urlând, din cer în cer,
burghiul stelelor, rotindu-mi-se-n oase,
mă va zidi în spaime de năier.

Dar pân' la cine să m-avânt
din scoc în scoc, din horn în horn?
Cu ușile zbatându-se în vânt
veacuri se strâng în clonț de corn.

Uitaților spurcându-se peste pământ
expedia-voi ploi gălăgioase.
Alunecând pe schiuri lungi de vânt,
cosi-voi îngerimi insidioase.

POEM (4)

Abandona-vom ranița, condeiul,
acolo, în băltoacele din șanț.
Ne-or debarca Vulpanii și Boldeiul
în racla paradisului cu glanț.

Să fredonăm irmoase de golan
rostindu-i verii soarele, priczul.
Sugând butoiul de molan,
vom frânge heruvimilor grumazul.

Vom trage peste mutre lăvicerul,
ne-om bate în gâtlej țărăși.
Lingând cocotele și pivnicerul,
vom fi zidarii Anelor, colduși.

Din testament ne-or șterge cronicarii,
ne-or jupui statuile cu briciul
burjuii. Capugiii, ișlicarii
ne-or măsura fantasmele cu biciul.

POEM (5)

Sunt veșnicul poet c-o iurtă-n glas.
Stelari mistreți hârbari mă scurmă.
Dulăi giugiuc, cățele de pripas
îmi ling tărățele din urmă.

Visează-mă foșnind, măicuță Ană!
Dospește-mă în cherhanalele din mit!
Topește-mi, plânsă, zarzării în rană
și nuferii, în temelii, cuțit!

Dă-mi greieri, gușteri și lăcuste,
șoimii bătuți cu stele peste gheare!
Destupă-mi fruste clipele înguste,
căpușa iernilor mă doare!

POEM (6)

Amurgul bâzâie-n boscheți,
grimat căpău amorezat.
Vântul și-a tras chiloți de mesalină
și-n roșii mahalale s-a-necat.

Pe șevalet v-ați stors magiun de fluturi
și v-ați scaldat scripcarii în zăpor.
Revin, la iesle, prăbușiți pe scuturi,
scapeții, delatorii din Obor.

Dă-mi, Doamne, cântecul de muselină,
dospit din tei, zarnacadele!

Vin ploii de bronz, cântând la violină,
cu pițigoii-n turn, cu rândunele.

POEM (7)

Mi-au dat pământul de sub unghii
să-mi fie, mumă, cântului obol!
Mi-au spart copilăria în dosare,
în strâmte pârtii de sobol.

Mi-au scotocit toți îngerii în gât,
mi-au stors în șiful limbii clopoțel.
Mi-au fățuit, prin borta ușii,
țâța vandeei, cătinel.

M-am coșcovit pe ghizdul unui veac,
stelar stegar, pisar învățăcel.
Azi, Serghei, sparte aripile-ți zac
în molda visului tembel!

POEM (8)

Jurase veacul, idiotul,
că-mi stoarce miere în poeme.
Și eu l-am sărutat, netotul,
sugaciul reveriilor boeme.

M-am cocârjat în schitul de guzgan
cu zoaie aburind în blid,
scriindu-mi sângele iorlan
în versuri Moscovei pe-un zid.

M-am transmutat, mirat, în stâlp de sare
avid bocind-o pe cocota Lot,
sorbindu-mi bezne foșnitoare
prin grave galerii de cașalot.

POEM (9)

Scrâșnind pe-aici, la Pontul Euxin,
când bate blaga-n geanabeți,
rod în măselele de arlechin
căputa cizmei de scapeți.

Mi-ai dat ghelir, scârbită poezie,
Lăptoase Căi, moșii în Orion!
Dă-mi herghelii, pe veresie,
huind pădurile-n septentrion!

Mă bat în bleauri, mă înjur,
mă dau cu veacurile de pereți
și-mi tai, rânjind, destinul împrejur
în cinul blestemaților poeți.

La inima lui Iisus*(o variantă de imn a comunei Movileni)*

Pe Siret, în partea stângă,
La inima lui Iisus,
Se ridică din istorii
Movilenii de Sus.

S-a urcat satul din vale
Prin cutremure-a trecut,
El și-a făurit o cale
Și de greu nu s-a temut.

Luminează din vechime,
Multe minți cărturărești,
Tinerii mai saltă hora
Pe la nunțile domnești.

De prin hrube lungi ecoul
Ne aduce nume vechi
Mandea, Oancă și Tudose
Toate urcă în perechi.

Găzduit în casa mare
Mateevici ne-a cântat:
"Ce frumos pământ sub soare
Dumnezeu aici v-a dat,

Cu livadă înflorită,
Cu pădure și cu râu,
Când privighetoarea cântă
Parcul nu mai e pustiu."

Sfântă-i urma ce ne duce
Către mâine, când visăm,
Din clopotniță străbună
Glasul vieții ascultăm.

Din cumplitele războaie
Rana sângere și azi
Și pe-ngălbenita foaie
Se topește un necaz.

Cuibul visurilor noastre,
Movilenii scumpi și dragi,
Către zările albastre
Ne-ndreptăm privirea azi.

Movileni cu tâmplă albă
Și cu sufletul deschis,
Noi la tine ne întoarcem,
În al nostru paradis.

„Noi ne-am schimbat!”

Azi fariseul vorbește
doar la plural:
„Noi ne-am schimbat,
geaba ne condamnă lumea,
în zadar,
geaba nu ne vede că suntem
uniți
și că împreună suntem
fericiți.

Voi, cei câțiva vameși,
tot la coadă stați,
unde vi-i credința,
cum o defilați?
Noi – simpozioane
noi – și conferințe,
multe seminare –
câte-s cu puțință!”

.....
Cum să schimbi esența
când o lume știe
că tu ești ce-i pus
colo-n temelie,
iar acolo stă, pe un tron ales
din ce-ai semănat – ce e de cules.
Stă balaur mare-n straie-arhieriești
și le spune unșilor noile povești,
cei care veni-vor să ne strînge-n piață:
“Iată ne-am schimbat!!!”, doar că-n față-i ceață...

.....
Tot preinși proroci, la sfârșit de lume,
caută o turmă – pentru-o legiune...

ȘERPII NOȘTRI

Când se-adună șerpii laolaltă
șuieră adânc și lung în vânt,
oprește "îndat" pornirea ta curată –
să le explici ceva chiar și în gând.

Cât de naiv îți pedepsești ființa
și crezi c-aud tot gândul luminat –
în ei răsferbe vechea lor sămânță
ce duse omul până în păcat.

Și ca să prindă jertfa cea naivă
tot lunecă de îți ajung în sân,
dar gândul li-e ca foaia abrazivă
și-ți roade pielea, smoolă picurând.

Nimica nou în lumea târătoare
ce-ar îndulci veninul rezervat,
cu sabia în mâna purtătoare
retează-îndată gândul lor spurcat.

O, vai de cel ce s-a-ncrezut vreodată
că șerpii au o rugăciune-a lor,
chiar de o fi, totuna spurcată
și gândul lor e unul de omor.

Vai, șerpii cu dorința de mărire
îmbracă haine-alese de "prelați
și pun pe biata lume stăpânire,
că trupul lor e-ntodeauna laț.

Încolăcesc toiag de păstorire,
de-acolo se strecoară înspre gând
și-așa-și alină pofta de mărire
si-i vezi o lume-ntreagă-împărățind.

Oprește-i, Doamne, de la noi – departe
și fă minunea să nu-i întâlnim,
că limba lor în două se desparte –
salvează-ne cetatea de venin

POESIS

NICOLAE MIHAI

Când privirile fac însemnări

Din puținul gândului
stânjenit de frumos
privirile fac însemnări
întorc liniștea
din exil mai aproape de noi

împrăștie jur-împrejur
ninsori molipsitoare și mirări
pe care le auzi la tot pasul

Gânduri în captivitate

De multe ori, las privirea să vorbească,
în locul meu, despre frumusețea unui zâmbet.

//

În catedrala de umbră înaltă a nucului bătrân,
implor inima să pășească pe vârfuri.

//

Lângă o femeie frumoasă, un bărbat adevărat
se oprește, fără să vrea, să-și tragă răsuflarea.

//

Gândurile nerostite, păstrate de cei dragi,
sunt flori ținute în captivitate.

//

Pe nisipul fierbinte, la vârful picioarelor goale,
se opresc întotdeauna, în derută, vapoarele.

//

Vântul negru, de vrajbă, adunat în ochii femeii
supărate, alungă pe străzi până și mirosul de
pâine
proaspătă, abia scoasă din cuptor.

Indiferență

Indiferența unora mă citește lacomă
și atunci încep să adun
șansele vindecării fără să cer nimic
de la nimeni

îmi fac drum cum pot prin zgomotul
privirilor flecare
ce odată lansate dau buzna
mă împing și saltă în jurul meu
ca o horă de iele turbate

în colbul lăsat e un du-te vino
de murmure intens colorate
zvâcnind în timpane levitând în hematii

încerc să înțeleg neputința răbdării
suverane de-a răzbate în picioarele goale
mlaștina gândului de prisos

Oglinzi

tot mai greu îți afli chipul în ele

singura lor vină înseamnă
doar ochiul plăcerii plătit cu ora
trezit de propria-i amintire
ori poate lacrima cu tremur stins
abandonată ca o scrisoare
lângă ușa bisericii

în limpezimea lor nerostită
are ochii tăi meditând
cu tâlc monahal, mirări măsluite
ori murmure de ocazie ce dau târcoale

POESIS

MIHAELA AIONESEI

Iacăt fragil

proaspătă ca rana rămasă-n
urma unei lame de cuțit
trecută ca din întâmplare
într-o sâmbătă de april
nu cea în care se pomenesc morții
ci se numără
în același trup
în aceeași inimă
la infinit
lumânările
aștept să vină cineva
cu un ram de busuic
să-mi sfințească templul devastat
de apropierea unui păcat
cu chip de don juan,

Iacăt fragil sunt
sub greutatea crengilor pline de flori
mă încui și mă descui
încep să iubesc drumul până la scrinul unde
două lacrimi îmi pun degetul pe buze
să nu strig...

inutil!

cu primăvara crestată tiptil pe buze
inima e un convoi de fluturi
se zbate dezbate
apoi își deschide căușul de lumină
așa cum nu a făcut-o niciodată...

anotimp sihastru

ieri aș fi vrut să-ți spun
despre cum încolțesc inimile primăvara
despre grădini dezbrăcate de parfum
despre diminețile agățate în floarea de salcâm
despre fluturi și păsări care țin duminici pentru timp –
olog pasager îmbrăcat cu mine
în haină tivită cu o viață
care nu este nici a mea
nici a lui

dar prea multe închisori stau între noi
și n-avem timp nici astăzi să vorbim

rătăcim ca doi străini purtând eșafodul pe umeri
de teama călăului nevăzut mirosul a cenușă
ne ascundem unul de altul lăstunii
în schimbul sufletelor
ciugulim albe trăiri
firimituri de tăcere înmulțesc zilele gri
noaptea micșorăm distanțe –
zbatere nebună de a împărți la doi
un ultim anotimp sihastru

captivă speranța
înalță aripi
cerul e crunt de albastru
și dincolo de noi

mâine caută un punct de sprijin

moartea pe care o iubesc

cât încă simt adierea printre ramuri
nu-mi tângui primăverile
deși a început să prindă contur
tot mai gri încleștarea zilelor
sunt încă vii
sau nu-i decât bruma
ori poate arama
din pieptul toamnei
sătulă de oftat armuri coaste cruci

în lung și-n lat hoinărește dorul
rămas neîmblânzit
deșiră rugăciuni
din cerul atât de apropiat

n-am auzit pe nimeni să răspundă

încă mă bucur că exist
culoare întâmplată
mai știi demult îmi spuneai „ce bine că ești”
te dojeneam cu un sărut
și câte arome destrămau în jur mirarea
n-am simțit timpul care a arat năluci
și-acum răsar din pieptul meu
ca niște presimțiri ciudate ciocuri
nu-mi pasă cât și până unde doare
ceva din mine
a început cu această moarte nouă să respire

zodia palmelor tale

am respirat cu încredere prin ploi
prin ninsori, prin noi
cu speranță m-am rostogolit
prin brazdele crestate de dor
lunile au crescut liniștite
în căușul palmelor tale
au înflorit trandafirii
măinile mele au exersat
când mersul pe sârmă
când dansul fluturilor pe pielea ta
gura a învățat cum să te întâmpine
dimineața la cafea

sorbea, sorbea cu patimă
și-apoi fugea, fugea să aducă
alți faguri de miere pentru ceașca ta
lumina încolțea nevinovată și ea
de această întâmplare
zăpezile se coșcoveau ca un perete
lângă care a fost făcut de prea multe ori focul
pământul a rămas dezgolit
ca o cicatrice în care îmbătrânea așteptarea
prin coastele ei se văd mugurii unor ghiocei
ca cei crescuți pe coapsa mea
pe care-o adorai în serile când te răsfățai
și eu precum o iarnă de nămeții ei
mă despovăram de toate tristețile
care îmi măcinau măduva din oase

soarele creștea direct din pieptul meu
sau din umărul stâng
nici nu mai știu pe care l-ai sărutat ultima oară
dar îmi amintesc de câte ori
mi-a explodat primăvara pe sub piele
de câte ori am înnebunit printre flori de cais
până m-am abandonat în liniștea iubirii
în care blând te-am zidit
să-mi fii primul și ultimul ceas de tandrețe

...de-atâta aproape

vine o vreme când simți că ți se năruie sufletul
de prea mult cer adunat sub coaste
și-ți vine să strigi de-atâta aproape

sufocat de albul pereților îngrămădiți
în tine taci
strângi în pumni cearșaful mototolit de neputințe
cum ți-ai strânge viața împrăștiată prin cotloane
o ții lipită ca pe cel mai de preț giulgiu
aruncat peste carnea bolnavă

nesfârșit pare chinul când trupul e singura
merinde pentru drum
în care auzi cum sumbru bate destinul

numai tu poți să tai pâinea
ai în mână cuțitul hrănește-ți câinii
dar ține-i departe de minte

pasărea niciodată nu-și frânge zborul
cât mai are în loc de aripi cioate

amintește-ți asta până când Dumnezeu
se va apropia cu vinul.

moartea pe care o iubesc

cât încă simt adierea printre ramuri
nu-mi tângui primăverile
deși a început să prindă contur
tot mai gri încleștarea zilelor
sunt încă vii
sau nu-i decât bruma
ori poate arama
din pieptul toamnei
sătulă de oftat armuri coaste cruci

în lung și-n lat hoinărește dorul
rămas neîmblânzit
deșiră rugăciuni
din cerul atât de apropiat
n-am auzit pe nimeni să răspundă

încă mă bucur că exist
culoare întâmplată
mai știi demult îmi spuneai „ce bine că ești”
te dojeneam cu un sărut
și câte arome destrămau în jur mirarea
n-am simțit timpul care a arat năluci
și-acum răsar din pieptul meu
ca niște presimțiri ciudate ciocuri
nu-mi pasă cât și până unde doare
ceva din mine
a început cu această moarte nouă să respire

POESIS

ROMEO IOAN ROȘIANU

Scrisoare despre atunci când mi-e dor de tine

IUBITO, aseară am trecut pe lângă tine și voiam să tac însă sub balconul tău serenada a început singură tu n-ai știut asta pentru că sub tavanul boltit trăiai intens alte și alte vise eu mă strecuram ca un străin pribeag printre picăturile reci ale ploii ca niște sulite păreau stropii în vântul rece ce mi se strecura fără voie sub haina plouată eram în stradă, lubito și cerșeam adăpost și tu nu mă auzai pentru că muzica era dată prea tare iar râsul tău cristalin se auzea din stradă și era ca un hanger de despicat emoții de mărunțit simțiri și tocat viața.

(Ce bine ca nu suntem scoțieni că până și pe fusta ta de țigancă ne-am fi certat dimineața!)

Ploua turbat, lubito și părea că cerul e mânios pe mine ca Dumnezeu m-a părăsit în mijlocul lumii, lubito așa pare e aproape ca departe nu vad ca nu mi-am făcut ochelari de vedere și tu nu vrei să mă programezi să vad bine ca nu cumva să te prins când surazi pe furis sau să nu simt cum îți încolțeste speranța și visul în suflet

de parcă ți-ar fi frica lubito de viața așa te porti cu mine și te certi cu mine din nimic și-mi calci amintirile-n picioare și-mi ranesti lumina din priviri cu încrancenarea ta.

(Mai știi când mi-ai luat niste ciorapi marimea 43 și eu te-am refuzat spunându-ți că mă strang pentru că eu nu mai port decât 39?!)

Asa a fost lubito-n vântul rece ca un blestem se lasa seara printre copacii dezgoliti de frunze se vedea cerul pribeag ravasit de nori uzi aducatori de-nțineric și ceata eu mă uitam în sus ca să vad balconul și ploaia se prelingea de pe barba în suflet în jos nu mă uitam lubito ca să nu îți vad urmele imprimare pe asfalt în plimbarea noastră nocturnă cu mine.

Scrisoare despre adulter și suflete pereche

IUBITO, aseară te-am înșelat c-o idee rebelă c-o șoaptă pierdută în nopți c-o rază uitată de lună am strâns în palmele reci sânii tăcerii adânci și-am sărutat c-o patimă surdă liniștea din sufletul meu știam că-n tot acest timp tu te destrăbălai cu gândul și îmi era ciudă că nu pot îmbrățișa o idee știam că dorul e-n brațele tale și tremuram de plăcere când pipăiam înserarea simțeam cum te posedă vântul și mie îmi era ciudă că nu pot atinge sânii luminii.

(Mai știi când ți-am spus că iubirea nu se luptă cu nimeni că ea câștigă mereu chiar și când pierde?!)

lubito, aseară te-am înșelat c-o stea călătoare și printre mătăsurile de lună am făcut dragoste nebună cu ceața eram singur în mijlocul câmpului și ielele mă-mbătau cu licoare de nori păream pedepsit în crucea lumii răstignit între clipa de ieri și ziua de mâine păream că îmbrățișez lumea dar eu te căutam pipăind prin întunericul moale așa părea, lubito și mi-e deja îmi este dor de tine deși n-ai plecat decât de-o viață întreagă în lume doar tu ai, lubito pe buzele tale umbra sărutului meu mușcătura șoptită tandrețea trăită pe trup și pe coapsele tale așa mi-am scris povestea trecerii prin lume desculț și iubind cu patimă surdă.

(Mai știi că de când iubirea a înflorit în inima mea ating mai ușor norii cu mâna când sufletele noastre se plimbă pe stradă?!)

lubesc să te privesc și să te admir, lubito iubesc să te iubesc, iubesc să te iubesc iubindu-te când ești fericită în brațele mele mi se face dintr-o dată cald și bine când îmi zâmbești din priviri și se vede sufletul plin de lumină și taină.

Scrisoare despre cuvânt și tăcerea dinaintea lui

lubito, fiindcă trebuia să-ți spun toate acestea Dumnezeu a inventat poezia
înaintea ei a fost tăcerea nu cuvântul, lubita mea
după ce a crescut din negura firii cuvântul poezia a curs de la sine
ca vinul acela prelins pe sânii tăi ca palmele mele pe coapsele tale fierbinți mai era
ca viața prin vintrele mele bătrâne deja.

(Mai știi că te-am rugat să-mi arăți lumina ta și tu mi-ai dat tot întunericul?)

Așa a fost, lubito și m-am ascuns după propria umbră să nu mă vadă nimeni murind
puțin câte puțin m-am lăsat pradă neînțelegerii
moartea s-a apropiat de mine pe poate mergea să nu-mi tulbure nimicul agonisit
într-o viață întreagă a strâns mii de deznădejdi palate de iluzii imperii deșarte
nici măcar tu n-ai mai crezut în visul meu răzleț
s-a înșurubat în sufletul meu moartea
pe singurul meu jilț de lumină și-a netezit întunericul
nicio femeie din viața mea nu mi-a zâmbit așa de frumos ca ea.

(Mai știi că atunci când ai plecat mi-ai furat un suflet întreg și eu numai o amintire desculță?)

Așa a fost, lubito și când am să mor am să-mi dau seama că n-am meritat viața
ca un înger am alungat demonul nopții atunci
ca un demon am chemat îngerul morții atunci
nimic nu este mai înspăimântător ca incertitudinea viitorului ți-am spus și ai râs
și s-au văzut dinții frumoși sufletul întreg ți-a crescut cât o lumină caldă și grea
am stat răstignit la umbra șoaptelor tale zadarnic era visul prea mică speranța era
în ceasul acela vinul se scurgea din pahar direct în venele mele
am făcut mai întâi pace cu mine ca să mă pot înțelege c-o lume întreagă apoi
gândurile se îngrămădeau bezmetice-n vârful peniței acestea
în tăcerea zâmbetului meu a înflorit muzica s-a prelungit în urechea mea
avea brațe de caracatiță și mângâia ca o femeie pătimașă liniștea mea.

(Mai știi că nu am destui pași ca să mă îndepărtez cu adevărat de tine și că nimic nu valorează mai mult ca ziua de azi?)

Așa a fost, lubito și am rescris hărțile lumii când am explorat trupul tău ultima dată
sânii erau mai frumoși decât munții pântecul mai plat decât câmpia nașterii mele
fesele mai rotunde ca dealurile cu vii numai în golul dintre coapsele tale fierbinți a crescut prăpastia
m-am aruncat în ea și-n plutirea mea am mai putut doar invidia zborul porumbeilor pe care i-am hrănit o viață
întreagă
așa am sperat eu să astâmpăr foamea lumii, lubito
dar cerșetorii se înmulțeau invers proporțional cu iubirea.

EVENTIMENT CULTURAL DIN ITALIA POETA TECUCEANĂ MIRELA IANUS DINGA

CONCURSUL INTERNAȚIONAL MARIA CUMANI QUASIMODO

a doua ediție (2 Premio Internazionale Maria Cumani Quasimodo)

Pe teritoriul Italiei se desfășoară o multitudine de concursuri literare, există un ferment continuu și se caută mereu noi căi de afirmare. Unele sunt prestigioase, altele sunt normale, iar câteva dintre ele sunt de anvergură internațională, cu o participare masivă și cu jurii cu greutate.

Concursul Internațional Maria Cumani Quasimodo este unul dintre acestea, alături de Concursul Internațional Salvatore Quasimodo, organizat de către casa editorială Aletti și având ca președinte de juriu pe însuși fiul celor doi poeți, Maria Cumani și Salvatore Quasimodo - Alessandro Quasimodo, regizor, actor și autor.

Actriță, dansatoare și poetă italiană, Maria Cumani, genială autoare de coregrafii care a decis să danseze interpretând doar compoziții din propria creație, a fost în mod esențial Muza poetului Salvatore Quasimodo Care s-a îndrăgostit de frumusețea sa eleganta dar și de talentul său artistic extraordinar. Colaborarea a lui Quasimodo poeta l-a ajutat în traducerea liricilor greci dar mai ales în traducerea poeziilor lui Pablo Neruda.

Concursul dedicat Mariei Cumani Quasimodo este articulat în mai multe secțiuni care la rândul lor cuprind diverse categorii: poezie, proză, eseu și lucrări de diplomă, cărți publicate de editura Aletti, teatru, dans.

Pe 17 martie 2018 a avut locul premiarea câștigătorilor concursului în diversele secțiuni, ceremonie care s-a desfășurat într-un cadru deosebit și anume în prestigiosul Centru European de la Toscolano numit și CET- Școala lui Mogol, deoarece aici își desfășoară cursurile renumita Școală pentru autori înființată de către cel mai important autor de texte pentru muzica italiană, așa cum am spus, Mogol.

După ce la ediția precedentă autoarea Mirela Ianus Dinga a obținut cu o poezia în

limba italiană „Passa il vento - Trece vântul” locul patru, finalistă, la ediția actuală a obținut locul doi cu o culegere de 15 poezii inedite în limba italiană și mențiune de merit pentru volumul de poezii „La radice quadrata del silenzio - Rădăcina pătrată a tăcerii”, apărut la editura Aletti în decembrie 2017. Ca urmare a obținerii acestui premiu s-a concretizat propunerea venită din partea casei editoriale în publicarea unui volum având la bază cele 15 texte care au atras atenția juriului. Volumul va apărea în cursul lunii iunie și se intitulează „Equilibrio - Echilibru”.

EVENIMENT CULTURAL TECUCEAN

O CAPOOPERĂ A LITERATURII ROMÂNEȘTI ÎN PATRIMONIUL BIBLIOTECII DIN TECUCI: CAZANIA LUI VARLAAM (1643)

► Viorel BURLACU

Puțină lume știe că la Tecuci se găsește una dintre cele mai valoroase opere din istoria vechii culturi românești: „Cartea românească de învățătură la dumenecele preste an și la praznice împărătești și la svânti mari” sau Cazania mitropolitului Varlaam, apărută la Iași, în Tipografia Domnească a Bisericii „Trei Ierarhi”, în anul 1643. Este cea mai însemnată lucrare a marelui cărturar moldovean, ctitor al limbii literare și al primei școli de grad înalt din Moldova, după modelul Academiei Duhovnicești de la Kiev.

În opinia istoricului Nicolae Iorga, Cazania lui Varlaam este opera cea mai populară a epocii noastre vechi, fiind prima carte din Moldova, tipărită în limba română, cu alfabet chirilic, care a avut o contribuție deosebită la formarea limbii noastre literare. Aceasta a cunoscut o răspândire mai mare decât orice altă carte românească veche, mai cu seamă în Transilvania, unde s-au făcut copii pentru a ajunge în mâna preoților și a credincioșilor de la sate.

Lucrarea este structurată în două părți. În prima parte sunt cuprinse 54 de cazanii la duminici, iar în partea a doua se găsesc 21 de cazanii la diferite sărbători. Mitropolitul moldovean și-a cules materialul „din multe scripturi din limba slavoniască”, arătând în prefață că este „adunată din toți tălcovnicii Sfintei Evanghelii, dascălii Bisericii noastre.” În Cuvântul de început adresat de Vasile Lupu „la toată semenția românească de pretutindeni ce se află pravoslavnici într-această limbă”, se arată că oferă „acest dar limbii românești, carte pre limba românească, întâiu de laudă lui Dumnezeu, după aceia, de învățătură și de folos sufletelor pravoslavnici”. Este marele merit al lui Varlaam de a fi strâns într-o lucrare unitară, vechile cazanii, care circulau în țările românești în manuscris, traduse din grecește sau din slavonește. Sunt peste 500 de file, ilustrate cu numeroase gravuri, reprezentând scene biblice, chipuri de sfinți la care se adaugă inițiale înflorate, frontispicii, viniere, podoabe finale.

Cartea a fost descoperită de profesorul Constantin Solomon, în biserica ridicată de unchiul poetului Costache Conachi, vornicul Gavril Conachi, la 1759, așa după cum rezultă dintr-o notare a dascălului tecucean: „...un exemplar din Cartea românească de învățătură a lui Varlaam, pe care am găsit-o în vara anului 1940, în turnul clopotniței celei nouă, unde sunt depozitate

CAZANIA LUI VARLAAM
(CARTE ROMÂNEASCĂ DE ÎNVĂȚĂTURĂ)
IASI, 1643

icoanele și cărțile ce-au mai rămas de la biserica spătarului¹.” O ramură din neamul Conăcheștilor și-a stabilit reședința de țară, pe moșia din satul Lărgășeni, fostul județ Tecuci, la jumătatea sec. al XVIII-lea, unde a înființat una dintre cele mai bune școli de familie, despre care istoricul Nicolae Iorga avea să noteze: „Ar fi greu să se găsească în orice țară din acest timp, o mai bogată colecție de învățători într-o casă particulară².”

Era firesc deci, ca la o asemenea școală înființată de vrednicul boier Gavril Conachi să se găsească la loc de cinste pentru studiu și *Cartea de învățătură* a lui Varlaam, convingere întărită și de o însemnare fără iscălitură, scrisă pe marginea de jos a foilor 8-23, din care reproducem doar un fragment: „Acastă carte ci să chiamă *Păuceniie* am cumpărat-o pentru trebuința Bisăricii mele din Lărgășeni [ce] iasti la țin[u]t Tecuci...³”

Valorosul exemplar al lucrării mitropolitului Varlaam a fost achiziționat de Biblioteca „Ștefan Petică” Tecuci, în aprilie 1969, împreună cu alte aproape 1500 de volume din biblioteca personală a profesorului C. Solomon. Starea de conservare a volumului este una relativ bună, pe viitor impunându-se totuși unele intervenții de legat, periat, curățat, într-un laborator de specialitate.

Note:

1. Solomon Constantin, Biserica și Moșia Conăcheștilor dela Lărgășeni-Tecuci, *Analele Moldovei*, an II, No. 1-2, 1942, p.13
2. Solomon Constantin apud, N. Iorga, *Nouii contrib. la ist. bis. noastre*, pag.9
3. Solomon Constantin, Biserica și Moșia Conăcheștilor dela Lărgășeni-Tecuci, *Analele Moldovei*, an II, No. 1-2, 1942, pag.13

CAZANIA LUI VARLAAM
(CARTE ROMÂNEASCĂ DE ÎNVĂȚĂTURĂ)
IASI, 1643

(Biblioteca Municipală „Ștefan Petică”, Tecuci, Fondul „Constantin Solomon”)

EVENIMENT CULTURAL PARIZIAN

NOTE DE PEREGRINĂRI LITERARE

Traseu printre cărți (și scriitori)

► Roxana RACARU

Salonul de carte de la Paris a avut loc anul acesta între 16 și 19 martie, dar ce ziceți de o vizită virtuală la peste o lună de la eveniment? Totul e posibil într-un mediu care nu refuză amestecul de genuri (serios și superficial, interesat de aparențe, de ambalajul online al evenimentului cultural).

Ne reperăm, deci, pe aplicația pe telefon, sau în vizita virtuală a sălilor pentru ateliere și dezbateri: visitevirtuelle2018.livreparis.com

Recuperăm programul, atât de complex, încât un salon de carte de talia celui de la Paris (organizatorii evită să-l numească târg, e o manifestare culturală) nu se poate face decât cu un obiectiv clar în minte. Și iată de ce: 3 000 de autori (prezenți pentru autografe), 1 200 de expozanți și peste 50 de țări prezente, 30 000 de participanți anunțați la dezbateri și conferințe, pentru circa 175 000 vizitatori...

Ca să comparăm, Tîrgul Gaudeamus afișează (pentru 2017) 125 000 de vizitatori pentru 300 de expozanți și 800 de manifestări (lansări de carte în principal).

Anul acesta salonul a fost un succes: frecvență sporită față de anii trecuți (cu 7%, anunță organizatorii), program reușit, public entuziast, vizitatori de marcă (în afară de vizita, obișnuită, a președintelui Franței în deschiderea

salonului, și de cea a diferitelor figuri ale clasei politice, numeroase personalități franceze sau străine erau prezente cu cărți sau în cadrul manifestărilor).

Citez doar câteva nume: actorul Gérard Depardieu (prezent cu o carte, *Monstre*), regizorul Roman Polanski (prezent la o conferință), Wolé Soyinka, scriitor nigerian, laureat al premiului Nobel de literatură în 1986, scriitorul american Douglas Kennedy, realizatorul Costa Gavras, matematicianul (și deputatul) Cédric Villani, scriitoarele Delphine de Vigan și Amélie Nothomb în dialog pe una din scenele salonului, scriitorii Marie Darrieussecq, Ludmila Ulițkaia, Véronique Olmi, Bernard Pivot, scriitoarea franco-marocană Leïla Slimani, laureată a premiului Goncourt în 2016, Asli Erdogan, scriitoare turcă trecută prin închisoarea regimului de la Istanbul, Kamel Daoud, scriitor algerian de limbă franceză...

Firul conductor a fost „scriitorii în fața lumii”, așa că dezbaterile au fost în general despre cum se reflectă realitatea în literatură și, în paralel, cum realitatea schimbă felul în care citim literatura... Cîteva exemple de teme: întâlniri în jurul cîtorva ani emblematici (marii 8) – 1918, 1968 și... 2018; scriitori venind din țări diferite care au vorbit despre actul de a scrie în lumea de azi; poziția scriitorului

angajat; dialoguri între scriitori sau personalități diferite într-o serie de „improbabile”; procesul fals cu avocați adevărați al Anei Karenina, sau al lui Gaston Lagaffe (personaj de bandă desenată).

Dintre „originalitățile” prezente (și nu prima dată) la târgurile literare în Franța, programul festiv al magazinului Le Figaro Littéraire (70 de ani de la înființare) prevedea, printre altele: 70 de autori din cei mai cunoscuți erau invitați să realizeze împreună un text compozit, în felul suprarealiștilor (un cadavre exquis), care va fi publicat și vândut cu scop caritativ (beneficiile fiind oferite unei asociații care prevede lectura ca principal mijloc de reinserție socială); ateliere de scriitură; teste de ortografie cu premii (pentru copii, dar nu numai). De altfel, o tradiție recentă, imaginată de un profesor de franceză, vrea ca vizitatori voluntari să se supună unui test de dictare: au fost 200 de curajoși anul acesta... (în comparație, târgul Gaudeamus afișa concursul „Noi îți dăm câte poți duce! Ai multe cărți pe cap, dar te miști cu talent? Le primești pe cele care-ți rămân acolo!”).

Există în cadrul salonului, parcursurile pentru copii (festivalul lecturii cu voce tare, pentru elevi de clase primare, atelier pentru a învăța să filosofeze,

atelier de scriitură, ateliere de desen la „patru mâini” cu părinții, ...), special pentru adolescenți (meci literar pentru criticii în devenire, dezbateri despre lumea de mâine, pentru adolescenți), pentru iubitori de știință, pentru rusofili (țara invitată de onoare a fost Rusia), pentru iubitorii de artă (cu, printre altele, un atelier de inițiere în gravură), pentru cei veniți din provincie (editurilor cu acoperire regională le sînt alocate un sector întreg din salonul de carte, inclusiv pentru cele în limbile regionale, ca occitana, bretona sau corsa), pentru cititorii de romane polițiste, pentru iubitorii de benzi desenate, șamd

Programul României? Mult mai axat pe texte și mai diversificat decît anul trecut, prezenta traduceri în franceză (publicate recent) din Gellu Naum, Lucian Blaga, Mihail Sadoveanu, dar și autori contemporani ca Tatiana Țibuleac, Irina Teodorescu, Diana Adamek, sau poeți prezenți în antologii de traduceri. Și mai ales, în cadrul dezbaterilor programate (nu încă ateliere, ci dezbateri în formă de mese rotunde), afișa mai mulți invitați francezi (traducători, editori, jurnaliști, încă nu scriitori).

ROUMANIE comme vous ne l'avez jamais lue

16 - 19 mars 2018 | stand no. G85

LIVRE PARIS
SALON DU LIVRE DE PARIS

SALONUL DE LITERATURĂ UNIVERSALĂ „C. D. ZELETIN”

„CHARLI. RUE SAINTE - CATHERINE .34”, traducere: prof. Lidia Vianu, editura “Integral”, 2017

► Angela BACIU

ora 14.00

nu știu de ce mă gândesc acum la regele meu.
când am dat mâna cu el m-am fâstâcit
ca un copil.
mâna grea mi-a strâns degetele a zâmbit ușor
mi-am dus un picior la spate
și mi-am îndoit genunchiul
voiam să mă fac mică
așa ca alicia în țara minunilor
să fie vreo douăzecișicevadeanideatunci
îmi plăcea să îl privesc
stătea drept în fața aparatului de fotografiat
eu în rândul 2 cu sacou roșu
și cămașă cu dungi albe
fotografia asta o port cu mine peste tot.
și mă năpădește mirosul
de pâine proaspăt scoasă din cuptor.
regele meu e blând
și bun.

***

ora 14.05

în mijlocul străzii Rue Sainte-Catherine
plouă torențial oamenii se grăbesc
m-aș ascunde în brațele mamei
sau într-o imagine.
litere mari jucăușe
atârână
de o franzelă.
c-h-ar-l-i
am găsit locul potrivit.
aici nu mă cunoaște nimeni.

***

ora 14.20

în toate poveștile o aud pe bunica sofia.
nu am cunoscut-o.
dar o văd
cum intră pe ușă la charli.
câinele ei bătrân și șchiop cunoaște drumul
88 de riduri duc toate la casa ei.
în fiecare zi cere
baghete tradiționale cu cereale. nimic altceva.
nu se grăbește. desface sacoșa albastră
de rafie și înghesuie pâinea. deasupra așează

I don't know why, but I am thinking of my king.
I was as shy as a child
when we shook hands.
his heavy hand squeezed my fingers and he gave a
little smile
I lifted up my leg
behind
I wanted to shrink
just like alicia in wonderland
that must have been some twentysomethingyearsago
I loved to watch him
he was standing upright in front of the camera
and I was in the second row with a red jacket
and a shirt with white stripes
I carry that photo wherever I go.
the smell of bread fresh out of the oven
fills me inside.
my king is kind
and good.

***

I am in the middle of rue Sainte-Catherine
under heavy rain, people hurry up
I wish I could hide in my mother's arms
or inside some image.
huge restless letters
hang
from a white loaf of bread.
c-h-ar-l-i
this is the place for me.
everybody is a stranger here.

***

all tales bring back my grandma sophia.
whom I have never met.
I see her
come in through the door at charli's.
her old limping dog knows the way
88 wrinkles lead to her house.
each and every day she asks
for traditional baguettes with cereals. just that.
she takes her time. she unfolds the blue
raffia shopping bag and fills it with bread. on top she
places
her bag with metal edge trim. latest fashion during the
war.

poșeta cu margine metalică. la modă în timpul războiului.

mâinile îi tremură ușor.

la charli e cald

vin unii. ies alții.

numără restul. aceleași gesturi

în fiecare zi. nu se teme de ploaie

câinele șchiop o păzește.

***

nu-mi găsesc ochelarii

tot uit unde îi pun

știu că o să-mi spuneți

că îi am pe cap.

peste drum

mușii ăia gesticulează într-una.

ei au ochelarii la ochi.

***

ora 14.30

nimeni nu mă cunoaște atât de bine

ca mandarinul miraculos.

nu e aici cu mine

dar îl văd

așezat pe scaunul din față

pălăria verde de fetru stă alături

citește acum menu-ul.

„eu știu ce vreau, tu știi?”

aceeași întrebare în fiecare zi.

nu vede bine prin ochelarii cumpărați de la lidl.

nu vrea să meargă la doctor.

o fi având el un vraci

undeva în pustiu.

***

ora 14.50

prin ușa de sticlă se văd cuptoarele de pâine
din boulangeria belgiană.

patiserul, în halat alb și mânecile suflecate

pare că știe ce are de făcut. e atât de serios

de parcă s-ar pregăti de o operație grea.

așează tăvile pe rafturi

le face loc altora.

își pune mănușile,

scoate pâinea fierbinte

din cuptor. aburii,

her hands are shaky.

it is hot inside charli's

people come and go.

she counts her change. the same gestures

day in, day out. she does not fear rain

the limping dog watches over her.

***

I can't seem to find my glasses

I keep forgetting where I left them

you will tell me

they are in my hair, I know.

across the road

deaf and dumb people keep gesturing.

their glasses are on their noses.

***

nobody knows me better than

the miraculous mandarin.

he is not here

but I see him all the same.

seated, he faces me

his green felt hat next to him

he reads the menu.

“I know what I want. do you?”

the same question, day in, day out.

his glasses which we bought at lidl are not much help.

he won't see a doctor.

somewhere in the desert

he probably has a healer who takes care of him.

***

through the glass door I can see the bread ovens
of the belgian boulangerie.

in a white coat, sleeves rolled up, the pastry man

looks very professional. he is so serious

you'd say he is getting ready for complicated surgery.

he places trays on shelves

making room for others inside.

he puts on his rubber gloves,

takes the hot loaves

out of the oven. the steam,

ei, aburii mă duc acasă
 la vatra din pământ de țară.
 închid ochii. pâinile
 sar de colo colo înghesuite fiecare
 își caută locul. unde vor ajunge azi
 o rafală de vânt deschide ușa
 aerul rece intră nepoftit și geamurile se aburesc
 nu mai văd nimic prin lentilele ochelarilor.
 pe vârful pantofului o gărgăriță.

***

ora 15.55

nu mai fug de tine.
 doar știi că nu mă tem de tunete,
 nici de cutremure
 doar noaptea aia de iarnă
 când alergam în picioarele
 goale în zăpadă
 și te strigam
 a rămas cu mine.
 singură, în hotelul Citadines,
 pe Avenue de la Toison d'Or
 la telefon vocea ta e la fel
 „să te duci la Bruges, nu pierde timpul”
 „nu sunt cu tine și plouă”
 „cumpără-ți ciocolată!”

***

ora 16.00

în plasa de rafie
 are 4 mere roșii
 mută greutatea dintr-o mână
 în alta.
 nu știe unde s-o așeze.
 „o pâine, vă rog.”
 îi frigea palmele.
 „pofțiți, e scoasă acum din cuptor”.
 bătrânul face ochii mari. iese în stradă
 rupe o bucată. îi e foame.
 prin fața statuii manneken,
 cum să nu știți,
 băiețelul ăla din bronz care face pipi,
 doi bărbați trec ținându-se de mână.

***

ora 16.18

le citron,
le frou-frou,
la fraise,
le cheesecake fraise,
la framboise,
la tatin,
le mille-feuilles,
îmi notez în carnetul
din geantă
câte una din fiecare
să guști și tu.
nu plec de aici până când
 n-o să știu că ai mâncat tot.

oh, that steam takes me back home
 to the country earthen hearth.
 I close my eyes. the loaves
 are waiting in a heap, each
 fighting for a place. where will they end up today
 a gust of wind opens the door
 the windows are hazy from the cold wind
 I can't see anything through my glasses any more.
 on the tip of my shoe, a ladybird.

***

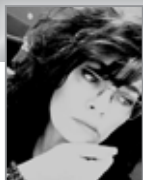
I've stopped running away from you.
 you know I have no fear of thunder,
 or earthquakes,
 but that particular winter night
 when I ran barefoot
 in the snow
 calling you
 will not leave me.
 alone in the Citadines hotel,
 down Avenue de la Toison d'Or
 on the telephone, your voice sounds unchanged
 “go to Bruges, don't waste any time”
 “you're not with me and it's raining”
 “go buy yourself some chocolate!”

***

he has four red apples
 in his raffia shopping bag
 and shifts it from one hand
 to another.
 he would like to put it down somewhere.
 “a loaf of bread, please.”
 the loaf is too hot for his palms.
 “there you are, fresh from the oven.”
 the old man stares at it eagerly. goes out
 tears off a piece of bread. he is hungry.
 two men pass by the manneken pis,
 everyone knows the sculpture,
 that bronze little boy who pees.
 the two men passing are holding hands.

***

le citron,
le frou-frou,
la fraise,
le cheesecake fraise,
la framboise,
la tatin,
le mille-feuilles,
I write down in the notebook
I carry in my bag
one of each
for you to taste them.
I won't leave here
 till you've eaten them all.

INTERVIU DIN FLORIDA

DE VORBĂ CU SCRITOAREA CORINA OZON

► Nuța ISTRATE GANGAN

NIG de vorbă cu scriitoarea CORINA OZON

NIG: Corina, probabil sunt singurul om care vrea un dialog cu tine fără să îți fi citit cărțile (nu o să-i spunem interviu, prefer să stăm de vorba pur și simplu). Ce poți spune despre tine și scrisul tău, oamenilor care nu au citit Corina Ozon?

CO: Pentru mine este o provocare să văd cum judecă oamenii scriitura mea, mă refer la cei care mă cunosc, dar mai ales cum mă văd pe mine prin ce am scris cei care nu mă cunosc. Tu mai știi despre mine prin intermediul Facebook, chiar de dinainte să scriu, dacă nu mă-nșel. Nu știu cât din profilul meu ai putut să conturezi, însă eu sunt un utilizator de net, la fel, ca oricare. Îmi place muzica, îmi plac glumele bune și călătoriile. Îmi place să scriu și să socializez. Cât despre ceea ce scriu, cel mai bine ar fi să se citească. Scriu sincer, așa cum și când simt, oriunde și la orice oră. E ceva acolo, în mine, ca un gheizer, descoperit recent. Și nu vreau să se oprească.

NIG: Secretele bine păzite vor fi aflate mai devreme sau mai târziu, un amor se poate transforma în amantlâc iar un amantlâc în amor. Care ar fi diferența dintre „Zilele Amanților”, și „Noaptea Amanților”,?

CO: Chiar emoția. Prima, „Zilele amanților”, este mai cinică, deși nu-i lipsește umorul. „Noaptea amanților” este descriptivă, un next level în relația celor implicați în această aventură. Personajele au frământări, vorbesc despre ceea ce simt, iar volumul trei, „Amanții 3.0” e o abordare psihologică a lor.

NIG: Multe femei au, sau au avut, statutul sau stigmatul de amantă. Și mai toate, că recunoaștem sau nu, am trecut razant pe lângă acest statut. Ai fost întrebată dacă „ai fost cândva, cumva, amantă?”,

CO: Desigur, este prima întrebare care mi se pune. Cu referire la cărți, dacă este autobiografică, măcar pe alocuri.

NIG: La amanți, în general, îmi place îndrăzneala și misterul. Detest lipsa discreției. O relație extraconjugală căreia îi lipsește discreția,

devine uneori un amantlâc ieftin. Cum sunt „amanții”, tăi?

CO: Și „amanții” mei își păstrează relația departe de ochii lumii, însă eu pătrund în mințile lor. Cărțile sunt scrise pe trei voci, ceea ce vede amantul, amanta și soția. Astfel că toate gândurile

nerostite ies la iveală, așa cum n-am avea poate curaj să le spunem cu voce tare. Cum ar veni, am intrat în alcovul lor direct, am dat la o parte draperia de la fereastră. Și ei au întâlniri pe furiș, recurg la diverse tertipuri și stratageme, ca să se întâlnească, au parte și de momente de suspiciune, în care sunt nevoiți să dea explicații. Însă, așa cum am zis, eu am trecut dincolo de perdea.

NIG: Știi că te inspire din viața de zi cu zi. Ți s-a întâmplat să fii întrebată de amanți anonimi cum de știi povestea vieții lor? Mai ales că tu habar nu aveai de povestea acesta.

CO: Oh, da! Unii chiar au crezut că fix despre ei am scris, pentru că și replicile coincideau cu ale lor. Scriu despre viața de lângă noi și încerc, pe cât posibil, să o redau cât mai autentic

NIG: Folosești un limbaj nu tocmai ortodox. Ai ochi albaștri, ești blondă, ai o piele albă și frumoasă. Unii găsesc combinația de dirty mouth și ingenuitate, irezistibilă. Alții își fac cruce după ce citesc, probabil. Sunt genul care vorbește urât numai și numai din imperioasă nevoie dar, ne place sau nu, așa se vorbește. Așa vorbesc foarte mulți oameni între ei și

tu nu ai făcut decât să arăți asta. Ce-ai dori să le spui celor care se crucesc?

CO: Să știi că mulți dintre cei care s-au crucit la primele pagini acum îmi sunt fani declarați. Într-adevăr, limbajul este șocant, pentru cei care nu au mai citit genul acesta de literatură. Și mai știu că este ciudat, însă, negru pe alb, cuvintele biciuiesc. În comunicarea orală, știi cum se spune, verba volant. Înjurii, ți se răspunde, e eliberarea. În scris, cuvintele rămân închise acolo. Și, de câte ori deschizi cartea, ele te șfichiuesc pe obraz. Cine mi-a citit cărțile chiar a avut curaj.

NIG: Ai toată aprecierea mea pentru felul în care știi să îți faci reclamă, felul în care alegi să te faci cunoscută. Chiar dacă este extrem feminin, stilul tău descrie a business woman. Fan-club, True-Blue, Fashion, Parfumuri. Cărțile tale au înregistrat vânzări de ordinul miilor. Se poate trăi în România din vânzări de carte dacă nu te cheamă Cărtărescu, să zicem?

CO: Nu se poate trăi doar din vânzări de carte, pentru că nu există atâta public cititor. La noi, spre deosebire de alte țări, nu sunt mulți cititori de carte. Însă marketingul a fost important pentru mine, dacă tot ai amintit, altfel m-aș fi făcut cunoscută mai greu. Eu lucrez în PR și Comunicare (la o companie națională) și am folosit experiența mea în promovarea cărților mele.

NIG: Mergi cu Herg Benet. Recomanzi aceasta editură. De ce?

CO: Este o editură în care am simțit că suntem o echipă. Nu știu cum e la alte edituri, dar eu mă simt foarte bine la Herg Benet. Îmi place că pot discuta deschis cu Alexandru Voicescu, managerul editurii și scriitor, îmi place că e exigent și vizionar.

NIG: Unii critică faptul că încerci să schimbi percepția despre scriitori, că faci reclamă la hainele și bijuteriile pe care le porți la lansări. Dacă aș fi făcut un interviu cu tine m-aș fi oprit aici și ți-aș fi ascultat părerea. Dar acesta e un dialog, deci o să spun că sunt de acord cu acest concept, îl găsesc interesant, dar scriitorii trebuie să „respire”, doar singurătate, nesomn și tutun, nu? Care ar fi motivul criticii aici?

CO: Probabil că schimbarea este acceptată mai greu. Prejudecata generală despre scriitor era alta, iar cu ceea ce am venit eu: turnee în țară, fan club de carte, ținute, accesorii, lansări în locuri atipice cu muzică și entertainment, toate acestea arată bine, dar obligă la niște eforturi. Posibil aici să fie temerea că standardele în care era încadrat un autor să fie nițel redeseinate. Dar eu am văzut totul ca pe o adaptare la vremurile de azi și la gusturile oamenilor. Eu nu am făcut decât să arunc cu artificii peste ceea ce exista.

NIG: Acum ceva vreme, criticul literar Alex Ștefănescu a spus într-un interviu că ceea ce tu și alte scriitoare contemporane scrieți, nu va rezista. Deși, la un moment dat, mi s-a părut că domnul Ștefănescu era total de acord cu stilul acesta altfel. Am fost surprinsă când am citit acel articol. Sau poate nu am fost... Tu ce crezi?

CO: Cred că Alex Ștefănescu a vrut să scrie despre mine și atât. Chiar ne-am intersectat de curând într-o discuție pe Facebook și m-a rugat să scriu altceva, ca să mă laude. Eu nu scriu ca să fiu lăudată de critici, scriu pentru mine și pentru cititori. A propos, în luna mai, public o nouă carte, „Până când mă voi vindeca de tine”, fără legătură cu amănții.

NIG: Tu, ca scriitor, ce crezi, literatura ta va rezista?

CO: Nu știu dacă va rezista, gusturile literare se schimbă, periodic apare ceva ca trend. Însă îmi place să cred că despre stilul meu ca și despre curajul meu se va mai vorbi.

NIG: Lansările tale au oameni. Vinzi. Mulți îți cer cărțile, le comandă pe internet apoi se fotografiază cu ele. În țară, în lume. Este free advertising în toată regula și lucrul acesta mi se pare grozav. Ești una dintre cele mai citite scriitoare contemporane. După ce vor citi afirmația de mai sus, unii vor exclama „da, așa este”, Alții însă, vor strâmba din nas, politicoș spus, și vor gândi că vorbesc prostii sau că sunt

prost informată. Ce ai vrea să le transmiți acestor oameni?

CO: Le recomand să verifice topurile de vânzări, unde eu mă mențin constant, încă de la prima carte, sunt autori care nu figurează nici între primele 50 de locuri. În general, nu încerc să conving pe nimeni de nimic. Oamenii trebuie să se convingă singuri și nici nu e obligatoriu să plac tuturor.

NIG: Care este cea mai aspră critică literară care ți s-a făcut?

CO: Că am devenit arogantă, asta pentru că pur și simplu, într-o perioadă plină de drumuri, evenimente, scris, casă, efectiv nu-mi ajungea timpul. Și nu puteam vorbi cu toată lumea la fel ca înainte. Dar pentru mine a fost bună această etapă, atunci am știut cine îmi este alături cu adevărat sau cine doar cerșea atenție sau mă considera un furnizor de self esteem.

NIG: Ce aduc nou cărțile tale în literatura romanească?

CO: Stilul, aparent facil, abordarea directă, autenticitatea, cărțile au fost scrise în real time, ca să zic așa.

NIG: Cred că avem câțiva scriitori foarte buni care vor rămâne undeva la margine pentru că nu știi cum să se facă știuți, cunoscuți, care nu sunt descoperiți sau care, mai rău, sunt ignorați. După cum vezi oamenii de litere de la noi au început să semene foarte mult cu politicienii noștri. Ce crezi, personal, despre USR?

CO: Nu pot să am nicio părere despre USR, nu am legături cu acest organism și nu sunt la curent, decât foarte vag, cu ce se petrece acolo.

NIG: Ultima ta carte are în ea povesti de dragoste adevărate, văzute prin ochii tăi, Ochi frumoși, apropo. Nu-i așa că oamenilor le place să vorbească despre iubirile lor, chiar dacă vorbesc de fapt și despre durerile lor? Până când mă voi vindeca de tine pare total diferită de povestea amanților. Mi-ar plăcea să văd în ea poveștile de iubire ale unor foști amanți, povești care au un happy-end după ce au început incert. Vorbește-mi, te rog, despre această carte.

CO: Da, este o carte diferită, un proiect început chiar înainte de cel cu amanții. Este un volum de proză scurtă, povești reale contemporane, despre iubiri frânte și vindecarea de după. Aventuri care se credeau iubiri eterne și iubiri transformate în aventuri. Suferința face parte din dragoste și ne căleşte pentru următoarea iubire.

NIG: Pe siteul tău ai scris două articole bune despre viața celor divorțați din România. De ce după plimbarea la starea civilă și la altar, topiți-dendragostiți, după ce jurăm că numai moartea ne mai poate despărți, după casă/masă/soacră plus doi-trei

copii, ajungem în dormitoare străine (mașini, hoteluri, păduri, pășuni, toate astea fie reale, fie virtuale) cu o persoană total diferită de cea lângă care am jurat ba una, ba alta?

CO: Pentru că se întâmplă să alegem prost, atunci când ne căsătorim, și nu putem recunoaște. Așa cum am mai scris, românii nici nu au în obicei să apeleze la un specialist în probleme de cuplu, pentru a-și cunoaște mai bine frământările. Preferă să le rezolve singuri, așa cum au apucat să vadă în casele părinților, și de aceea multe divorțuri se fac în ură, iar cei care suferă sunt copiii. Când acasă nu mai vii cu plăcere, găsești o supapă, pentru că omul nu poate trăi doar cu o ciorbă bună. Sunt multe de discutat aici, dar principala cauză este educația incompletă, lipsa de comunicare dintre părinți și copii, viitorii adulți. Mă refer la segmentul de vârstă 35+. De altfel siteul de care pomenești lor li se adresează, în primul rând, <https://dupa35.com>.

NIG: Corina, suntem victima propriilor alegeri atunci când vorbim despre iubire, căsnicie, adulter?

CO: Cred că am răspuns mai sus și la această întrebare. Da, noi alegem și, ceea ce nu realizăm luați de val, este că putem alege să trăim frumos, fără să rănim pe cei din jur. Știi cum se spune despre un bărbat care își înșală nevasta: e domn dacă știe cum să o facă, fără ca ea să afle. Despre abilitate e vorba.

Foto credits: Dragoș Boldea, Radu Bădoiu, Cătălin Pop

AFORISME

ADEVĂRUL SE VEDE NUMAI CU OCHII CURAȚI

► **Constantin OANCĂ**

- Noaptea Dumnezeu ne privește cu stelele, iar ziua cu ochii copiilor.
- Cine stă pe loc se îndepărtează de cel care merge.
- Dragostea - marmura în care ne sculptăm ființele dragi.
- Adevărata jertfire este nu să mori, ci să trăiești pentru cineva.
- La pietre privim, nu la apa care trece.
- Nu lumina se vede din întuneric, ci întunericul se vede din lumină.
- Între toți morții numai moartea este vie.
- Nimicurile sunt adevăratele noastre lipsuri.
- Kitschul este o jivină ce atentează la cântecul unei păsări.
- Numai cu ajutorul numelui ieșim din anonim.
- Cine nu muncește nu greșește, dar sigur păcătuiește.
- Răul este păianjenul în pânza căruia, pe întuneric, se prinde omul.
- Are trecere numai ceea ce trece.
- Toamnă – coșai grăbiți trec spre potolite culori.
- Toate adâncimile sunt întunecoase, numai aceea a gândirii este luminoasă.
- Vioara cântă numai dacă este iubită.
- Nu păsările zboară, ci zborul are forma păsărilor.
- Cine nu cunoaște mărește numărul necunoscuților.
- Cerul și pământul – înălțimea și adâncimea lui Dumnezeu.
- Din foșnet de frunze se face o poezie ori un șarpe.
- Frumosul este partea dinspre inimă a adevărului.
- Stelele sunt oamenii văzuți din cer.
- Iarnă – ninge pe drumul ce duce grăbit spre moarte.
- Mai mare decât deșertul este deșertăciunea.
- Ancora se aruncă în cerul de pe fundul mării.
- Viața noastră este un fluviu care curge în lumea aceasta și se varsă în lumea cealaltă.

Sculptură de Ivo Casana

PROZĂ SCURTĂ

POMPIERUL ȘI TOBOGANUL VERDE

► Ion MANEA

Unul dintre motivele pentru care crâșma de cartier „La trei țigani” avea dever era dat de prezența zilnică și îndelungată a lui Ion Ionescu, fost pompier. Sigur că domnul Ion Ionescu nu mai putea stinge acum incendii, fiindcă se pensionase, dar tragedia care-l lovisese cu trei ani în urmă, când soția i-a plecat în Spania și nu s-a mai întors, îi purta pașii cu o precizie de ceasornic, în fiecare dimineață, spre locul rezervat la fereastră.

- Bea de stinge, dar e om cumsecade, ziceau nu numai clienții, dar și cetățenii onorabili din cartier, când venea vorba despre fostul pompier.

De cele mai multe ori, domnul Ion Ionescu venea dimineața, la deschidere și nu pleca decât seara târziu, strecurându-se ca o umbră printre blocuri și traversând precipitat locul de joacă pentru copii, pentru a scurta calea și a ajunge mai repede în casa lui cu curte mare și boltă de viță de vie. Se culca imediat, nu înainte de a rosti înjurătura de seară:

- Mama ei de trădătoare!

Cuvintele erau adresate soției din Spania și ar fi fost cu mult mai usturătoare dacă nu și-ar fi amintit de fiecare dată un amănunt foarte important și atunci îndulcea tonul, încheind împăciuitor:

- Noroc că îmi trimite bani, altfel i-aș fi dat de mult papucii!

În seara aceea, cu vreo două ore înainte de închidere, domnul Ion

Ionescu se adresă unui client de la masa alăturată:

- Știi care e cea mai mare durere a sufletului meu?

- Nu știu, domnule Ionescu, dar bănuiesc...

- Bănuiești pe dracu! Nu e nevasta, domnule, cum crezi matale, treaba ei că a plecat, copiii, copiii sunt cea mai mare durere a sufletului meu, pentru că n-am avut și n-o să am niciodată...

Deși ochii vecinului erau oarecum roșii și în zona lor se unduia o perdea groasă de fum de țigară, ar fi putut sesiza pe obrajii domnului Ionescu traiectoria jilavă a două lacrimi surori, coborâte din adâncul inimii sale de pompier.

- Nu se știe niciodată, vecine, poate ți se întoarce nevastă și atunci...

Dar n-apucă să-ți termine vecinul vorbele, că domnul Ion Ionescu se năpusti afară, lăsând ultima sticlă de bere neterminată. Mergea cu pași repezi, nici nu se uita pe unde calcă, simțea cum se iscă în măruntaiele sale o revoltă uriașă împotriva tuturor, și mai

ales împotriva doamnei Ionescu, spanioala, chiar dacă îi trimitea euro, fac ceva pe banii ei, vii tu o dată și o dată acasă, te dau afară din curte, îți dau un șut de nu te vezi, destrăbălato!

- Ce naiba mai e și asta? strigă el simțind durerea aprigă din vârful piciorului drept.

Se dezmetici și văzu în fața sa toboganul verde prăvălit. Atunci realizează că tocmai traversa locul de joacă pentru copii și că lovisese cu putere aparatul.

- Bine că nu e nimeni pe aici! exclamă el și, fără să înțeleagă de ce, înșfăcă toboganul de plastic și se furișă cu el spre casă.

Ajuns dincolo de gardul înalt care îi proteja gospodărie, domnul Ion Ionescu aruncă toboganul în mijlocul curții și intră repede în casă. Un somn cumplit și o senzație ciudată, sentimentul vinovăției, inundat de suflul izbânzii, îl trăgeau ca un magnet spre fostul pat conjugal. În câteva secunde adormi, îmbrăcat și, pentru prima dată în acești trei ani, uitând să zică înjurătura de seară. A dormit ca un buștean, fără să-și închipuie ce-l aștepta a doua zi...

- Bună dimineața, tată!

Domnul Ion Ionescu își frecă ochii cârpiți de somn și de mahmureală. Se ciupi apoi, ușor, de obraz. Era în curte și ceea ce vedea nu putea fi decât un vis.

- Bună dimineața, tată! se mai auziră, încă o dată, glasurile zglobii ale celor șapte sau opt copii (erau așa de vioi încât nu reușea să-i numere), băieți și fete, care se dădeau unul după altul, așteptându-și rândul, pe toboganul verde.

- Măi, dar vouă nu vă e foame? întrebă uluit Ion Ionescu.

- Nu!!! Noi ne dăm pe toboganul verde!

Încântat, domnul Ion Ionescu se îmbracă rapid și porni spre crâșma „La trei țigani”. Acum avea cu să se mândrească, va face și cinste, de băut pentru toată lumea!, nu mai stau azi așa mult cu voi, am treabă, uite, vine septembrie, începe școala și trebuie să le cumpăr uniforme copiilor...

- Tată, să ne aduci și niște balansoare! strigă cel mai mare, un băiat.

- ăsta e isteț, seamănă cu mine, pompier îl fac, zise încet, pentru sine, și apoi, tare către copii: Are tata grijă de voi!

În seara aceea, domnul Ion Ionescu nu s-a mai întors acasă, iar, într-o miercuri, copiii și toboganul verde au fost duși la un orfelinat. Se spune că băiatul cel mare a ajuns pompier.

► Titi A. BĂNICĂ

PROZĂ SCURTĂ

GĂGENARII

Zi de duminică. Vară, vară, prin anii '64! În duzii de la poartă și cei din curtea lui moș Popa, vecinul nostru, ciorile plictisite cârâiau în surdină, mestecând dunde mari, albe și zemoase. Puii acestora, formând un cor ad-hoc, își strigau bucuria primului zbor, spintecând liniștea grea așternută în împărăția soarelui. În salcâmi bătrâni de pe răzorul cu nea Cristea Baci, zis Buflea, fluierători colorați ca eșarfa unui curcubeu, ascunși printre frunze moțâinde, trimiteau gălgâiri armonioase, imn păcii, liniștii și iubirii.

Uscată vară! Flămândă de ploaie, dușmană pe țaran și pe pământ. Blestem de la Dumnezeu. Parcă prea se înrăiseră lumea și vremurile. La umbra corcodușilor de pe marginea drumului, în picioare sau pe câte un călcâi, rezemați de gard, alții pe prispa făcută de noi din pământ negru, imediat după ultima ploaie, țarani, vecini de-ai noștri sau de pe alte ulițe, care opriseră la poarta noastră, stăteau la palavre așa, să treacă timpul. Așteptau să mai vină cineva, probabil, nu știau exact cine, dar bănuiau că la tata vin fel de fel de oameni cu problemele și animalele lor, sperând să culeagă vești noi, pe care să le spună și celor de acasă. Trăgeau mahorcă și priveau spre capătul uliței.

Poate că ar fi trebuit să se ducă la biserică. Moș Popa plecase de la slujbă, dar ei se credeau prea păcătoși ca să-i mai ierte Dumnezeu sau poate îi și uitase deja. La muncă nu se duceau, doar cei angajați la porcii și vacile gospodăriei. De-acolo nu puteau lipsi, era păcat de animalele acelea și așa chinuite. Acum colectivul era ca un stup răvășit de gărgăuni, în care rămăseseră doar trântorii. Îl cuprinseseră pustiul și sărăcia. Nu mai avea cu ce să plătească ziua de muncă oamenilor.

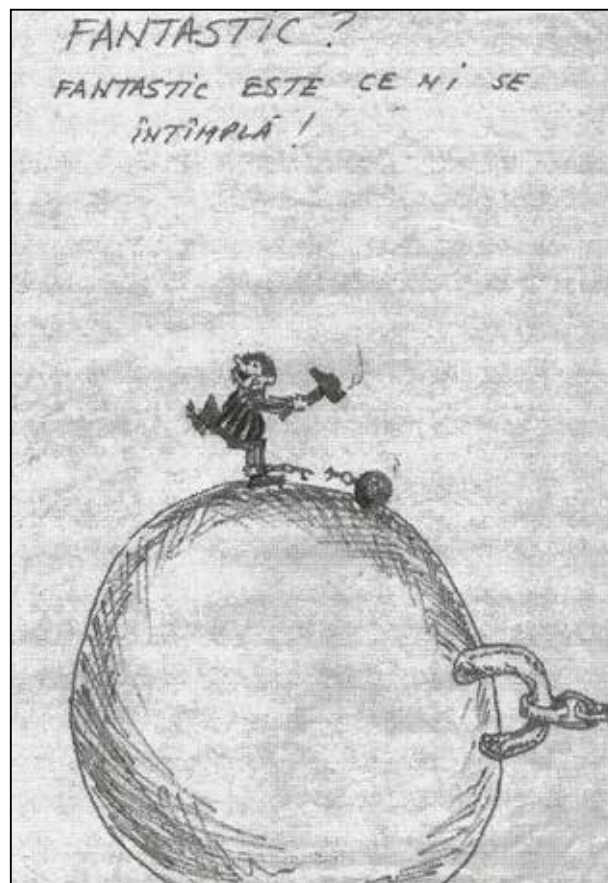
- I-auzi, mă, alde fi-su lu' Modoran ciobanu' pleacă la combinatul din Galați. Cică a venit unu' de-acolo, duminica trecută, la horă, la plochi și a vorghit cu flăcăii. Îi bagă la calificare la locu' de muncă, le dă masă, îmbrăcăminte, bloc și gata, muncitori pă viață. Să duci tineretu'..., da' io, unde să mă mai duc la anii ăștia, tu'le grijania mării lor di nenorociți comuniști. Săracul ne-a târât în colhoz, ș-acum își pune coada pă schinari și să faci boier la oraș.

Nea Toma Lica vorbea singur și trântea bolovani uscați în malul șanțului. Ochiul lui beteag părea că se fixase pe un punct imaginar, stătea nemișcat, parcă așteptând să-i reapară lumina pierdută încă din copilărie.

- Găgenarii, m'ă! Vin găgenarii! O droaie de copii, care jucau poarca pe locul viran din fața casei noastre, cu părul buhos, năclăit de praf, asudați și cu picioarele goale, o rupseră la fugă spre capătul uliței, spre casa domnului Mihai învătătorul, fluturându-și cămășile largi și murdare.

- I, i, i-auziți, măi fraților, vi, vi, vine gă, gă, găgenarii. Ă, ă, ăștia pre, pre, precis are armăsari de ju, ju, jugănit la nea Silică, se ridică nea Zamfir Lica, frate cu Toma, privind în lungul uliței.

- Să vezi cai la ei, neică! se sculă și Maile, un flăcău deșirat, uscat, cu gâtul lung și nasul ascuțit, dar puternic ca un taur și iute la treabă. Ția din

Găgeanu muncește la firme, particulari, juma' din sat a rămas particulari.

- Dumneaherii mamiilor lor di bolșevici! Ne-a luat tot, și izmenele după noi ni le-a luat, bolborosea în barbă cumătrul Neculai Baci, zis Budiriș, scuturându-și turul pantalonilor groși de dimie, cândva negri, acum arși de soare, peticiți și decolorați de atâta purtat și vara și iarna.

- Credeți voi că-i lasă la oraș pă ăia, ăștia? Pământul ce faci? Și ăștia di la Găgeanu o mai duci mult particulari? Să strângi funia la par, să vidiți voi, se oțăra Dobrică al lui moș Cristea Baci, un flăcău negricios, cu ochi neguroși și aparent răi, care părea mai tot timpul supărat.

- Găgenarii, mă! I-auzi-i, mă, uite-i mă...! Copiii strigau în alergarea lor vijelioasă, umplând ulița și forfotind printre căruțele acestora, care se îndreptau ca la paradă spre casa noastră. Parcurseseră ceva drum din Găgeanu, un sat din județul Buzău, cam la patru kilometri de drum, drept peste câmp, în spatele G.A.S.-ului. Veneau împinși de nevoi și că auziseră de tata vorbindu-se ca fiind un veterinar priceput. La colectivizare, spuneau unii, în satul lor ar fi fost răscoală. N-au vrut să se treacă în colectiv. Unii dintre ei i-au bătut pe milițienii veniți de la Buzău să-i colectivezeze, încât i-au băgat în spital. Mulți au avut de suferit. I-au arestat, au făcut și pușcărie, dar tot nu s-au predat comuniștilor. Au rămas particulari. Aveau cai și multe alte animale în curțile lor. Munceau cu căruțele pe unde găseau, mai ales pe la G.A.S.-uri. Erau oameni înstăriți și aveau niște cai Doamne, Doamne!

Gulia, un nepot de-al tatei, băiatul țatei Păuna și al lui nea Milan, se trezi din moțială și-și frecă palmele: „...tui glijană mă-sii, plecis bem ceva azi”, zise el, stălcindu-l pe „r”, ca de obicei, cu limbușia lui. Râdeau oamenii de el că nevastă-sa îi năștea numai fete, iar el voia măcar un băiat.

Unii la ham, alții legați zdravăn în spatele căruțelor altora, într-un nor de praf, ca un val albicios, armăsarii mergeau în pas de vals, adevărați balerini, acompaniați de simfonia nechezatului, a sforăielilor și scârțâitului din dinți, ciulind și arătându-și dinții lați, albi ca sâmburii bostanilor turcești, gata să muște pe oricine. Veneau găgenarii grupuri, grupuri, după cum se vorbeau ei, de la o duminică la alta, să-și castreze nălucile, pe care nu-i mai puteau folosi la muncă, de răi ce erau.

Trăgeau oamenii căruțele pe sub coroana pomilor la umbră și-și asigurau animalele, dându-le fân sub bot, apoi își luau friștile în mâini și se apropiau de poartă, intrând în vorbă cu un „hai noroc, oameni buni” și dând mâna cu ai noștri. Tata știa că vor veni, de aceea își pregătea cele necesare: clupe din lemn de salcâm uscat și puțin

ars la foc de paie, cu puțină cocă și piatră vânăată grunjoasă puse pe fiecare parte, pripoane, bisturie, pense, spirt, naftalină, săpun, cârpe curate și ce-i mai trebuia pentru operație. Noi măturam bătătura, unde era locul mai larg, udam pământul, să-și mai piardă din uscăciune și să fie moale, înlăturam toate obstacolele.

Un om negricios, ars de soare, cu umerii lați și mâinile scurte și vânjoase, se apropie, dădu mâna cu tata și-l rugă să-l jugănească pe-al lui primul, că-i cu melic și farâmă tot.

- Nea Silică, așa îl știau toți pe tata, am fost cu el și la Spitalul Veterinar din Buzău, dar doctorul s-a dat înapoi, i-a fost frică. Așa talan n-am mai avut. S'a făcut cât ursul, uită-te la el. Nu pot să muncesc cu acesta. Dacă nu-l reușești nici matale, îi dau dracului una-n cap, ori i-l dau lui Spiru Țiganu să-l taie la porcii fermei. Tata îl asculta, dar gândul lui croia un plan doar de el știut. Țăranii din jur înjurau cu năduf „talanul” și-l căiau pe bietul om.

- La, la, lasă, cî-l fa, fa, faci nea Silică flă, flă, cău, rânjea nea Zamfir, arătându-și dinții tociți și galbeni de atâta mahorcă.

În timp ce trăgea căruța în curte, armăsarul cel fioros, legat cu două lanțuri de mânușile căruței, toca pământul cu copitele sale diforme, ca niște lopeți, încercând să înțeleagă încotro merge și pentru ce. Curtea se umplu de oamenii care veneau să asiste ca la spectacol. Așa era la noi. Nu ne fream de cei care veneau să ia apă de la puțul din curte, să ceară o unealtă sau de copiii cu care ne jucam în oborul nostru, de oricine intra în curtea noastră, fie zi, fie noapte.

Printr-un semn scurt, fratele Ion aducea sacul de pânză tare și deasă din cânepă și frișca. Ce frișcă! O cumpăraseră tata din târgul Râmnicului. Frișcă de geambaș. Avea coada lungă, făcută din sârmă oțeloaasă, iar la sfârșitul plesnei avea bobiță de plumb. Cu astfel de friști încercau țiganii zlătari caii din târg, să vadă care sunt iuți sau moi. Acompaniat de un „hi” adânc scos de cei din jur, tata îl înfășură cu frișca pe armăsar, nu înainte de a-i arunca în cap sacul, ca să nu mai știe de el și de unde vin loviturile. Îl plesni o dată, de două ori, de trei ori, de mai multe ori scurt și pe sub burtă, unde pielea era subțire. Sfârșitul plumbuit îl înnebunea de durere, îi provoca o isterie de nedescris animalului. Sărea, zvârlea, sforăia, ridica și târa căruța, dar în zadar. Îl tăia apa și curgeau clăbucii de pe el. Sufla ca o foală din piele de taur. Știa și simțea tata suferința animalului și limitele ei, îl durea sufletul, dar mai știa că trebuia să-l domine, pentru a-l „vindeca” de nălucul care-l cuprinsese.

- Pr, pr, pr, stai, ș, ș, ș! îl domolea tata, în timp ce calul tremura ca varga și se potolea ca o apă

oprită din clocotul ei. Precaut, atingându-i coama, apoi gâtul, crupa, apoi capul, cu o mână sigură, îi strecura ochiul priponului pe după gât. În același timp, fratele Ion, furișându-se pe sub căruță, îi lega picioarele din față, deasupra copitelor, cu alt pripon. La o comandă dată de tata, cei mai vârtoși dintre oameni trăgeau de pripoane, iar calul cădea ca secerat pe o parte, lovind aerul cu forța uraganului cu singurul picior liber din spate. Curând, i se scotea sacul de pe cap ca să respire ușor, era dezlegat de la căruță și strâns fedeleș, înfășurat cu pripoane, ca pe un pepene uriaș. Gemea săracul, dar n-avea de-ales. Oamenii, ca furnicile, îl imobilizau din toate părțile. Aduceau imediat apa caldă, îl spălăm bine, îl dezinfectam, iar tata îl opera așa cum învățase pe front, de la doctorii germani. Într-un sfert de oră totul era gata.

Amorțit, vlăguit de putere, cu trupul rănit, stârnind milă și chiar lacrimile stăpânului, zmeul de altădată se ridica anevoie, trist și împăcat. Nici de scuturat nu se mai scutura. Cu capul plecat, atârnându-i ca un putinei, își urma stăpânul, care îl lega la căruță, apoi îl buciema cu un șomoioag de paie. Privea neputincios la alt semen de-al lui care îi lua locul pe ringul de luptă și de suferință. Castrați, cei trei, cinci sau șase armăsari dintr-o duminică de vară se întorceau acum spre casă trăgând sau urmând căruțele, ca într-un marș funebru. Nu tu nechezat, nu tu sforăit sau scrâșnet din dinți, nimic. Se auzeau doar copitele picioarelor din spate târâte prin praful ca pudra și îndemnul căruțașilor: „Dii, mă, băieții tatei!” În urma lor, vecinii noștri, ajutoarele lui tata, își primeau cinstea cuvenită. Limba li se dezlega mai tare după fiecare pahar dat pe gât. Povesteau și iar povesteau ce au făcut, cum au făcut de l-au dat gata pe fiorosul armăsar, bucurându-se de reușita lor.

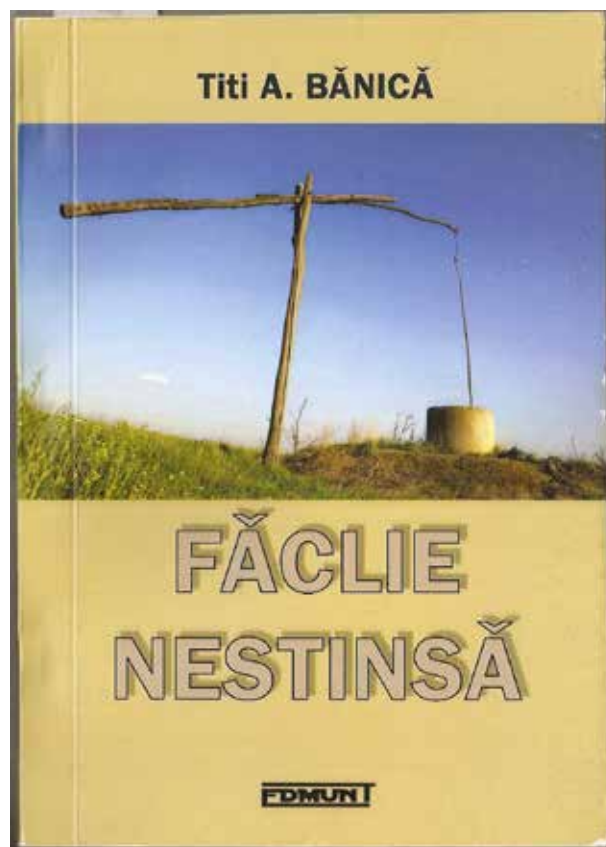
Tata stătea ce stătea cu ei, apoi se retrăgea în curte, după ce închidea porțile și strângea ce mai era aruncat sau uitat pe undeva. Noi eram tot timpul în preajma lui și ne simțeam mândri și onorați că ne bagă în seamă. Cine mai era ca tata? Nimeni. Cine mai era ca noi? Nimeni. Soarele, încet, încet, se culcușea în gura de foc a asfințitului. Găinile, cu aripile atârnând la pământ, cu ciocurile căscate de căldură, ieșeau din locuri ascunse și umbrite și pășeau ca niște bărci umblătoare spre aria cu pricina, căutând printre bolovanii zdrumicați de copitele cailor ceva nevăzut, numai de ele știut în pacea amurgului de zi.

Gaurii triluiau în ultimele licăriri ale zilei, apoi se aruncau zvâcnind în zbor mărunț, ca un gând trecător și frumos, spre plopii de pe șoseaua Galbenului, unde îi așteptau cuiburile din scorburile călduroase.

Țăranii noștri, pâlcuri, pâlcuri, presărați de-a lungul uliței mergeau spre casele lor, făcând popasuri dese, gesticulând, depănându-și impresiile recente. Mai trecuse o duminică din viața noastră și a consătenilor noștri. În cursul săptămânii, găgenarii veneau cu caii la ultima vizită medicală. Aduceau iarăși mulțumiri lui tata că, datorită curajului și priceperii lui, au iarăși o vită bună de muncă, blândă și supusă. Plecau liniștiți, pierduți în negura timpului cu caii la trap ușor. Nimeni nu-i mai lua în seamă, nimeni nu se mai ferea din calea foștilor armăsari. Ființa mândră și trufașă cunoscuse adevărata față a omului: viclenia, inteligența și forța colectivă. Calul devenise asemenea omului: fricos, supus și resemnat.

Noaptea pășea tiptil printre pomii-năluci, întinzându-și voalul smolit peste câmpuri, peste curți, peste casa noastră. Dinspre cimitir se auzeau vaiete de cucuvele încinse în hora crucilor înghețate. Ulița era acum împărăția liliacilor, a câinilor și a pisicilor. Adormeam târziu, ascultând sforăitul greu al tatălui trudit, simțind zvâcniturile fratelui Ion, care, nici în somn, nu putea fi liniștit. Timpul necruțător măcina pe furiș, fără milă, trăirile dragi ale clipei.

(Din volumul de povestiri „*Făclie nestinsă*”, Editura Edmunt, Brăila)

CRONICĂ LITERARĂ

SĂTUCUL FERMECAT DE NĂLUCI

► Prof. Vladimir RADU

Aderăm integral către aserțiunile din numerele 46 și 47 ale revistei noastre, cu referire la destinul scriitorului din provincie și al creațiilor sale, formulate de poetul Dan Movileanu (articolele *A fi scriitor în provincie*; *Destinul scriitorului român din provincie*).

Un astfel de scriitor cu aspirații bine temperate spre o recunoaștere la nivel național este brăileanul **TITI BĂNICĂ**. Dincolo de profesia de dascăl respectat și respectabil, prin prestația sa în slujba limbii și literaturii române la școli din localitățile Victoria și lanca, a găsit răgazul și pasiunea scrisului mai întâi pentru sine, apoi pentru ceilalți, pentru cei care, eventual ar fi interesați de viața satului românesc dintr-o margine a Bărăganului, în deceniile 5, 6 și 7 ale veacului trecut.

Sunt ani și locuri despre care literatura de sertar, bine deghizată în jurnale personale cu însemnări meticolos consemnate, a scos la iveală adevăruri crunte: Bărăganul - loc la deportaților, al celor izolați de către regimul comunist în gulaguri neștiute publicului larg (amintim doar romanele „Dumnezeu a murit în Bărăgan”, de Victor Acioacă și „Zile și nopți la șes”, autor Grigore Postelnicu – creații prezentate în paginile revistei noastre).

Scriitorul Titi Bănică reunește în prima parte a volumului „*Făclie nestinsă*”, tipărit la editura Edmunt din Brăila, un număr de 22 de povestiri continuând în alte repere istorico-geografice tradiția prozelor scurte din literatura română magistral reprezentată de la Slavici la Agârbiceanu, de la Rebreanu la Fănuș Neagu, de la Ștefan Bănuțescu la Marin Preda fără a mai aminti de Panait Istrati, consacrat prin sintagma-titlu „Ciulinii Bărăganului”. Trimiterile noastre către acești clasici ar putea părea îndrăznețe, dar conținutul, diversitatea întâmplărilor și mai ales încărcătura estetică ori sentimentală a volumului de față merită să încercăm.

Am descoperit în paginile cărții un univers mai puțin cunoscut, un ambient patriarhal dar păstrând cadența unui realism dur, aspecte menționate de scriitorul însuși în *Cuvântul înainte* și mai cu seamă în tulburătoarele mărturisiri din „*Argument*”. Autorului nu-i scapă nimic din viața cătunului natal, purtând numele emblematic, Sătuc: casa părintească, familia, vecinii, concepțiile, preocupările sătenilor, colectivizarea forțată și rezistența la colectivizare, misterele și tradițiile satului de câmpie, moara, nucii, caii, jocurile copilăriei, biserica, școala... Este un univers de viață inedit în peisajul literaturii noastre de după '89 dar și de

mai înainte. Văzută cu ochi de copil ori de adolescent, dar completată cu forța evocatoare a omului matur trecut prin experiențe de viață diverse, povestirea la scriitorul Titi Bănică surprinde prin savoarea narațiunii, autenticitatea dialogului (inclusiv până la detaliile fonetice ori regional-lexicale).

Descrierile de natură conturează surprinzător contextul întâmplărilor propriu-zise: o gârlă din valea Buduiului, câteva drumuri prăfuite, vecini buni de gură, porecle hazlii, tristeți metafizice, iubire de părinți și de frați, de tot ce-l înconjoară pe eroul narator și martor care se lasă adesea furat de subiectivitate. E o caracteristică a firii prozatorului, a disponibilității sufletești generoase pe care o cunoaștem și o apreciem de ani buni.

Narațiunea captivează în cele mai multe dintre povestiri. O bătrână sfătoasă (Baba Neacșa), un câine credincios (Dulică), un drum cu căruța la moara din Galbenu, trecerea zlătarilor și a țiganilor ursari prin sat ori venirea răzvrătiților „găgenari” ne colectivați, îl poartă pe cititor – oriunde i-ar fi rădăcinile proprii – către o vatră de cultură și civilizație care a conservat spiritul moral și de acțiune al unei comunități bine încheiate în vatra ei de viațuire. Înțelegem astfel mai bine faptul că rădăcinile neamului nostru nu s-au uscat nici în vremuri de restriște.

Povestirea aleasă de noi, fără a cere opinia autorului, o considerăm reprezentativă pentru forța narativă și valențele evocatoare. De urmărit armonizarea descrierii de peisaj, cu dialogul și cu firescul povestirii dar, mai presus de toate, ineditul întâmplării. Eroul de data aceasta nu este omul, ci animalul. Și nu unul oarecare, ci un simbol al forței, al virilității, al îndrăzneții: armăsarul cel năbădăios, cuprins de „năluc”. Mai mult decât căprioara lui Labiș, bietul Bator pe care îl vinde Fefelega, El Zorab ucis de stăpânul său, arabilul cu mulți copii înfomețați ori caii din povestirile lui Slavici sau Rebreanu, armăsarul cel fioros, „talanul” priponit în lanțuri aste supus la un exorcism groaznic dictat de nevoia materială a omului de a-l pune la muncă.

La fel de captivante sunt și celelalte povestiri care se citesc dintr-o răsuflare, deoarece ... plac pur și simplu.

... Și atunci, scriitorul din provincie nu merită mai multă atenție și prețuire decât îi acordă unul și altul dintre marii critici literari de la centru, aflați ei înșiși, vremelnici „în vogă”?

CRONICĂ LITERARĂ

POARTA LUI HALIBEY

► Stela IORGA

Laolaltă cu poetul intri ușor, ușor chiar pe poarta viselor, pe poarta lumii care ține în ea toți vii și toți morții noștri, apoi marile iubiri, care, iată, nu mor niciodată, ci sunt numai decapitate de o sabie ascuțită, de smochin, marile iubiri care nu ne lasă niciodată să avem alte amintiri în afară de ele, marile noastre iubiri îngropate numai și numai de nașterea unui copil, marile vise ale poetului, care cuprinde în brațe un univers plin de alți oameni, care scriu la fel de pățimaș și sufocant ca el despre marea iubire, cum e Cristian Pavel.

Prin *Poarta turcească* intră și se perindă uneori însăși Istoria, uneori și Yunus Emre, ori e numai umbra lor în lume, și versurile curg configurând un univers liric în care poezii nu vor muri niciodată, firește, fiindcă, nu-i așa, există această poartă turcească, un fel de gară pentru doi, pentru ei doi, iubiții cu iubitele lor nemuritoare, iubiții și mai apoi tații care vor scrie versuri despre alte universuri – copiii lor, poarta pe sub care se perindă frumos visele oamenilor, aproape și departe de cerul cel înstelat deasupra poezilor și legea morală din ei.

Și acolo, sub *Poarta turcească*, începe de fapt viața și însăși poezia, doamna Poezie, care însoțește pașii poetului prin lume : "doar cerurile noastre sunt pline/ de avioane de vânătoare/ care ne mitraliază zilnic/ cu iubire pe iubire/ cu absențe, tăceri, pierderi/ numai bune pentru calibrul/ lăcomiei noastre de a fi/ și de a crede în povești/ de colecție". "... fantomele vor legi ale iubirii/ doar pentru ele/ vor tratate de război/ cu ființa noastră/ tratând iubirile/ ca pe niște sclave/ niște cerșetori/ niște carne de tun/ cu care tragem în înger/ când vin să ne spună/ nu". "... uitarea e un dans pentru păpuși aruncate-n foc --/ vântul citește-n cenușă/ iar Istoria numără morții/ împletindu-și degetele descărnate/ într-un rosarium aproape/ fără sfârșit". Pe vremea când "semiluna a ieșit din teaca nopții/ ca o sabie de lemn/ cu care un copil și-a tăiat copilăria/ spre a nu-l mai părăsi ... ". Căci "... dragostea/ e un pui de soare/ fugit de acasă/ ia-l, de poți, în căușul palmelor,/ ascunde-l sub

turban./ apropie-te de "departe", zâmbește-i/ ...., Yunus Emre, prietene,/ să ne desenăm iubirile/ pe nisipul plajelor uitate :/ speranțele vor fi cei mai buni păzitori./ vor veni și vor pleca cu valurile", și aceasta fiindcă, " ... totuși cel mai bun călău al unei iubiri/ este tot o iubire", iar *Poarta turcească* este cartea de poezii despre "poarta unei iubiri mai presus de orice iubire".

Pe poetul Adi G. Secară l-a vizitat însuși îngerul scriind această carte și bine a făcut.

CRONICĂ LITERARĂ

ESENIN DINCESCU

► Prof. univ. dr. Eugen NEGRICI

În Bacău – orașul adoptiv al acestui oltean năvălaș și abrupt, care este Ștefan Dincescu – ar fi, cred, imposibil ca printre cei ce mai citesc poezie să se afle cineva care să nu se fi speriat de limbajul frust și de spontaneitatea versurilor lui: ele scuipe flăcări și împrăștie fecale peste alcătuirea ipocrită a lumii noastre. Cu apucături și gesturi pandurești, Ștefan Dincescu are darul concretizării brutale și tăria de a spune lucrurilor pe nume cu o naturalețe pe care, de regulă, poezia o evită, iar interpreții ei o detestă. Nu ți-e ușor, citindu-i poeziile, să reziziți asaltului neostenit de cuvinte vechi și de mult uitate, smulse din somnul lor și readuse la suprafață din cotloanele graiurilor oltenești și nu numai, din limba veche bisericească și din cea cronicărească. Ele șochează, întrucât intră în conflict cu problematica de o acută actualitate a textului. Dar dacă izbutești să treci peste acest baraj de stridențe simpatice, ai satisfacția să descoperi sufletul său luptător, disprețuitor de convenții și fățărnicii literare, decis să înfrunte atât teroarea bunului-simț, cât și oricare altă sursă de platitudini. Ar fi o greșeală să nu punem în seama vulnerabilității și a candorii acest soi de impulsivitate verbală. De altfel, spre această candoare trimite, prin ceea ce are el mai bun, acest volum de versuri intitulat nostalgic *Jelind mălinii viscolii* și având drept motto: „*Celor ce fost-au vis, izvor, cuvânt, / părinții mei, lumină în pământ!*” Cele 66 de poeme deschid calea analogiilor mistice, dar și calea unor speculații de ordin poetic, întrucât, dedicate satului și părinților dispăruți de curând, ele sunt semnate Esenin Dincescu. Un fenomen insolit de transvazare deliberată sau o alunecare involuntară în spațiul privilegiat al ultimului poet rus cu satul în glas? Cititorul se va simți incitat să se decidă. Sub semnătura Esenin Dincescu se află consemnate

două date: decembrie 1925 – decembrie 2009. Serghei Esenin s-a sinucis pe 28 decembrie 1925, după ce a scris un poem de adio cu propriul sânge. Ștefan Dincescu și-a isprăvit cartea *Jelind mălinii viscolii* pe 28 decembrie 2009.

CRONICĂ LITERARĂ

POEME SCRISE-N PIAȚĂ CU BRICEAGUL

► Prof. univ. dr. Dumitru MICU

În timp ce, anul trecut, Editura Amphion, din orașul Bacău, reînveșmânta grafic, sub titlul *Clóțele Șeherezadei*, o amplă selecție din cele unsprezece volume de poezii publicate, până atunci, de Ștefan Dincescu, pentru ca, la scurt interval, să lanseze placheta cu titlu tot atât de ciudat: *Fiii alambicului*, în manuscrisele autorului acestor două cărți se înfiripa încă una, pe care, iat-o acum, sub denumirea, cu sens elegiac, *Jelind mălinii viscolțiți*. Aceasta este o „*traducere imaginară*”. A doua „*traducere imaginară*” întreprinsă de Ștefan Dincescu, prima datând editorial din 2004 și atribuind lui Omar Khayyâm patruzeci și opt de noi rubaiate, așa cum, înainte cu patruzeci de ani, senzaționala apariție a tot atât de „*imaginare*” tălmăciri voiculesciene sporea imaginar sonetele lui Shakespeare cu

încă nouăzeci, „*ultimele*”. „*Îmbrăcându-se*” (dacă ni se permite formularea apostolică) în Esenin, semnând Esenin Dincescu fiecare poem „*tradus*”, nu s-ar putea spune că „*jelitorul mălinilor viscolțiți*” s-a „*botezat*” implicit în el realmente (cum Geo Bogza, în tinerețe, s-a „*botezat întru Satan*”), botezul însemnând moarte și renaștere. Moartea omului vechi, Adam, și învierea unuia nou, cristic. „*Poemele*” din ultimul volum al lui Ștefan Dincescu (pun cuvântul în ghilimele, pentru că toate piesele, ce compun culegerea, poartă, asemenea celor din *Fiii alambicului* și din câteva cicluri precedente, același unic titlu, *Poem*) urmează principiul poetizant propriu aproape întregii producții literare a semnatarului, propriu inclusiv rubaiatelor și haikuurilor din volumele astfel denumite. În diversitățile lor de compoziție, mai toate poeziile lui Ștefan Dincescu exprimă sentimentul romantic de „*rău al secolului*”. Unele, nu puține, o fac în tonalitate indiscutabil eseniniană. Primul „*poem*” debutează astfel: „*Când bați sătucul, prin nămeți,/ aduni, din crășme, vești murdare/ c-aș fi mierlit-o-n șanț, printre scaieți,/ între cosoare și topoare.*” (1) Al doilea poem amintește, de asemenea, precis de poetul „*Moscovei tavernelor*”: „*Sunt veșnicul poet c-o iurtă-n glas./ Stelari mistreți hârbari mă scurmă./ Dulăi giugiuc, cățele de pripas/ îmi ling tărățele din urmă.*” (2) Chiar dacă nu este ceva exclusiv eseninian, iurta este un element de atmosferă orientală, asiatică, nu fără, pentru noi, în context, o tentă rusească, atmosferă în care, într-o altă strofă a primei piese citate, apare cățeaua. Se pot da și alte exemple. Însă lexicul versurilor lui Ștefan Dincescu include vocabule românești intraductibile, regionalisme, termeni de argot; acestea sunt componentele stilistice definitorii. În strofele transcrise: *a mierli, hârbari, giugiuc*.

Profesor, în viața „*civilă*”, gramerian, autor a peste 20 de studii de sintaxă, morfologie, lexic, fonetică a limbii române, putem presupune că, prin degustarea unor savori lingvistice particulare,

a unor mirodenii lexicale, culese în bună parte din graiuri provinciale sau periferice, poetul nostru își temperează anxietățile. Poate că aromele verbale tari au asupra sufletului traumatizat efectul unor droguri. Fapt este că din nicio poezie a sa nu lipsesc vocale de circulație restrânsă, ori învechite, dispărute din limbă sau pe cale de dispariție. *Dolcă, zarnacadele, burhai, țigăică, moldă, dăbilari, gumari, pârci, gogleze, a pristăvi, posleț* sunt doar câteva.

Sensibil diferă zicerea poetică a lui Ștefan Dinescu de a lui Esenin și prin pulsația interioară, prin accentul afectiv, prin timbrul vocii. Lirismul eseninian este direct, patetic, fremătător; traducătorul poetului rus liricizează inaparent, adoptă rareori confesiunea, el nu-și permite efuzii, refuză patosul, jlește reținându-și lacrimile, deci se destăinuie parcimonios, preferă confidenței notația rece, impersonală, deseori crudă, denunțarea sarcastică (explicit sau subtextual), cinică, la modul direct sau la modul insidios. Simțămintele pot fi analoage celor clamate de Serghei Esenin, însă felul în care ele se comunică învederează frecventarea și a lui Baudelaire, a „*decadenților*”, a literaturii periferiilor, azeziunea nu numai la estetica urâtului, ci și însușirea principiilor „*romantismului deromantizat*”, tendința detașării de sine, a disimulării subiectivității. Prin efuzia lirică, poezia lui Esenin aparține categorial modului „*muzical*”, „*simbolist*”. În discursul poetic al lui Dinescu, fluentă melică apare doar cu intermitențe, dominantă structurală fiind plasticul: plasticul de tip expresionist, de o materialitate dură, incluzând trivialitatea, abjecția.

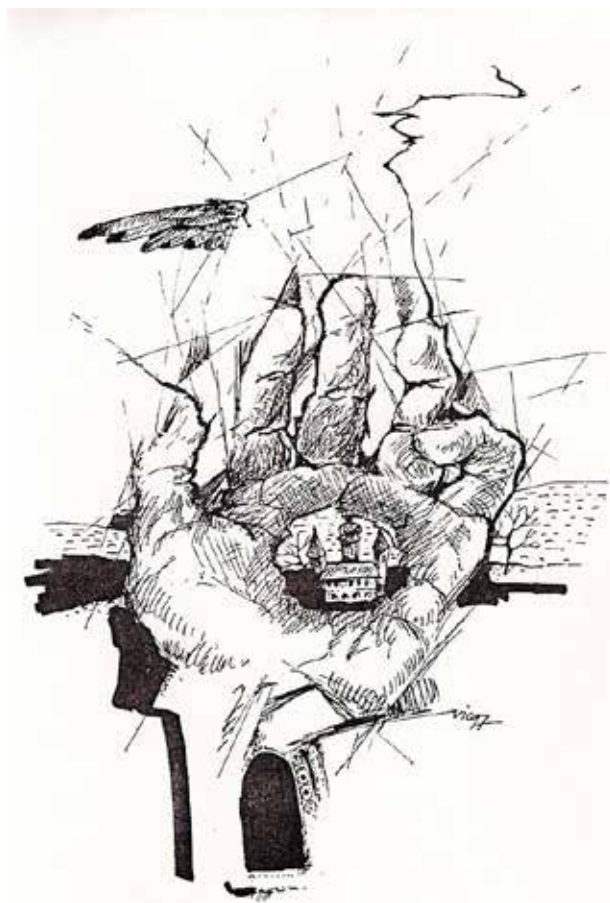
„*Poemele*” din *Jelind mălinii viscolii* sunt, ca și acelea din volumele anterioare, „*scrise-n piață cu briceagul*”. A „*scrie cu briceagul*” înseamnă, în semantica acestor „*Poeme*”, a spune lucrurilor pe nume. Indiferent dacă o face explicit sau figurativ, „*jeluitorul*” obține, când nu escaladează marginile esteticului, efecte poetice reale. În al VII-lea poem, de exemplu, el dă, la modul oratoric, accent liric mâinii față de stâlpii societății din trecutul apropiat, care i-au zdruncinat copilăria: „*Mi-au dat pământul de sub unghii/ să-mi fie, mumă, cântului obol!// Mi-au spart copilăria în dosare,/ în strâmte părții de sobol.// Mi-au scotocit toți îngerii în gât,/ mi-au stors în șișul limbii clopoțel.// Mi-au fățuit, prin borta ușii,/ țâța vandeei, cătinel.*” („*Poem*”, 7)

Pe tot cuprinsul discursului poematic, rostirea este punctată intermitent de imagini percutante: „*Un taur țândărește țundra verii*” (9); „*Clovnii fac tumbe la fereastră*” (28); „*Se*

țândărește dangătul de clopot,/ clipele, vai, s-au dărâmat în bot!” (37) În cvasitotalitatea lor, poemele compun o viziune sumbră, viziunea unui pământ desacralizat, a unei țări înrobite și astăzi („*Tu, neamule cu ștreang cântând la gât*” – 10), a unei lumi, în sfârșit, în care, precum în *Evoluțiile* argheziene, mitologicul și-a devenit propria caricatură („*Dacă Orfeu, șoltic, s-a pășunit/ năimindu-și clop, itari și ie*”); poeți „*cu Mallarmé în scăfârlie*” s-au transformat în „*lătrăi*” (20).

Lumea aceasta nu este, totuși, numai infern. Apar în ea, pe alocuri, irizări de altă existență, licăriri paradisiace, aduse de crâmpoie, perpetuate în amintire, ale satului natal, de reminiscențe ale copilăriei, de icoana, păstrată în suflet, a mamei. În Carpen, satul natal, „*primăvara, fierbându-și înflorirea,/ vopsește îngerii cu nard*” (42); Desnățuiul – râul doljean – „*se bălăcește în lumină*” și, consecutiv, „*în suflet dau în zid privighetori*” (45).

Asemenea precedentelor culegeri de versuri ale autorului, volumul *Jelind mălinii viscolii* este o carte în care „*greța*” (cum ar spune Sartre) stârnită poetului de o existență degradată („*Se țândărește dangătul de clopot,/ clipele, vai, s-au dărâmat în bot!*” – „*Poem*”, 37) se comunică în expresie individualizată.

PROZĂ

A FOST PE-APROAPE

► Violeta Daniela MÂNDRU

Tânărul căpitan își verifică bagajul încă o dată cu mare atenție. Era îngândurat și îngrijorat. Nu se prea odihnese. Era prima lui misiune într-un teatru de operațiuni din Afganistan. Solicitase cu mult timp în urmă să participe și el. Pregătirea pentru această plecare a fost îndelungată și minuțioasă.

Bagajul era așezat lângă ușă, căci verificase încă o dată să conțină obiectele obligatorii cerute de protocolul impus. Alina se trezise să-l mai ajute la micile ajustări, să îi pregătească ceva pentru drum. În ochii ei se citea îngrijorarea și o oarecare teamă de necunoscut, dar el se străduia să pară sigur și stăpân pe el.

Erau momente când nu ar mai fi vrut să plece. Doar toată lumea știa că banii erau motivul principal pentru care militarii români alegeau să își lase familiile și să își arate îndemânarea în teatrele de operațiuni din Afganistan. Avea chiar un sentiment că vedea chipul Alinei și al lui David, fiul lor, pentru ultima dată, însă alungă acest gând. O îmbrățișă pe Alina și realizează că îi va fi tare dor de mirosul ei și de senzația asta de apropiere a trupului ei, de vocea cu care îi vorbea și de sărutul cald ce îl primea în fiecare zi când pleca sau venea de la serviciu.

Brusc, își dădu seama că vor fi șase luni extrem de lungi și de grele, în care pericolul îl va pânde la orice pas, că se vor auzi puțin de tot și că fiecare zi în care nu va ști nimic despre ei îi va părea o eternitate. Dar era deja mult prea târziu să mai dea înapoi. Își îmbracă uniforma camuflaj cu însemnele armatei și cu numele scris pe ea, apucă hotărât valiza și ieși fără a mai privi înapoi, de teamă că ar putea slobozi chiar câteva lacrimi și nu voia. Voia să pară puternic în fața Alinei, ca ea să nu-și facă griji.

Vorbise cu un prieten să îl însoțească la București, iar de acolo până la aeroport erau preluați de mașinile armatei. S-a făcut prezența și s-au imbarcat în ordine. Din momentul acela, lucrurile s-au precipitat, astfel încât nu a mai avut timp să gândească foarte mult la ce urma

să se întâmple în continuare.

S-au imbarcat cu toții în avionul C130 Hercules, în liniște deplină, organizați, așa cum armata îi învățase. Bănuia că și ceilalți colegi ai lui fuseseră în adolescență la fel de nestăviliți ca și el când intraseră în școala militară, iar acum, când îi privea, îi vedea oameni maturi, calmi, disciplinați, discutând cu seriozitate.

Avionul îi înghiți pe toți în burta lui, alături de câteva mașini de război și o mulțime de echipament, plus toate bagajele fiecăruia dintre ei. 92 de locuri avea avionul, iar toate locurile erau ocupate. Ofițerii și soldații aveau centurile de siguranță fixate și priveau înainte când avionul greoi începu să se miște, poziționându-se pentru decolare, când pilotul avea să primească confirmarea pentru zbor.

Se întoarse să-și privească colegii, pe cei care în următoarele luni îl vor însoți în misiuni, poate chiar în moarte. Nu exista nici o certitudine că se vor întoarce toți acasă. Nimeni nu le putea garanta acest lucru, dar era un risc pe care și-l asumaseră pentru un motiv oarecum... meschin. Oare nu se asemana această hotărâre a lor de a-și risca viața, cu o sinucidere? Nu se duceau ei de bunăvoie în centrul pericolului, pentru niște bunuri materiale, slujind trupului? Nu se gândise la acest lucru înainte, dar acum îi veneau în minte fel și fel de idei ciudate.

Și ceilalți erau la fel de preocupați, fiecare cu gândurile lui. Erau tăcuți. Așa imobili și legați cu centurile de scaune, păreau niște soldați de jucărie. Nici măcar nu se cunoșteau, căci se strânseseră din mai multe zone ale țării, iar acum urmau să-și petreacă zile și nopți împreună, să-și încredințeze viața unul altuia.

"Inimi neînfricate"- un nume puternic pentru o echipă puternică de specialiști. Când îi privi însă pe toți, i se păru că simte frica în privirea lor. Poate nici nu era frică, ci o teamă de necunoscut, o îndoială că oricare dintre ei ar putea lipsi la întoarcere din scaunele pe care le ocupau acum.

Avionul imens prinse a se mișca încetșor, se roti până când ajunse în poziția de decolare,

prinse viteză mai mare, tot mai mare și se desprinse de sol cu o smucitură bruscă, pe care o resimțiră cu toții până în stomac. "Doamne, ajută-mi!" – își spuse în sinea sa căpitanul. Nu îndrăzni să-și facă și o cruce, de teamă că ceilalți l-ar considera slab, așa că mai rosti în gând o rugăciune și se liniști. Închise ochii și avu imaginea clară a fiului lui și a Alinei. I se făcu dor de ei și le promise în gând că se va întoarce și nu va mai pleca niciodată.

Colegii lui erau mai mult sau mai puțin liniștiți, dar toți erau preocupați și încercau să-și ocupe timpul cu ceva. Avionul era structurat într-un mod absolut ciudat. Pe mijloc se afla o coloană de scaune, cu câte patru locuri pe rând, și încă un rând de locuri de oparte și de alta a avionului. El avea loc la geam și se bucură foarte mult, căci își lăsa gândurile să plutească printre scamele de nori care se deșirau pe lângă ferestrele avionului.

De câte ori privea de jos norii, păreau o masă compactă, iar acum descoperirea că sunt ca un puf moale, prin care pasărea de fier se strecura cu ușurință. Era primul lui zbor cu avionul și se aștepta să reacționeze mai rău la decolare. Nu avea însă acum nici un rost să își mai facă griji, căci se rugase Domnului să ajungă viu la fiul lui și la Dumnezeu nu trebuie să insiști.

Deasupra norilor alburii se deschidea imensitatea unui cer albastru limpede, de parcă în spațiul acela atât de perfect de albastru, nici grijile pământești nu mai existau. Uneori îl mai vizitau gânduri despre cei lăsați acasă, alteori își făcea loc o teamă nelămurită de necunoscut, însă toate gândurile acelea le lăsa să vină și să plece fără să-i afecteze câtuși de puțin încrederea în sine. Nici nu știa exact de când reușea el să se analizeze atât de bine. Parcă apropierea de cer îl luminase și făcuse totul infinit de clar și de liniștit. Parcă era alt om de când urcase în văzduh. Se credea mai aproape de Dumnezeu, căci în copilărie așa își imagina, că după norii cărora le dădea în joacă forme, ochii divini îi observă toate mișcările și îi citesc gândurile. Iar după ce a crescut, nu s-a oboșit să găsească divinității alt domiciliu sfânt, ci i-a lăsat pe toți să viețuiască tot în cer, dincolo de nori.

Din când în când mai arunca câte o privire camarazilor săi de arme. Unii adormiseră, alții doar moțâiau, dar mai erau și câțiva ca el, care simțeau pe umeri întreaga povară a sorții oamenilor din subordine și a familiilor lor.

Nu a observat când s-a scurs timpul preconizat de zbor, dar pentru că estima că

organizarea coborârii și cazarea vor lua timp mai mult, se gândi să meargă la baie. Simțea o nevoie acută să meargă la baie, ca o dorință de a lăsa propriul semn al trecerii prin albastrul acela nepătat. Își spălă mâinile și se întoarse, puse centura pentru aterizare.

Încă o scuturătură zdravănă și avionul ateriză pe pământ afgan. Baza de la Kandahar se întindea cât vedeai cu ochii. Citise înainte de a pleca că suprafața ei era mai mare decât a întregului oraș Buzău. De ce oare fusese ales orașul Buzău ca și oraș de referință? Se întrebese când citise, se întreba și acum.

S-au încolonat și au fost transportați la baza românească. Li se spusese deja că vor avea condiții bune de cazare, dar pe el nu îl interesa chiar așa de mult. Desigur, când ai condiții, până și timpul trece mai ușor, iar ei aveau acolo tot ce le era necesar unui trai mai mult decât decent. Camerele cu patru paturi erau spațioase, fiecare având loc suficient pentru bagaje.

leșiră să se prezinte la raport. Căpitanul Adrian Ciuraru avea în subordine 20 de militari genști. Își dorea să îi poată aduce înapoi acasă pe fiecare dintre ei, însă deocamdată privea atent în jur, asculta și își lua repere. În bază mai erau americani, francezi, italieni, veniți acolo cu diverse misiuni. Dar batalionul lor, al românilor, urma să asigure protecția întregii baze militare de la Kandahar împreună cu militarii americani. Poate că abia când au ajuns acolo și au văzut câți oameni își puseseră soarta în mâinile lor, au realizat cu adevărat câtă responsabilitate aveau.

Erau uluiți de tot ce vedeau. Nimic nu îi pregătise pentru așa ceva și nici nu aveau prea mult timp de gândire. Trebuiau să se orienteze repede și să-și îndeplinească misiunile.

Deocamdată trebuiau să se prezinte la masă. Popota era imensă, foarte curată. Se așteptau să găsească un soi de restaurant ieftin. În loc de asta, platouri întinse cu mâncăruri aburinde din care puteai servi absolut orice, până te săturai, la fel ca la hotelurile all inclusive. Băuturi răcoritoare și cafea la discreție, dulciuri și fructe proaspete și uscate, ciocolată.

Căpitanul Ciuraru își umplu farfuria și se retrase la o masă, urmărind cu privirea militarii din subordine. Erau lacomi. Îi văzu cum își umpleau farfuriile ochi și cum își îndesau în buzunare ciocolată și dulciuri ambalate și se rușină. Le-ar fi atras atenția, însă renunță pentru că voia să vadă câte zile vor continua să fure din alimentele destinate și celorlalți

militari. Să fi fost teama că mâine nu vor mai avea alimente sau dorința românului de a duce ceva acasă ca și amintire? E abia prima zi. Nu îi judecă, fu îngăduitor și îi lăsă în pace. Aveau înaintea o lungă perioadă în care își vor pune în pericol viețile și în care vor depinde unii de alții. Nu era momentul să se creeze tensiuni între ei.

A doua zi dimineață s-au prezentat la raport. S-a împărțit fiecărui detașament misiunea pentru ziua respectivă. În câteva zile se obișnuiseră deja cu programul. Era totuși cald. Foarte cald. Uniformele de culoarea nisipului le asigura o temperatură constantă a corpului și camuflajul cel mai apropiat.

*

Baza militară se afla în deșert. Aerul era fierbinte, străzile prăfuite, distruse, pline de gropi, făceau mașinile militare să tremure din toate încheieturile. Semnele războiului se vedeau la orice pas.

Deșertul alocat militarilor era plin de garduri cu sârme ghimpate și ziduri din beton. Turnuri de control se vedeau la tot pasul. Unele clădiri aveau urme iremediabile de război. Altele parcă aveau suflet. În interiorul uneia dintre ele se găsea un panou ...al plângerii. Era ce mai rămăsese din cei ce nu mai erau; eroii noștri în războiul lor...

Peste tot unde îți aruncai privirea găseai buncăre de beton dublate cu saci plini cu nisip. Aici soldații se adăposteau atunci când insurgenții atacau baza cu rachete de la câțiva kilometri distanță. Baza din Kandahar era cea mai mare bază NATO operațională din lume. Pe pista aeroportului, în fiecare oră, peste 100 de aparate de zbor, civile sau militare aterizau și decolau de pe aeroportul militar Kandahar. Securitatea lor fusese asigurată în mare parte de soldații români, iar de atunci încolo urma să fie asigurată și de batalionul proaspăt ajuns.

Responsabilitatea care atârna pe umerii românilor era destul de mare. Pe lângă asigurarea securității bazei militare și a personalului forțelor coalitiei militare române trebuiau să asigure asistența și consilierea pentru forțele armate și de securitate afgane, acordarea de asistență umanitară în sprijinul populației afgane, menținerea dialogului cu autoritățile și liderii locali.

Căpitanul Ciuraru era implicat în toate aceste misiuni. La circa o lună de la stabilirea în bază, avu loc o întâlnire cu unul din liderii importanți ai comunității afgane. Echipați până în dinți, cu echipamentul de protecție și atac, s-au întâlnit într-un buncăr din ciment,

căci fiecare casă avea un astfel de buncăr, atât de necesar în timpul bombardamentelor. Talibanii se făceau simțiți zilnic. Uneori se auzeau bombardamente și dacă la început toți cei veniți întâia dată erau oarecum temători, după o vreme nu mai dădeau atâta atenție zgomotelor morții.

Pe stradă nu se vedeau femei. Dacă totuși uneori apăreau de undeva, aveau chipul acoperit cu o burka, o eșarfă groasă care le acoperea chipul și le îngreuna respirația. Femeile toate parcă erau niște umbre, îmbrăcate în culori terne și însoțite permanent de un bărbat din familie. Uneori ele purtau în brațe copii mici. Printre soldați circula zvonul că femeile afgane nu zâmbesc niciodată. De altfel erau tratate ca niște sclave și nu li se permitea nici un fel de libertate. Și cum ar fi putut zâmbi, când soții lor sau celelalte rude le luau copiii și îi transformau în atentatori sinucigași? Încă de la vârsta de zece ani, unii dintre copii deveneau luptători talibani.

Căpitanul gândea deseori la aspectele acestea ale vieții, la cât de norocos era copilul lui că se născuse în România. Se întreba câți dintre cei din țară, mai ales femei și copii, aveau acest sentiment de recunoștință că locuiesc într-o țară în care viața lor este prețuită? Recunoștea că nici el nu se gândise până în momentele acelea. Singurătatea sau poate nedreptățile și ororile pe care zilnic le vedea sau de care era informat, îl făcuseră să mediteze mai mult. Venise acolo dintr-un motiv meschin: pentru bani. Unii i-ar spune mai pompos – patriotism -, dar până să vadă toate cruzimile de care erau în stare talibanii, nu fusese vorba de nici un patriotism în decizia lui.

Acum însă se petrecuse o schimbare în el și în militarii români. Un soi de milă amestecat cu sentimentul datoriei, o dorință de a salva și de a ajuta, ba, poate chiar și un pic de patriotism și de naționalism. De departe, țara părea frumoasă și bună. Părea raiul tuturor țărilor, locul unde oameni dragi îi așteptau. Se întrebau deseori între ei de ce nu simțiseră acest lucru și până atunci, iar răspunsul era simplu: nu se confruntaseră cu pericolul, auziseră despre război, făcuseră simulări și antrenamente, dar aici realitatea era cu mult mai dură. În Kandahar timpul avea o altă definiție.

Acolo timpul se scurgea târâș, ascunzându-se pe după garduri de sârmă ghimpată și prin buncăre. Aproape zilnic se deplasau în diverse puncte pentru a asigura apărarea bazei. Printre dărâmături se vedeau siluete de bărbați

cu barbă, îmbrăcați în haine largi, de culori închise. Unii purtau pe cap și câte un turban. Privirile lor erau încruntate, parcă le izvora din suflet cruzimea.

Căpitanul se achita bine de misiunile lui și de fiecare dată se întorsese la bază cu toți militarii. După amiaza aveau și program de relaxare în niște baze sportive modern amenajate. Lui îi plăcea să joace baschet. Echipele s-au făcut fără a ține cont de țări sau preferințe. Dar când jocul se încinsese mai bine, s-a dat o alarmă de atac cu rachete. Acestea au căzut la o distanță destul de mică față de locul unde se aflau ei. S-a urmat procedura și au intrat imediat în buncăr. Când s-a sfârșit orice zgomot, au ieșit din nou să vadă noile distrugerii. De când se aflau acolo, fusese cel mai aproape de moarte. Rămase tăcut o bună bucată de vreme. La fel și ceilalți.

- A fost pe-aproape- a spus unul dintre ei, dând glas gândurilor tuturor.

Poate că acela fusese momentul în care au simțit moartea pășind printre ei, fără grabă. În seara aceea telefoanele acasă au fost mai multe. În seara aceea chiar și cei care îl uitaseră pe Dumnezeu, și-au amintit, au mulțumit și s-au rugat să ajungă cu bine acasă la familiile lor. Căpitanul Ciuraru a făcut același lucru.

Zilele ce au urmat au fost tot sub semnul amenințării talibane. Atacurile se înmulțiseră. Pericolul era la tot pasul, însă se apropia sfârșitul misiunii. Aproape se scurseseră cele șase luni. Fiecare avea un fel de optimism, de nerăbdare. El însă știa că nu se terminase încă. Nu se termina efectiv până când nu plecau de acolo. Cu doar o săptămână înaintea plecării, o misiune de recunoaștere și apărare a unui obiectiv important, îi scoase din centrul de comandă. Ieșiră cu o mașină militară. Străzile erau circulat de oameni, ici- colo câte o femeie acoperită cu burka și ținând în brațe un copil.

Atenția le era amorțită, când căpitanului îi atrase atenția o burka cenușie care ținea în brațe o fetiță cu rochie portocalie. Toți o priveau. Culoarea aceea ieșea din peisajul deșertic. Căpitanul rămase privind silueta aceea, deși mașina aproape trecea prin dreptul ei. Îi simțea privirea fără să o vadă și îl avertiză ceva ca o premoniție. Poate fusese un gest imperceptibil, poate doar i se păruse... Comandă oprirea convoiului și schimbă traseul. Dar numai ce se depărtară vreo douăzeci de metri și se auzi o detunătură puternică. Explodase o clădire pe lângă care trebuiau să treacă mai devreme. Privi după burka cenușie, dar nu mai era. Dispăruse. Cumva, făptura de sub eșarfă le

salvase viața.

- A fost pe-aproape! – a auzit iar exclamația.

Căpitanul nu a spus nimic. Doar a mulțumit în gând că el și echipa sunt vii .

După numai câteva zile, ceea ce se preconiza a fi ultima misiune în afara teatrului de operațiuni. Au ieșit cu două mașini blindate și străbăteau orașul. Zări o burka cenușie în dreptul unei uși. O fetiță surzătoare, îmbrăcată în rochiță portocalie, îi făcu din mână. Bărbatul care le însoțea, nu observă. Căpitanul rămase impresionat de imaginea fetiței.

Din senin, se iscă un schimb de focuri. Căzu bărbatul, căzură mai mulți adulți și copii care se aflau pe stradă. Văzu cum cade și silueta în burka cenușie. Se trăgea de peste tot. Fetița cu rochie portocalie căzuse și ea. Dar căpitanul, fără să ezite, a coborât, a luat în brațe fetița și a venit înapoi. Nu era rănită. Ochișorii clipeau speriați, mânuțele s-au prins strâns de omul în uniformă, iar el nu a putut să o lase acolo.

A ajuns cu ea în teatrul de operațiuni. Soldații toți se opriseră să îl privească uimiți, dar el strângea în continuare la piept trupul mic. L-a luat cu el. Soldații s-au unit în jurul copilului cu zâmbet senin. L-au ascuns între ei.

*

După alte două zile s-au întors în țară. Soția lui îl aștepta .

- De astăzi avem doi copii, draga mea. Fără nici un cuvânt, Alina l-a îmbrățișat și a luat fetița din brațele lui.

- Mi-a fost teamă că n-o să te întorci- i-a șoptit ea.

- A fost pe-aproape! – a rostit, de data aceasta căpitanul.

PROZĂ SCURTĂ

LA INTERSECȚIE

► Katia NANU

Baba Lușa stă în prag, zilnic, de pe la ora patru până la opt seara. Pragul este chiar în stradă, pe colț, așa că tocul ușii o încadrează în fiecare după-amiază precum rama unui tablou.

Cum vii din bulevard, pe Serei, exact pe colț, la intersecția cu Movei, o vezi pe baba Lușa, grasă, revărsată din capotul înflorat, cu lațele ei sure, gura strâmbă din care se scurge un firicel străveziu de salivă, stând proptită în scaun, cu picioarele cât butucii, în pâslari, așezate direct pe trotuar.

Din toate direcțiile o vezi, pentru că stă exact în intersecție. Casa cocoșată, odată prăvălie de cartier, are ușa direct la stradă, cu doar un metru de ciment în față. Dacă treci prin fața babei, poți s-o calci pe pâslari.

Și, dacă n-ai vedea-o, oricum o aude tot cartierul.

Astăzi, baba Lușa răcnește mai tare decât de obicei. Trei copii o necăjesc cum se pricep ei mai bine. Un băietan de școală caută pe jos chiștoace de țigări și i le aruncă, cu precizie, în poală. Și baba Lușa țipă. O fătucă de vreo opt ani, proțăpită în pantofii cu toc ai maică-si, rostogolește o doză goală de suc către pâslarii bătrânei și, când îi nimerește, râde prosteste. Se prăpădește de râs. Iar baba Lușa țipă. Ultimul, un prunc abia pus pe picioare, desculț, cu un tricou murdar care îi descoperă jumătate din dosul gol, o lovește cu palma peste genunchi, după care sare voios în mijlocul străzii, chicotind de fericire. Repetă neobosit jocul și hohotele lui se amestecă strident cu urletele bătrânei.

Din cauza țipatului neîntrerupt, firicelul de salivă din colțul gurii s-a uscat, atârână ca un muc uriaș, și baba Lușa se îneacă și horcăie din când în când, dar nu se oprește. În coșul pieptului îi hârâie uscat o bormașină.

Cei doi plozi mai mari se plictisesc repede și intră în curtea de alături, fără să se uite în urmă. Doar țâncul obraznic o bate pe genunchi, după aia sare neobosit de pe bordură în mijlocul străzii, scoțând limba la șoferii care încetinesc din cauza lui. Circulația s-a întetit, mașinile claxonează, baba Lușa zbiară încontinuu și copilul țopăie într-una, chicotind, lovind cu palmele lui minuscule în poala bătrânei și aruncându-se apoi în șosea.

Atras de vacarmul din stradă, un român în trening vârgat, cu maieul murdar ridicat pe pântec, iese pe poarta care înghițișe copiii mai mari, gata să slobozească ceva înjurături către univers. Exact în momentul ăla, o Dacie roșie încalecă bordura, ca să-i ferească fiul răzlețit pe mijlocul străzii. Aripa mașinii parcă netezește pâslarii bătrânei. Baba Lușa horcăie a țipăt, vânăta la față.

Șoferul oprește, lasă geamul în jos și dumnezeiește întregul cartier până la a șaptea spiță, dar românul îl ignoră. În doi pași ajunge în stradă, își recuperează cu o singură mână odrasla, iar cu cealaltă o altoiește conștiincios pe toate părțile moi și goale. Mulțumit, șoferul pleacă într-ale lui.

Baba Lușa tace, obosită. Sub scaunul ei, o dâră de urină galben-verzuie se scurge din pâslari.

Românul împinge copilul în curte, trânteste poarta după el și se întoarce către bătrâna paralizată. Își freacă mâinile, scuipă într-o parte și se leagănă de pe un picior pe altul. După asta, hotărât, se apropie și-i culege cu blândețe chiștocurile din poală, aruncându-le departe. Ia de jos cutia de suc și-i face vânt și ei în mijlocul străzii.

În ochii babei Lușa licăre o fărâmə de lumină, bărbia îi tremură ușor, dar mâinile ei moarte în poală rămân împletite peste basmaua mototolită.

Omul se dă un pas în spate, vede dâra de urină de sub scaun și răsufă ușurat. Strigă autoritar către hăul din spatele scaunului.

-Băi, mai spălați și voi baba asta că împute tot cartierul!

CENTENARUL MARII UNIRI

ASPECTE ALE PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL ÎN FOSTELE JUDEȚE TECUCI ȘI COVURLUI DUPĂ MARTURII CONTEMPORANE

► Prof. Mihail POHRIB

Primul Război Mondial a reprezentat pentru România un adevărat examen în ceea ce privește gradul de raportare la organizarea de tip modern a societății românești la cea europeană. Evenimentele legate de participarea României la război au arătat mari lacune în ceea ce privește gradul de pregătire a economiei, armatei și populației pentru război. Acest lucru a fost surprins foarte bine de contemporani, indiferent de gradul lor de pregătire intelectuală. Dacă marele poet Octavian Goga spunea în „Mustul care fierbe” că nepregătirea va duce la „prabușirea țării în fața examenului dat în fața Europei”, un alt contemporan al evenimentelor, medicul veterinar Ștefan Popescu-Filutză, care a făcut serviciul militar la Stația de remontă a cailor de cavalerie, ca necombatant, în „Însemnări de război” spunea privitor la greutățile ivite, că: „România, țara agricolă prin excelență n-are pâine. Țară cu petrol în cantități mari, n-are petrol. Țară cu munți de sare, țara cu de toate, n-are nimic din ce produce, pentru că n-are organizație.”

Singurele elemente pozitive surprinse de contemporani erau voința de luptă și capacitatea de rezistență a soldatului român, cu corectura că acestea au depins foarte mult de comandanții aflați în fruntea trupelor. Acolo unde aceștia erau vrednici rezultatele nu au întârziat să apară, dar acolo unde aceștia erau promovați „la apelul de seară” rezultatele au fost catastrofale. Așa se explică numărul foarte mare de prizonieri români din Campania anului 1916 (250000 n.n.)

La o armată de peste 1 milion de soldați mobilizați în 1916, numărul prizonierilor reprezintă un procent de 25 %. Trebuie gândit dacă rezultatul final al Primului Război Mondial și Marea Unire din 1918 nu au împiedicat o analiză corectă a faptelor, deși unul dintre cei mai capabili generali români, Alexandru Averescu, și-a făcut o obsesie din problema „Răspunderilor” pentru nepregătirea României la situația de război.

În vederea conceperii prezentului articol, am consultat scrieri ale unor contemporani, scrieri care au avut o circulație mai mică. Menționăm printre aceștia pe: Ștefan Popescu-Filutză, medic veterinar, originar din Gorj, care în timpul războiului a servit ca necombatant la Remonta cavaleriei și s-a aflat mult timp în zona Tecuci, la Barcea și Ivești de Priponești, pe Theodor Pâslaru, născut la Tecuci, sergent în Regimentul 16 artilerie Focșani, cu un frate în Regimentul 64 Infanterie Tecuci, și un altul, în Regimentul 24 Infanterie Tecuci, și autor al unor „Memorii de război”, pe Petru Caraman, care a fost concentrat în 1917 la Berești fără a ajunge pe front și a descris evenimentele trăite în lucrarea „Însemnări răzlețe”, însemnări rămase din nefericire în manuscris. Eu am citit fragmente din carte, prezentate de Ion H. Ciubotaru în lucrarea biografică „Petru Caraman. Destinul cărturarului”, apărută la Iași în 2008.

De asemeni, am consultat articole scrise de Georgeta Filitti, Valeriu Avram, Theodor Smeu, Petre Otu și alții. Informațiile prezentate de aceștia dau o imagine foarte gravă asupra unor racile profunde ale societății românești. Într-o însemnare din 30 noiembrie 1916, Ștefan Popescu-Filutză afirma că „mulți soldați și ofițeri s-au lăsat chiar a fi prinși”.

Poate și așa se explică bilanțul din ianuarie 1917 al armatei române care în 5 luni de război înregistra 100000 de morți, răniți 150000 și 250000 prizonieri. La aceștia se adăuga, în iarna anului 1917, peste 300000 oameni morți de tifos exantematic din care 250 de doctori (1/8 din corpul medical) și 1000 de sanitari.

Merite mari în reorganizarea armatei au revenit Misiunii militare franceze conduse de generalul H. M. Berthelot. Colonelul State Leon a organizat Direcția Alimentației, ceea ce a însemnat centre noi de morărit (la Păcurari, Rășcanu, Socola), 13 magazine de consum doar la Iași, apoi amenajarea a 3000 de ha cu grădini de zarzavat. Haosul din

transporturi a fost rezolvat rapid de colonelul francez Parfait, care a ordonat deraierea trenurilor fără rost, defecte ș.a, încât toate liniile au fost redat traficului normal. În toamna anului 1916, în Moldova au fost aduse 200000 de vite, 500000 de oi și cereale din teritoriul abandonat. În ianuarie 1917, rușii au „împrumutat” 100000 vagoane cu cereale și 200000 capete vită. Doar prin corectitudinea generalului finlandez Talgrin, care comanda depozitele de la Odessa, au mai dat rușii înapoi foarte puțin. În toamna anului 1916, s-au adunat în Moldova peste 3000000 de suflete: localnici, pribegi, armata română, armata rusă, contingente 1917-1920, prizonieri, internați etc. În condițiile supraaglomerării pe un teritoriu sărac au apărut mari probleme sociale și economice. A început și un proces de clarificare. Curțile marțiale de la Bârlad și Bacău au condamnat la moarte un număr de ofițeri și soldați care au fugit din fața inamicului, precum și civili care s-au dovedit spioni. La un moment dat, în spațiul românesc a fost capturată o vastă rețea de spioni în favoarea Germaniei. Dintre cei 100 trădători arestați, 14 erau evrei. La afirmațiile de antisemitism ale românilor făcute în presa rusească, atunci când s-a decis executarea trădătorilor, regele Ferdinand a grațiat 30 dintre ei, între care și cei 14 evrei. Acum, s-a înregistrat și cazul maicii Marina Hociotă, de la Mănăstirea Văratec, care împreună cu 3 surori, au venit la Tecuci și au fost repartizate la 2 spitale. Mergând la prefectul de Tecuci, pentru a se plânde de condițiile mizere din spitale, a fost victima unei tentative de viol, din parte acestuia. A mers la lași pentru a se plânde, dar acolo au fost acuzate de spionaj, datorită unei poze făcute în uniforma militară la 7 noiembrie 1916 la Tecuci. Este victima a răzbunării prefectului de Tecuci, pentru că nu i-a cedat, dar acuzația nu s-a confirmat.

Aflat în refugiu în satele din județul Tecuci, Ștefan Popescu-Filutză, scria: „De când pribegi prin satele Moldovei și de când am venit într-un contact mai intens cu populația, ne-am putut da seama că în aceasta regiune, spiritul de speculațiune e mult mai dezvoltat de cum s-ar fi putut crede. Preotul, învățătorul, receptorul, primarul, notarul, încap toți cu administratorul de plasă, un fel de zăpciu de pe vremuri, jefuiesc fiecare cum pot pe oricine întâlnesc în calea îndeletnicirilor lor. De când, mai cu seama rușii plătesc prețuri mari și nu voiesc să se conformeze tarifului maximal, toți au devenit gazde de ruși, cum erau gazdele de hoți de pe vremuri. Tariful maximal a fost introdus de guvernul Român, tocmai pentru a împiedica specula.

Tot el (Ștefan Popescu-Filutză) menționează conflicte între militarii ruși și populația civilă, ca și între ei (ruși) și militarii noștri. În fața superiorității rușilor, ai noștri „de obicei cedează”. La opera de distrugere și jaf au contribuit rușii, dar și soldați români, mai ales cei de la coloane, care s-au dovedit de o sălbăticie neînchipuită. „Nu e turma de oi sau porci din care ei să nu-și umple căruțele, nu e gard pe care să nu-l ardă, nu e nutreț pe care să nu-l fure. Când pleacă din sate, nu rămâne găina, purcel, vițel și tot ce pot fură la repezeală. Aceasta, pentru că n-au comandant la înălțimea așteptării. Asemenea lucruri s-au întâmplat la Barcea, Ivești, Stănișești, Tecuci. Despre satul Ivești de Priponești așezat pe proprietatea lui Constantin Mille, spunea că „Este de o sărăcie cum nu se poate închipui nici măcar în Moldova. Este cea mai săracă populație din țară”.

În decembrie 1916, aflat la Barcea, județul Tecuci, pe șoseaua Tecuci-Galați, el scria: „Tot orașul Tecuci e plin de trupe și de refugiați. Toate câmpiile sunt pline de coloane și de turme de vite retrase din Muntenia. Sunt în afară de peste 200000

cai ai armatei ce vin sa consume în plus , în afară de zeci de mii de vite aduse din calea năvălirii dușmanului, peste 2 milioane de oameni. ”

Tot el ,scria: „ Pe laturile șoselei Galați – Tecuci se văd numai cai morți, invalizi și bolnavi care abia-și strecoară șubreda lor viață prin mizerie și suferință.”

Pe 21 ianuarie 1917, aflat în deplasare de la Ivești la Stănișești, județul Tecuci, scria următoarele: „De 10 zile viscolește și ninge necontenit. Numărul soldaților degerați și morți de frig e colosal.”

Guvernul de uniune națională condus de I.I. C. Brătianu pentru a ameliora situația familiilor celor mobilizați, dă Legea pentru administrarea patrimoniului sătenilor mobilizați (instituind mandatare pe soții), acordă pensii pentru infirmii cu grade inferioare și pentru decorați.

În aprilie 1917, Curtea supremă militară a judecat la Iași, procesul ofițerilor Regimentului 16 artilerie Focșani, care în bătălia de la Șercaia (24septembrie 1916-5 octombrie 1916) au fugit lăsând tunurile în mâna inamicului și soldații în voia soartei. Comandantul Regimentului 16 artilerie, colonelul Andrei Gorgos, a fost condamnat la degradare și 5 ani închisoare, locotenent-colonelul Berca la degradare și 4 ani închisoare, 2 maiori la câte 3 ani închisoare, 6 căpitani la pierderea dreptului de avansare în grad pe 2 ani. Sancțiunile au fost relativ blânde, dacă le comparăm cu sancțiunile date de instanțele franceze.

Instituțiile, chiar militare, funcționau totuși după programul de pace. Petru Caraman, chemat la recrutare la Galați în decembrie 1916, a așteptat deschiderea Biroului de recrutare până la ora 15.30 când începea programul. Acolo se afla un singur soldat. După recrutarea la care refuză ținuta

militară murdară și ferfenițita, la ieșirea din Galați, are o imagine apocaliptică: „ Drumul Galați-Târgu Bujor era anevoios. Ploaia din ajun înmuiase toate potecile. Pe șosea nu se putea merge, din cauza mulțimii soldaților și a căruțelor cu răniți. Un regiment de roșiori se îndrepta spre Bârlad. Pe drumuri lăturalnice, oamenii porneau în bejenie. Din toată agoniseala, luau doar câteva boccele, puse în grabă, în căruțe hârbuite. Cele bune fuseseră rechiziționate de armată.”

Pe drumul Foltești-Târgul Bujor situația devine și mai dură, iar Petru Caraman notează în ale sale „ Însemnări răzlețe”: „Era încă întuneric și potecile nu se vedeau. Pe drum nu pot merge de soldați. Stau culcați pe lângă focuri sau pe lângă cai. Calea este iluminată de pâlălaie. Mai departe, după ce ies din sat, e negura. Ținând marginea drumului, mă împiedic de cadavrele unor cai. ”A stat mobilizat 3 luni la Berești, dar nu a ajuns pe front.

Am încercat pe baza mărturiilor găsite să prezint aspecte din tragismul acelei perioade pentru destinul național, dar și pentru destinul comunității și oamenilor din care facem parte. Ideea mea este că aceste lucruri trebuiesc mereu evocate pentru a nu uita suferințele și sacrificiile unor oameni care au crezut în marele ideal al unității tuturor românilor și în Țară, chiar dacă s-au confruntat și cu unele tare din trecut ca frica, lașitatea, dorința de înavuțire fără muncă, degradarea umană, etc. Impărtășim, în acest sens, părerea marelui istoric, Nicolae Iorga, care spunea :„ eroii nu trebuiesc căutați în morminte, ci mereu în inimile noastre.”Lipsa unei opere de „ purificare națională” cuprinsă în „Răspunderile”generalului Averescu, a erodat din nefericire România Mare. Dar aceasta este o alta problemă.

► Adrian Grauenfels

MAX BLECHER, UN KAFKA SUPRAREALIST

„Când privesc mult timp un punct fix pe perete mi se întâmplă câteodată să nu mai știu nici cine sunt nici unde mă aflu.”

Max Blecher, scriitor

Scurta biografie a poetului și a romancierului din Moinești este bine cunoscută. S-a născut în 1908, a făcut școala la Roman și a murit în 1938 la numai 29 de ani. Ultimii 10 ani de viața sunt ani de suferință și chin, petrecuți în patul de boală, care nu-l deconectează de mersul vieții de din afară. Traduce pe Apollinaire, comentează pe Heidegger dar mai ales corespundează intens cu scriitorii occidentali: Breton, Andre Gide, Paul Fargue etc. Era prieten cu Geo Bogza, Sașa Pană, Ilarie Voronca. Scrie de timpuriu o nuvelă în „Bilete de Papagal” sub conducerea lui Arghezi. Apucă să publice o plachetă de versuri: „Corp transparent” și două romane, amical sprijinit de Geo Bogza: „Întâmplări din irealitatea imediată”-1936 și „Inimi cicatrizate”-1937. În prefața acestei ultime cărți, Paul Bailey scrie că avem în față o capodoperă și că stilul lui Blecher este elegant, comparabil cu scrisul lui Kafka și Rilke.

Un ultim volum de proză apare postum în 1971: „Vizuina Luminată”, considerată de mulți a fi lucrarea sa de forță. Proza lui Blecher este îmbibată de atmosfera sanatoriului, este o autoscopie, uneori o adâncă introspecție în inconștient, scopul este cercetarea absurdului care guvernează existența, mprezizibilul destinului uman. La granița dintre real și vis, Blecher analizează freudismul și onirismul folosind practici suprarealiste cu ținta de a realiza un produs estetic, literar, de mare emoție și intensitate senzorială. Obsesiile sale sunt subiectiviste, halucinante prin adâncimile psihice, supuse spectacolului terifiant ale abisului.

Cititorului el nu oferă realitate ci inversul ei, la o graniță între freamătul vieții și reprezentarea ei în vise. Ca și contemporanul sau Kafka care descoperă alienarea cetățeanului, frustrarea și deznădejdea în fața sistemelor de robotizare, strivirea individului de mecanismele birocratice,

Blecher intuește dezumanizarea, decăderea omul modern. Eforturile sale de a-și expune identitatea interioară semănă cu o spovedanie dureroasă. Se aseamănă cu paroxismul lui Kafka care el însuși mărturisea : „A scrie înseamnă a te mărturisi peste măsură, dar cu sinceritate și dăruire nemărginită...” Este înrudit structural cu Kafka (Ovid. S. Crohmălniceanu), care și el mereu bolnav moare într-un sanatoriu de lângă Praga.

Opera lui Blecher intrigă presa franceza, iar editura Maurice Nadeau îl traduce și publică integral. În România se scriu monografiile și teze critice care observă că „prin cele trei romane pe care le-a scris, Blecher reușește să devină atât un caz special al

evreității în literatură, cât și un excepțional poet al suferinței și unul dintre marii autori ai „interiorității” pe plan universal, intensitatea literaturii sale fiind de multe ori insuportabilă”.

Criticul literar Nicolae Manolescu caracterizează astfel opera lui Blecher:

„Realitatea unică și limitată a ființei noastre unice și limitate seamănă cu un coșmar nocturn din care însă nimeni nu ne trezește: «bizara aventură de a fi om» nu este decât această zbatere inutilă în ghearele unei condiții din care nu există ieșire, cu excepția unor rare și pasagere momente de beatitudine, când identitatea noastră este suspendată și ne îngăduie, ca într-un vis frumos de această dată, să participăm la existența esențială, profundă și infinită a Marelui Tot; când, cu alte cuvinte, Je est un Autre.”

În „Inimi cicatrizate” Emanuel este un tânăr bolnav de tuberculoza osoasă internat într-un sanatoriu de lângă Paris. Ca și autorul cărții, Emanuel este imobilizat într-un sarcofag de ghips care îi limitează mișcările și produce suferință. Pacienții demonstrează că deși supuși durerii au destule resurse ca să genereze sentimente puternice, să se îndrăgostească și să experimenteze trăiri ca și cei normali, sănătoși. Blecher ne arată că oamenii sunt cei mai vi înainte de moarte. Confruntat cu o realitate bizară omul închis în ghips se aseamănă cu

o mumie cu foarte puțin spațiu lăsat reveriei, în schimb subiectul se cramponează de viață cu neglijență și veselie în ciuda faptului că este vorba de un om bolnav înconjurat de alții foarte bolnavi. Cartea descrie sanatoriul, câțiva pacienți, ca să focalizeze pe Solange, femeia care va deveni iubita lui Emanuel. În sanatoriu au loc aventuri romantice, ciudate sindrofii care ne apar suprarealiste, cu pacienții petrecând culcați în paturi de fier. Câțiva bolnavi par să se vindece, dar Emanuel este interesat de cei aflați în declin. Se fac operații nereușite și condiția nefericită a pacienților ne va preocupa prin subtilele schimbări care se produc în caracterul lor. Unele camere sunt închise cu o bandă adezivă în jurul ușii, semn de deces al ocupantului, care va fi fumigat după moarte. Emanuel devine fatalist și încearcă să evadeze din sanatoriul macabru, săpând timp de luni în interiorul sarcofagului său de ghips, dar va abandona munca, frustrat și rușinat de actul său de lașitate. Emanuel este fascinat de lumea prin care navighează cu patul său cu roțile, ne descrie sălile de mese, banchetele și petrecerile în care pacienții elegant îmbrăcați chefuiesc doi câte doi la o masă, într-o lume orizontală. Cât despre Solange, relația lor devine minată, tânărul realizează că nu au un viitor, despărțirea le este teribil de grea, ca de un animal adorat, superb în toate, spune eroul. Blecher ne face să înțelegem ce înseamnă melancolia unei vieți neîmplinite dar care trebuie continuată cu orice preț deși finalul este predictibil și inevitabil. Nimeni nu ne poate înlocui în această aventură personală, visul se va termina irevocabil: l'autre c'est moi.

EVENIMENT EDITORIAL

DIMITRIE HÂRLESCU, UN ARTIST PLASTIC CARE FACE CINSTE TECUCIULUI (95 de ani de la moarte)

► Ștefan ANDRONACHE

Dimitrie Hârlescu s-a născut la 5 noiembrie 1872 la Fălticeni, în județul Suceava, din părinții Ion și Elena Hârlescu. Pentru că familia sa se mutase, ulterior, la Botoșani, el urmează cursurile Școlii Primare nr. 3 și pe cele ale Liceului „A. T. Laurian” din această localitate. Între anii 1891 - 1897 a învățat meșteșugul picturii la Școala de Belle Arte din Iași unde i-a avut ca îndrumători pe Gh. Panaiteanu Bardasare, C. D. Stahi ș. a. După absolvire, Dimitrie Hârlescu lucrează ca „maestru de desen și caligrafie” atât la Gimnaziul Clasic, cât și la Institutul particular „Mircea Vodă” din orașul Constanța. Prima expoziție cu lucrări proprii o organizează, în anul 1899, în vitrinele unei farmacii.

În perioada apostolatului constănțean, „pictorul Dimitrie Hârlescu urmărea îndeaproape pe elevii cu dispoziții speciale la desen, chemându-i în atelierul său, arătându-le copii după opere clasice, explicându-le lucruri pe înțelesul lor, uneori punându-i în fața propriilor sale picturi. Astfel, sculptorul Ion Jalea a primit îndemnuri de la profesorul de desen al gimnaziului din Constanța, iar pictorul Marius Bunescu, care era desenator în serviciul tehnic al construcției portului Constanța, a plecat la München din îndemnul lui Hârlescu.” (Krikor H. Zambaccian - „Insemnarile Unui Amator de Arta”, LiterNet, București, 2004)

Fiind ambițios din fire și dornic de perfecționare, el se decide să-și desăvârșească studiile la Academia Regală de Arte Frumoase din München, capitala Bavariei, pe care reușește să o frecventeze între 1902-1906, dar și între 1911-1912, având totodată posibilitatea să cunoască - prin mijlocirea unor expoziții organizate cu regularitate - cuceririle post impresionismului francez și mai cu seamă pe cele ale expresionismului german. Printre colegii pe care i-a avut în Germania s-a numărat și Elena

Rusu Mitrea din Tecuci cu care s-a și căsătorit în vara anului 1906. Pe 15 martie 1907, el expune pentru prima oară la salonul Societății „Tinerimea artistică” din București (care se dorea o alternativă viabilă și provocatoare la arta oficială), picturile sale bucurându-se de comentarii destul de favorabile în presa timpului.

Părăsind orașul Constanța în toamna anului 1907, el se stabilește la Tecuci unde obține o catedră de profesor provizoriu la Gimnaziul Real de băieți. În anul de învățământ următor 1908/1909, lucrează la Liceul „Gh. Roșca Codreanu” din Bârlad unde părea să fie ceva mai bine plătit. Unul dintre elevii săi, Nicolae Bagdasar, într-un volum de „Amintiri” (București, Editura Academiei, 2006, p. 20) face un portret al dascălului său care era un „om înalt și zvelt, totdeauna corect, îmbrăcat cu haină la patru nasturi, purtând lavalieră și pălărie cu boruri mari”. Și tot filosoful menționat menționează că filele libere ale cataloagele de la clasele unde preda erau pline de caricaturi ale colegilor de cancelarie. Simțindu-se însă din ce în ce mai mult legat de familia sa, D. Hârlescu se hotărăște să revină, din noiembrie 1909, la Tecuci.

În modesta locuință a soției de pe strada Bacăului nr. 5 (astăzi str. Gheorghe Petrașcu), artistul și-a amenajat un atelier în care avea să lucreze majoritatea dintre tablourile care ne sunt cunoscute astăzi. Tecuciul, deși văduvit de climatul spiritual elevat la care artistul a năzuit neconținut, i-a permis totuși să-și câștige existența, să se afirme pe plan profesional și chiar i-a asigurat liniștea de care sufletul său maladiv părea să aibă nevoie. Începând cu vara anului 1914, împreună cu prietenul său Nicolae Vermont, se va implica în pictarea interiorului Bisericii „Sf. Ioan Botezătorul” proaspăt restaurată, misiunea sa fiind aceea de a-i portretiza pe ctitorii lăcașului de cult.

Deși anul 1913 părea să-i fi purtat ghinion, pentru că s-a numărat împreună cu sculptorul Constantin Brâncuși printre respinșii Salonului Oficial, în anul următor, el avea să înregistreze un succes răsunător, critica vremii subliniindu-i originalitatea limbajului plastic. La cea de a 14 expoziție anuală a Societății „Tinerimea artistică” de la București, i-au fost acceptate 15 lucrări de pictură: „Jucătorul de maimuțe”, „Interior”, „Țigani” ce avea să fie cumpărat de Pinacoteca Bucureștiului, portretele „Magistratul Marin O. Dimitrescu” aflat, astăzi, în posesia Muzeului de Istorie din Tecuci și „Profesorul Gh. Hilt” etc. (D. Sbârnea, „Avântul țării”, Tecuci, I, nr. 4, 15 aprilie 1914, p. 3)

În perioada Primului Război Mondial Hârlescu a fost mobilizat și integrat grupului de artiști plastici desemnat de Marele Cartier General al Armatei române să surprindă diverse aspecte de pe linia frontului din Moldova. Astfel, două dintre lucrările sale cele mai reușite: „Parc de artilerie” și „Prizonierii” au fost incluse în cadrul expoziției speciale vernisată, pe 27 ianuarie 1918, chiar

în localul școlii ieșene pe care o absolvise cu peste două decenii în urmă.

Pe parcursul celor 14 ani pe care avea să-i petreacă în cea mai mare parte la Tecuci, Dimitrie Hârlescu a funcționat ca profesor de desen și caligrafie la Gimnaziul transformat, pe parcurs, în Liceul „D. A. Sturdza“, precum și la Școala Normală de băieți. A îndeplinit și funcția de director al Liceului (în anul de învățământ 1916-1917), pe vremea când aici funcționa și un Spitalul Militar.

Ca exponent al intelectualității tecucene, el a susținut întemeierea, în februarie 1915, a Legiunii Cercetașilor „Doamna Oltea“ din județul Tecuci, iar în anul 1923, s-a numărat printre membrii comitetului de inițiativă pentru fondarea Ateneului Cultural „Șt. Petică“. Soția sa Elena Hârlescu își câștiga existența lucrând tot ca profesoară de desen și caligrafie la Școala Secundară de fete „Tache și Elena Anastasiu“ din același oraș. Împreună cu aceasta a avut trei fii: Roland, Anatol și Paul.

Conștientizând faptul că vederea-i îi era din ce în ce mai slabă fapt ce-l împiedica să lucreze la șevalet creațiile artistice de excepție la care visa, dar și în urma unei depresii generată de un conflict familial și accentuată de atmosfera mohorâtă de toamnă, pe 25 noiembrie 1923 (conform reg. de decese pe anul 1923 al Serviciului de Stare Civilă al Primăriei Tecuci), el se hotărăște să-și pună capăt zilelor chiar în instituția unde funcționase ca dascăl. Unul din foștii săi elevi de la Școala Normală avansează o altă motivație care ar fi determinat gestul său extrem: „... Gurile rele șopteau că ar fi fost vorba de niște falsificări de bancnote la mijloc, iar atunci când el și-a dat seama de urmări, și-a pus capăt zilelor“ (H. Motovelea, „Vagi amintiri despre pictorul Hârlescu“, m.d., 1987). Trecerea sa bruscă, la doar 51 de ani, în lumea umbrelor a stârnit o undă de profund regret în rândul tuturor colegilor de liceu și prietenilor din Tecuci care l-au cunoscut și apreciat pentru realizările sale.

În anul 1967, tecucenii au avut posibilitatea să vadă și să admire peste o sută de lucrări de pictură sau grafică expuse la Galeria de Artă „Gheorghe Petrașcu“ din inițiativa și prin bunăvoința Muzeului de Artă din Constanța. Cu acel prilej, familia Dimitrescu a oferit în dar Muzeului de Istorie din localitate excelentul portret intitulat „Magistratul“ care-l înfățișează pe Marin O. Dimitrescu, fost primar al orașului.

Fiind rezultatul unor căutări mistuitoare marcate de împliniri sau de eșecuri, opera sa picturală reușește să se remarce prin nervozitatea

tușei, prin predominanța culorilor reci (grii, albastru) prin expresia tragic-elegiacă a chipurilor zugrăvite cu măiestrie așa cum se poate lesne constata în lucrări precum: „Doamnă în fotoliu“, „Doi prieteni“, „Portret de bătrână“, „Partida de șah“, „Gheorghe Hilt“, „Portretul poetului George Tutoveanu“, „Bunicul și nepotul“, „Jucătorul de maimuțe“, „Băiat șezând“ sau „Prizonierii“, toate aceste personaje fiind preluate din diverse medii sociale. Totodată, nu pot fi trecute cu vederea peisajele sale de inspirație citadină: „Vedere spre grădină“, „Popas“ și „În grădină“ impregnate întotdeauna de o vibrație muzicală ori interioarele de factură vermeeriană: „La pian“, „Cusând“, „Stând pe gânduri“ etc.

În toate operele (picturi sau desene) pe care ni le-a transmis, artistul nu încearcă să povestească, ci trăiește la propriu; nu reproduce realitatea, ci o recrează, demersurile sale plastice demonstrând că și-a însușit cum se cuvine câteva dintre atuurile inconfundabile ale școlii expresioniste müncheneze. Mai mult decât atât, întreaga suită de realizări dezvăluie un parcurs al propriei sale existențe. Dimitrie Hârlescu se proiectează el însuși în imperiul atât de misterios al lumii pe care o plăsmuiește, îi intuim ușor dorința de comunicare cu natura înconjurătoare, îl întrevădem în privirea uimită a copiilor, îi simțim predispoziția nativă pentru meditație din suita admirabilelor portrete feminine, îi descoperim atitudinea plină de noblețe, cât și nevoia mistuitoare de frumusețe și absolut atunci când îi studiem cu atenție tușa dezinvoltă sau culorile temperate.

Dacă multe dintre creațiile sale nu s-ar fi împrăștiat prin diverse colecții particulare sau distrus, așa cum s-a întâmplat în timpul celui de al Doilea Război Mondial, am fi avut în mod cert o cu totul altă imagine asupra dimensiunilor și valorii operei sale picturale care debutase sub semnul impresionismului francez și se împlinise sub cel al expresionismului german, atât de potrivit, pare-se, firii și gusturilor sale.

La cei 95 de ani de la dispariția artistului Dimitrie Hârlescu s-ar cuveni o reevaluare a personalității sale singulare și nonconformiste în universul plasticii românești, efortul salutar al lui Gh. Macarie din anul 1986, când i-a consacrat primul studiu monografic, dovedindu-se a fi fost insuficient.

CRONICĂ LITERARĂ

RĂSPÂNTIILE EPICULUI ȘI REVELAȚIILE ISTORIEI

► Prof. dr. Ana DOBRE

Scriitorul Nică D. Lupu vine din Moldova de Sud, dintr-un sat, Cuca, des întâlnit în creațiile populare ale zonei, ca parte a myhosului Bujorului, cu dealurile și viile lui renumite, adevărat *spațiu mioritic* prin alternanțele deal-vale. Rezonanța crengistă a numelui prelungește ecourile știute și în această zonă, populată de oameni ai contrastelor – hâtri, dar dârzi, liniștiți și impetuoși în același timp, arborând o calmă trufie.

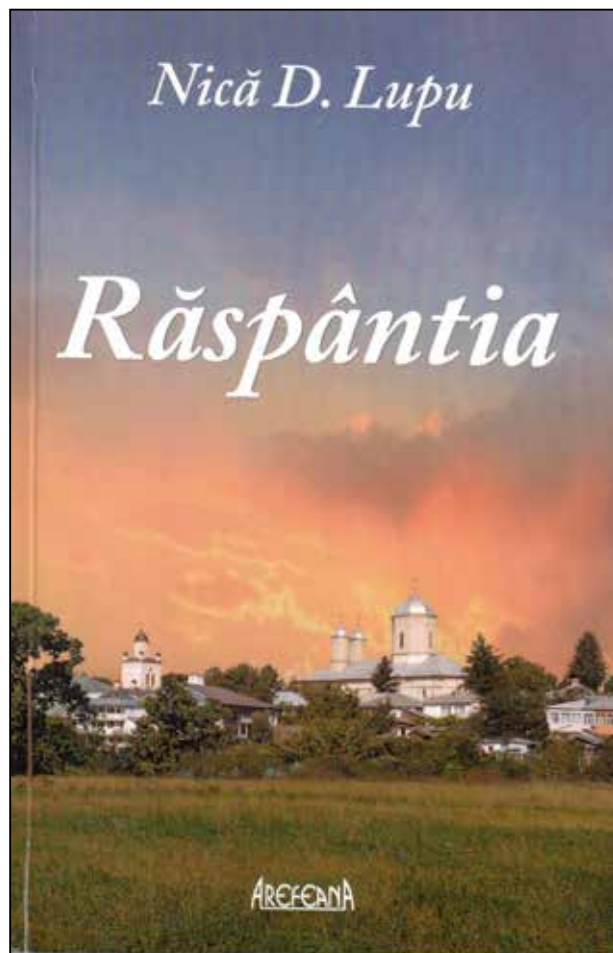
În cei 12 ani de când a debutat, Nică D. Lupu a devenit un prozator prolific, publicând cu o ritmicitate uimitoare, într-o grabă a recuperării

timpului pierdut, 16 cărți, în care își valorifică experiența de viață.

*Răspântia*¹ este o proză atipică, întrucât autorul îmbină ficțiunea cu nonficțiunea într-o biografie la limita romanțării, reunind exigența informației istorice, a documentului cu avântul imaginației care suplinește golurile documentării. Persoajele sunt *reale* în măsura echilibrului dintre adevărul istoric și ficțiune. Nu este, desigur, nici o biografie romanțată, nici o reconstituire fidelă în limitele impuse de document. E mai mult o tratare liberă, urmând fantezia, răspunzând unei intuiții, unei revelații pe care Nică D. Lupu mărturisește că a avut-o pe malul lacului Pustnicul, în apropierea Mănăstirii Pasărea.

Întâlnirea misterioasă, dincolo de timpul istoric, într-unul al miracolelor, este plasată de autor sub semnul necunoscutelor și tainelor vieții: „Cândva, într-o răspântie de timp fugar, m-am întâlnit din întâmplare pe suprafața lacului Pustnicul, cu amintirea **studentului Mircea Vulcănescu**. Știam că-i o personalitate polivalentă, la vremea lui cu o reputație admirabilă, de aceea am fost surprins nemaipomenit de plăcut de o asemenea întrevvedere extraordinară. Însă, de această dată, era cufundat în gânduri neliniștitoare, trist și demoralizat ca după o maladie tulburătoare”...

Așadar, într-un spațiu sacralizat, el are, ca-ntr-un flash, viziunea studentului Mircea Vulcănescu. Urmând această viziune, o metaforică *răspântie* care aduce față în față prezentul și trecutul, ne întoarcem în timp, la începutul secolului al XX-lea, în deceniul al treilea în vremea studenției filosofului. Autorul reține doar acele elemente care să sugereze epicul, fără a-l însoți de descrieri fastidioase ale vestimentației, obiceiurilor, fără interes pentru atmosferă, fără consemnarea unor evenimente

istorice. El imaginează întâmplări mizând pe eternul omenesc, acel etern care-i face pe tinerii dintotdeauna asemănători.

Fundalul epocii e sugerat de la început, în primul capitol, Întâlnirea, prin intrarea intempestivă a unui grup de tineri cu simpatii legionare într-o sală de curs a Facultății de Drept, semn al unei istorii culpabile, pentru a-și manifesta antisemitismul. În acest cadru al confuziei generate de o ideologie tulbure, se ridică statuar, ca un fel de lider al generației, chipul studentului Mircea Vulcănescu pentru a protesta, situându-se pe poziția unei omenii proprii românului tolerant. E un tablou epic al umanului, cu lumini și umbre. Mircea Vulcănescu se afirmă ca o personalitate solară într-o lume a umbrelor și haosului.

Răspântia, metaforă ce dă titlul prozei, are o dublă conotație, întrucât implică, pe de o parte, destinul autorului Nică D. Lupu, iar pe de alta, pe cel al personajului său. Mircea Vulcănescu însuși este surprins la o răspântie a istoriei, destinul său fiind tutelat de o stea tragică. Însă, Nică D. Lupu nu insistă asupra acestui tragism al destinului, îl sugerează doar, lăsându-se atras de chipul luminos al tânărului Mircea Vulcănescu, împărțit între dragostea pentru studiu și iubirea pentru Anina Rădulescu-Pogoneanu, prima lui soție.

Ca moldovean ce se respectă, Nică D. Lupu are un bun ritm al narației, are talent de povestitor, urmărind să dea expresie spectacolului omnesc. El surprinde gesturi, comportamente, rămânând la suprafața relațiilor umane, realizând un *roman de creație*, nu unul de analiză. Când vrea să sugereze lumea interioară a personajelor sale, el nu se pierde în ample investigații psihologice, nu coboară prin analize minuțioase în sufletul acestora pentru a le sonda abisuri bănuite, ci recurge la dimensiunea oniricului. Povestind un vis premonitoriu al unei mame ce-și pierduse fiul la Mărășești, apoi familia, casa, ajungând în cele din urmă cerșetoare, autorul realizează, prin sugestie, o integrare a fantasticului în real, o schiță a dramelor epocii imediat următoare marii conflagrații, dar și o dimensiune tușantă a personalității empatice a lui Mircea Vulcănescu. E un mod de a releva, cu accente critice edulcorate, modul defectuos în care societatea românească își prețuiește valorile, precum și o scenă anticipatoare a ireverențiozității puterii față de Mircea Vulcănescu însuși în perioada de după cel de-al Doilea Război Mondial, odată cu instalarea comunismului.

Mizând pe reconstituirea psihologică a tineretului studios, Nică D. Lupu creează scene independente, oarecum cinematografic: în sala de curs, pe stradă, în sate, în anchete sociologice, gândite de D. Gusti. Aceste scene au un farmec al lor, datde caracterul de reconstituire și de evocare. Când imaginația ideilor se limitează, autorul creează suspansul, dar suspendă scena ca în capitolul *Fereastra* care se încheie cu plecarea grupului la un curs al lui Nae Ionescu. „Fereastra” epică nu se deschide, rămânând doar o invitație lansată imaginației cititorului pentru a-și construi în singurătate propria scenă a lecției celebrului profesor interbelic...

Cu aceste plusuri și minusuri, *Răspântia* este o proză corectă care onorează o personalitatea tragică a istoriei și culturii noastre, personalitate văzută la o *răspântie* a istoriei și a destinului. Este aceasta și o *răspântie* a autorului însuși care a ales între istorie și literatură, literatura.

1 Nică D. Lupu, *Răspântia*, Editura Arefeana, București, 2017.

CRONICĂ LITERARĂ

SIMBOLOGIA NARAȚIUNII LIBERE

► Prof. dr. Marian BARBU

Recentul roman al lui Gabriel Chifu - **Ploaia de trei sute de zile** (Editura Cartea Românească, Buc., 2017, 416 p.) – complinește ipostaza poetului, a eseistului și gazetarului de vocație. Structura și miza estetică urmărită meticolos, pas cu pas, în cele douăzeci de capitole, plus un epilog, în forme narative consonante, conduc, prin întregul epistolar al comunicării, la o singularizare în contemporaneitate. Și, deductibil, în ansamblul prozei personale de până acum – vezi îndeosebi romanele **Unde se odihnesc vulturii** (1987), **Vântul și stânca** (1989).

Romanul este infuzat, la nivel naratologic (structură și limbaj), din ceea ce a fost acumulat până acum de autor din aria culturii universale. Totul se revarsă, cu supravegheată măsură, la nivelul semnificațiilor și al simbolurilor. Așa încât, autorul, aproape rebrenian, ar fi putut scrie un capitol înaintea altuia, fără să-și perturbe continuitatea ideilor. Exact ca-ntr-o diagramă a unei cărți de calculator sofisticat care te admite să-l folosești dacă urmezi o schemă logică pe care ți-o prezintă numaidecât.

Întregul ansamblu narativ este drapat de două *mottouri* cu trimiteri de identitate biblică, un avertisment clar, dur, despre importanța epicului dezvoltat în carte: ploaia neconținută de-a lungul a trei sute de zile numai în Carania. Se fac supoziții și trimiteri la Potopul din vremea lui Noe. Acestuia i s-a arătat Dumnezeu, *in ille tempore*, povățuindu-l ce „bunuri” – animale și seminții – să-și ia pe Arca lui, în vederea reînvierii vieții pe pământ, după ce pedeapsa va fi ispășită.

Romancierul a pornit în scufundările sale narrative de la situația reală a țării noastre care a atins, în prezent (în special după anul 2000) cote inimaginabile în degradarea ființei ca atare: în

gândire și comportament, în conviețuirea cu cei apropiați, dar și din țară, încât drumurile străinătății s-au deschis urcios, ca singura șansă de salvare a individului. În atare situație și credința a fost supusă zdruncinăturilor de tot felul. Tendința de autodistrugere la tine acasă s-a accentuat vizibil din cauza prăpastiei pe care a instalat-o *politica*. Și odată cu ea, nimic n-a fost mai fost adevărat decât faimoasa zicere latină *divide et impera*.

În puzderia de... „contribuabili” la dezvoltarea, chipurile, a limbii române, aflată acum în regalitatea stăpânirii individuale, cuvântul *vorbit* – pe telefoane mobile a devenit acaparator, dislocându-l pe fratele său... *tipărit*, atât de păgubos și nefiresc, încât sufocarea cititului s-a transformat într-un soi de gratulare pentru a diferenția oamenii noștri. Deja... *bătrânii* sunt toți cei născuți înainte de '89, iar... *tinerii* sunt cei născuți după

1990. De aici încolo, se încurcă toate ițele speranței, ca pe vremea tinereții lui Mircea Eliade și Ștefan Baciu.

Contemporan cu transformările, era să scriu metamorfozele vremurilor, Gabriel Chifu și-a propus, aproape boccaccian, să instituie un model de narațiune care să apeleze la o formă clasică de a tachina blând (o, ce oximoron!) ceea ce a cunoscut ca fiindu-i lui însuși neprielnic, pentru viața obișnuită. Căci în fond, romanul este o satiră mepeeană, à la Cicero (din filipicele sale) sau à la Swift. Orice numai să obțină, literar vorbind, o comunicare pe măsură. Și atunci a apelat la cea mai veche formă de exprimare, care este... *povestirea*. Numai că el, autorul, stăpânul tuturor registrelor narrative, altfel zis, omniscientul, nu și-a lăsat „păpușile” să circule după capul lor, ca actanții moderni, ci le-a făcut drone cu aparate de comunicare, în fel și chip. Așa că și-a asigurat

reprezentativitate la fiecare în parte, având telecomanda la îndemână. În pavilionul central, prea bine relaxat, se afla autorul. El construise structuri epice pe sistemul arcelor care susțin o platformă bine stabilizată social, politic, cultural și meșteșugăresc. Actanții au în biografia devenirii lor două fețe – căci întreg romanul este unul al mișcării necentenite în spații diverse, din care autorul zăbovește, insistent asupra celei exterioare și cu multă băgare de seamă, asupra celei interioare. Și aici, autorul omniscient este omniprezent, ca în romanele de mistere din sec. al XIX-lea european, explodând în explicații și chirurgii pe cord deschis. Adică, își prezintă „carnavalul imaginației”, ca să preluăm o formulare a lui Francesco de Sanctis, privindu-l pe Boccaccio(1313 – 1375) cel din suita de nuvele ale *Decameronului*.

Romancierul, bine informat cu tehnicile de construcție ale unui roman care să dureze – clasice și moderne -, atât ale celor din țară, dar și din literaturile lumii (europene, americane și asiatice), acroșând (involutar?!) cutare povestire de fenomenologia licențiosului din proza lui G.G Márquez, de ce nu (!) din *Craii de Curtea-Veche*, de Matei Caragiale. Dar și de referențialul arhitect Ioanide, din cunoscutul roman al lui G. Călinescu și nu numai. Mai peste atâtea locuri, vreau să spun capitole, morbul politicii, ca o pecingine rezistentă la căile medicamentoase, face ravagii în timp – încet și cu chibzuință. Personaje reale, reprezentative pentru domeniul pe care îl ilustrează, se sting ori se prăbușesc fără urmă de remușcări.

Cum americanii de... ieri, dar mai ales cei de azi, fac mare caz de *familie și democrație*, de *libertate* și de *pace*, Gabriel Chifu și-a aprins reflectorul focusând, din cele mai diverse unghiuri, pe familia lui Ștefan Orban – arhitectul. El era autorul proiectului de casă unicat în formă de corabie, ridicată la marginea mării, la cererea savantului Iacob Grima, candidat *cândva* la președinția statului din Caramia (particula prefixoidă însemnând...*negru*). După titulatura unui alt roman din imediata apropiere a noastră, așa zice „negru profund, noian de negru”. Ori, autorul nostru s-a prelevat de simbolul ploii căzânde, când cu țârâita, când în valuri, când cu cețuri interminabile, lăsând impresia înțelegerii subtextuale că dramele răvășitoare ale politicii vor fi cumva albite de apele continue. Dar scriitorul nu și-a propus nicicum să lase deschisă ușa narațiunii spre rezolvarea fiecărui caz în parte, așa după cum mulți europeni au făcut-o deja. (Nu întâmplător, semioticianul Umberto Eco a impus conceptul de *opera aperta*).

Așadar, familia arhitectului este urmărită prin oceanul timpului, mereu retro, lăsându-i perspectiva lectorului – inițiat sau nu, să-și pună mintea la contribuție ca să-și formuleze singur răspunsuri la întrebările legate de biografia fiecărei ființe din clanul Orban. Soția acestuia, Alexandra, după divorțul de arhitect, este în spital, iar fiica, Alice, născută postdecembrist, a luat drumurile pierzaniei: a trecut prin numeroasele halte ale acesteia, droguri, sex, șantajul „babacului”, indiferența față de propriu-i viitor, complice autorizat la săvârșirea crimei de omor calificat a teologului Mihail Cristea, rămas în paza stabilimentului lui Grima, pe când acesta se afla în spitalul de la Constanța.

Având știință grăitoare, taxonomică, romancierul escaladează înălțimi de limbaj academic (realizarea proiectului casei-corabie) și teologal (urmărirea pâș-pâș a biografiei sinuoase a lui Mihail Cristea – de la părăsirea sa de către nevastă și retragerea la o mănăstire din Nordul țării, apoi la una din Sud, din zona Dobrogei, ca să fie cât mai aproape de colegul său de tâmplă, astrofizicianul Iacob Grima). Disputa stabilizată între cei doi, pe tema existenței lui Dumnezeu și semnalaarea prezenței *Acestuia* în componentele cerești, a fost încheiată printr-o lucrare voluminoasă intitulată *Cosmogonia după Iacob Grima*, Manuscrisul

a fost văzut de teologul Mihail Cristea, pe când autorul era eliberat din spitalul constănțean de cei trei: Ștefan Orban, arhitectul, Ionică, șoferul, omul de casă, al lui Grima și Lena, menajera – ultimii doi, fiind nedespărțiți de... stăpânul lor, atât din București, cât și din locuința futuristă de la marginea mării.

Speculăm interstițial despre formele de rezistență ale familiei la intemperii politice și sociale ale vremurilor din democrația postdecembristă din România (în roman, Caramia. Proteza prefixoidă, fiind separată de restul formulării, o determină pe aceasta, trecând prin italiană, să fie contribuitoare la forme verbale dezvoltate sau, prin aglutinare, să devină indicator substantival).

Într-un studiu separat, cumva de specialitate, aș comenta pe larg știința alternării formelor verbale, majoritatea dintre ele aparținând timpurilor și modurilor cu acțiune durativă: *prezent, perfect simplu, gerunziu ș.a.*

Nu pot să închei laudând risipa de știință a mecanicii cerești, a denumirii vaselor de croazieră, aflate în posesia unor țări cu ieșire la mare, a indicatorilor de componente ale unei mașini care rulează pe drumurile țării noastre.

Autorul, nu parcimonios, a făcut loc cu cinstită cale, semnificațiilor de context, zvonurilor, credințelor laice cu privire la tărășenia ploii inconturnabile. Și pentru că „neliniștea alegoriilor” îl pune pe jar, l-a determinat pe arhitect să treacă granița, să vadă dacă la...vecini anotimpurile erau normale, veneau și plecau la datele previzionate cu mult înainte. Găselnița aceasta (deloc literară), swiftiană-și nu numai, am fi tentați să invocăm numele lui Kafka sau Orwell – are din nou, pentru a câta oară?! – semnele reale care ne furnică stăruitor în proiectata noastră democrație: birocrăția inexplicabilă la toate granițele noastre de trecere spre occident.

Cartea mustește de poezie – nu numai atunci când fereastra stilistică este deschisă spre natura *en titre*, ci și spre obiectele de casă, de bucătărie, chiar și în limbajul Alice și al comportamentului ei infam, ca și al sateliților săi. Ridicolul acesteia atinge și se integrează în categoria estetică a urâtului.

Nici vârstnicii nu sunt prea departe de asemenea forme de viață: Iacob Grima, prin cantitățile de votcă servite fără măsură, până la abulie; de aci încolo, începe să-și povestească viața.

Ștefan Orban, prin desfrâul, în compania nimfomanei Cora, ajunsă (la data scrierii) în Agenția imobiliară a Israelului de la București (*Cora e omul*

de încredere), (*Se ocupă de închirieri, cumpărări și vânzări de locuințe, dar și de hoteluri ori spații pentru birouri. E foarte bună la jobul ăsta. Așa ne-am și cunoscut: eu construiesc, mă rog, proiectez case, iar ea le vinde și dă în chirie case*).

Pentru cei doi, ajunși la vârsta senectuții, li se poate atribui o formulare cantemirească privind creșterea și descreșterea imperiului otoman. În același timp, bântuirea apelor și în zona de mal, transformă tot angrenajul lumesc, construit, într-o platformă plutitoare, intrată în derivă, fără putință de salvare. Aici este grandul parabolei, despre care scria consistent Mircea Mihăieș în *România literară*.

Al treilea personaj, Mihail Cristea, a căzut înjunghiat de un nesăbuit criminal, tocmit pentru a-l stinge din viață pe arhitect. Substituirea întâmplătoare de persoană face jocul dilemelor după aflarea adevărilor. Ficțiunea realistă propusă de romancierul Gabriel Chifu este liniștitoare, nici gând de a fi halucinantă, cu atât mai mult sforțată, ci doar încărcată binefăcător, sub raport stilistic - de la epitețele ornante și revelatorii, până la mulțimea de prozopopei, simboluri și semnificații.

Despre ceilalți participanți narativi, romancierul a avut grijă să-i reunească la câteva escape de sărbătorire sau de punere politică a țării, în ipostaza dezvoltării unui bine... colectiv! Gazetarul, cu microfonul în mână, trece pe la fiecare și stăruie cu o scurtisimă descriere de blam, de laudă ș.a.m.d. De aceea, el este omniscient, ca să fie și omniprezent!

Cum toate personajele au crescut în „ferma de animale” (sic!) ale autorului, mi se pare normal ca ele să poarte, în direct sau în reluare, cuvintele făuritorului de text. Gabriel Chifu a întemeiat „o psihologie a unității” personagiale, cum s-ar fi exprimat Roland Barthes. El a produs o reală desfătare prin coabitarea limbajelor. Acestea, *lucrează cot la cot [încât] textul de plăcere este un Babel fericit* (Roland Barthes – *Plăcerea textului*, trad. de Marian Papahagi, Postfață de Ion Pop, Editura Echinoc, Cluj, 1994, p.8).

N.B

Oricând, un regizor poate ecraniza, cu mare succes cinematografic romanul, fiindcă el conține toate elementele trebuitoare unei pelicule de top. Abia atunci se va vedea mult mai bine *lumea ca voință și reprezentare* într-un moment nefericit al existenței sale.

CRONICĂ LITERARĂ

IUDEX*

► Ghiță NAZARE

Sunt cărți scrise din inspirație, aproape ad-hoc, din harul cu care este înzestrat autorul. De asemenea, sunt cărți care reprezintă rodul unui efort îndelungat, a unei munci istovitoare, de acumulare de cultură și de educație. Profesorul Teodor Parapiru îmbină în mod fericit cele două laturi ale scrisului.

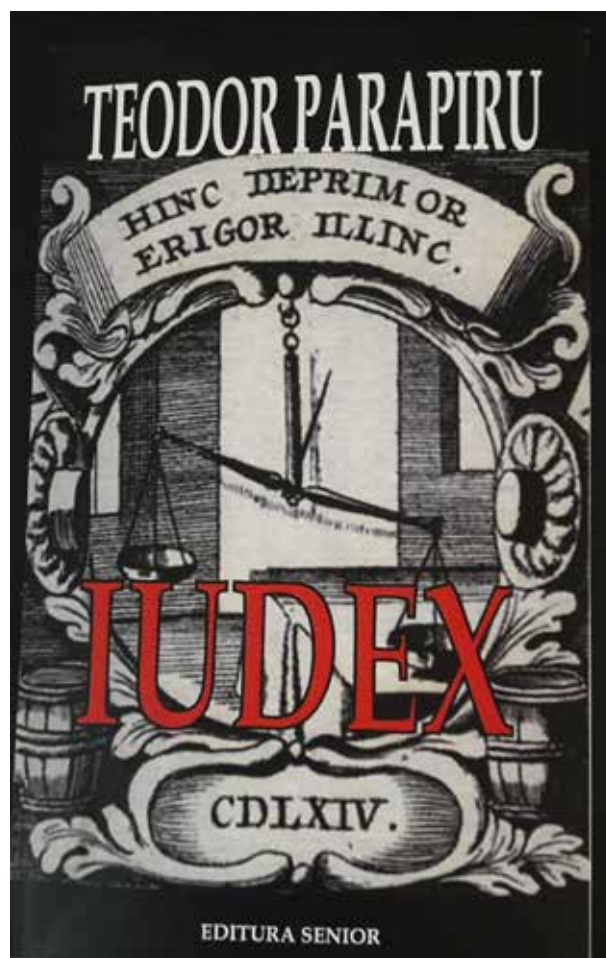
Zilele trecute am răsfoit o carte monumentală-manuscrisul celei de-a patra ediții a Dicționarului Enciclopedic de Expresii Celebre trudit de Teodor Parapiru, două volume de peste 600 de pagini fiecare. Prima ediție (Ed. Alma, Galați, 1994) conține 104 expresii, cea de-a doua (Editura Alma, Galați, 2002) 553 expresii, cea de-a treia (Ed. SENIOR, Galați 2010) 714 expresii, iar cea de-a patra ediție, în curs de tipărire, numără peste 1200 de expresii. Sunt remarcabile consecvența, efortul și profesionalismul cu care profesorul și scriitorul Teodor Parapiru își derulează un proiect grandios.

Într-un alt registru tematic se înscriu, printre altele, *Medalionul* (Ed. Albatros, Buc., 1979), *Copacii de cristal* (Ed. Junimea, Iași, 1981), *Suspiciune* (Ed. Albatros, Buc., 1984), *Acvariul cu pești exotici* (Ed. Junimea, Iași, 1987), *Papuciada* (Ed. Alma, Galați, 1999), *Adaptarea idolilor* (Ed. SENIOR, Călărași, 2005), *Detectivul orb* (Ed. SENIOR, Călărași, 2006), *Mieii tunși zero* (Ed. SENIOR, Călărași, 2007), *Grancariciu, satul global* (Ed. SENIOR, Călărași, 2008), *Domnul Darwin de Veneția* (Ed. Axis Libri, 2011) ș.a.

Ultimele două volume, *Testis*, Ed. SENIOR, Călărași, 2016 (vezi, Gh. Nazare, „Teodor Parapiru – reconfirmarea valorii”, în *Școala gălățeană*, nr.244/ aprilie 2017) și *Iudex*, Ed. SENIOR, Călărași, 2017, reprezintă, putem spune, chintesența creației lui Parapiru. *Iudex* este, deopotrivă, o carte de istorie, de filosofie, de literatură, de religie. Spre lauda autorului, sub aspectul erudiției, *Iudex* este o carte (100 de pagini, cuprinzând 30 proze scurte) dificil de citit și, mai ales, dificil de înțeles. Lectura acesteia presupune

cunoștințe de istorie antică universală, de geografie, de astronomie, de religie, de politică.

Teodor Parapiru aduce în prim plan Codul regelui Hammurabi - autointitulat „zeu al soarelui din Babilon”, „zeu al regilor” - de fapt o lege care consacra principiul moral „ochi pentru ochi și dinte pentru dinte”, care guverna viața publică și politică în cel mai înfloritor oraș al Mesopotamiei, Babilonul de acum aproape 4000 de ani. Evocarea Codului poate fi interpretată și ca un mesaj peste ani pentru contemporanietate. În același spirit ni-l zugrăvește și pe Irod, regele iudeilor, într-o dublă ipostază, aceea de dictator, tiran, rege cu nume blestemat, dur, de o cruzime fără seamăn (ex. măcelul pruncilor din Bethlem-în speranța că printre ei s-ar afla și Iisus Hristos-, executarea lui Ioan

Botezătorul, reprimarea cruntă a adversarilor politici etc.), dar și de om cu excepționale calități militare, administrative, politice, cu mare deschidere spre cultură. Răgăsim și aici un mod, am spune obiectiv, de interpretare a istoriei lumii, care nu poate fi prezentată doar în alb sau negru, ci nuanțat, că niciun regim politic nu este numai rău sau numai bun, revenindu-i analistului datoria de a fi cât mai obiectiv și nu duplicitar, manipulator, intrigant, perfid etc.

Teodor Parapiru nu improvizează ci se folosește de documente istorice pentru a demonstra, argumenta, convinge, în acest caz Evangheliile lui Matei, în special, și Luca. De asemenea, autorul *Iudex*-ului se dovedește și de această dată un maestru al expresiilor de mare sinteză și semnificație. Spre exemplu: „Faptele i-au fost răsplătite cu teribila otravă a nerecunoștinței”, regele Irod, la o vârstă înaintată, „stă la pandă în umbra propriei morți, adulmecând spaima necunoscută” sau „Fiara Irod își linge rănila, încurajat de hiene, de șacali, de lupi și de vulpi” (p.10).

Extraordinară este meditația despre Irod: „De unde să știe bietul gândac nelegitim Irod că ferindu-se de primejdiile pământestești firești și frecvente, intră în conflict cu Eternitatea” (p.16, „Produsul istoric Irod”) sau „Ce-ar mai fi lumea aceasta dacă Dumnezeu iar confiscă frica? Ar rămâne goală, nerușinată și lacomă”. De unde și

ironia/ parodia autorului la vremurile noastre, care „ar rămâne cu libertatea, cu democrația, cu fraternitatea, cu cardul, cu pașaportul și cu sufletul” (p.51, „Treburi civile”) sau „însetați de iluzii, evreii cântau un eliberator de asupritorii romani”, apropo de legenda nașterii și vieții lui Iisus Hristos (p.18, „Steaua speranței”).

De fapt, recenta carte a lui Teodor Parapiru, *Iudex*, are două părți: prima ia în vizor antichitatea, iar cea de-a doua contemporaneitatea. Mai mult chiar, între cele două părți autorul sugerează o legătură dialectică, între vremurile și oamenii de atunci și vremurile și oamenii de astăzi (vezi, „Treburi civile”), ca și titlurile episoadelor din partea a doua, care poartă marca Parapiru: *Oglinzi retrovizoare*, *Existență de unică folosință*, *Amintiri din întuneric*, *Identitate incomodă*, toate într-un secol 21 „religios, deloc sau degeaba”.

Cartea lui Teodor Parapiru este o carte de istorie a lumii de ieri (de demult) și de azi (a noastră), este o carte judecător, apropo de titlu, este o carte politică, de filosofie, de religie, o carte scrisă într-un registru istorico-ironic, dar pilduitor. Cum ar fi astăzi dacă, precum atunci, judecătorul ar fi condamnat dacă un eventual „vinovat” ar fi achitat? Ce legi și ce vremuri!

* Teodor Parapiru, *IUDEX*-poeme, romane, scenarii, parabaze, istorii paranetice, entelehii, dialoguri, neoevanghelii, TESTIS-SEZONUL II, Editura SENIOR, Călărași, 2017

EVENIMENT CULTURAL

CÂTEVA AMINTIRI DESPRE GABRIEL DRĂGAN

► A. ȘTEFANACHE

Pe Gabriel Drăgan l-am cunoscut în toamna anului 1963 cu ocazia ședințelor Cercului pedagogic al profesorilor de limba română din raionul Tecuci care se desfășurau la Școala Elementară de 8 ani nr. 5 (astăzi Școala Gimnazială „Elena Doamna”). Dânsul venea de la școala din Nicorești unde de abia reușise a se încadra, iar eu proveenam de la Școala nr. 1 din Cudalbi unde lucram deja de un an. Aici ne întâlneam, o dată pe lună, într-o sală de clasă de la etaj unde mai participau și alți colegi din mediul rural: profesorul Jean Georgescu (poetul Ovid Caledoniu) de la Furceni sau Dionisie Duma, suplinitor la Nârtești persoane de care avea să mă lege, pe parcurs, o strânsă și lungă prietenie. În pauze, nefiind fumători, stăteam de vorbă pe culoar aducând în discuție diverse evenimente culturale la care participasem, vorbeam despre cărțile noi pe care le citisem ori despre unele articole interesante publicate de revistele „Gazeta literară” sau „Contemporanul”. Uneori se întâmpla să și bârfim pe șefa Cercului pedagogic care nu ezita să-și dea importanță, ori pe unele dintre colege care fie că se îmbrăcau fără gust, fie că făceau dezacorduri gramaticale flagrante în timpul lecțiilor demonstrative sau pe parcursul intervențiilor din cadrul ședințelor.

Trebuie să precizez că Gabriel Drăgan era un om de statură potrivită, întotdeauna se îmbrăca modest, dar elegant. El se distingea prin bunele maniere și prin blândețea de care da dovadă în orice situație. Deci, nu prea îi plăcea să dea curs bârfelor noastre atunci când ne întâlneam în împrejurările menționate. Din păcate, din anul de învățământ următor, am pierdut legătura întrucât eu consimțisem să lucrez în domeniul culturii și să mă stabilesc în reședința de raion. Când ne mai întâlneam întâmplător pe stradă, ne salutam și mai schimbam câteva cuvinte.

Cum, în vara anului 1967, se împlineau 50 de ani de la Victoria armatei române din timpul confruntărilor cu armata germană de la Mărășești,

Mărăști și Oituz, mi-am amintit brusc de profesorul Gabriel Drăgan al cărui roman memorabil „Pe frontul Mărășești învie morții” aflasem din presă că se republicase la Editura Tineretului din București. Dorind să organizez o lansare a cărții sale la Biblioteca Raională din Tecuci, instituția în care lucram, m-am deplasat cu autobuzul la locuința sa de la Nicorești pentru a stabili o zi convenabilă amândurora pentru desfășurarea acestui eveniment. Gabriel Drăgan m-a primit foarte bine la locuința sa, doamna Irina (cea de a doua soție) oferindu-mi o dulceață de gutui și un pahar cu apă rece adusă tocmai de la renumitele puțuri ale vechiului târg. L-a bucurat mult propunerea făcută și, la data fixată, m-am pomenit cu autorul cărții care a venit la Tecuci doar cu un singur exemplar din cartea proaspăt reeditată întrucât tirajul nu fusese încă distribuit prin toate librăriile din țară. În ciuda acestui neajuns, participanții, în marea lor majoritate cititori de-ai bibliotecii, au avut măcar posibilitatea să cunoască pe viu cum arată un scriitor, să urmărească întâmplările tragice la care acesta participase în timpul Primului Război Mondial și să aprecieze, totodată, talentul său de narator și orator.

Ulterior acestui eveniment, s-a întâmplat ca să fiu contactat de către profesorul Ștefan Pascal, secretarul Comitetului Raional de Cultură, care mi-a propus să mă implic, alături de el, în organizarea unor activități dedicate importantului eveniment ce urma să fie sărbătorit în acea perioadă cu mare fast la Mărășești.

Revenind la Nicorești, i-am propus scriitorului Gabriel Drăgan să accepte invitația de a participa ca invitat special la întâlnirile cu tinerii și veteranii de război din Tecuci și Cudalbi, lucru pe care l-a acceptat cu aceeași bunăvoință. După surghiunul pe care și-l impusese la Nicorești din varii motive (mai ales politice) în acele momente părea să-și revină, să aibă chef de viață, singura

sa dorință, mărturisită adesea, fiind aceea de a fi cât mai util semenilor săi.

Întâlnirea programată în orașul nostru a avut loc la Sala „Populară” („Ion Petrovici” de astăzi) a Casei Raionale de Cultură unde asistența destul de numeroasă era alcătuită din profesori, elevi de liceu, studenți și oameni în vârstă. Intervențiile conferențiarului - scriitor s-au bucurat de binemeritate aplauze. Prea multe detalii despre acest eveniment nu-mi mai amintesc pentru că, de atunci și până astăzi, s-a scurs peste o jumătate de secol, iar eu, între timp, am participat la nenumărate evenimente de excepție care s-au desfășurat aici.

Despre manifestarea de la Cudalbi, localitatea mea natală, păstrez însă ceva mai multe amintiri pe care voi încerca să le relatez în rândurile ce urmează.

Așadar, chiar în prima duminică din august 1967, într-o zi extrem de frumoasă, ne-am deplasat spre această comună cu microbuzul Casei Raionale de Cultură. Pe drum am vorbit printre altele și despre renumitul haiduc Costache Dragoș, care fusese încolțit și omorât la Matca, sau despre proiectele neîmplinite ale scriitorului. Atunci am aflat și despre faptul că studiul său dedicat „Vieții și operei lui Ștefan Petică”, pentru care se documentase atât de mult la Biblioteca Academiei Române, n-a putut fi tipărit din cauza războiului iar, ulterior, în timpul noului regim, manuscrisul i se pierduse la editura unde-l depusese.

Când am ajuns la Căminul Cultural din Cudalbi am avut parte de o surpriză plăcută. Fostul meu coleg de cancelarie și prieten, profesorul Mircea Flutur (care preluase și conducerea acestei instituții după plecarea mea) reușise să aducă destul de multă lume în sală în urma anunțului repetat prin mijlocirea stației locale de radioficare.

În prima parte, profesorul Ștefan Pascal a ținut o conferință scurtă despre însemnătatea evenimentului istoric, după care scriitorul Gabriel Drăgan, ca martor autentic, dar și cu talentu-i caracteristic, a reconstituit perioada de grea încercare pentru poporul român din vara anului 1917. Mi-amintesc că, la un moment dat, a deschis cartea la cap. IV, intitulat „Pe frontul Mărășești”, de unde a citit cu vădită emoție paginile de început unde se relatau faptele de eroism ale bravilor soldați din Regimentului 32 Mircea care reușiseră să zădărnicească înaintarea trupelor germane dincolo de zona podului de la Cozmești.

Participanții mai în vârstă care-l urmăriseră cu multă atenție, la urmă, i s-au plâns de faptul că pământul pe care l-au primit drept recompensă pentru sacrificiile făcute în timpul celor două războaie mondiale le-a fost cooperativizat cu forța în urmă cu cinci ani. Câțiva dintre veterani au „îndrăznit” chiar să-i ceară sprijinul pentru recuperarea acestuia. După ce le-a ascultat păsurile, Gabriel Drăgan le-a spus: „Oameni buni, vă apreciez eforturile supraomenești din cele două războaie și sunt întocmai de partea dumneavoastră. Din nefericire acum ne este dat să trăim cu totul alte vremuri, iar ceea ce v-a fost luat nu mai puteți deocamdată recupera.”

La sfârșitul manifestării de la Căminul Cultural ne-am deplasat cu microbuzul la casa părinților mei pentru a servi masa de prânz. Avusesem grijă să-i anunț cu o zi mai înainte despre descinderea noastră la Cudalbi din care motiv ei se pregătiseră pentru a ne ospăta. Acolo am avut plăcuta surpriză să întâlnesc și pe două dintre surorile tatălui meu care veniseră de la Galați.

În jurul mesei mari din lemn, așezată în spațiul liber, dar destul de îngust al ogrăzii situat între casă și peluzele cu gura leului și regina nopții din grădină, ne-am așezat pe scaunele ușoare în jurul cărora mătușile mele se învârteau de zor aducându-ne bucatele pregătite: ciorba proaspătă de pasăre, friptura fragedă de cocoș făcută la grătar de mama. Am mai fost serviți și cu niște poale-în-brâu cum numai la Cudalbi știu că se fac.

Tata după ce ne-a tot tratat cu un vin alb rece, ne-a oferit mai pe urmă pe o tavă și un pepene verde mare și dulce pe care a ținut să-l taie chiar în fața musafirilor. Atunci, el i-a spus lui Gabriel Drăgan: „La Nicorești, știu că dumneavoastră aveți vinuri cu mult mai bune decât cel de la Cudalbi pe care l-ați băut, dar pepeni precum cel pe care-l veți mânca acum, aici, nu veți mai găsi și prin alte părți”, la care oaspetele de onoare al familiei mele, după ce a gustat din prima felie, a subscris încântat la remarcă făcută.

Aflând că printre noi se află un nicoreștean, una din mătușile mele, tanti Epraxia, care fusese călugăriță în perioada interbelică la mănăstirile de la Buciumeni și Sihastru, nu a ezitat să intre în vorbă cu Gabriel Drăgan. Așa au putut constata că aveau câteva cunoștințe comune. Amândoi îi cunoscuseră pe inspectorul cultural Nicu Ifrim, căruia i s-a ridicat și un bust la Sihastru, pe neobositul preot Ilie Armencea din Buciumeni sau pe scriitoarea Natalia Negru care, uneori, venea pe

la mănăstire cu șareta pentru a se mai despovăra de păcate.

Când eram pe punctul de a pleca spre Tecuci, Gabriel Drăgan le-a mulțumit părinților pentru ospitalitate în timp ce mama (al cărei tată murise în luptele de la Oituz cu o jumătate de secol în urmă) i-a spus că ceea ce pregătise pentru oaspeți fusese făcut într-un fel și în memoria bunicii mele căzută pe front. Atunci, scriitorul a ținut să adauge și cuvântul bogdaproste, fapt ce a bucurat-o pe mama nespun de mult știind că a făcut ceva pentru părintele său care își vărsase sângele pentru Întregirea Țării.

Profitând de un dezgheț neașteptat al politicii regimului comunist, Biblioteca Municipală din Tecuci, care posedă un fond de carte reprezentativ, a realizat, în primăvara anului 1974, în interioarele fostei vile în stil neoromânesc a lui Gh. Glod de pe Bulevardul 13 Decembrie (astăzi Victoriei) o expoziție permanentă dedicată prezentării scriitorilor

tecuceni. Dându-mi seama că nu aveam decât două cărți de-ale lui Gabriel Drăgan, l-am rugat să ne pună la dispoziție, cu împrumut, cea ce ne lipsea, precum și câteva manuscrise pentru a-i dedica astfel o vitrină. Nu numai că ne-a oferit ceea ce a crezut dânsul de cuviință, dar a și participat la deschiderea așa-zisului „Muzeu de Literatură“ (cum i se spunea) care a reușit să ființeze vreme de patru ani până când autoritățile s-au hotărât să instaleze în clădire o grădiniță.

La puțin timp după moartea lui Gabriel Drăgan, în primăvara anului 1981, doamna Irina, soția sa - ținând cu tot dinadinsul să respecte una din dorințele exprese ale fostului tovarăș de viață - a adus și donat Bibliotecii Municipale două tablouri ce înfățișează un portret al scriitorului și manuscrisul uneia din ultimele sale poezii, ambele fiind expuse, recent, și la Școala Gimnazială care îi poartă numele din comuna Nicorești.

CRONICĂ LITERARĂ

LIRICA LUI ION SABIN CERNA SAU DUREREA - O FEBRILĂ NEVOIE A ÎNȚELEGERII ȘI ÎNȚELEPCIUNII

► Gheorghe STROIA

Poezia este, prin natura sa providențială, o apă involburată în care, de cele mai multe ori, poetul își clătește gândurile, amintirea, își spală sufletul, pentru ca stările pe care le experimentează să-i devină mai limpezi. Poezia deschide și închide o întreagă lume, în care poetul, pe deplin stăpân, își atribuie puteri demiurgice și dobândește capacitatea de a-și redesena harta sufletului după dorință. Se spune că poetul este o specie rară de viețuitoare – *un animal marin care trăiește pe pământ și care visează neîncetat să zboare (Carl Sagan)*.

În virtutea acestor puteri nelimitate dobândite, poetul se eliberează de fapt, starea sa de plutire printre universuri paralele definindu-i libertatea. Se spune despre un om că este cu atât mai liber, cu cât visele sale se concretizează mai des, fără a fi dependent de împlinire, ci mai ales de visare. Pentru **ION SABIN CERNA**, visele nu se încadrează în limite intangibile, fiind cu atât mai înălțătoare cu cât devin mai rezonabile, mai umane, legate de suflet prin firele nevăzute ale amintirii, prin parcurgerea iubirii și rememorarea acesteia cu savoarea începuturilor, prin tinderea constantă către înțelepciunea divină, care să-i devină far călăuzitor.

Romantic în esență, sensibil și delicat, alegându-și cu atenție cuvintele, ce împletesc în mănunchiuri lirice doruri, tristeți, regrete, dar și amintiri iluminate de bucuria clipei, poetul Ion Sabin Cerna dorește, prin prezentul volum antologic **ÎNȚRE CUVÂNT ȘI TĂCERE**, să oprească în loc Timpul, pentru ca durerea să-i fie mai puțină, simțirea să nu-i mai fie atât de vie, liniștea să îi fie mai adâncă.

Versurile cărții curg firesc, natural, precum apele involburate ale unui pârau de munte peste o culme înaltă, cititorul putând fi captivat de prospețimea ideilor exprimate. **Partea I (Călător în**

timp) are un ton preponderent meditativ, retoric, împletind armonios teluricul cu divinul. Izvorâtă din seninătatea sufletului, în poezia sa strălucește ca un dar divin IUBIREA, fie pentru jumătatea pierdută, fie iubirea față de Atoateștiutorul, căruia îi dedică rânduri pline de smerenie și sinceritate. Când umil, când întrebător, poetul încearcă să își clarifice gândurile, spălându-le în apa curată a rugăciunii. Deși nu este un volum de poezie creștină, prezența manifestă a lui Dumnezeu între filele sale este mai mult decât evidentă. Dumnezeu este - pentru poet - sursa neliniștilor vieții prin asumarea greșelii, dar și a garanției liniștii prin dobândirea iertării și împăcării cu sine. Acestor idei le este tributar Ion Sabin Cerna, prin întreaga sa operă lirică.

Indiferent dacă se autodefinește „De unde sunt?”, dacă se socotește „Amurgul” din „Urmele pașilor tăi” sau chiar un „Poem nescris”, poetul rămâne „Ochiul plâns” al „Amurgul(ui) despărțirii”. Iubirea sinceră și curată, dublată de inefabilul fior al amintirii, produce veritabile diorame lirice, iubita fiind „Fecioara-nlănțuită” din „Zâmbetul tău”, dorința comuniunii jumătăților devenind mai intensă ca niciodată („Când steaua mea va apune”). Meleagurile gorjene și lumea uitată a copilăriei, cu inestimabilele lor frumuseți, sunt prezente în paginile prezentului volum, o tăcere omniprezentă înconjurându-le magia ancestrală: „Carul cu boi”, „Întoarcere-n timp”, „Pasărea lui Brâncuși”.

Partea a II-a (Singularitățile) înseriază tristețile, lipsa irecuperabilă, dorul față de persoana iubită, poetul experimentând durerea până la limita suportabilității. Liniștea *de după* contrastează cu agitația vieții *de dinainte*, bătăile de inimă ale jumătăților nu mai pot fi armonizate. Tonul elegiac, profund nostalgic, sporește starea de întristare pe care versurile cărții o pot induce. Poetul suprapune aceleași stări mai multe variante,

rezultatul fiind o stare mai adâncă, o durere mai profundă. O stare ce este pe deplin resimțită mai ales în momentele de spectacol ale naturii și vieții deopotrivă: *în zorii zilelor* însingurate, *în nămie zile* debordând de lumina amintirii, *în serile* strălucind sub lumina lunii sângerând de durere. Dorurile gonesc pe „Drumurile singurătății”, sufletul este „cernit”, „tomnatic”, totul petrecându-se ca într-o „Meditație pe margine de timp”. „Destinul” și, implicit, „Destinul poetului” pot genera „Umbre de neliniști” în „Clipa” în care „Plânge prezentul”.

În **Partea a III-a (Lumina din umbră)**, la „Cumpăna vieții”, în „Umbră cuvântului”, călătorind prin „Poezia toamnei” poetul ne îndeamnă: „Să mă cauți când nu mă vei găsi”. Același ton nostalgic, evocator, o aceeași stare de singurătate ce resimte o nevoie acerbă de apropiere de Dumnezeu, continuă să deseneze cadru cu cadru urme pe „Pânza timpului”. În această umbră de nostalgie, poetul nu încetează să mediteze, să filosofeze, încercând să-și înțeleagă rostuirea, în/ prin durerea ființării. Un melanj de durere a sufletului, dar și insistență a trăirii, completează tabloul cu speciale cromatici. Nu totul este tern, gri, ci răzbat din când în când de la nuanțele pământului la nuanțele calde ale sângelui care circulă în fiecare fibră a trupului („Popas pe-al crestei gând”, „Euridice”, „Fulg de nea”, „Prezentul meu”, „Încerc să m-adun”).

În **partea a IV-a (Călător prin destin)**, poetul revine la tonul meditativ-melancolic, substratul versurilor fiind la fel de profund. Elemente ale filosofiei existențialiste hegeliene sunt ușor de sesizat. Poetul, element de lumină, precum un boson al lui Higgs (particula lui Dumnezeu), se redescoperă, se reinventează, ca într-un inocent „Joc de cuvinte”. Reapar elementele satului și ale copilăriei, ca un perpetuum al viețuirii, o veritabilă rezervă de putere a prezentului însingurat („M-așteptă casa părintească”, „Nostalgia copilăriei”). Personaje mitico/biblice - precum fiica lui Lot (din biblica pildă a Sodomei și Gomorei), Penelopa (lui Ulise), Bendis (zeița dacică a destinului, căsătoriei, dragostei și fertilității) - se așează la Cina cea de taină a poetului, aducând lumina euharistiei creatoare.

În **Partea a V-a (Melancolii de toamnă)**, starea de nostalgie a poetului contrastează cu bogăția anotimpului, tristețea devenind omniprezentă. Meditațiile sunt... „de toamnă”, au „efemeritatea” frunzelor, „Cântecul ciocârliei” se stinge cu speranța reînvierii în primăveri de dor.

„Despovărat de timp”, poetul mulțumește Proniei pentru „Atâtea daruri” pe care le-a primit și pe care este dator să le înmulțească.

Indiferent dacă Ion Sabin Cerna își exprimă adâncile tristeți sau efemerele bucurii, ce se întrupează din lut sau din lumină, poetul rămâne fidel firii sale romantice, dispusă mereu să cânte - într-o limbă a sufletului, cu o amprentă recognoscibilă - vieții, în speță. Singurătatea/ însingurarea nu reprezintă decât o cale de a se racorda unui trecut pe care nu-l poate ignora, dar care îl ajută să pășească într-un prezent pe care și-l dorește pulsând de viață/ motivațional.

Poezia lui Ion Sabin Cerna este o dovadă vie a faptului că nu se poate trăi cu adevărat, decât prin perfectarea armoniei Natură-Om-Dumnezeu, că echilibrul depinde doar de voința Omului, care are atâta lumină în suflet, câtă lasă el să pătrundă. Pentru Ion Sabin Cerna, *durerea reprezintă arma cu care sufletul sparge carapacea înțelegerii, pentru a nu-i mai umbri lumina*, așa după cum frumos spunea Khalil Gibran într-una dintre proverbiale sale aserțiuni lirice. O lectură plăcută atât sufletului care a experimentat durerea, dar și celui care dorește să renască din propria-i cenușă.

Adjud – 18 al lui Gerar, 2018

CRONICĂ LITERARĂ

TE BLESTEM SĂ TE ÎNDRĂGOSTEȘTI DE MINE!

de Nicolae Dabija – ediția a doua, ed. Literatura și Arta, Chișinău

► Gabriel GHERBĂLUȚĂ

„Mă iubești? Mă întreabă ea sub clar de lună.
Da.

-Mult de tot?

-Mult de tot.

Si ai putea face totul pentru mine?

Aș putea, afirm cu încredere.

Dacă mă iubești mult de tot și zici că ai putea face totul pentru mine, atunci te rog, să nu mă mai iubești. “

Decameronul, 1001 de nopți, Hanul Ancuței și acum această excepțională carte a lui Nicolae Dabija: Te blestem să te îndrăgostești de mine!

Pentru iubitorii de literatură primele trei titluri sunt foarte cunoscute; vârfuri ale romanului care folosește tehnica scriiturii “poveste în ramă”. Al patrulea titlu, este al unui roman pe care l-am citit dintr-o suflare, roman care m-a prins de la primele fraze.

Ar trebui să vă fac mai întâi o mărturisire: sunt un iubitor necondiționat al poveștilor de dragoste. Dacă aceste povești sunt și imposibile, plăcerea cauzată de citirea lor este cu atât mai mare. Într-un timp în care a scrie despre iubire este o adevărată aventură pentru că critica literară pune imediat eticheta de “desuet”, “șablon” sau “depășit” (nu se mai scrie dom’le ca pe vremea străbunicilor!) demersul literar al lui Nicolae Dabija îmi pare un miracol care nu putea să vină decât din partea unui om, scriitor care este îndrăgostit de iubire (iubirea de Dumnezeu, de oameni). Aș dori să nu interpretați cuvintele mele despre această carte decât ca o simplă declarație de dragoste pentru cuvântul care face posibilă tălmăcirea tuturor poveștilor de dragoste din carte; sau, ca pe o poveste de dragoste a tuturor iubirilor.

Romanul este structurat în 80 de capitole cuprinse în două părți nesemnificate în cuprins – ele reies din desfășurarea poveștii.

Prima parte conține începutul unei povești de iubire între un el, Vlaicu și o ea, Oana care fuge de

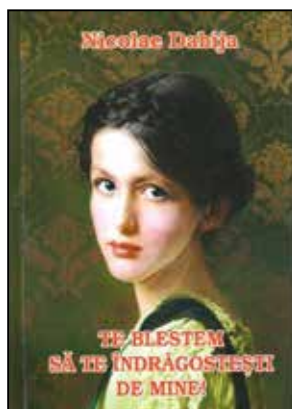
iubire și care va dispărea total din viața personajului în momentul în care realizează că s-a îndrăgostit de acesta. “dacă vei vrea vreodată să mă reîntâlnești, ai putea să mă cauți în toate poveștile imposibile de dragoste...și în locurile unde ne-am aflat împreună și eu am fost fericită...” Cuvintele eroinei, vor fi cheia căutărilor îndrăgostitului pentru a regăsi iubirea, iubitorii de mitologie pot să regăsească fie motivul labirintului, fie povestea lui Orfeu și Euridice. Infernul amintirilor prin care trece Vlaicu este același cu infernul prin care Orfeu o caută pe Euridice.

“Te blestem să te îndrăgostești de mine” devine o binecuvântare pentru Vlaicu; personajul care își caută împlinirea prin dragostea ce îl transformă. “Colecționând “ poveștile de dragoste imposibile, personajul ajunge la un nivel superior de cunoaștere a sa dar și a Oanei. “salvează-te pe tine și vei salva întreaga omenire... ce vină ar avea ea în toată această poveste nepoveste, ca să sufere odată cu mine, cel blestemat să iubească cum n-a iubit nimeni niciodată pe acest pământ? “ Odiseea lui Vlad îl poartă pe la toți prietenii săi pe care îi vizitase cu Oana; prieteni des-

prinși parcă dintr-un spațiu suprarrealist; Cascadorul, crescătorul de canguri, dresorul de fluturi, artistul căruia ar fi vrut să-i pozeze Dumnezeu, domnul “Alo”... personaje dintr-un vis care nu se mai termină parcă izvoare ale unor povești de iubire posibile tocmai prin imposibilitatea lor, creatoare ale unor personaje la fel de ireale. Când iubirea depășește realitatea transformând-o în irealitate și personajele capătă aceeași soartă.

Finalul romanului este unul fericit! N. Dabija este un romantic incurabil și nu poate “să strice” plăcerea cititorilor” îndrăgostiților de toate vârstele, celor care au iubit, care iubesc sau care vor iubi” (din dedicația către cititori)

Nu pot încheia aceste rânduri fără a vă face și eu declarația mea, parafrazând titlu; vă blestem să vă îndrăgostiți și voi de această carte și să o iubiți cum o iubesc și eu!

CRONICĂ LITERARĂ

VASILE LARCO – ROCHIA DE GALĂ

► Nicolae MIHAI

Domnul Vasile LARCO este un intelectual dinamic, rasat, un fel de Caragiale contemporan care știe să arate cu degetul spre tot ce este rău, corupt, imoral. E cunoscut mai ales ca epigramist, de unde și nenumăratele premii obținute ce atestă această vocație, dar a scris și scrie poezii, proză umoristică, poezii pentru copii, fabule.

Nu bănuiesc, ci sunt sigur că domnul Vasile Larco este înzestrat cu multă noblețe sufletească și spirituală fiind omul mereu cu zâmbetul pe buze, care știe a mânu cu mare ușurință cuvântul, iar gândurile scrise pe hârtie sunt atitudini ale scriitorului ironic-amare, unele moralizatoare, altele de frondă împotriva mizeriei morale și materiale a acestor timpuri.

*„Trecut-au anii-n șir, pe neștiute
Iar ironia-n suflet cuibărită
Rămas-a și mă duce în ispită,
Ținându-se de mine ca o scamă.
Deci, recunosc, acum, la senectute:
Sunt dependent de genul epigramă”*

(Destăinuire târzie)

În cuprinsul cărții *Rochia de seară* (Ed. Pim, Iași, 2017) autorul pune cititorii în gardă despre morala creștină, despre carențele unei societăți care a fost cum știm fiecare dintre noi că a fost. Motoo-ul de la începutul fiecărui sonet și rondel este o epigramă care arată cam despre ce e vorba în textul ce urmează a fi lecturat. Mesajul poemelor este susținut de un umor sănătos, dar ceea ce frapează este precizia formulărilor stilistice care pun accentul pe rigoare și esențialitate. Vasile Larco devine purtătorul de cuvânt al schimbărilor, fie politice, familiale etc. și a unor moravuri care se pot îndrepta, de ce nu, și râzând.

*„Umoristul de elită
Cu poante, nu cu un vătrai,
De nărăviți se ține scai,*

*Râzând de pata lor umbrită
În viața asta prost croită.”*

(Râzând îndreptăm moravurile)

În gama de imagini inventariate verbul, se pare că este folosit la puterea lui maximă subliniind trăsăturile unei inteligențe virile, de unde și multitudinea realizărilor lirice concentrate, de mare intensitate. Atât în rondeluri, cât și în sonete există, în planuri diferite, o mare și firească bucurie a libertății de exprimare. Putem spune că, în tot ceea ce a scris Vasile Larco până acum, aflăm multe evenimente biografice, încorporate artistic, fiecare din eroii săi, cu eșecurile și slăbiciunile lor, reprezentând vocea creatoare a scriitorului.

*„În lașul marilor iubiri,
Revin mereu de-atâția ani,
Mai încărcat de amintiri
Și mult mai ușurat de bani!”*

(Orașul celor șapte coline)

Sub aspectul reușitelor lirice, în cuprinsul volumului descoperim performanțe stilistice remarcabile, o armonie, fără egal, între sunetul și sensul poemului. Sunt pagini de caustică satiră, autorul bazându-se pe o bogată informație literară, atenția lui îndreptându-se cu predilecție asupra frământărilor sufletești ale românului de rând, a omului simplu, redate cu multă pasiune și discreție. Nu știu de ce Vasile Larco a pus titlul volumului *Rochia de seară*; credem că mai potrivit ar fi fost titlul *Rochia de gală* și asta pentru că această carte este într-adevăr una din cele mai reușite apariții editoriale ale sale. Sunt mărturii ale unei realități imediate în măsură să justifice interesul cititorilor față de opera unui scriitor autentic, pentru că Vasile Larco își are propria lui operă literară, în slujba unor idei nobile, fiind totodată un model de tenacitate intelectuală.

ISTORIE LITERARĂ

DOUĂ SCRISORI ALE POETULUI TH. ȘERBĂNESCU DIN ANII 1872 ȘI 1874 ADRESATE LUI IACOB NEGRUZZI ȘI A DOUĂ CREAȚII INEDITE

► Ștefan ANDRONACHE

Theodor Șerbănescu s-a născut la Tecuci în ziua de 29 decembrie 1839. După absolvirea Școlii Primare nr. 1 de băieți, părinții îl trimit să studieze la Iași. Aici absolvă Academia Mihăileană iar mai apoi Școala Militară.

Fiind de felul său o fire independentă și sensibilă, el nu s-a împăcat de la început cu privațiunile vieții de slujitor al armelor. Cărțile de factură romantică ale lui Victor Hugo, Alfred de Musset sau Heinrich Heine, parcurse mai mult prin paturile de campanie aveau să-l determine pe viitorul trubadur să conjuge cât mai des cu puțință verbele „a visa“, „a iubi“ sau „a cânta“.

Theodor Șerbănescu debutează în literatură cu poezia „La Eufrosina“ pe care i-o inspirase, în anul 1864, una din vecinele casei părintești din Tecuci. Muza sa era blonda Eufrosina Vucetici, soția mult mai tânără a unui avocat, Alecu Vucetici, de origine bulgară. Ochii albaștri ai acesteia, cei mai frumoși din toți pe care-i văzuse până atunci, aveau să devină pentru el, așa cum avea să sublinieze și George Ursu în volumul intitulat „Tecuțiul literar“ (Bârlad, 1943, p. 37) „izvorul dator de viață“: „Ochii tăi ce viața-mi cer,/ Sunt - ah! Crede pe-un ferice -/ Două picături de cer// Picături, dar fiecare/ Este un adânc mister:/ Fiecare e un soare,/ Fiecare e un cer!“ („Ochii tăi“, Th. Șerbănescu, Poezii alese, București, 1940, p. 71). George Ursu afirmă chiar că tocmai din cauza Eufrosinei el ar fi părăsit armata pentru a fi cât mai aproape de ea.

În cadrul fondului de „Scrisori“ pe care-l deține Biblioteca Academiei Române din București se păstrează o scrisoare (S LII/8(1) expediată de poet

în vara anului 1872 scriitorului Iacob Negruzzi, redactorul revistei ieșene „Convorbiri literare“, în care i se confesează că, după un veritabil „an de secetă“, când „nici crieriu, nici inimă n-au produs nimică“, după numai „câteva zile petrecute la țară“, îi trimite câteva din roadele inspirației sale. Parcurgând această misivă aflăm că el s-a decis să stea „mai mult timp la țară“ pentru că, aflându-se într-un concediu de „un an“, și-ar dori să se ocupe „cu agricultura“ pe care o consideră un fel de „negustorie poetică“, întrucât aceasta îi produce, după cum el însuși recunoaște, „măncărimea d(e)-a face versuri“.

Dintre cele trei corespondențe - adresate, în cursul anului 1874, aceluiași destinatar - ne-a atras atenția cea trimisă, pe 20 martie 1874, din orașul Galați unde Th. Șerbănescu era angajat în cadrul Corpului Flotilei de pe Dunăre. Aflăm din cuprinsul acesteia că-i trimite „două bucăți de versuri“, rugându-l pe Iacob Negruzzi să i le publice cu „pseudonimul Dornescu“ și să aibă grijă ca „pentru ceilalți amici din Junimea“ acesta să „rămână un numi real“ (S LII/8(3)).

Din curiozitate, am cercetat colecția prestigioasei publicații ieșene din acel an și am avut plăcuta surpriză să descoper cele două creații la care autorul lor făcuse referire. Este vorba de poeziile „După“ și „Duhul aprig ...“ care, din cauza numelui aparent necunoscut, nu au reușit să fie incluse în niciunul din volumele de versuri ale lui Theodor Șerbănescu adunate și publicate de T. G. Djuvara (Th. Șerbănescu – „Poezii“, București, 1902) sau de Ion Petrovici și N. Cartoian în anul 1940.

Ambele creații par să-i fi fost inspirate de aceeași „grațioasă și fantastică” Eufrosina care știa să strălucească și să seducă în cadrul petrecerilor mondene ale protipendadei tecucene unde, întotdeauna, trona valsul ce-i determina pe „junii dănțuitori” să zboare și să viseze („După”) ori care-l făcea să și-o dorească alături chiar și într-o noapte cu furtună când însă „cornul lunei/ melancolic lumina” („Duhul aprig ...”). Alte poezii cu același pseudonim Dornescu, Th. Șerbănescu nu a mai publicat în niciunul din numerele ulterioare ale periodicului menționat și nici în alte reviste cu caracter literar ale vremii.

Theodor Șerbănescu chiar și atunci când a îndeplinit onoranta funcție de prefect de Cahul, între 17 septembrie 1876 și martie 1877, încerca să-și facă timp să stea cât mai mult în preajma iubitei sale din orașul de pe malurile Bârladului. Iată una din dovezi. La nici două luni de la instalarea sa ca înalt funcționar al Guvernului României, în luna noiembrie 1876, expediază o telegramă Ministerului de Interne în care comunică că se află „în concediu la Tecuci” și că se va întoarce la Cahul după „cinci zile din cauza stării drumurilor”. (Arhivele Naționale ale României – București, fd. Ministerul de Interne, Div. Ad-tivă, 328/1876, f. 171, 225)

Oferim, așadar, cititorilor revistei noastre posibilitatea să cunoască atât conținutul misivelor aduse în discuție, cât și poeziile menționate.

Trebuie să mai adaug faptul că starea de bucurie pe care am trăit-o în urma identificării acestor documente mi s-a prelungit într-un mod nesperat pentru că, după alte investigații, am avut surpriza să mai identific alte zece poezii (unele destul de interesante) de-ale lui Theodor Șerbănescu ce figurează prin diverse calendare ale epocii (apărute între anii 1866 – 1908) și care nu reținuse atenția editorilor amintiți. Sper ca noul editor al lui Theodor Șerbănescu să le ia în considerație și pe acestea pentru a putea oferi astfel o integrală a creației lirice acestui scriitor tecucean reprezentativ din cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Scrisori:

Tecuci, 29 iunie 1872

Amice,

Este mult timp de când n-am mai trimis nimic pentru „Convorbiri”. Causa e că anul trecut a fost unu adevăratu anu de secetă, nici crieriu, nici inima n-au produsu nimic.

Anulu acesta însă pare a fi mai bunu. Câteva dzile petrecute la țară au fostu d'ajunsu a-mi inspira ceia ce mă grăbescu a vă trimite.

Dacă voru fi admisse de// teribilul areopagu al „Junimei” pentru a ocupa un locu în coloanele „Convorbirilor literare”, te rogu să-mi faci cunoscut aceasta prin corespondența orașului la adresa T. Ș. în T. [...]

Cum suntu decisu a sta mai mult timpu la țară, anulul acesta, presimtu mai dinainte mănăcărimea d'a face versuri.

Eu sunt mai bine decât totdeauna, am un concediu d'unu anu, mă ocup cu agricultura ceea ce îmi pare a fi o negustorie poetică cum o înțelegu și o practicezu.

În to(a)te cazurile o preferu milităriei și chiar profesoratului căci are orizone(!) mai largu pentru zborulu închipuirii mele.

Amicul D-tale,

Șerbănescu

Galati, 21 mart(ie) 1874

Amice,

Îți trimit două bucăți de versuri pe care te rog să le imprimi în „Convorbiri” sub pseudonimul Dornescu. Causa nu ți-o spun și dacă o înțelegi, iarăși, te rog a nu o comunica nimănu.

Pseudonimul acesta îl voi păstra mai mult timp în poesiile mele și țin u să faci astfel ca el să rămână un nume real pentru ceilalți amici din „Junimea”//

Aceasta este o condițiune sine qua non pentru ca să-ți pot trimite, din când în când, versuri d'ale mele. [...]

Dacă credzi că ai avea cuvânt să-mi faci vreo obiecțiune, atunci scrie-mi la Galatz pe adresa: Major N. Demetrescu din corpul Flotilei, pentru Th. Șerbănescu.

Poezii:

DUPĂ

Ca o limpede lumină
Candelabrele stropeau
Sala veselă și plină
De figuri care-și zâmbeau.

Notele sburau în spațiu
Ca niște privighetori;
Ear prin sală cu nesațiu
Sburau juni dănțuitori;//

Și părechile răpite
În al valsului avânt,
Păreau niște rătăcite
Constelații pe pământ !

Flori, parfumuri, culori, raze,
Șoapte, note și zâmbiri
Se'ntâlnesc, se-mbrățișază
Cu furișele priviri,

Ce se cată cu-nsetare
Când ard de-același amor ...
Și-astfel prin mulțimea mare,
Te privea ascunsu-mi dor!

Te privea cum grațioasă
Și fantastică sburai;
Te privea, căci mai frumoasă
Dintre toate tu erai!

Poetică, visătoare,
Păreai stând la locul tău,
O salcie plângătoare
Pe malul unui părau!...

„La umbra iubirii sale“,
Imi ziceam, „ce-aș mai visa
Ș-a vieții lungă jale
Fericit, cum aș uita!“

Dar cum totul se sfârșește,
Balul vesel s-a sfârșit;

Și-ncă doru-mi tot privește
Chipu-ți dulce și iubit!

De-atunci în inima-mi jună,
Bate-un vânt de dor nebun.
Fost-ai numai o furtună?
Sau ești îngerul meu bun? ...

DUHUL APRIG ...

Duhul aprig al furtunei
Prin crengi goale fluera;
Ear în spațiu cornul lunei
Melancolic lumina.

Eu gândeam contemplând luna,
La iubita mea cu-amar:
Mi-era dor ca totdeauna,
Căci o văd așa de rar!

Și ,ntindeam mâna spre lună
Ș' altă mână înspre ea;
Pe-amândouă împreună
Doream să le pot avea.

În iubirea mea extremă,
Vream cu luna s-o-ncunun;
Numai așa diademă
Pe-a ei frunte pot să pun!

Dornescu

„Convorbiri literare“, Iași, VIII, nr. 4, 1 iul.
1874, p. 175 – 176.

CRONICĂ LITERARĂ

NEÎNCHINARE CUVÂNTULUI CIOPLIT, CĂUTARE DE ARCĂ...

**GABRIEL GHERBĂLUȚĂ, „LET'S ZEPPELIN”,
ED. RAFET, RÂMNICU SĂRAT, 2017**

► A.G. SECARĂ

Un scriitor în căutarea unui personaj memorabil, ar găsi în poetul Gabriel Gherbăluță... unul dintre oamenii ideali, care nu ar plictisi, probabil, nici un cititor. Poetul, în cele aproape zece cărți de poezie publicată, este savuros, surprinzător, substanțial, rocker, profesor de limba și literatura română, realizator de emisiuni radio, tată, îndrăgostit de muze, împătimit de teatru.

Pentru Galați, ar putea fi un nou Leopold Bloom, dedulcit la subtilitățile muzicii rock, spre deosebire de personajul irlandez; ar putea fi un om cu... însușiri, în contra unui Musil care și l-ar alege ca model, ar putea fi un Don Quijote, un mic Napoleon cu marea în raniță de mareșal (p.14), un Stan Pățitul care suflă-n fericire ș.a.m.d. Sau ar putea fi măcar jumătate din Jimmy Page, Robert Plant, John Paul Jones, John Bonham, cei patru membri ai formației la care face aluzie prin jocul de cuvinte al titlului noii cărți, cărora le dedică indirect și poemul marcant al cărții, ales pentru coperta a IV-a, unde alege, din cine știe ce motive, varianta cu doi de „L”, în titlu: let's zeppelin// căuta să dea de urma lui moș Dumnezeu/ se rătăcise de el când plecase pe furiș la femeii/ singur fără el că se săturase de atâtea predici când el voia doar acțiune/ plecase în vârful picioarelor nu-l auzise decât bunică-sa/ da' de ea nu-i păsa până să deschidă gura era ieșit din casă căuta să dea de urma lui moș Dumnezeu prin toate bodegile, crâșmele cu pretenții peste tot l-a găsit într-un târziu purtând un tricou negru decolorat cu căștile în urechi ascultându-și un demmo cu înregistrările celor 10 porunci/ doar el o pereche de căști poruncile și nebunii ăia frumoși de la led zepp și nimeni în jurul lui de parcă dispăruse toată lumea de pe pământ odată cu retragerea apelor din matcă”...

„Moș Dumnezeu” mai apare și într-un poem „fără nume...”, în alt loc (p.84) se scrie frumos despre un pui de Dumnezeu, Acesta poate purta și un costum de baie. (p.15)

Gabriel Gherbăluță nu este un believer comod, facil... Oricum, pentru orice eventualitate, este nevoie și de o „femeie zeppelin” (tot cu doi de „l!”), precum în poemul de la pagina 52, poem redactat non-conformist (mai mereu caută, decent, culmea, nonconformisul!): „doar o scânteie care dă foc soarelui din/ cuvântul ce stă să te nască/ (...)/doar o scânteie furată de acolo/ de sus de la focul zeilor:doar o scânteie/ ești pe val acum/ ascensiune rapidă în proprii-ți ochi/ îți permiți chiar să fii darnică/ lași o fărâma din câștig și robului/ să fie și el fericit/ că și el e om.../ și robul crede// doar o scânteie și amestecul de combustibil/ se aprinde instantaneu// inimă în flăcări/ trup în cădere liberă:/ zbor invers/ cât de pământ e pământul asta!.../ și ce groapă mare e cerul...”...

Ca să-l ducă în Kashmir, la tatăl celor patru vânturi, este nevoie de orice fel de Zeppelin... Căutarea Sacrului este, de altfel, o caracteristică a tuturor volumelor sale pe care le-am citit... În volumul său de debut se întreba pentru cine scrie... Din fericire nu a mai căutat răspunsuri la această falsă întrebare, a devenit din ce în ce mai mult o voce autentică, îndepărtându-se politicos de modelele asumate atunci, dar se mai alintă încă de la primul text, „sonet și-atât”: „de drumul meu eu nu mai am habar”, iar distihul final (p.105), un „avertisment” oarecum abstract-ermetic: „Când e cuvântul par, nu-i poezie/ Fardată moartă într-o lume vie”, ni-l învâluie într-o manta misterioasă, de același trubadur despre care tot am mai scris...

Culmea este că un cuvânt precum „muzica” nu este de găsit în întreg volumul! Dar muza

cântă, despre un fals tratat lirico-oniric, despre împoezire, trupurile, nudurile, dansând întru cuvinte, universul liric al poetului este plin de embrioni sau de îngeri, unii ciudați, unii își zic poez (au și uter, p.15), poezi, poate Bonzo e cu ei, Gabriel este un ludic în continuare, unde luciditatea învață erotismul fără de încetare, gata de despărțiri esențiale, îndrăznind să-i spună „noapte bună” Poeziei (p.9):

„în poemul ăsta nu voi prinde soarele/ cu plasa de fluturi/ și nici cu o copaie sprijinită în băț/ cum prindeam vrăbiile.../ ce... soarele e vrăbie?/ în poemul ăsta vom fi serioși/ cum membrii usr la ședințe/ și la fel ca ei/ nu ne vom uita în ochii cuvântului/ să nu roșescă/ el că noi nu avem voie/ să dăm cu roșu într-un poem cenușiu/ în poemul ăsta vom da cu fumigene/ și ne vom aminti că:/ „ceva e putred în danemarca”// apoi bucuroși că l-am născut/ ne vom spăla mâinile/ până vom scăpa de orice cuvânt/ care ar fi putut rămâne sub unghii/ și vom merge la culcare urându-ne:/ „gânduri bune!”

Moașei Gabriel (orice poet este o moașă!) îi este „un fel de” frică: vrea să zboare (de aici aproape intraductibilul titlu al cărții!), dar îi este teamă de căderi, poate și de un anumit fel de Moarte, care se prostituează (p.18), trece strada cu noi, este un personaj la modă (despre care uneori se abține să scrie), cum este și zeama de varză, da, cuvintele pot mirosi a moarte, cuvintele pot fi o haită care aleargă după Ea, o pot goni până la un dincolo, unde se pot vedea morți de ploi, trei câte trei (p.12)...

Cu mitologii pre mitologii călcând sincretic, poetul naște în chinuri sau nu o altă mitologie, unde Muza-Toamnă are un cuvânt-galben de spus (vezi p.16, 17 ș.a.): argonauții ar răpi o Evă pentru o altă poveste. Tehnic, poetul se mișcă dezinvolt, are alai de sonete, gazeluri, pasteluri (metafizice), mere așteptând să fie mușcate, alai de pescărușalug („uneori descoperim și nedescoperitul”, p.20), de arici (care primesc prin vis lună plină), licurici de jugulară

Lumea creată de G. Gherbăluță este de poveste, nu numai pentru adulți, el chiar crede în Pălărierul nebun care poate scoate din joben poem după poem, fiecare text ridicând din uitare o altă țară a minunilor (despre țara oglinzilor și alice se zice la p.81), după cum sugeram și mai sus, unde mai apare și câte un Pitagora tânjitor: „median te impart/ între unu și doi/ întră chronos de cart/ prin furtună și ploii// într-un unghi ascuțit/

te pictez în cuvânt/ pescăruș amuțit/ peste fluviul pământ// geometru am fost/ într-o lună pătrat/ desenat fără rost/ tu m-ai șters și-ai uitat// luna mea e un cub/ prinsă-n cer cu-un șurub” (p.25)

Pitagora, un posibil Homer, Zeus, măcar sandala lui Ahille, Ulisses, Baba laga, toți pot fi martorii momentului când herghelii de inorogi vor lua drumul abatoarelor (p.26), dovadă incontestabilă a faptului că, uneori, numai acordul părinților poate fi cel care garantează posibilul happy end al... poveștilor lirice marca G.G. Precum în povestea (inventez și eu!) „spus înaintea spusului ultim” (p.32):

„șerpuim cuvânt Dumnezeu urechilor astupate/ îngerii au doar aripi:/ (cine să le caute urechile printre atâtea aripi?)/ disponibili sunt doar iepurii cenușii.../ și demonii:mai cenușii și mai mulți/ decât iepurii/ se înmulțesc în noi exponențial/ măcar de eram doar unu!.../ ca la începuturi/ șerpuim cuvânt șoptit unor urechi astupate/ ale mele, ale tale.../ și totul e ca după ziua dintâi/ doar că unul dintre noi/ a stins lumina/ când a trântit/ ușa”...

Munca sa herculică la grajdurile nimănu pentru consacrarea conceptului de „poez” frizează șaga cu divinitatea (p.37), neexistând teama de posibilă blasfemie (la pagina 97 se zice despre impotența unora dintre zei), „Dumnezeu iubea animalele și poezii” fiind printre favoritele mele, ecou al zbaterilor creative primordiale, lipsind doar polonicul cu supă, cu stelele și galaxiile condimente:

„așa îmi spui mereu/ când mă întorc către tinele tău/ mânjit cu amestecul acela de bărăgan copil/ de lut gras și balegă de cornute...// uneori ridicam o casă ...lut, balegă, paie.../ alteori visam că o dărâmam/ și când deschideam ochii era dărâmată/ și mâinile și picioarele murdare// alteori voiam o poezie.../ o altă casă...lut, balegă, paie, cuvinte nu.../ cuvintele nu .../ rămâneau acolo/ înțepenite în gât în murdăria luată/ mânilor, caselor din chirpici...// Dumnezeu iubea animalele și poezii/ Doar Ei.../ eu rămân așa./ cu lutul și balega cuvintelor din gât/ cu o casă și un poez care nu se vor ridica/ înainte de limpezirea trupului”... (p.38)

Există un poem intitulat „50 de feluri de a jumuli un albatros”, otheadă către un Baudelaire nemuritor: din punct de vedere al experimentului literar, poate și al timpului scurs între eșecuri kafkiene, G.G. mai și încearcă, din stolul de albatroși, să mai și jumulească câțiva, pentru

a-i vedea cum s-ar prezenta în noile ținute; sunt albatroșii săi manifest, care îi dinamizează discursul, câteodată nemulțumit, săturat („m-am săturat, bunule/ și voi părăsi puțin lumea ta/ ca să renasc într-un poez”, p.56), psalmist („lumina Ta mi-ar vindeca lumina/ de n-ar cădea aiurea în deșert”, p.57), casnic (58), pockerist („te-am urlat/ n-ai venit/ de sub cărți/ își râdea/ sub mustăți.../ cacealma!”, p.61), barbilian („ceas întors meduza/ leapădă secunde/ (...)// iernile din mare/ au ajuns la țărni/ nu mai știu pe care/ s-o iubesc, s-o sfărmi// și ca lupul tată/ îmi păzesc poezul/ când secunda cată/ und ecade miezul// și cu iarna-n buză/ am mușcat din gerul/ ce-a-nghetăt meduză/ și mi-a înnegrit cerul.” (p.62), extrem-oriental (are ceva G.G. de samurai fan rock făcut prizonier de nebunia și frumusețea Lunii! – „luna paște azi cocorii/ de pe-o margine de cer// din pătratul sterp al lunii/ te-am închis în patru ape/ și te-au descântat alunii/ și cocorii să te scape// uite, azi zboară cocorii/ iau cu ei luna și norii”, p.65)...

Din Bestiarul de altă dată (Bestiarum vocabulum, Tracus Arte, București, 2016), mai găsim și aici câte un inorog, doi, afară de cei sacrificați mai sus, mai este atenție și la social (de la teroriști la cerșetori, spălători de parbrize ș.a.), povești de iubire („ela fost primul care a știut că în călcâiul oricărei eve/ moare otrăvit un achilles”, p.69 – erotismul rămâne unul din punctele sale forte), un spălător de vise, un cioplitor de aer (p.70), atenționări la cuvintele-idol („să nu vă închinați cuvântului cioplit!”), căutare de Noe („aici secunda stă spânzurată de cuiul/ de care atârna cândva un calendar/ aici nu mai există timp/ doar puțin spațiu/ pe care l-au ocupat poezii când n-au mai încăput pe arcă”, p.73)...

Ființa poezului aproape teoretizat nu este deloc în siguranță, nici chiar în vecinătatea îngerului sentimentelor pierdute (p.76-77): „nu mai sunt peșteri cu pereții goi/ lumina rămâne acolo/ încăpățânată/ în altamirele memoriei// doar scheletul cuvântului vânat/ și scribul hrană iluziei/ te locuiesc// vom scrijeli poezul/ în pielea zăpezii/ ce va să cadă/ îl vom crește mare/ apoi îl vom ucide/ cu dragostea noastră”...

Cum spuneam altă dată, poetul jertfit are forța de a renaște, are ceva în el din pasărea Phoenix, din lebădul jumulit din „pas de unu” (p.85) și mai ales din înaripatele acela căroră, din lipsă de imaginație, le spunem îngeri... Din cenușa cuvintelor, cu toți demonii lor, se reaprinde, învață plutirea pe fluvii secate, lacrimile lui (chiar

neplânse) reumplu albiile, mai are puterea să murmure „bonjour, poez”, să fredoneze „Nights in White Satin” (p.92, nu, nu Led..., ci „The Moody Blues”!), mai trimite o inimioară și pe facebook (p.93), încă nu declamă că la început a fost facebookul, rămâne la „din drag de logos”, „la-nceput a fost cuvântul”, dar este ușor confuz, ca după un maraton liric prin propria carte, iar după căderea cortinei (p.98) rămâne să scriem cronică pe care doar demonii o vor aprecia:

„nici un răspuns și-i negru și roș acum în burg/ un demon de prăsilă veghează în amurg”...

Rechinul-poezie de pe copertă poate fi și el un răspuns. Gabriel Gherbăluță pare să-i recite un poez. Sau e gata să îl sacrifice...

Cert este că, așa cum spuneam la început, pierduți în discursul său liric, trebuie doar să găsim capătul unui fir: ghemul desfăcut va fi o istorie care poate marca un drum anume. Desigur, într-un labirint în care Monstrul poate fi un minotaur, un rechin, o Ariadnă, un poet care, cum sugeram tot caută pronunția exactă a Sacralului... Această căutare confirmă poezia sa sau, dacă vreți, rock-ul poeziei sale, înălțarea sa, în balon sau în zeppelin... De sus, arca se va vedea sau nu.

FRAGMENT DE ROMAN

ELENA NETCU - „EXILAȚII”

Născută la 30 august 1948, în orașul Isaccea, jud. Tulcea.

Cursurile primare, gimnaziale și liceale în orașul natal (1956 – 1967). Licențiată a Facultății de filologie (secția română – franceză) – Universitatea „Al. I. Cuza” Iași (1976).

Profesor de limba română. Opțiuni tematice: Stilistica textului, Textul literar în interpretare scenică, Corectitudine și greșeală.

Lucrări metodice: *Receptarea textului literar în școală*, *Textul eminescian - o ipostază stilistică*, *Nichita Stănescu și poemul în replică*.

Membră a Cenaclurilor literare ”Panait Cerna” și ”Nicolae Dunăreanu” (1973 – 1985).

Debut literar (poezie) în revista „Convorbiri Didactice” (1973). Prezentă în volumul colectiv „**O Tulce literară**” (1985).

Colaborează la revistele de cultură tulcene „Steaua Dobrogei”, „Aegyssus”, „Seniorii tulceni” și „Boema” din Galați, Ex Ponto din Constanța.

Volume publicate:

„**Amforă în Necuprins**”. Editura Harvia Tulcea, 2005 (versuri);

„**Ritual**”. Tulcea: Editura Harvia Tulcea, 2007 (versuri);

„**Puiul Moș**”. București: Editura Benefica, 2010 (versuri pentru copii);

„**Lenka**”. București: Editura Benefica, 2010 (roman);

„**Cavalerul cuvintelor**”. Editura Karograf Tulcea, 2011 (versuri);

„**Isprăvile motanului haț**” Editura Karograf Tulcea, 2011” (versuri pentru copii);

„**Verde pelin**” Editura Karograf Tulcea, 2012 (versuri);

„**Umbrele din valea rece**” Editura Benefica București, 2013 (roman fantastic);

„**Vânzător de amintiri**” Editura Benefica București-2016 (versuri-selecție de poeme);

„**Povestea unui legionar**” Editura Benefica București-2016 (roman).

„**Legenda emirului Nogai**” Editura Letras, otopeni, 2017 (roman mitologic)

Exilații (roman în curs de apariție)

Cap. I

EVADAREA

Ce vreme căinoasă, Doamne!”Îmi veni acest gând ca un geamăt, în timp ce-mi târam pașii printre frunzele umede, aproape înghețate. De trei zile merg fără oprire printr-o miriște îmbibată de ploaia mărunță de toamnă. De când am fugit din închisoare, nu m-am încumetat să mă arăt lumii. Îmi este teamă că voi fi prins și voi ajunge din nou la tăiat stuf în baltă, acolo unde mi-am ispășit o pedeapsă

de aproape trei ani.pentru c-am avut nesăbuintă să mă opun politicii partidului. Eu, Emil Bratu, studentul strălucit de la Facultatea de Drept din Iași, eram preferatul profesorilor mei. Și dintr-o dată s-au dat toți la o parte. Nu m-au susținut. Nu mă mai cunoșteau parcă. Ba dimpotrivă, mi-au aruncat în față faptul că am tras după mine și pe alții, eu cu vorbele mele necugetate. Era prin februarie 86, luna când urma să-mi susțin examenul de licență. S-a dus totul pe apa sâmbetei. Nu știu ce-a fost în capul meu în dimineața aceea. Adevărul este că nu eu am dat tonul,

dar eram mai înverșunat, ce-i drept, decât colegii mei de cameră. Am pierdut trei ani din viață. Nu știu ce-o să-mi aducă anul ăsta. Nici nu știu dacă am intrat sau nu în decembrie '89. Avea dreptate bietul Chilianu! Mai așteptam puțin și ieșeam din nenorocita asta de închisoare. În ziua când am evadat, m-au bătut crunt. Știi că era cam pe cinsprezece septembrie '89. Nu făcusem altceva decât ieșisem din rând ca să-mi trag sufletul, iar călăul de gardian m-a înjurat. N-am rezistat. Asta meritam eu, după ce toată ziua cărasem bolovani mari de piatră? Aveam palmele însângerate. Noaptea am evadat și gata! .

Nici nu mai știu câte luni o fi trecut de când hălăduiesc prin sate. Apaream la marginea vreunui cătun doar după ce se însera. Cautam adăpost doar la căsuțe sărăcicioase, căci acolo știam că se îndurau de mine și-mi dădeau ceva de mâncare.. Îmi mai puneau și ceva în traistă la plecare. Plecam tot pe înserat, după ce mă asigurau că nu va afla nimeni de trecerea mea pe acolo.

Acum trei zile m-a primit o bătrână de vreo optzeci de ani.

— Maică, nu pot să te culc decât în podul casei. Acolo am niște fân de anul trecut, dar nici nu vreau să-l arunc, ține cald iarna în toată casa, că tavanul e șubred. E din șipcă subțire și pe alocuri mai apare câte o gaură de șoareci. Mi-a murit moșul de mult, dar pe mine nu se îndură să mă ia moartea. Pesemne că m-a uitat pe pământ pentru păcatele mele, că eu am făcut, maică, multe vrăji la viața mea.

—Măicuță, sunt om bun, mă ascund și eu pe unde pot. Nu mă întreba mai multe. Vreau să pun capul pe o pernă, fie ea și din fân, numai să capăt puteri până mâine.

—În pod, maică! la și mănâncă ce-a dat Dumn ezeu, c-am primit și eu dimineață de la o vecină câteva oase, cică i-ar fi mâncat lupii un juncan. Așa zice ea, dar eu mă tem că l-au dat pierdut să nu i-l confiște comuniștii. Așa fac, bătu-i-ar Dumnezeu să-i bată! Crește omul un animal cu chin, că numai el știe ce-i dă de mâncare și vin ăștia și țu-l ridică pe motiv că nu ai voie să-l tai. Totul se dă la rație. Te apucă mila și numa'-ți vine să blestemi, că nu mai ești stăpân pe animalul tău din curte. Uite așa a făcut și Grigore. L-a tăiat pe ascuns, de n-a știut nici pământul. Apoi s-a dus și-a declarat că l-a scăpat în pădure și l-au mâncat lupii. Ba chiar a jurat că i-a găsit numai oasele printre buruieni.

—Dar nu-l-a pârât cineva, măicuță?

—Cine să-l pârască? Suntem uniți la bine și la rău și la o nevoie îți sare omul în ajutor, se pune martor . Nici vorbă să ne ia la ochi vreun tovarăș de la județ, că ținem totul în noi și la o adică împărțim și bucățica din gură!

M-am liniștit. Mi se părea cumsecade bătrâna, dar tot nu-mi venea să-i spun necazul meu, cine știe...să n-o apuce frica și să mă alunge!

Mi-a pus scara la pod. Era cald și bine în fânul casei și-i mulțumeam lui Dumnezeu pentru asta.

Mă apucă o amețeală dulce. Afară vâjâia vântul de toamnă târzie, învăluind totul într-un oftat prelung.

Căderea în somn era ca o alunecare în gol. Parcă mă duceam în fundul pământului. Mă toropise o legănare blândă în sus și-n jos. Sub mine se făcea miriștea plină de băltoace prin care călcasem toată ziua ca-ntr-o clisă. Se prelungea ziua mea chinuită într-un vis bolnav. Cineva mă împingea din spate cu un troiag pe care din când în când îl vedeam la trei metri de mine, apoi retrăgându-se în spatele meu. Nu vedeam decât toiagul făcând pași ritmici. Aș fi vrut să ridic capul din fân să văd cine ține în mână acel toiag, dar îmi simțeam ceafa înțepenită. "*Nu te mișca! auzii o șoaptă, ești în vis! Vreau să te scap de miriștea asta plină de hârtoape, mai ai de trecut o pădure. Acolo vei răzbi cumva la lumină!*"

Am mai auzit eu fraza asta, dar nu-mi bat capul să-mi amintesc. Pășeam pe deasupra miriștei, fără s-o ating, deși eram plin de noroi pe pantofi. În fața mea se făcea o pădure. Parcă ieșise din pământ. Trăgeam după mine noroiul din miriște și mă ștergeam de frunzele pe jumătate putrezite. Mă izbii de un pietroi ce părea un morman de frunze și-mi răniseam glezna. Mă julisem atât de tare, încât fui nevoit să mă așez. Rupsei din cămașa udă o fâșie, încercând să opresc sângele. Nu mă puteam mișca. Îmi amintii că sunt în vis. Mă liniștii, căci simțeam în preajma mea același toiag, dând frunzele la o parte. Am rămas o vreme așa cu apa șuroindu-mi pe gât și prelingându-se ca o reptilă pe șira spinării. Mă uitam încordat în jurul meu cu speranța că voi găsi vreo potecă. Mă ridicai mai întâi în genunchi, amețit de foame și oboseală, apoi mă agățai de un vrej, ca să pot sta în picioare. Pășeam prin patul de frunze imbibat de ploaia mărunță de noiembrie. Eram ud până la piele. Picăturile reci se revărsau peste mine ca-dintr-un jgheag. Tremuram din tot corpul. Mi se răcise picioarele. Mi se părea că nu se mai termină păduricea asta spinoasă, cu arbuști încâlciți, răsfirându-și ramurile subțiri pline de țepi și golite de frunze. "*doar n-o ține până la capătul lumii!*" îmi veni din nou un gând ca un geamăt. Pantofii scofâlciți erau îmbibați de apă și noroi și se făceau din ce în ce mai grei.

Mă trezii brusc. Era cald în fân. Nu-mi explicam de ce îndurasem atâta frig în vis. Vântul șuiera pe la streășină c-un țuiut ascuțit

Bine c-am scăpat de la închisoarea de la Periprava. Oare ce fac tovarășii mei? Mircea

Ivascencu și Ion Chilianu, bieții mei colegi de suferință! Îmi simt sufletul încărcat. I-am tras după mine, numai pentru faptul că au fost de față și au mai spus și ei câte ceva. *“Bleg mai e și Chilianu ăsta! Tresare din orice și se face roșu ca racul! Îi e frică și de umbra lui!”* Îmi trecu prin fața ochilor frânturi din viața lui. A trăit într-un sătuc îndepărtat din inima Dobrogei. Un sat uitat de lume, ascuns printre dealurile vălurite ale Podișului Dobrogei, numit *Crucea*. Mereu îl întrebam de unde vine numele ăsta, iar Chilianu dădea din umeri:

— Dracu' știe, măi Emile, că de câte ori îl întrebam pe tata, dădea din umeri și-mi spunea că e poveste lungă și că o s-o mi-o spună el odată. Era discret Chilianu. Niciodată nu m-a întrebat de unde sunt. Eu mă atașasem de el pentru că era dobrogean de-al meu. Habar n-avea că și eu eram din *Valea Mare*, la o azvârlitură de băț de satul lui. Tare mult aș fi vrut să-i povestesc cât de misterios este satul meu și câte povești știu despre el! Când spui inima Dobrogei, spui *centrul universului*. Măine o s-o întreb pe bătrânică asta cumsecade cum se numește satul ăsta, poate nu e departe de satul meu. Cât de dor îmi este de ai mei! Ce supărați trebuie să fie din cauza mea!

— Măicuță, ce sat este acesta?

— Nu pot să-ți spun, băiete! Dacă te prind comuniștii, o să te bată până o să le spui cine te-a adăpostit. N-ai să suportți durerile, ai să mă divulgi! Am mai pățit asta. Mulțumește-te că te-am primit!

— Dar eu sunt din Valea Mare, măicuță! Mai e mult până acolo?

— Ehei, băiete, ești departe! Ești aproape de pădurea Babadag. Până acolo mai ai destul. Trebuie să ajungi la Cheile Dobrogei.

Am înmărmurit. Deci am apucat-o spre vest, în sens invers. Înseamnă că m-au derutat derbedeii ăia cu mașina lor hodogită. M-au lăsat unde s-a oprit motorul și mi-au arătat drumul greșit.

Bătrâna îmi pregăti ceva de-ale gurii pentru drum.

— O să plec, măicuță, dar numai când se înserează.

— Atunci o iei spre pădure, altfel s-ar putea să fii prins. Circulă mașini și poți fi văzut!

Așadar pădurea din vis! Mi se întâmplă de multe ori să am vise care să anticipeze întâmplările de peste zi. Poate m-am șubrezit rău de tot, nu mai sunt stăpân nici pe somnul meu.

Toate astea îmi treceau prin minte în momentul în care am văzut în fața mea păduricea din vis. Îmi pipăii piciorul și văzui că nu am nici o julitură, apoi îmi amintii că asta s-a întâmplat în vis. O să merg cu atenție să nu mi se întâmple și în realitate. În sinea mea aveam o oarecare liniște. Păduricea asta

o să mă protejeze într-un fel. Nu trec mașini prin ea și pot merge spre est, de data asta, poate voi ieși aproape de satul meu din inima Dobrogei. Nu știu de ce, dar numai la Chilianu mă gândesc. Dacă i s-o fi întâmplat ceva rău? Îl am pe conștiință. E fricos din fire, însă eu stăteam mai mult pe lângă el. Când mă vedea, prindea curaj. În închisoare se șubrezise de tot. Ne întâlneam la tăiat stof și, când mă vedea, o lua înainte cu vorba:

— Emile, să nu începi iar cu planul tău de evadare. Mult a fost, puțin a mai rămas!

— Ce ești nebun, Chiliene? Dacă le cășunează ăstora și ne trimit la canal? Cine știe ce ne mai încenează, că și așa n-au forță de muncă! Am dus muncă de lămurire cu el. Înainte de evadare cu vreo două nopți am stat de vorbă până în zorii zilei. Chilianu era străveziu la față:

— Nu pot, Emile, nu pot s-o fac! Nu vreau să cad a doua oară în vreun bucluc.

— Chiliene, ești deja în bucluc! Dacă fugim acum, ne găsim libertatea.

— Libertate pe dracu'! Dacă-ai știi ce-am auzit de la gardian! Cică se împușcă muncitorii în țară la greu! Din iarna lui '86, de aproape trei ani, noi nu mai știm ce e prin țară! E rău de tot! Cum ridică unul vocea, că nu-i convine, că murim de foame, că răbdăm de frig...cum îi dau în cap! Suntem vânați ca niște șobolani! Ți-e frică să mai deschizi gura, să mai spui ceva, că imediat apare unul și-ți dă peste bot! Nu te mai bazezi nici pe frate, nici pe unchi, nici pe văr, darămite pe vreun prieten!

— Așa este, Chiliene, treaba e că acum trebuie să facem ceva pentru noi. Ai înțeles, omule?

— N-am înțeles și nici nu vreau să înțeleg! Rănille mele sunt prea adânci! Ce nu pot eu uita, Emile, este mârșăvia omului! Cum adică să ne toarne nenorocitul ăla de Sabin, n-a trăcănit și el ca și noi? N-a început el mai întâi?

— Ai dreptate, Chiliene, dar nu ne-am prins niciunul dintre noi că ne atrăgea într-o capcană. Atât i-a trebuit, să ne audă că ne batem joc de politica partidului...A găsit și momentul, că tocmai în ziua aceea m-am apucat să răscolesc în dulap. Am luat cursurile de învățământ politic și le-am aruncat în mijlocul camerei.

— Și uite unde am ajuns!

— Ba chiar am luat foile, le-am făcut mototol și le-am aruncat la coșul de gunoi. Idiotul de Sabin le-a luat de la coș și le-a dosit în buzunar, râzând: *“lasă măi, că am eu o treabă cu ele”* Cine dracu' s-a gândit că imbecilul le va folosi ca dovezi împotriva noastră? N-ai văzut cum a întins-o de lângă noi ca ars? Nici nu ne-a mai salutat. A prins viteză, mergând aplecat și bălăgându-și mâinile pe lângă corp ca un apucat! Milică se uita după el nedumerit fluierând a pagubă!

PROZĂ

MINUNILE DOCTORULUI ODISEI

- Urmare din numărul 48 -

► Violeta IONESCU

Într-o dimineață, în ciuda eforturilor disperate de a rezista, de a nu se umili în fața disprețului cu care neîntrecutul maestru îl trata zi de zi, căută să intre în firescul personajului său nefiresc, scriindu-i tinerei sale soții, Maria, pe care o lăsase singură la București. Momentul când acceptase repartitia pentru a veni în acest loc și a urca pe această culme a răbdării și a deznădejdiei a fost desigur hotărât pe când înfrunța ironiile și zâmbetul condescendent al colegilor, dar și lacrimile Mariei, care deși se împotriva plecării lui, nu l-ar fi urmat, fără doar și poate, în acest loc. E drept că nici nu-i ceruse nimeni părerea. Acum îi scria, încercând să găsească drumul liniștii spre sine. Avu tentația să deschidă dulapul de medicamente, să-și amăgească durerea de cap cu un analgezic. Dar sesiză imediat ridicolul situației. Acolo nimeni nu lua hapuri. De ce ar lua tocmai el?...

Își făcu o cafea, aprinse o țigară și ideile veniră de la sine...

Ușa se deschise brusc și statura „olimpiană” a magistrului ocupă toată intrarea. Pavel se ridică surprins de pe scaun. O clipă, privirile celor doi se încrucșară ca două săbii ascuțite.

– Intrați... îl pofți Pavel încurcat, strivind repede țigara în scrumieră ca un școlar prins asupra faptului.

– Hm! Stai aici, fumezi, bei cafea... și ce mai faci? Acesta este tratamentul pe care-l recomanzi și pacienților dumitale?

– Dacă i-aș avea, zâmbi Pavel, poate că nu...

– Atunci de ce îți permiți să faci ce altora nu îngădui?

Pavel nu apucă să replice în vreun fel, pentru că bătrânul se întorsese deja și ieșea. Un val de revoltă îl împinse și pe el afară, în uliță, după el.

– Domnule doctor, vă rog, nu plecați! îl strigă, ajungându-l din urmă. De ce nu jucați cinstit? Haideti să dăm cărțile pe față!, îi blocă el trecerea. Pentru ce m-ați adus aici?

Privirea tăioasă a bătrânului îl săgetă fără milă.

– E o greșeală. Nu pe dumneata te-am adus. Eu am cerut un medic.

– De acord. Dar pentru ce?!

– Pentru ca să-și practice meseria. Și te rog să te dai la o parte, nu sunt obișnuit să-mi întrerup plimbarea de dimineață.

– Bine, dar ce fel de meserie, continuă Pavel, ținându-se la pas cu imperturbabilul plimbăreț, dacă

dumneavoastră îndepărtați oamenii de la dispensar ca de la o casă ciumată? Îi consultați mai departe la cabinetul dumneavoastră particular, iar pe la mine trec doar ca să joace șah sau să mă anunțe când plouă.

– Ce să-ți fac, oamenii au încredere în mine. Nu e vina mea că ai transformat dispensarul în club.

– Domnule doctor, vă asigur de tot respectul meu, am toată considerația pentru reputația pe care cu prețul unei vieți de muncă și sacrificii ați dobândit-o, dar vă rog, gândiți-vă că nu e drept ca eu să lăncezesc aici cu mâinile în sân. Eu sunt un om activ, vreau să muncesc, să fiu util!

– Da?, făcu bătrânul, părând că aude un lucru foarte curios.

– Dumneavoastră ați avut realizări, după câte îmi dau seama, remarcabile, aveți o satisfacție, o viață împlinită, pe când eu...

– Și ce, te grăbești?

– Dacă mă grăbesc! Am și eu o familie...

– Ai familie? De ce nu spui așa? Atunci ești liber, dragul meu, LIBER! Nu te oprește nimeni, du-te și practică-ți meseria în sânul ei cât poțtești!

Pavel îl privi prostiț cum se îndepărtează, cu mersul lui ușor legănat, cu mâinile împreunate la spate, ca și cum nimic nu i-ar fi tulburat liniștea. Probabil așa le făcuse și celorlalți colegi care o luaseră mai repede la sănătoasa.

„Formidabil! Moșul ăsta e nebun, se crede nemuritor!” gândi în urma lui Pavel, întorcându-se abătut spre cafeaua care se răcise. Ce era de făcut? Să-și strângă bagajele și să lase dracului tot? Marile descoperiri au loc de obicei instantaneu și de cele mai multe ori dintr-o pură întâmplare. Cu cât așteptarea se prelungea, cu atât efectul se dilua în tot, se amesteca, își pierdea sensul și importanța. Ce să facă? Să continue să stea în umbra pomului cu gura deschisă, că poate, poate?...

Alese o pară din coșul cu frunțe, mușcă aproape cu sete din ea și ieși să ducă jos, la poșta din vale, scrisoarea Mariei.

*

Roata soarelui se înclina din zi în zi mai spre Sud, lumina din ce în ce mai metalică încrețea adânc culele stâncilor, încruntându-le. Dar diminețile erau

un freamăt lung de păduri izvorâte din neguri, întins ca o ceață albastră pretutindeni.

Înarmat cu o bâtă din lemn de fag, sculptată de băiatul vecinei, Pavel hotărî într-o bună zi să descopere muntele. Urcă mereu mai sus povârnișul cărărilor abrupte, tăiate în serpentine, unde domnea întunericul verde și liniștea desăvârșită. Ici-colo câte o ață de pârâu oglindea crestele și mătăclisele pe jumătate îngălbenite. Sus, pe platou, se odihnea copleșit de lumina care-l strivea, ținându-l de stâncă și asculta foșnetul din vale al brazilor sau fâlfâirea în aer a vulturilor care-și inspectau din înălțimi împărăția. Stătea întins acolo, pe iarba îmbibată de umezeala norilor, până când de departe îl ajungea sunetul înfundat al talăngilor sau al gaterelor, behăitul oilor sau, din când în când, voci ori doine fluierate, ison îndepărtat al vieții ce fremăta sub el, în ascuns. Cobora cu soarele și lăsa în urmă seara cu regret, luând cu el în așternut, înainte de a adormi, stănele, câinii, strigătul cucuvelei și pocnetul vreascurilor în foc.

Veniră apoi ploile, lungile. Izvoarele se umflau, cărând cu ele poduri, drumurile desfundate musteau, cărările erau șterse de puhoai și astupate cu pietrișul adus de ape. Era vremea când își continua călătoriile imaginar sau pe hârtie. Scrisori lungi, cu întâmplări miraculoase, cazuri aparent nerezolvabile... Totuși, Maria știa să citească printre rânduri.

Veni și omătul care astupa văioaga unde vânturile toate se zbăteau, neînțelegându-se care să pornească mai întâi în lume. Veniră urătorii.

Apoi încet, nesfârșit parcă, dezghețul. Apele nu mai conteneau curgând, spălând fața pietrei cu piatră adusă de sus, din coloanele care sprijineau bolta. Când pământurile se zbiciră și roata soarelui începu să urce din nou spre cumpăna cerului, Pavel se gândi și el că n-ar strica să-și încropească în spatele casei o grădină de zarzavat. O săpă, o semănă și începu să aștepte noile mlădițe...

...Și iată că prima mlădiță care se ivi înaintea sa se afla acum pe scaun, în cabinetul său și aștepta să fie înregistrată. Femeia ascunsă sub suman și broboadă, un ciot uscat din care viața, iată, părea că se desprimăvărează...

*

Pe doctorul Odisei îl găsi în cerdac, pregătindu-se pentru plimbarea de dimineață. Proaspăt ras, își peria hainele, murmurând un refren ciudat, numai de el știut.

– Ai venit?, îl întrebă, văzându-l oprit în poartă.

– Da, am primit „cartea dumneavoastră de vizită”...

– Hm!, zâmbi strâmb „olimpianul”. Intră, te așteptam încă de aseară. Altădată erai mai grăbit...

De aseară! Și lui, care-i trebuise o noapte să-și adune gândurile, să-și pregătească tirada, cuvânt cu cuvânt...

În cerdac se așezară pe scaune de rafie, la o masă rotundă.

– Ei, cum ți se pare Sforul Muntelui? Frumos, frumos?...

Lui Pavel nu-i venea să creadă. Îl întreba de parcă abia ar fi picat în zonă.

– Da, destul de frumos.

– Te-ai familiarizat, cât de cât, cu locurile, cu oamenii?

– Da, aș putea spune că ne-am împrietenit.

– Buun! De aici începe totul, de la prietenie! Este, totuși, un sentiment. Și? Cu ce te ocupi?

– Citesc, bat coclaurile, cultiv zarzavat... Iar în timpul liber număr fișele de consultații.

– Și? Ce constăți?

– Că de la venirea mea aici, de un an de zile, sunt tot atât de albe cum le-am găsit. Iar ca număr, de adăugat am mai adăugat, dar de scos...

– Foarte bine, foarte bine! Asta ce înseamnă?

– Că, la Sforul Muntelui, aerul este... binefăcător!, îi răspunse Pavel cu bunăvoință, fără să se mai emoționeze. Trebuia să joace tare până la capăt.

– Nu numai aerul, dragul meu, nu numai aerul. Apă ai băut de când ești aici?

– Da...

– Și? Nu ai simțit așa, ceva, că te gâdilă pe dinăuntru?

Lui Pavel i se aprinseră obrăjii.

– Domnule doctor, dumneavoastră continuați să mă tratați ca pe un novice, dar îmi permiteți să vă amintesc, am terminat și eu o facultate...

– Și cu ce te-ai ales?

– Am aflat și eu câte ceva despre miracolul întineririi, pe care vă fondați dumneavoastră cercetările.

– O, zău? Și ce ai aflat?

– Dacă e să pornim de la teza doctorului Parhon, așa-zisa dogmă a sensului unic poate fi cu ușurință combătută.

– Nu mai spune!, se însenină bătrânul, de parcă în momentul acela afla vestea. Și cum?

– Extractul de timus, epiphiz-hormonul, ribonucleatul de sodiu sunt formule care duc la procese de reversibilitate, dacă intervenția începe de la 50 de ani. Dar viteza filmului vieții poate fi modificată în oricare din perioadele ei. Desigur, rezultatele dumneavoastră sunt mult mai spectaculoase, dacă ați reușit regenerarea aparatului de reproducere la... 90 de ani...

– Dar cine ți-a spus că e vorba de reproducere?!, sări doctorul Odisei dintr-odată.

– Cum cine? Ea, nonagenara de aseară, mi-a spus că e însărcinată...

– Și dumneata ai crezut-o pe cuvânt! Bravo, felicitările mele. Femeia aceasta nu mai are ciclu de patruzeci de ani – apropo, câți ani ai dumneata?... Și fără să aștepte răspunsul lui Pavel continuă: Frumoasă anamneză i-ai făcut!

- Va urma -

ROMAN - FOILETON

OPEN-RELATIONSHIP WITH... (III)

► Sonia KALMAN

Dar cu mine cum rămâne? Spune, cu mine cum rămâne? Cum rămâne?

(aici aş insera nişte farfurii care zboară frumuşel prin casă şi se sparg de pereţi sau în capul tău, nişte injurături la adresa lui măta, injurături pentru sorta care nici nu există, tu n-ai soră, pentru tactu ăla beţiv care încă are să îmi dea înapoi 30 de lei şi pentru fratitu ăla înecat în lacul Străuleşti, şi pentru Andrei, prietenul tău, care sută la sută el ți-a băgat în cap să te comporti așa cu mine, să știi că nu sunt genul, dar într-o zi o să mă satur și-o să te pun să alegi între mine și el, hai, spune, ce alegi, pe mine, care-ți spăl chiloții sau pe el? Spune!).

Aveai o bicicletă roșie, eu aveam una verde, asta mereu a fost combinația mea de culori preferată – roșu și verde. Mai lipsește un alb la mijloc și gata, se făcu și steagul patriei din care îmi veneau sângele, numele și strămoșii.

Am avut o dată un date cu un naționalist extrem, care mi-a zis că ungerii ar trebui să moară toți, extirpați ca șobolanii. Habar n-avea că îmi venea să-l înjur în maghiară. Dar nu, tu mă știi, sunt și mai diabolică. L-am adus acasă, l-am dezbrăcat, era excitat până la culme, și apoi i-am cântat Az a szep.

- Termină! Tata e doar bolnav, o să îi treacă. Și n-am să plec nicăieri, fătălăule. Acum nu te mai mișca, o să cad din copac și îți rup gâtul dacă mă lovesc.

Vezi? Dincolo de orice criză aş fi făcut, răspunsul era întotdeauna în favoarea ta, și încă este, în orice situație. Asta e partea comună pe care o au adulta Sonia cu pura Sonia – amândouă îți fac pe plac. În rest, toate celelalte sunt schimbate de-a binelea.

Tăticule, tu chiar n-ai mai avut nicio scăpare, spuneam și eu, aruncând un pumn de pământ peste un sicriu ieftin și care arăta ca fiind luat la mâna a doua, un sicriu în care stătea ca visând la scularea morților, tata. Asta e ultima imagine pe care o am cu el: mort într-un sicriu urât, acoperit cu o pânză urâtă pătată de vin, cu fălcile strânse de un pansament, cu ochii ăia tulburi închiși, cu mâinile

împreunate ca într-un soi de rugăciune ciudată, cu un picior strâmb și cu buzele vinete.

De-asta n-am mai putut să beau vin atâția ani. Orice înghițitură aş fi luat ar fi fost ca și cum i-aș linge cadavrul tatei.

Cu timpul, cum spuneam, toate imaginile astea s-au înmagazinat într-o parte a memoriei mele în care n-am mai făcut curățenie multă vreme. Până astăzi, când am început să scriu toate astea. De dorul tău.

Mă simt datoare să îți spun un lucru foarte important pentru mine, pe care am tot evitat să îl cunoști – tu m-ai convins să încep să beau vin, și asta pentru că peisajul, sau, mă rog, contextual era perfect, era noapte, eram doar noi doi, urma să facem dragoste și în ochii tăi se citea împlinirea bărbatului care și-a găsit în sfârșit femeia vieții lui (asta e o dovadă a faptului că ochii mai și mint sau că, în fine, eu nu sunt o cititoare chiar atât de bună a irișilor) – eram, pentru prima dată, fericită, și am simțit nevoia să neutralizez cadavrul tatei pătat de roșu cu amintirea ochilor tăi. De-atunci, nu am mai băut vin roșu pentru că mă face să plâng. Îmi readuce aminte de faptul că am fost fericită, că ai fost fericit.

Efectul e același, doar cauza e alta.

Tata puțea exact cum puțeam eu, în urmă cu doar un an, în timp ce scoteam pe gură ce învățasem eu de pe la Stela și Arșinel, în timp ce îmi ștergeam mucii groși de mânecile pijamalelor pufoase care au fost îngropate împreună cu orice altă amintire legată de el.

E ciudat cum inconștientul e ca a doua persoană pe care o porți în țeastă – decide singur ce să facă, cum să facă, așa cum crede el că e bine pentru tine. Inconștientul îți e ca o mamă idioată ce nu te înțelege și care îți cumpără doar șosete roșii flaușate.

Pijamalele pufoase au fost îngropate, de-aia nu am mai vrut să știu nimic de ele de-atunci. De ele, de tine, de stradă, de lac, de statuia Libertății, de nenea Pandeale care stătea la 68, din câte îmi aduc aminte...

TEATRU

SÂNGELE CENTENARULUI „CARTEA DE SCRUM”

Dramă

► Victor CILINCĂ

PROLOG:

Prin fața unei draperii întunecate, care ascunde DECORUL SPECTACOLULUI, trece subcomisarul Darie Mauna, târând ușor piciorul stâng, urmat de soldatul Serafin Ușurelu. Soldatul aproape târâie o geantă mare din piele, încinsă cu două curele, strânse în cataramă.

SOLDATUL UȘURELU: Dom' căpitan dom' căpitan, numa' o vreme, că mi-a rupt mânele și altele!

SUBCOMISAR MAUNA (fără să se întoarcă): Mai e puțin, soldat, nu gâfâi!

SOLDAT UȘURELU (pune jos geanta, apoi o ridică cu amândouă mâinile și îl urmează): Da' ce Doamne-fereste aveți aci, dom' căpitan? Petre de moară, vreun mort?

SUBCOMISAR MAUNA: Nu-i treaba ta, soldat, ce transportăm noi. Transportăm și gata! Și ai grije să nu se spargă ce-i înăuntru, că ajunge la carceră și la vergi pe spate!

SOLDAT UȘURELU: Nț, dom' căpitan, franțujii aiu zis să scoată din armata noastră bătaia de pedeapsă. Numa' carceră, și carceră e mai bine decât în tranșeu, ă'n frig. E tot frig, da' mai puțin ger în carceră. Și nu bate vântul, decât pe dedesubt.

SUBCOMISAR MAUNA (se oprește): Biiine, soldat, ești deștept! Care e numele tău, leat?

SOLDAT UȘURELU: Ușurelu, să trăiți, don' colonel.

SUBCOMISAR MAUNA: Aha. Ușurelu, și mai cum?

SOLDAT UȘURELU: Soldat Ușurelu Serafim, să trăiți! În civil, băiat de băiat, da' fără ocupațiune expre și altele, dom' general!

SUBCOMISAR MAUNA: Aha, bucureștean. (o ia spre ieșirea din dreapta a scenei și vorbește fără să se întoarcă) Auzi mă, ușurelule, soldat neinstruit: eu nu-s căpitan, nu-s colonel, nu-s „gheneral”, sunt un pârlit de subcomisar de poliție. Unu' al dracului de rău, daaa?! Și dacă-mi spargi ce am eu acolo, te bat măr eu personal, cu sau fără voia franțuzilor ăia...

Cei doi ies din scenă.

Puțin „fum”, apoi intră și se vor aduna sublocotenentul Basil Draga și Dezertorul condamnat la moarte, flancat de cei cinci Soldați simbolici (plutonul de execuție).

Intră, prin dreapta, cinci soldați. Doi îl împing pe Dezertorul condamnat, îmbrăcat cu o manta fără nasturi și cu epoleții atârând. Ei îl târasc cu o duritate mimată, exagerată, care ascunde însă și mila (îl tot împing, cam așa cum fac copiii atunci când se sâcâie unii pe alții, însă, când Dezertorul, sfârșit, se împiedică, sar mai mulți să-l sprijine, șoptindu-i să fie atent – „Vezi, mă, că te lovești!”, spune unul, „Lasă, că oricum...”, adaugă altul). Soldații opresc și se uită spre dreapta, în timp ce Dezertorul aruncă priviri desperate spre stânga, apoi se întoarce și el, cu totul, spre dreapta.

DEZERTORUL: Păi, io... doar ce că m-am rătăcit... M-am rătăcit și io... Numa' că m-am perdut și io... Și ăștia acu' mă răpune degeaba, că io m-am rătăcit, atâta tot, n-am fugit!

PRIMUL SOLDAT: Taci mă, că pă urmă s-o lua comandant' și dă noi!

AL DOILEA SOLDAT (încet): Noi doar ne supunem... la nu tai jelui!

AL TREILEA SOLDAT: Că doar nu noi te-om judecat, fost-au ei, domnii colonei de la Curtea Marțială ce te-ori judecat cum te-or... Și dacă dumnealor or zis că... Apăi, e cum or zâs dumnealor... Noi dară...

DEZERTORUL: Dar cum să mă puște, dacă io n-am fugit? No, când am trecutără munții noaptea dâ'n Ardeal încoa', atunce am fugit, dar de la oastea Împăratului am fugitără... Și aice m-am și băgatără volontir...

PRIMUL SOLDAT: Taci mă, că ni vorbești de-a surda noauă! Ai așa mîncăruci la limba aia, de parcă nu te-o duce la... Așa or căzut mă lucrurile, ce să facem și noi, ha?! Dumnezău să te știe ce-o fi fost în capu' ăla al tău! Dumnezeu să ne erte!

AL DOILEA SOLDAT: Taci și tu măi, că acuma ne-o auzi don' sulocotenent că vorbim cu ĂSTA și ne-o...

DEZERTORUL: Da' io nici măcar n-am dezertatără, io doar m-am perdut... Că căutam furieru' ăla, furieru' căutam, tulai Doamni cu măciuca Lui a lungă, că dă ce nu mi-o dat și mie ăla scrisoare, că dă ce nu mi-o dat iel și mie una, ai?!...

AL TREILEA SOLDAT: Păi, dacă n-o fi avut cin' să-ți scrie, măi omule, dacă n-o fi avut...

AL DOILEA SOLDAT: Voi să ia scrisoarea de la mine, scrisoarea nevasti-mii, să ți-o dea?

PRIMUL SOLDAT: Ba o avut, mă, cine a' i scrie... O avut și i-o scrâs, mă, merg la sigur că i-o și scris, io zâc că i-o scrâs, da' io crez c-a fi vrut furieru' ăla nebun să-și răză un picușă dă el, să-l frigă o țără pe suflet până să-i dea și lui răvașu"... Da' rumânu ăsta, prost, a și luat-o halalunga hăăăt peste câmp și-apoi când l-or prins, l-or judecatu și... Na! (scuipă cu obidă)

DEZERTORUL: Ba doar ce m-am rătăcitară o țără, mă, și m-a dus ceața... No, necuratu' m-a dus acolo...

PRIMUL SOLDAT: Taci, mă, fă-ți mai bine cruce și nu-l pomeni chiar acu' pă Ucigă-l toaca, înainte de...

Intră Sublocotenentul. Toți, inclusiv Dezertorul, iau poziție de drepti.

SUBLOCOTENENTUL (parcă cu un soi de veselie, vizibil exagerată însă, jucată): Pe loc, reee-pas! Băieți, să mergem! Pas de defilare, înainteeeee, marș!

DEZERTORUL (bătând și el, cu greu, în ritm cu acei care îl țin, pas de defilare): Dom' sulocotenent, eu numa' ce m-am rătăcitară o țără... n-am...

SUBLOCOTENENTUL (încearcă sarcasmul, deși pare un copil în rol de adult dur): Lasă mă, că te-am găsit noi! (Ceilalți se simt și rîd, Dezertorul se uită la fiecare cu privire de om beat.) Dacă erai din compania mea, te împușcam eu, direct! Să fie de exemplu și altora, soldat!

DEZERTORUL: Nooo, să mă bată Dumnezeu de nu m-am rătăcitară singur, dom' sublocotenent! Să zăcă Dumnăzău că n-o fi așa!

SUBLOCOTENENTUL: Nu hulii! (brusc, neputincios) Și eu ce să-ți fac, măi soldat? Eu te-oi crede, dar domnii colonenii te-or condamnat deja, dumnealor uite, dumnealor nu te-au crezut, n-ai avut dovezi...

PRIMUL SOLDAT: Dom' sulocotenent, permiteți să raportez?

SUBLOCOTENENTUL: Permite. Dar să știi că raportezi degeaba, măi loane.

PRIMUL SOLDAT: Ziceam și io așa, dom' sulocotenent, că să-i dăm măcar o țigare ăstuia, să se mai bucure și el, prostu' naibii, că nu știe nici pe ceață încotro să apuce... La Mărășești, când a fost rănit, prostu' naibii, a avut gheșeft de-a primit, pentru numai două găuri dă glonț, zece țigări și-o batis-tuță chiar de la Majestatea Sa, regina noastră! Că de-aia-i și zăci lumea „Muma răniților”!... Și prostu' ăsta zăcea că nooo, c-o să le țină dă amintire, țigările naibii, că-s adică tocma' de la doamna Rgină, adică ca giuvaere, ca un sărut dă ți l-ar da o iconă, ca... Da' prostu acesta' le-a fumat pi toate... Da' dacă-i dați acuma o țigare, măcar să e mai îndulcească și el, prostu' naibii, vă faceți po-mană dă Dumnezeu...

DEZERTORUL: Ia nu mă mai face, mă, prost, că nu-s io prostu' satului!

AL DOILEA SOLDAT: Taci, mă!

AL TREILEA SOLDAT: Tăceți, mă!

DEZERTORUL: Dom' sulocotenent, rog să ertați, io l' lon cesta, lu' lon Pământ cum îi zice pă nume, io

lu' alde lon Pământ acesta îi zăceam măcar că să nu mă mai facă el și post, dacă tot el m-o și pușca!

AL DOILEA SOLDAT: Că vrea iel să te puște?! Păi nu vez' c-o picat măgăreața pă noi să-ți fim den plotonu' dă execuție, să ni fașim pâcati cu tini?! Ce, ne-am cerut noi?! Puteai să fii, Doamne-fereste, tu în ploton, și să mă perd eu pren cețuri, sau acesta, ori lon Pământ, ori don sulocotenent, ori...

SUBLOCOTENENTUL: Ia vezi, mă!

AL DOILEA SOLDAT: Să trăiți, ertați vorba proastă... (lingușitor, în favoarea ofițerului) Mă dezertorule, puteai, pi alt vânt, pi altî șeațî, să mă puști, na, tu pă mine, or pă lon, ori pă... (se uite la sublocotenent și își ia seama) Da' dacă domnii colonei... Ș-apoi, doar nu te-o pușca numai' lon, poate și alții, cî nu sî știe care-are gloanțe-n pușcă și care-o ave numa' fum și ceață, așa, di fason, să nu se ști care-a tras și care nu, totu' otova...

SUBLOCOTENENTUL (foarte nervos, răcnește): Pluton, gurră! Pluton, drrrepti! Spre zid, înainte, marș!

AL DOILEA SOLDAT (încet, celui de-al treilea): Da' oare-om găsî, expre pentru execuție, vrun zăd întreg, nebombardat, pi locu' ăista? Mai bine-l ertau, că și nemții, mândri cum i-o făcut muma lor, tot mai dezertează la noi. Dă foamete... Of, de ce-or picat sorții pă mine, să fiu în pluton?!

DEZERTORUL (umil, în șoaptă, sublocotenentului): Dom' sulocotenent, doooom' sublocotenent, da' țigara aia, nu s-ar putea, cumva...?

SUBLOCOTENENTUL (încurcat, încet): Soldat, eu nu fumez! (tare, nervos) Familia mea întregă nu fumează și nu a fumat! O familie de mari intelectuali și patrioți români! Fumatul, o spune știința și o zic și doctorii, e ceva vulgar și în tot cazul, nu e sănătos... E... ceva vicios! Ce, doctorul Babeș fumează? Nu fumează! Soldat ignorant, ai putea să te bolnăvești de plămâni de la fumul de țigare, să... (câțiva soldați rîd discret, rîde, din respect, chiar și condamnatul, dar rîde cu fereală – vrea totuși țigară).

SOLDATUL UNU: Dom' sulocotenent, permiteți să raportez!

SUBLOCOTENENTUL (obosit, afectat de răspundere, le face semn să ia „Pe loc repaos”): Hai, loane, ai îngăduință...

SOLDATUL UNU: Raportez că mai am io o țigare la min'. E ea drăguța cam udă, că parcă s-a plâs pă ea, da' io zic că ar merge și-așa, măcar să fumege și el așa, dă adio...

SUBLOCOTENENTUL (îi face semn să se apropie și-i șoptește): Dar n-ar trebui să fumeze... abia Acolo? Știi tu obiceiul, tradiția, cum să-i zic: aceea cu ultima țigară a condamnatului la moarte, apoi vine împărțășania la zid și... (își amintește brusc, se întoarce și întrebă cu glas tare) Dar pe părintele l-a convocat careva?

SOLDATUL AL TREILEA: Părintele e acolo dă pe la după vecernie. Că tocmai fuse mai înainte la unu' rănit fără piept de la bomba dă ieri – i se vede și inima, mergeți să vedeți, că nu vez în fiecă zi așa ceva! Și p-ormă, părintele zice c-o mai fost și la... (mai

încet), o trecut dom' părintele și pă la o altă execuție, cevaș mai veche...

SUBLOCOTENENTUL (încet, își face cruce): Dumnezeu să-l ierte!

TOȚI CEILALȚI, INCLUSIV DEZERTORUL (care totuși... AU AUZIT!): Dumnezău să-l ierte!

AL DOILEA SOLDAT: Am dat adunare părintelui Mateevici, de la reghimentu' rusesc, că al nostru a fost pușcat ieri...

Sublocotenentul face semn să i se dea condamnatului țigara. Soldatul Unu o scoate de la piept, apoi se încheie la loc regulamentar, în poziție de drepti, apoi dă țigara condamnatului, ale cărui mâini tremură îngrozitor. O scapă, Soldatul Unu o ridică, o șterge cu mânca vestonului și i-o vâără iar între buze. Se chinuie să i-o aprindă cu amnarul (trebuie să se audă piatra pe fier și să se vadă câtva scântei).

DZERTORUL: Dom' sublocotenent, să vă dea Dumnezeu sănătate!

Sublocotenentul dă din cap, cam încurcat. Câteva momente de liniște. Dezertorul pufăie, cu ochii închiși, apoi se uită cu mare curiozitate la Lume, la degete, la mâneca sa – observă că-i descusută și o mângâie, se uită atent la ceilalți.

SUBLOCOTENENTUL: Ei, hai copii, că doar mai avem și altele în program! Vedeți c-ați rămas și de șmtru la bucătăria de campanie, dar pentru.... treaba de astă-seară, am aranjată să vă schimbe totuși peste vreun ceas cu plutonul lui Anghelescu, care a avut ieri execuție, și-i faceți voi altădată. (Dezertorul devine atent, de parcă ar avea treabă acolo și el!) Și le-am spus să vă dea și o rație dublă de țuică ori ce-o mai fi rămas în marmita aia... Ei, hai, încetișor, încetișor, spre locul de... locul de...

Doi soldați îi legă mâinile la spate Dezertorului. Nu prea se descurcă și el le spune cum să facă nod: „Măi strâns, camarade!” Se îndreată apoi cu toții, solemn până la caraghioslâc tragic, spre stânga scenei.

DEZERTORUL (reuşește să-i șoptească Primului soldat): Ioane, lor să nu le zăci, daaa?...

PRIMUL SOLDAT: Să n-ai teamă, că venim și noi zălile astea după tine. Se dezgheață vremea și dușmanului îi place s-atace la dezgheț. Dumnezău drăguțu' doar ce-a mai îngăduit o zî-două, cât să-i mai facem oarece pagubă-n rânduri neamțului...

Al treilea soldat: la mai taceți, mă, spuneți mai bine rugăciune în gând pentru acesta săracu'!

DEZERTORUL (întoarce capul spre Primul soldat): Ioane, să nu mă zăci!

Sublocotenentul pare să fi prins însă vorba. Ies din scenă. Se aud pașii, apoi liniște.

DEZERTORUL (voce din off): Eu zăc să nu stricați legătură aia pentru ochi, că poate dumneaei s-o murdări și-i păcat ... Mai bine stau io singur, așa, cu ochii bine închiși, ca când aș odihni. Ș-apoi, glonțu'

vine așa repede, că n-ai timp să-l vezi, iar dacă nu-l auzi, o și intrat în tine...

SUBLOCOTENENTUL (voce din off): Ferește, părinte, mai pe pe laturi, mai pe de laturi, să nu te lovească cumva gloanțele și pe mata... Așa... (mai tare) Copii, nu irosiți glonțul, trageți în nasturi, da? Ca să mergeți la sigur... Așa... La umăr, arm! Ochiți! Foc!

Se aude o salvă.

UN SOLDAT (voce din off): Faceți-vă pomană' dom' sulocotenent, și terminați-l acuma complet, dom' sulocotenent! Că uite, dom' sulocotenent, el mai mișcă, dom' sulocotenent, el mai mișcă încă, săracu'...

O liniște cam lungă, apoi un singur foc de armă, care sună altfel: a fost foc de pistol. Liniște iar.

ALT SOLDAT (încet, voce din off): Măcar, n-o să știm vreodată care soldat a avut gloanțele de-adevăratelea și care-a tras doar focuri oarbe și nu are nimic pă suflet...

ALTĂ VOCE DE SOLDAT (șoptă): Da' săracu' dom' sulocotenent?! Uite, din cauza noastră, că ne-a tremurat unora mâna, a trebuit să-i dea dumnealui lovitura de grație, cu revolveru'. Și p-asta, oho, are s-o tot viseze pă urmă săracu' ficior o viață-ntreagă, da' n-o să poată spue la nimene ce tot visează! O fi prima lui veață curmată așa...

Cei cinci soldați simbolici reintră în scenă în pas de voie, cu puștile la umăr. În timp ce primii soldați ies prin dreapta, intră și sublocotenentul, alb la față, încercând să se țină drept.

PRIMUL SOLDAT (sfios, ca în fața vreunui copil bolnav): Dom' sulocotenent, ce ordonați?

SUBLOCOTENENTUL: Mai... ai mâi... o... țigare? (soldatul scoate bucuros una de la piept, la interior, apoi se încheie la loc regulamentar) la zi... Ioane Pământ, ia zi-mi și mie ce naiba ți-a zis necăjitu' ăla să nu ne spui?

PRIMUL SOLDAT: Ăăă... Vi s-o hi părut, don' sulocotenent.

SUBLOCOTENENTUL: Îți ordon să-mi spui și să uiți că mi-ai zis!

PRIMUL SOLDAT: Cică „Să nu spui că ăști frati-miu, nene!”... Că nu voia a mă face, așa, de răs, în fața trupei, cu frate, cum ar veni, dezertor... Din întâmplare dă ceață, dar, dupe cum ziseră domni colonei, dezărtor...

SUBLOCOTENENTUL: Cum așa, erați... frați... buni?!

PRIMUL SOLDAT: No, când ați plecat dumnevoastă Armata Română și veniteră din nou ungunii prestre noi, am trecutără amândoi munții încoace și ne-am și băgat voluntiri în oastrea românească. Tata nost e pă frontu' talean, în oastea Împăratului, în reghiment adecă austriac... Dă el nu să știe... După ce pe frate-miu n-avu de lucru și primi glanțale de l-or rănit tare coloșa la Mărășești, chiar în viile boierului Negroponti, răselul ne-a cam deștelenit, ne-o țâpat dăparti unu' dă altu': eu am tot avansat cu

frontu' în jos spre Tecuci, iel, ce să facă și iel, s-o tãmaduit dã rãnilile celea. Iar acuma, cã ne-om regãsit, ne-om vãzut însã cu mari rușãni... Ce-o sã spui io acasã, dacã scãpi tata? Doar cã l-am vãzut pe frate-meu plecãnd la atac, dar cã ierea cam ceațã și l-oi și perdut cu privirile! (Sublocotenentul, neobșnuit cu fumatul, se înneacã cu fum) Fumațã, fumațã sãnãtos, dom' sublocotenent, cã-s tot d-ã-lea de la doamna noastrã reginã. Cã dãnsa aducea expre rãnișilor țãgãri, și le zicea frumos de bine și alde frate-miu i-a sãrutat atuncea frumos mãna, cu toate cã-l durea tare sã se miște... Dã' el, prostu', nu le-o țãnut pi toati, ci mi-o dat atuncea și mie... Le țãneam pentru vreo ocaziãie.

Merg spre dreapta scenei golite, ultimii, sublocotenentul sprijinindu-se ușor de umãrul soldatului Ion Pãmãnt. Ofițerul se îndreaptã însã și iese singur din scenã. Soldatul Unu se frãnge la pãmãnt, cu fruntea în palme.

SOLDATUL UNU (vorbește singur, scotocindu-se, fãrã succes, dupã o țigarã): Pãi cum adicã dã ce plãng? Pãi plãng! Cã uiti: de demineațã chiar dau și eu sã intru la Comenduire și mi se pare cã cunosc un nechezat. Doar ce mã întorc io și înlemnesc: ierea chiar Zoltan, trãpașul nost' Știi, acela roib, cuminte ca o fatã mare! L-au rechiziționatãrã belferii la oastea crãiascã, și plotonu' lui plecã spre Galiția... Și acum numai' ce-l vãz la un rus! Am strãns pe Zoltan în brațe, ș-am vorbitãrã frumos cu iel, el m-a ertat cã nu-l ieu înapoi, cã n-aveam cum. Rusu ierea aleat de-al nost' calu' era acu' ostaș în Armia țarului și avea sã pece pe dumu' oastei lui... A ieșit rusu' de la Comenduire, a încãlecat fãrã sã se uite și duși au fost. Și eu venit-am pãnã aci, vez bini, cu treburi, și n-avui vreme pãnã acușã ca sã plãng cumsecade... Dã' io crez cã iel, Zoltan, ar fi plãns pã loc pentru mine, nu s-ar fi sfiit nici mãcar dã rusu' cela!

„GENERIC TEATRAL”:

Un actor îmbrãcat într-un costum fãrã epocã, închis la culoare, intrã în scenã, scoate o foaie de hãrtie împãturitã dintr-un buzunar interior, își drege glasul, se uitã spre public, mãsuraudu-l, apoi citește:

PERSONAJELE PE CARE LE VEȚI VEDEA ȘI LE VEȚI AUZI SUNT URMĂTOARELE (pe mãsura ce le strigã, acestea trec prin scenã, într-o posturã care le va caracteriza, și apoi ies): Moș Gheorghe Aflat, fost institutor, General Eremia Grigorescu – comandantul Armatei Romãne, Regina Maria a Romãniei, general Henri Mathias Berthelot – șeful Misiunii Militare Franceze în Romãnia, senatorul Gheorghe Fernic, soldat Serafim Ușurelu “apașu”, subcomisarul Darie Mauna, sublocotenentul Basil Draga, caporalul Fințescu, zis Catran, ordonanța generalului Grigorescu, doamna Radu Mihai, administratore a orfelinatului Înjghebat într-un vagon de tren pe linia, pãrintele Gherasim, generalul Dimitri Șcerbaciiev – șeful Armatei Ruse aliate din Romãnia ciunțitã, Hortensia – sorã medicalã, soldatul Ion Pãmãnt – un ardelean.

Actorul se întoarce cu spatele : la ceafã poartã o mascã – un cap de mort. Dã pușin capul pe spate, ca sã parã cã ne salutã, și spune:

Iar eu sunt Moartea – personaj colectiv. Dacã m-ai vãzut, înseamnã cã încã mai trãiești...

NOTĂ: Se poate opta, în locul prezentãrii fãcute de Moarte, pentru un banal Prezentator, sau o voce din off – mai ales pe imaginile de film documentar proiectate pe peretele din spatele scenei. Sau sã se renunțe complet la scenã.

LOCALIZAREA ACȚIUNII PIASEI: Undeva, în iarna lui 1917, cu pușin înainte de Armistițiu. Undeva pe linia frontului de pe Siret, la Cartielul General al Armatei Romãne (dupã unele nume și întâmplãri, se poate ghici Tecuciul, dar sunt evocate și orașele Galați, sub cumplitul asediu, Brãila și București, sub ocupație, Iașul asediat de tifos) și în casa bãtrãnului institutor Aflat, dintr-un orașel asediat de germani.

DECOR:

Pentru Cartierul General al Armatei Romãne: o masã simplã de lemn, un picior rupt și cãrpit neglijent, douã scaune desperechiate și un dulap ruinat. Printre coloanele reale ale clãdirii, vedem fotografia – proiecție, cãci tot acolo vor fi proiectate secvențe-document filmate în timpul Primului Rãzboi Mondial în Romãnia – a Cartierului General al Armatei – actualul Muzeu Cincu.

Pentru scenele din casa învățãtorului Aflat, se va trage în fundal, de la dreapta la stãnga, o prelatã pictatã, înfãțușãnd un perete de cãrãmidã, crãpat. Se vor pãstra cele douã scaune, iar masa va fi acoperitã cu o fațã de masã (acțiunea se va face la vedere, de cãtre doi „soldați”).

Se vor folosi: un tun cu confetti, un reflector cu luminã rotitoare, generator de fum, fulgi artificiali, cenușã, tãmãie, lumini verticale din podea.

Scena 1

Generalul Grigorescu, soldați (figurație)

Generalul e la birou, în picioare. „Intrã” în „biroul de front”, în vitezã, soldați romãni, francezi și ruși, aducãnd hãrtii. Ei salutã scurt, pocnind cãlcãiele și ducãnd mãna la chipiu, primesc, prin înclinarea capului, aprobarea generalului, care de cele mai multe ori nici nu-i privește, concentrat la hãrți, de parcã ar fi într-o altã lume, cu grãdini, și se retrag cu spatele, fãcãnd apoi stãnga-mprejur. Generalul Grigorescu pare chiar visãtor. Se uitã la o carte groasã de pe masã, o mângãie, apoi din nou privește harta, urmãrind ceva cu degetul. Sunã dintr-un clopoțel și intrã bocãnind din bocanci un soldat romãn.

SOLDAT 1:- Ordonãți!

GENERAL GRIGORESCU: - Du grabnic depeșa asta colonelului Arginteanu. Fuguța, până nu se termină cumva războiul!

SOLDAT 1: - Am înțeles, să trăiți! Facem noi să nu se termine!

GENERAL GRIGORESCU: - Pușchea, palicar ce ești! Nu-ți lua nasul la purtare, soldat, că te trimit cu depeșe la Mackensen!

SOLDAT 1: - Am înțeles, să trăiți!

Bubuitură nașteptată – o salvă de tun, soldatul strânge din umeri instinctiv, dar generalul, absent, se uită la cana de pe masă. Rotește tortița dinamului unui telefon.

GENERAL GRIGORESCU: - General Grigorescu sunt. Da. Fă-mi legătura imediat cu Misiunea Militară Franceză. Direct la generalul Berthelot, dacă se poate. Da, domnișoară, dacă sun eu, să cunoști că se poate!

Pune telefonul în furcă. Telefonul sună înapoi strident. Generalul înșfacă receptorul.

GENERAL GRIGORESCU: - *Oui, mon general. A, c'est ne pas le general maintenant? J'ai compris. A, vous n'est pas NOTRE general Berthelot, vous etes le bon colonel Petin? Non, mon vieux, je veux justement avec ton general, s'il te plaît. A la votre!*

Închide încruntat telefonul. Consultă harta. Intră alt soldat cu o hârtie, dar rămâne cu ea în mână, căci telefonul sună din nou și generalul Grigorescu răspunde.

GENERAL GRIGORESCU: - Da, general Grigorescu la telefon. Am onoarea. Da, aștept, domnișoară. (așteaptă, apoi cu un ton jucat vesel) *A, bonjour, mon general. Je vous derange, monsieur general Berthelot, pour... Oui, oui... (acord discret muzical, marcând trecerea la „subtitrarea” în română)* Da, da, nu mai am de zece zile niciun gram de zahăr pentru trupă. Dacă mâncăm lături, mâncăm lături și gata, n-avem ce-i face, luptăm și lătu... riș, dar măcar niște ceai cald să bea bieții noștri băieți înghețați în tranșee! Sigur, nici gloanțele acelea n-au ajuns încă la trupă, iar frumoașele căști albastre Adrian am înțeles că au rămas blocate – ca de obicei! – , au rămas blocate în Rusia pe undeva, n-au mai ajuns. A, am luat câteva sute maron, de la rușii care au spălat deja putina până acum și s-au făcut maximaliști – bolșevici, menșevici, sau cum dracu' s-o mai chema în ziua de azi dezertarea! Așa că tot am avut un gheșeft: avem căști solide, franțuzești. Mă rog, nu franceze, ca pentru soldatul francez și acum pentru cel român, ci maronii, ca să-i deosebim când fug. Ai mei nu se mișcă în front, preferă să cadă pe loc. Când venit-au ieri *les boches* spre tranșeele noastre, crezut-au ei că le găsesc goale: văzuseră din baloanele lor cum fugeau căștile maro. Și, ce să vezi? Nemții-au găsit în tranșeele noastre, e drept, mai răiți – puțini am mai rămas vii! – căștile franceze. Doar că erau români... Da, mon general, partea bună e că, dezertând o parte din ruși, care și așa nu prea se îndemnau să atace, doar să se

tot retragă, a rămas mai multă mâncare pentru ai noștri, care chiar luptăm... Un fel de mămăligă stricată, tapioca intendenței, mazăre de care suntem sătui... Dar zahăr, zahăr nu mai e de fapt din luna trecută. Bem ceai: avem apă, uneori avem și cu ce-o fierbe, că mai capturăm chesoane nemțești, numai zahăr și frunze de ceai nu avem. A încercat personal cu năut, într-un amestec grețos. Trebuie să bea zilnic, ca să mă vădă trupa că bea chiar generalul și așa să mai prinză curaj... Da, v-aș fi recunoscător... Măcar o sută de kile azi, măcar o biată sută...

Scena 2

General Grigorescu, sublocotenent Basil Draga

Bătaie în ușă. Generalul, concentrat la o hartă de care se sprijină cu ambele mâini, nu răspunde. Din nou bătaie, mai puternică.

GENERAL GRIGORESCU: Mda... Da!

SUBLOCOTENENT DRAGU: Sublocotenent Dragu, permiteți să raportez!

GENERAL GRIGORESCU: Că dacă nu-ți permit, ce-o să faci? Ei hai, hai, ce ești așa zorit? Basil, bucură-te de ce ai acum, mâine ar putea să fie prea bine...

SUBLOCOTENENT DRAGU: Da, să trăiți!

GENERAL GRIGORESCU: Zi-i, dragă... sublocotenent Dragu, ce nouă veste rea ne aduci? (încet) Și din ce familie bună vină băiatul, păcat că nu pricepe boabă strategie, necum Matematică. Bine că nu-i în linia întâi, că ne-ar face mai multă pagubă-n rânduri decât ne fac nemții! Altfel educat...

SUBLOCOTENENT DRAGU: Ordoņați?

GENERAL GRIGORESCU: Raportează, sublocotenente, nu te mai abține. Vreo veste rea, ha?

SUBLOCOTENENT DRAGU: Raportez – nu e bună, nu e rea. E... A venit un subcomisar de poliție, se cere să fie primit la dumneavoastră.

GENERAL GRIGORESCU: Poliția militară tot cu apucături de jandar a rămas: cum adică, „se cere”?! Mai întâi să vădă dacă „se poate”. Noi avem un război de ținut aice, nu de hrănit polițai, chiar dacă fac și dumnealor parte din Armată...

SUBLOCOTENENT DRAGU: Ce ordonați, domnule general? Îl aruncăm pe scări sau îi dau un scaun?

GENERAL GRIGORESCU: Dă-i un scaun și ține-i de urât: afli ce vrea și neapărat să-l sărăcești de țigări pe burtă-verde ăsta.

SUBLOCOTENENT DRAGU: Permiteți să raportez: nu fumez! E un lucru vicios!

GENERAL GRIGORESCU: NU mai spune? Și războiu-i ceva vicios, și iată că ne-am ca, m obișnuit cu el. Unora le și place! (încet) Averescu vrea să facă o ridicare topometrică la Mărăști, să facă un câmp identic de luptă la București, după război... (lese de după birou și îi pune mâna pe umăr. Tare:) Ei, iei țigările impiegatului acesta, alde Holmes de România, și le dai frumușel la trupă. (râs amar) Să moară în luptă soldatul măcar mulțăm... Cere-i și dumneata mai multe, că ăștia au leafă mică și-s și zgârșiți, o să asude când ț-o da o „Regală”. Mai mult de 1.800 de lei pe lună știu nu iau, dar măcar

primesc. Preoții militari au slujit jumătate din război fără leafă, ba au mai adus la trupă de-ale gurii de pe la casele lor...

Îi face semn sublocotenentului să iasă. Sună telefonul și generalul răspunde.

GENERAL GRIGORESCU: Da, general Grigorescu la aparat. Chiar el.

Scena 3

General Grigorescu, soldat Ușurelu, sublocotenent Dragu-

Intră, fără să bată, scârțâind ușa, soldatul Ușurelu. O face pe clovnul, știind că așa nu atrage „trăsnete”. Generalul vorbește la telefon, dar sublocotenentul îl oprește pe soldatul obraznic.

SUBLOCOTENENT DRAGU (șoaptă, dar vădit nervos): Iar ai apărut, bufonule, nebunul satului?!

SOLDAT UȘURELU (**o face pe prostul**): Uitai... Mereu uit, să trăiți, mereu uit să bat... Păi dacă noi n-avem ușă la casă în sat și altele... Da' știți de ce n-avem noi ușă la casă în sat?

SUBLOCOTENENT DRAGU: Că poate trăiți în vreun safe-ceva, cu uși blindate, sau aveți porți de cetate...

SOLDAT UȘURELU: Nu, dom' maior, pen' că noi n-avem case în sat. Și nici sat nu mai avem: s-au bombardat și altele...

SUBLOCOTENENT DRAGU: Când ai să-nveți naibii gradele militare, Ușurelule? Al meu e de sublocotenent, nu de maior, clar?

SOLDAT UȘURELU: O fi, dar meritați să fiți colonel și altele. Asta, dacă e mai mare colonel decât maior. La noi la trupă, căpraru ne spune cine vine, și dacă are țâfru și chipiu, e clară că e șef...

SUBLOCOTENENT DRAGU: Leși, până nu-l tlburii pe domnul general Grigorescu, că te dă afară!

SOLDAT UȘURELU (speranță): De armată?

SUBLOCOTENENT DRAGU: Nu-i așa? Păi, ai vrea tu, nerodule! *Peysan* stupid, ce vraii acuma?

SOLDAT UȘURELU: Raportez: e un polițai afară, unul, subcomisar cu un picior beteag.

SUBLOCOTENENT DRAGU: Ei, și?

SOLDAT UȘURELU: Păi, nu-l lasă sentinela la dom' ghegeneral și altele. Ș-am zis că poate dom' ghegeneral nu știe și să zică io...

SUBLOCOTENENT DRAGU: Leși, mârlane! Și țopârlanul ăla de polițist să-și cunoască lungul nasului! O să intre când o să se poată. Că doară NOI aice lucrăm!

Sublocotenentul îl împinge pe soldat afară din scenă, se aud zgomote – probabil scaune – deranjate de ieșirea intempestivă.

Scena 4

Generalul Grigorescu, Moș Aflat, figurație (soldați români)

În timp ce generalul vorbește la telefon, intră un militar care salută și îi lasă pe birou o hârtie, generalul semnează hârtia, iar militarul iese,

încurcându-se în moș Aflat, care tocmai intră cu spatele, purtând niște crengi uscate în brațe: generalul, enervat, dar fără să schimbe tonul la telefon, bate cu un toc în birou și-i arată ușa invizibilă din spatele publicului: cum ar veni, „leși afară!”) *Oui, mon general! A bientôt, a bientôt, je vous invite a une grande „bataille” avec du vin roumain, sur le domain Grigoresco... Mais... ca justement apres cette splendide guerre...*

Surâde, deși interlocutorul telefonic nu-l vede. Bătrânul însă a înaintat. Generalul schimbă starea.

GENERAL GRIGORESCU: - N-ai auzit să ieși de aici, bre moșule?! Și de unde dracu' tot faceți rost de lemne de foc, că nici garduri nu mai sunt! Niște ruși au tăiat și au pus ieri pe foc pomi din Parcul Central! Ce, furați și voi?! Desigur, e frig, e chiar ger, chiar și la Berlin s-au isprăvit copacii pe bulevarde, dar toată Europa arde bine! Măcar, noi mai mâncăm carne când dă Dumnezeu și mai aruncă în aer vreun cal român de artilerie, dar și nemții au ajuns să execute elefanții de la circ, zebre, girafe de la Grădina Zoologică, ca să aibă ce pune-n supă. Cum nu mai e bun elefantul să tragă la omnibus – că au dus toți caii pe front în Franța sau la noi – c cum îl și linșează în stradă, strând în ligheane sângele, îl loc de sos... Ei au vrut-o! (către intrus) Moșule, ai noroc: nu-ți confisc lemnele furate, căci te văd suferind, însă ieși imediat afară, cât nu dau îndărăt!

MOȘ AFLAT: - Ia nu mă mai luați așa, DOMNULE Grigorescu, că eu aș putea să vă fiu dumitale moș, adică bunic sau pe-acolo. Ca vârstă, vreau să zic. Și, pe deasupra, eu nu-s cătana dumneavoastră, să vă stropșiți la mine: eu am fost institutor la viața mea, in-sti-tu-tor, chiar dacă mă vedeți acum moșneag, așa să știți!

GRIGORESCU: (îl bate pe umăr, să-l liniștească): - Să știi dumneata că și tata, Dumnezeu să-l ierte, a fost învățător, sârmanul, de aceea n-au avut bani să mă țină la Medicină, ci a trebuit să intru la... Geniu. (zâmbeste) Dar tot nu permit să se devasteze tot, că va fi și un „după război”, iară copacii ăștia cresc al naibii de greu, abia dacă mai pun câte-un cerc nou într-o viață de om, indiferent... „de e pace, de-i război”, vorba lui Eminescu, nu-i așa?! Trebuie să știm a ne purta rangul de român! Nu degeaba zicea Bismark cel de fier că „a fi român e o meserie”! Uite, până și bulgarii, atunci când au rechiziționat Bucureștiul – pardon, voiam să spun, atunci când au intrat în capitala noastră (un alt zgomot de salvă de tun, pe care însă generalul nici nu o bagă în seamă, iar învățătorul se uită îngrijorat pe „geam”), ne-au rechiziționat toate pianele, ca să aibă ofițerii lor. Și mă îndoiesc să știe toți ofițerii lor notele musicale. Uite, și domnul general Berthelot mai atinge clapele, când vrea să treacă la altele...

MOȘ ARAFAT: Avem muzica tunurilor, domnul meu! Și tinerii ăștia, aproape copii, trimiși să moară

de glonțul inamicului... sau de ale plutonului de execuție...

GRIGORESCU: Nu pot comenta, domnule institutor... Eu vorbesc de datorie, nu de glorie. Și de exactitate milimetrică. De strategie, ca la împăratul Cezar, care n-a reușit să ajungă și în Dacia... Nu pot ști ce l-o fi apucat pe soldatul Elefterie ăsta. Dar s-a întâmplat pur și simplu, la război se întâmplă. Și poeții ucid dușmani, atunci când sunt în uniformă. L-ai întâlnit pe băiatul ăla, Topârceanu George? E intelectual. A căzut prizonier la Turtucaia, ca și...

MOȘ AFLAT: Ca și?... (siese) A, încă n-a primit, sărmanul, vreo veste de la Traian... Băiatul lui, maiorul Traian Grigoredscu, căzut prizonier la Turtucaia. O fi în vreun lagăr bulgăresc, ori... (tare) Și băiatul acela pe care l-au împușcat aseară... a dat "dovadă de lașitate", cum spuneti dumneavoastră, militarii de carieră?

GENERAL GRIGORESCU: Și ieri dimineață au mai executat pe-un alt nenorocit... Sunt exemple necesare ca să nu-i prinză și pe ai noștri dambaua dezertării, cum i-a apucat pe ruși! Au fost executați ieri și vreo zece civili, bănuți de spionaj...

MOȘ AFLAT: În cine să mai ai încredere la război? Nici în tată, nici în fiu (**generalul trasare vizibil la cuvântul "fiu"**), nici în frate...

GENERAL GRIGORESCU: Dar știi mata ce e curios? Omul ăsta, soldatul Elefterie, a luptat ca un leu turbat la Oituz. Grupul lui era pe cale să se retragă, decimat, copleșit de mitralierele nemțești, însă el a continuat să meargă înainte așa, ca nebunul. Le ordonasem retragerea, oricum urma atacăm apoi iară și iară, atunce când se isprăvea zăpușala, să-i tot hărțuim... Dădusem retragerea, dar ăsta nu și nu: mergea singur, ca prin porumbiște, și împungea cu baioneta, când îi venea, când pe unul, când pe altul... Cam tot așa cum împungi fânul cu furca, mișcare după mișcare, ca să nu obosești și să faci treaba asta cât mai mult... Doar sunetul în fân e altul, carnea pătrunsă e mai mătăsoasă... Și părâitul osului... Baioneta Nagant are exact 43 de centimetri, domnule învățător – trece prin doi!

MOȘ AFLAT: Săracul Elefterie, săracii dușmani! Că văd că și ai lor, ca și ai noștri, sunt mai mult copii...

GENERAL GRIGORESCU: ... Și Elefterie al nostru își lepădase, nereglementar, și tunica (ce-or fi zis atunci adversarii despre noi?). Dar cămașa lui nu mai era albă, era roșie. De sângele lor, de sângele lui... Nemții nici nu se mai fereau, îl priveau ca pe un vis urât, ca pe unul dintre acei cavaleri ai Apocalipsei... Noi îl vedeam de la ceva distanță și el părea un steag roșu, din cele care anunță că transportă explozibil... Știi mata, eu m-am ocupat cândva și de înființarea unui arsenal, un depozit de fulmicoton al Armatei, era plin de explozibil... Am fost directorul Pulberăriei Armatei, la București. Atunci am ținut și conferințele acele, asupra Studiului Balistic al Armei Model 1893...

MOȘ AFLAT: Ciudate lucruri predați dumneavoastră, la școala ceia de ofițeri...

GENERAL GRIGORESCU: Domnule, n-ai predat și dumneata depre atacul de noapte al lui Vlad Țepeș, ori despre ambuscada de la Călugăreni, ori de ceața de la Podul Înalt? Păi ce sunt astea decât tactici de război, și încă le predați copiilor, nu feciorilor coțți!

MOȘ AFLAT: Și cum de-a dezertat omul acesta, cum de-a trădat tocmai el, erou la Oituz, tocmai acum, când tunul tace și tace de câteva zile și a înlemnit și lacrima de ger?

GENERAL GRIGORESCU: Poate prea s-a obișnuit cu canonada și îl omoară tăcerea asta ce poate însemna orice. Până mai ieri, nici nu ne-am fi putut auzi vorbind, de atâtea și atâtea explozii. Nici exploziile nu mai intrau în urechile noastre tăbăcite de război: vedeai o lumină, o ploaie de pământ și de schije, lângă tine, în spate ori în față, nu mai înțelegeai și sunetele... Dacă era fum negru, puturos, atunci era de la tunurile lor, dacă era alb, era un obuz rătăcit de-al nostru...

MOȘ AFLAT: Și soldatul ăsta a dezertat pentru că moartea cu care se obișnuise și-a luat o vreme permisie? Sau l-o fi omorât dorul de casă tocmai acum, că tot nu mai avea el întrebuițare de front? Sărmanul Elefterie, Curtea Marțială nu cred să țină cont de dorul lui. E drept, e mai rău să te împuște ai tăi, cu rușine, decât nemții, austriecii ori bulgarii, cu un pic de glorie pentru familia ta...

CENTENARUL MARII UNIRI

GENERALUL ALEXANDRU AVERESCU (1859-1938), O PERSONALITATE A ROMÂNIEI MODERNE

- Continuare din numărul 48 -

► Prof. Mihail POHRIB

Generalul Averescu nu a fost printre participanții la manifestarea de la 1 decembrie 1918 din București prilejuită de revenirea familiei regale în capitală, fiind victima ingraturii liberalilor. La 5 decembrie 1918 generalul Averescu a înzestrat „Liga Poporului” cu un program provizoriu în 11 puncte puse sub deviza „Muncă, cinste, legalitate”. Era un program eclectic adresându-se unor largi categorii de cetățeni. La alegerile din 2-7 noiembrie 1919 „Liga Poporului” și P.S.D. nu au participat. A fost o mare eroare care a compromis viitorul formațiunii și a subminat popularitatea imensă a generalului. Din acel moment, cariera lui politică s-a desfășurat în umbra lui I. I. C. Brătianu. În guvernările pe care le-a condus (1920-1921, 1926-1927), mitul său s-a destrămat tot atât de rapid și de neașteptat cum a luat naștere. În guvernarea 1920-1921 generalul Averescu a reușit să atingă majoritatea punctelor din programul de guvernare: a trecut la înfăptuirea reformei agrare, a realizat unificarea monetară și financiară, a consolidat unificarea administrativă, a redresat în parte producția, a reglementat în mare măsură raporturile cu aliații, a consolidat statutul internațional al țării, a stăvilat curentele destabilizatoare de extremă stânga. A avut loc însă mari afaceri și scandaluri de corupție în care au fost implicate personaje din anturajul generalului Averescu.

În ciuda plecării din partid a lui Constantin Argetoianu în decembrie 1923, generalul Averescu mai era capabil să scoată în stradă 50000 de simpatizanți la 3 iunie 1924 la Arenele Romane din București. Aceștia au manifestat zgomotos cerând înlăturarea PNL și aducerea la putere a Partidului Poporului. Într-o întâlnire cu I. I. C. Brătianu s-a obținut promisiunea acestuia la succesiune a Partidului Poporului la guvernare în schimbul renunțării la acțiuni opoziționiste de amploare. Acordul era secret, între cei doi lideri, dar nu a scăpat presei și oamenilor politici. Resturile Partidului Conservator a lui Alexandru Marghiloman au intrat în Partidul Poporului după moartea acestuia (1924) dar acest

lucru nu a întărit partidul. În scădere de credibilitate Partidul Poporului a rămas la suprafața vieții politice cu prețul subordonării față de PNL ca o condiție pentru revenirea la guvernare.

La încheierea mandatului guvernului liberal în ianuarie 1926, I. I. C. Brătianu a manevrat în așa fel încât succesiunea la guvern a revenit Partidul Poporului conform înțelegerii din iunie 1924, iar generalul Averescu a format guvernul la 30 martie 1926. Guvernul a trebuit să țină seama de înțelegerile cu PNL, fapt ce i-a limitat libertatea de mișcare și eficiența actului de guvernare. În 1927 presat de membrii partidului, Alexandru Averescu a încercat să iasă de sub tutela liberalilor. Ion Lapedatu, omul liberalilor în guvern a fost eliminat din funcția de ministru de finanțe. Acest lucru a stârnit reacția liberalilor care au trecut la politica de înlăturare a guvernului Averescu la sfârșitul lunii mai 1927. La 4 iunie 1927, sub presiunea regelui și a liberalilor generalul Averescu prezenta demisia guvernului. Era momentul care încheia cariera politică de suprafață a generalului Averescu. În anii `30 Alexandru Averescu își va recăpăta o parte din prestigiul avut în primii ani de după război. Acest lucru s-a datorat avansării la demnitatea de Mareșal, 14 iunie 1930 și implicării sale mai reduse în lumea politică.

În relația cu Carol II a avut o poziție oscilantă. La începuturile „chestiunii închise” generalul Averescu a susținut măsura îndepărtării acestuia de la succesiune. După moartea regelui Ferdinand și a lui Brătianu în 1927 Averescu a luat în calcul revenirea lui Carol în țară. A încercat să stabilească niște reguli în cadrul întâlnirii cu prințul Carol din 25 aprilie 1930 de la Bellizona (Italia). După „Restaurația” din iunie 1930 relațiile lui Averescu cu regele Carol II au rămas oscilante, dar forța Partidul Poporului era în scădere măcinată de dizidențe și eșecuri electorale. La alegerile din decembrie 1933, Partidul Poporului a obținut doar 1.58% din voturi și a ratat intrarea în parlament. Averescu a încercat soluții pentru ieșirea din această situație prin

negocieri cu alte partide pentru fuziune sau carteluri politice (PNL-georgist, PNT, Nicolae Iorga). Era în vizorul regelui pentru o eventuală colaborare la un eventual regim de dictatură regală. La 26 mai 1934 Alexandru Averescu a primit o lovitură teribilă prin decesul soției sale Clotilda. Alexandru Averescu s-a opus Mișcării Legionare contestând caracterul ei nedemocratic. Într-un discurs politic din iunie 1936 de la Chișinău, intitulat „Dictatura și Comunismul” Alexandru Averescu s-a ridicat împotriva regimurilor totalitare, de stânga și de dreapta, el fiind după propria mărturisire „desbrăcat în convingerile mele politice de orice porniri dictatoriale”.

După el evoluția politică era superioară zguirilor revoluționar. La alegerile din decembrie 1937, Partidul Poporului a obținut 0.83% din voturi (25 567 voturi) fapt ce arăta că era în pragul dispariției.

În cadrul regimului instaurat la 10 februarie 1938 a fost cooptat în guvernul Miron Cristea ca ministru de stat fără portofoliu, ca și ceilalți foști prim miniștri cu excepția lui Iuliu Maniu și Octavian Goga care au refuzat. După 30 martie 1938 a devenit consilier regal, iar Partidul Poporului a dispărut după desființarea partidelor politice prin constituția carlistă. S-a implicat mai mult în activități legate de comemorarea evenimentelor din primul război mondial (ex. Societatea „Mărăști”). A fost desemnat președinte pe viață a Societății „Mărăști” care a reconstruit satul Mărăști cu electrificare, aducțiuni apă etc. S-a construit apoi cripta-monument finalizată în 1931, unde a fost înmormântat și mareșalul Averescu.

În amurgul vieții, în 1937, mareșalul Averescu a publicat „Notițe zilnice din război” având la bază după propria părere „o sinceritate absolută, dar și o neîntinată onestitate”. Cele două volume ale „Notițe zilnice din război” apărute la Editura „Cultura Națională” au cunoscut un succes deosebit fiind considerate o mărturie deosebit de prețioasă pentru istoria războiului de întregire națională. Publicarea volumelor l-a nemulțumit pe regele Carol II deoarece era prezentat într-o manieră acidă de către mareșal. Notițele sunt foarte subiective, cititorul putând să vadă foarte clar care sunt prietenii și dușmanii memorialistului. Cu toate acestea „Notițele” reprezintă una dintre cele mai reușite cărți de memorie din istoriografia românească, aparținând unei personalități militare remarcabile, un document istoric indispensabil pentru cercetarea războiului de întregire națională.

În noaptea de 2/3 octombrie 1938 mareșalul Alexandru Averescu a încetat din viață în locuința sa din Șoseaua Kisselef numărul 57 București, în

urma unei crize cardiace. Guvernul a organizat funeralii naționale. A fost înmormântat în cripta special pregătită din incinta mausoleului de la Mărăști. La postul național de radio, Petru Papacostea, fostul secretar personal al mareșalului Averescu a ținut o conferință în care făcea portretul celui dispărut:

„În viața politică n-a fost un revoluționar ci un continuu drămuitor până unde acțiunea sa reformatoare nu primejduia interesele superioare. Aceasta explică în parte înfrângerea sa. Metodele sale antidemagogice îl predestinau înfrângerii în mediul votului universal nepregătit.”

Nicolae Iorga, în „Neamul Românesc” sub titlul „La plecarea mareșalului Averescu” aprecia că acesta a fost „unul din marii domni de oaste pe care i-a dat poporul românesc”. Tot Iorga aprecia „fibră eroică din el și misterul din care venea și care înconjură orice acțiune a lui. El nu era un pregătitor de istorie ci însăși garanția ei”.

Pamfil Șeicaru i-a făcut în „Curentul” sub titlul „Mareșalul Averescu” un portret excepțional în care spunea:

„Mareșalul Averescu care s-a făcut singur prin studiul intens, prin ambiție, tenace șlefuire de sine și prin întreținerea dibace a unor legături cu sfera politică. [...] A fost cea mai splendidă inteligență militară; o aspră, rece, concentrată voință ostășească. A fost un ostaș.”

În ziarul „Timpul”, Gheorghe I. Brătianu colaborator al lui Alexandru Averescu pe tărâmul politicii militante aprecia că mareșalul avea valoare de simbol deoarece „cel puțin o dată se adevărase că în ranița sergentului de la 1877 se ascundea bastonul de mareșal din 1930”.

Academia Română, for în care generalul Averescu a fost ales membru de onoare împreună cu generalul Prezan în 1923, a organizat o ședință de comemorare la 8 octombrie 1938, unde activitatea mareșalului a fost omagiată de Andrei Rădulescu.

„Viitorul”, oficiul PNL, a apreciat personalitatea mareșalului Averescu cu concluzia că analiza cazului Averescu demonstra că democrația românească era funcțională deoarece: „plecat din masa anonimilor, el a reușit să ajungă șeful oștirii, șef de partid și șef de guvern, fără alte suporturi și fără alte mijloace decât acelea ce i le oferea, din plin, marea sa personalitate.”

Constantin Argetoianu, omul care l-a cunoscut cel mai bine aprecia că: „Numele său v-a rămâne ca titlu unuia din cele mai interesante capitole ale istoriei noastre naționale”.

CASA MEMORIALĂ „VASILE ALECSANDRI”

► Ioan DĂNILĂ

În anul bicentenarului nașterii sale (14 iunie 1818, Bacău), rugați-vă pentru Vasile Alecsandri! În fața visatei case-muzeu din Bacău, elevi ai Liceului Teoretic „Vasile Alecsandri” din Chișinău (Republica Moldova) doresc ca ediția a III-a a „Alecsandriadei” să le ofere câte un bilet de intrare la noul așezământ muzeal.

(Bacău, 26 mai 2018)

► Dan MOVILEANU

REVISTA REVISTELOR

Pentru această rubrică, oarecum ingrată, alegem spre semnalare reviste care apar trimestrial sau care parvin la redacție în timp util, fără să piardă interesul potențialilor (câți vor mai fi!) cititori. Din păcate omul de azi nu mai poate fi încadrat în categoria ființelor papivore! Urcați în drona tremurândă din toate încheieturile vom survola „capitalele” culturale ale Moldovei, cea binecuvântată de strămoși și de Dumnezeu nostru Eminescu, unde scriitorii par interesați să-și informeze cititorii de izbânzile lor editoriale și prin intermediul acestei rubrici! De la Brăila primim LITERA 13 (nr.14.2018) din care aflăm că scriitorii care o păstoresc se vor axa de-acum înainte pe „un mixt de imagine și literatură concentrat pe calitate și inițiative care nu s-au mai făcut în Brăila” (Următorul pas - editorial de red.șef Mihai Vintilă). Remarcăm paginile de critică semnate la Marin Ifrim, Dumitru Anghel (despre Tertis de Teodor Parapiru) și A.G. Secară. O notă în plus pentru un textuleț impecabil despre Panait Istrati (genialul brăilean) de Tudor Cicu zgduit de imaginea lui Codin (celebrul erou istratian) mort pe prispă privit de mama sa, Anastasia, cum privești o ramă, fiindcă e „mare lucru să te iubească un om!” (strigăt dostoevskian). Interesantă rubrica „Ariciul literar” (Alex. Ștefănescu ar fi invidios) unde găsim, printre altele, înțepată bine cartea tecuceanului Cătălin-Mihai Stefan, „Apaosuri” (Ed. Ideea Europeană, 2012). Poezie de calitate semnează A.G.Secară din care cităm: „Mereu în război/cu iubirea cucuvea/simțind poemul/chițâind în capcana/zâmbetului tău invins” (Tanka).

Urcăm spre Galați și ne oprim în paginile revistei "DUNĂREA DE JOS," (194, aprilie 2018), patronată de poeta Florina Zaharia. Tematica acestui număr este "Paradoxul" și, ca orice temă pentru acasă, încorsetează spiritul creator. Așa că, redactorii au ales să reproducă pagini întregi din lucrări celebre semnate de Solomon Marcus (Paradoxul, Albatros 1984), Pierre Fontanier (Figurile limbajului, Ed. Univers, 1977), Anton Dumitriu (Paradoxele logice, 1944) sau din Revista de filosofie (Saeculum, ian-feb, 1943) și Istoria filosofiei moderne (vol II, 1938). Poezie bună semnează Emil Dinga și Luminița Potârniche, iar proza aparține cunoscutului Ioan Gh. Tofan (Răfuieli de cartier, VI). Critică aplicată semnează Ghiță Nazare, Octavian Mihalcea, Roxana Bărbulescu, Radu Moțoc, iar Cornelii Stoica se ocupa de plastica Victoriei Truța-Cățoiu și a Liliane Tofan. Nu știm de ce aceeași „Pastilă lu' Jupânu” apare de două ori la aceeași

p.51,adică în direct și în reluare!? De la Bacău drona ne-aduce trei reviste de calitate, prin grija celor trei colaboratori și ai revistei noastre Ioan Dănilă, Nicolae Mihai și Petre Isachi. Din ATENEU (nr. 583, martie, 2018) alegem interviul lui Ioan Dănilă cu Felicia Donceanu „Despre A-ul și B-ul literaturii române” (Alecsandri și Bacovia!?), din care aflăm că doamna compozitoare de muzică clasică (lieduri) l-a întâlnit pe marele poet George Bacovia pe versurile căruia a compus numeroase piese.

Despre „Centenarul Marii Uniri” scriu cu pană lucidă, patriotică, prof.dr. Dumitru Zaharia și Alina Popa, cu informații prețioase despre rolul Bacăului în Primul Război Mondial. O pagină interesantă de proză aparține scriitorului danez Allan Lillehund în prezentarea și traducerea Flaviei Teoc. Din PLUMB (nr.133/aprilie 2018) ne-au atras atenția în mod special „Se-mpreună malurile” de Mihai Buznea (sub aura Centenarului Unirii), „O epistolă necunoscută a lui I.I Stoican” scoasă la iveală de cercetătorul Neculai Scurtu, „De la comunism la globalizare” de Dumitru Brăneanu, „Să ne amintim despre ... Emil Cioran” de Mircea Bostan, poemele admirabile ale mereu tinerei speranțe a poeziei românești Carmen Focșa! Din tot mai solida 13 PLUS (red.șef Petre Isachi) drona ne-a adus două numere superbe. În nr. 187/2018, găsim lecturile cu folos „Ca să putem cere să fim respectați” de Viorel Savin, „Receptarea lui Eminescu” de Ion Dinval, un eseu de înalt nivel intelectual despre Rdu Carneci (In memoriam) de Petre Isachi și foarte interesanta Anchetă despre „Judecata poezilor” la care răspund Valeria Manta-Taicuțu (Cezar Ivănescu), Alexandru Jurcău, Tincuța Horonceanu Bernevie și Mirela Bălan. Ion Tudor Iovian, la rubrica „Poesis”, ne aduce un „Bocet postmodern”, în patru părți, poem admirabil, pe care-l regăsim și în România literară nr. 19, din care cităm : „ger aș îndura și foc/de-a viața să mă mai joc/am murit și m-am întors/moartea o știu pe de rost”! Din nr. 188, alegem partea a doua a eseului lui Ion Dinval despre „Receptarea lui Eminescu”, „Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 – un miracol” de Adrian Lungu și o foarte interesantă proză confesiune – jurnal „Re-găsiri în oglindă” de foarte talentata Oana Mihaela Savin! Remarcabil eseu lui Ion Fercu despre unele personaje dostoevskiene desprinse din „Cartea lui Iov”, carte care l-a zgduit pe genialul rus încă din copilărie. Rămânem și noi zgduiți până la următoarele apariții. Lectură profitabilă!

REVISTA „TECUCIUL LITERAR-ARTISTIC” ÎN ITALIA

► Mirela IANUȘ DINGA

17 iunie 2018 – duminică plină de soare, de energie pozitivă, de parfum de tei plutind deasupra colinelor piacentine... în oraș tei s-au scuturat demult, aici clima fiind un pic modificată datorită posibilității nostalgicilor de a respira, ca și cum s-ar întoarce în timp, încă acest parfum poetic, care, cred eu, numai pentru români are conotații eminesciene... libertatea și liniștea parcă te îndeamnă să îți pui cercei de cireșe la urechi, bulbucate, sănătoase, apetisante. Fuga verdelui de o parte și de alta a autostrăzii îmi dă sentimentul că mă încarc, vrând-nevrând, de o speranță inedită... revista **Tecuciul literar-artistic** se îndreaptă către târgul situat în zona colinară piacentină imediat învecinată cu Cremona.

Târgul medieval de o frumusețe simplă, și totuși rafinată, statornică, ne așteaptă. **Încununată cu diploma de excelență la festivalul Alecsandriada de la Bacău și recunoscută pentru valoarea sa la Festivalul Internațional Axis Libri de la Galați, ediția a X-a, revista Tecuciul literar-artistic nr. 48, protejând între paginile sale sculpturile artistului italian Ivo Casana, se îndreaptă, spre a se odihni, între sculpturi prețioase în expoziția permanentă de la Castell'Arquato – expoziție care poartă numele de Grădina poeziei.**

Satisfacție, fericire, sentimente de împlinire... Artistul primește darul și îl pune la loc de cinste între lucrările sale, pentru că simbioza dintre arta sculpturală și cea a cuvântului e perfectă. În entuziasmul de moment sculptorul Ivo Casana se arată generos și face propunerea de a dona orașului **Tecuci** o operă a sa, specială, care ar putea fi lucrată în bronz, în maniera de a fi expusă în aer liber, într-un loc

semnificativ din oraș, cu acordul autorităților și al comunității tecucene, bineînțeles. **Actele de cultură se fac cu suflet, cu sacrificiu și cu credința că mai devreme sau mai târziu vor reuși să hrănească mințile și inimile celor deschiși spre astfel de manifestări. Succes revistei Tecuciul literar-artistic, succes celor ce dedică timpul, energia și talentul în astfel de manifestări.**

Festivalul „Alecsandriada” – Bacău.
Diplomă și premiu de excelență la ediția a doua a Alecsandriadei
pentru
Tecuciul literar-artistic